

สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง
 ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง
 ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง
 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
 สถานวิจัยความเป็นเสถียรภาพหลายทางชีวภาพแห่งคาบสมุทรมไทย
 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง
ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

หนังสือชุด โครงการศึกษารวบรวมข้อมูลสารสนเทศ และแผนที่ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรทางทะเล ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

พิมพ์ครั้งที่ 1 : พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 จำนวน 1,000 เล่ม

ISBN 978-974-286-702-7

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง
กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
158 หมู่ที่ 8 ตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90100
โทรศัพท์ 074307079 แฟกซ์ 074312557

ที่ปรึกษา

ประวิม วุฒิสินธุ์ รองอธิบดี กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
วรรณเกียรติ กับทิมแสง ผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน

ผู้อำนวยการโครงการ

สุพจน์ จันทร์การณศิริลป ผู้อำนวยการ ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง

คณะกรรมการ

จรัสศรี อ่างต้นญา สุภาพร อสงสาร รัชณี พุทธรักษา
จิราธน์ เรียมเจริญ สันติ นิลวัฒน์

บรรณาธิการ

เนื้อหา

ปัทมาภรณ์ ทมาตัญญู และศักดิ์อนันต์ ปลาทอง
ไส้เดือนทะเล กรรณ วงษ์กำแหง และจินตนา ปลาทอง
แมลงน้ำ ศุภฤกษ์ วัฒนสิทธิ์ และนาวิ ทนุอนันต์
คริสเตเชียนขนาดเล็ก กรรณ วงษ์กำแหง และจินตนา ปลาทอง
กิ้ง กุ้ง และปู วิจัย ปรานสุข
สัตว์กลุ่มหอย จารุวัฒน์ นกิตะภัก

บริหารจัดการโครงการ

หน่วยวิจัยปะการังและสัตว์พื้นทะเล
สถานวิจัยความเป็นเลิศความหลากหลายทางชีวภาพแห่งคาบสมุทรไทย
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พิมพ์ที่ ไอ ดีไซน์ | i-designs tel. 08-9876-3663

โครงการศึกษารวบรวมข้อมูลสารสนเทศ และแผนที่ความหลากหลาย ทางชีวภาพและทรัพยากรทางทะเล กลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

หัวหน้าโครงการ นายศักดิ์อนันต์ ปรากฏทอง

คณะทำงานฝ่ายวิชาการ

รองศาสตราจารย์ ดร. พรศิลป์ พลพันธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กิติเชษฐ์ ศรีติเชฐ

รองศาสตราจารย์ ศุภฤกษ์ วัฒนสิทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาระ บำรุงศรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัญชณา ประเทภ

ดร. ศันสรีย์ยา วัจนกลางกูร

ดร. จารุวัฒน์ นกิติภัก

ดร. สุปยนิษฐ์ ไม้แพ

ดร. รุจิภาภ ศรีวุ่น

ดร. นาวิ ทนุอนันต์

นางสาวพรรณณี สอาดฤกษ์

นายชูเกียรติ ละอองพล

นายธรรมรัตน์ พุทธรไทย

นายพลวัฒน์ กัทธกุลพิสุทธ

นางสาวเจนจรรย์ อินอุทัย

นางสาววัลลภา ศิริจันทร์

นางสาวศิริพร ทองนุ่น

นางสาววรรณษา เรืองแก้ว

นางสาววาทินี จุกอง

นายสุนทร การพันธุ์

นางสาวเดือนจิต ศรีทองช่วย

นายพิพัฒน์ สร้อยสุข

นางสาวอริยา เดชธราดล

นายทนต์ศักดิ์ จงศิริ

นายภูริพงษ์ เมฆสุวรรณ

นายวิชัย ปรานสุข

นางสาวกรรอร วงษ์ท่าแก

นางจินตนา ปรากฏทอง

นางสาวอุไรพร พิมพ์สาย

นายปิยะวัฒน์ สุขบางนพ

นางสาวทักขิขวัญ จันทร์ไสด

งานสารสนเทศภูมิศาสตร์

นางสาวพกาธิตน์ สุวรรณชาติ

นางสาวกรรณก เจริญมาศ

บริหารจัดการโครงการ

นางสาวปัทมาภรณ์ ทมายนัย

นางสาวดุขฎิ มະสันติ

นางสาวอร ศิลปสทิทวงศ์

นางสาวสิริลักษณ์ สุภธินันท์

นายมนต์ราช อินทรศิริ

ผู้จัดการโครงการ

เลขานุการโครงการ

คณะทำงาน

คณะทำงาน

ช่างศิลป์ และภาพวาด

คำนำ

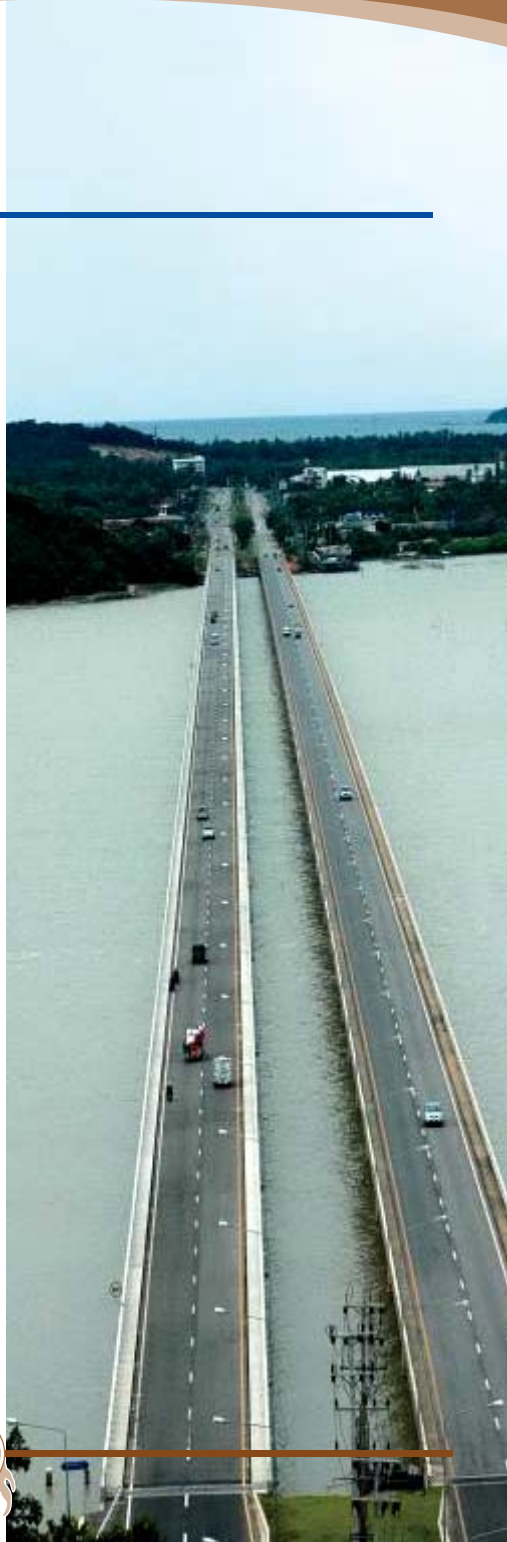
ทะเลสาบสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของทรัพยากรทางน้ำทั้งพืช และสัตว์ มีสภาพแวดล้อมที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ด้วยความหลากหลายของระบบนิเวศจึงส่งผลให้บริเวณนี้เป็นแหล่งที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตมากมาย การจัดทำหนังสือสมุดภาพสำหรับการจำแนกชนิดสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์น้ำที่สำคัญ จะมีส่วนช่วยให้นักเรียน นักศึกษา รวมถึงผู้ที่สนใจเรียนรู้ถึงลักษณะที่สำคัญของสิ่งมีชีวิตที่สามารถพบได้ในทะเลสาบสงขลา จะช่วยให้เกิดความสนใจที่จะค้นคว้าหาความรู้และเข้าใจถึงความสำคัญของระบบนิเวศในทะเลสาบสงขลา

หนังสือชุดโครงการศึกษารวบรวมข้อมูลสารสนเทศและแผนที่ความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรทางทะเล ผู้นำทะเลสาบสงขลา ประกอบด้วยหนังสือ 5 เล่ม คือ พรรณไม้ แผลงก์ตอน สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง สัตว์มีกระดูกสันหลัง และปลา เพื่อเป็นหนังสืออ้างอิงการศึกษาด้านความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต สร้างความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของระบบนิเวศที่สำคัญภายในทะเลสาบสงขลา อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในทะเลสาบสงขลาต่อไป

สุพจน์ จันทรากรณ์ศิลป์

ผู้อำนวยการ

ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง

ความเป็นมา

ทะเลสาบสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีนักวิจัยของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยต่างๆ เข้ามาทำงานมากที่สุด เป็นป่าใหญ่ที่ใครๆ ก็ต้องมาทำงาน มีงานวิจัยนับพันเรื่องในทะเลสาบสงขลา

ด้วยเหตุนี้ ผมจึงไม่ทำงานทะเลสาบสงขลามาตั้งแต่ต้น

จนกระทั่ง ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง จังหวัดสงขลา ตั้งขึ้นมา และผู้อำนวยการศูนย์วิจัยฯ คุณสุพรรณ จันทร์รากรมศิลป์ ทหารเรือร่วมกันว่า มีงานอะไรในทะเลสาบสงขลา ที่น่าจะทำบ้าง ขอให้เป็นงานที่ไม่มีใครทำ และเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และการจัดการทะเลสาบสงขลา

เป็นโจทย์ที่ท้าทาย ที่ผมใช้เวลาไม่นานที่จะสืบค้นเรื่องราวต่างๆ ที่มีผู้ทำไว้ในทะเลสาบสงขลา และผมก็พบความจริงว่า เรายังไม่มีหนังสือดีๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต และระบบนิเวศของทะเลสาบสงขลา เรามีงานวิจัยจำนวนมากที่ไม่ได้อามาใช้ประโยชน์ มีงานวิจัยจำนวนมาก ที่นักเรียน และประชาชนทั่วไปไม่มีวันเข้าถึง และไม่วันเข้าใจเนื้อหาเหล่านั้น

“Head but not Heart”

ในอีกมุมหนึ่ง เราก็มีหนังสือที่สร้างความตระหนัก สร้างความรักให้กับเยาวชนที่รักทะเลสาบสงขลา เน้นการสร้างอารมณ์และความรู้สึก โดยไม่ต้องใช้องค์ความรู้ไรมากนัก

“Heart but not Head”

คำตอบ ที่ผมค้นพบคือ เรายังไม่มีหนังสือดี ที่ให้ความรู้สำหรับเยาวชนรอบทะเลสาบสงขลา เป็นหนังสือที่มีข้อมูลทางวิชาการที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มุ่งเน้นการให้ความรู้ ความเข้าใจ เพื่อจะตระหนักถึงความสำคัญ และรักทะเลสาบสงขลาอย่างมีเหตุผล

“Head and Heart”

คำตอบนี้ ก็นำมาสู่การได้รับทุนจากศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง ให้ประมวลองค์ความรู้ และจัดทำหนังสือชุดใหญ่ของทะเลสาบสงขลา คือ คู่มือศึกษาระบบนิเวศทางน้ำที่สำคัญของทะเลสาบสงขลา จำนวน 5 เล่ม คือ ป่าชายเลน ทาดทราย แนวปะการัง ป่าพรุ และพื้นที่ชุ่มน้ำทะเลน้อย เป็นหนังสือที่ยังสามารถใช้ได้กับพื้นที่ชุ่มน้ำ และชายฝั่งทะเลต่างๆ ทั่วประเทศ

นอกจากนี้ ยังมีหนังสือสมุดภาพพืชและสัตว์น้ำที่สำคัญในทะเลสาบสงขลา อีก 1 เล่ม สำหรับนักเรียน และเยาวชนในทะเลสาบสงขลา หนังสือทั้ง 6 เล่มนี้ ถูกจัดพิมพ์เป็นจำนวน 2,000 ชุด

มากพอสำหรับทุกโรงเรียนรอบทะเลสาบสงขลา

แต่เท่านั้นยังไม่พอ

ยังมีเนื้อหาอีกมาก ที่ยังทำได้ไม่สมบูรณ์ในการจัดทำหนังสือชุดแรก

ด้วยเหตุนี้ พอ. สุพรรณ จันทร์การกรณศิลป์ จึงเสนอของบประมาณจากกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผมจึงเชิญนักวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรทางน้ำ และชายฝั่ง ของสถานวิจัยความเป็นเลิศความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติสมุทรไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เข้ามาร่วมทำงานกับศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง เพื่อร่วมกันศึกษา และจัดทำหนังสือชุดใหม่ จำนวน 5 เล่ม ซึ่งมีรายละเอียดพืชและสัตว์น้ำที่สำคัญในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ตั้งแต่ พืชน้ำและพืชชายฝั่ง แผลงกตอน แผลงน้ำ สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ปลา สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก สัตว์เลื้อยคลาน นก และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เป็นหนังสืออีกชุดหนึ่งที่ได้รับงบประมาณมาจากศูนย์วิจัย ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง จังหวัดสงขลา ภายใต้โครงการศึกษารวบรวมข้อมูลสารสนเทศ และแผนที่ความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรทางทะเล ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ฐานข้อมูล และสารสนเทศภูมิศาสตร์ของทะเลสาบสงขลา ก็มีการทำกันมาเป็นเวลานาน มีหลายหน่วยงานดำเนินการ แต่สิ่งที่สำคัญที่ยังไม่มีหน่วยงานไหนทำ คือ การประมวลองค์ความรู้ต่างๆ ของทะเลสาบสงขลากับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อพัฒนาเข้าสู่ระบบช่วยตัดสินใจ

ภายใต้โครงการนี้ เรายังจัดทำฐานข้อมูลสิ่งมีชีวิตที่เราสำรวจได้ ผมรวบรวมเข้าไปกับฐานข้อมูล และสารสนเทศอื่นๆ ที่เคยมีหน่วยงานอื่นๆ ทำไว้แล้วรวมกันเป็น ข้อมูลสารสนเทศ และแผนที่ความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรทางทะเล ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

โครงการนี้จึงทำให้ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และสถานวิจัยความเป็นเลิศความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติสมุทรไทย คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีฐานข้อมูลทะเลสาบสงขลาที่ดีที่สุดในประเทศไทย

สิ่งที่หน่วยงานอื่นๆ มี เรามีทั้งหมด

แต่โครงการนี้ทำให้เรามีในสิ่งที่หน่วยงานอื่นไม่มี

ดังนั้น เราจึงไม่ได้เป็น แค่อีกหน่วยงานหนึ่งที่มาทำงานในทะเลสาบสงขลา

แต่เรามีเป้าหมายที่จะเป็น

“หน่วยงาน ที่มั่งคั่งความรู้และฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่ดีที่สุดของทะเลสาบ”

ศักดิ์อนันต์ ปลาทอง

หัวหน้าโครงการ

คำขอบคุณ

นับแต่วันเริ่มต้นวางแผนการทำงาน จนถึงวันส่งต้นฉบับ 400 วันเต็ม กับการรวบรวมข้อมูล และภาพถ่ายที่เป็นปัจจุบันให้มากที่สุด จนมาเป็นหนังสือ 5 เล่ม จำนวนหน้ารวมกันมากกว่า 1,000 หน้า ด้วยงบประมาณที่เป็นค่าใช้จ่ายของทีมงานนักวิชาการในส่วนการดำเนินงานเก็บข้อมูลภาคสนามและในห้องปฏิบัติการ ทั้งค่าจ้าง วัสดุ อุปกรณ์ การเดินทางต่างๆ เพียงหนึ่งล้านสองแสนบาท ใช้ทีมงานนักวิชาการหลักจากหน่วยวิจัยต่างๆ รวม 7 หน่วยวิจัย ของสถานวิจัยความเป็นเลิศความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ คณาจารย์ และพิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยา 50 พรรษา สยามบรมราชกุมารี รวมกันมากกว่า 30 คน ทำงานในพื้นที่ 1,040 ตารางกิโลเมตร ของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

และยังมีนักวิชาการ ประชาชน และหน่วยงานต่างๆ ที่ทราบข่าวหยิบยื่นข้อมูล ภาพถ่าย และความช่วยเหลือรูปแบบต่างๆ เข้ามาอีกเป็นเป็นจำนวนมาก เช่น

นักวิจัยจากหน่วยวิจัยปะการังและสัตว์พื้นทะเลทุกท่าน ที่ร่วมกันสำรวจข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ บริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลอ่าวไทยตอนล่าง จังหวัดสงขลา ที่เอื้อเฟื้อตัวอย่างสัตว์น้ำ และข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์น้ำจำพวกปลาในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ และอำนวยความสะดวกในการสำรวจข้อมูล

คุณอุกฤษฏ์ สดภูมินทร์ จากสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน ที่ให้คำปรึกษาในการจำแนกชนิดปลาในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

คุณบุญฤทธิ์ ธีวิสุข ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์น้ำในทะเลน้อย และแนะนำแหล่งการทำประมงบริเวณทะเลน้อย ตลอดจนความรู้ต่างๆ ที่น่าสนใจและมีประโยชน์ต่อการจัดทำหนังสือเล่มนี้

แม้ว่าจะถือว่า หนังสือชุดนี้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุด ในเรื่องความหลากหลายของทะเลสาบสงขลา แต่นี่คือ หนังสือวิชาการที่ดีที่สุด ที่นักเรียน เยาวชน และประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงได้มากที่สุด ทุกแรงกาย ทุกความคิด ทุกคำแนะนำ ทุกความร่วมมือ ทุกความช่วยเหลือ และทุกความปรารถนาดี ที่ต้องการสิ่งตอบแทนใดๆ จากทุกสารทิศ หลังไหลเข้ามามากมายจนมิอาจลำดับ ไล่เรียงได้ทั้งหมด

คือ หัวใจที่สำคัญที่สุดของหนังสือชุดนี้

สารบัญ

หน้า

คำนำ.....	ก
ความเป็นมา.....	ข-ช
คำขอบคุณ.....	ค
สารบัญ.....	ค
บทนำ.....	ฅ-ง
ข้อมูลทั่วไปทะเลสาบสงขลา.....	จ-ช
แนะนำการใช้คู่มือ.....	ช
โส้ตือนทะเลในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา.....	1-28
แมลงน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา.....	29-62
คริสตเซียมขนาดเล็กในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา.....	63-102
กั้ง กุ้ง บู่ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา.....	103-154
สัตว์กลุ่มหอยในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา.....	155-244
เอกสารอ้างอิง.....	245-248
ภาคผนวก.....	พ1-พ30

บทนำ

ทะเลสาบสงขลาเป็นทะเลสาบสามน้ำที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลักษณะทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายทำให้ทะเลสาบสงขลา และพื้นที่ใกล้เคียงเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของระบบนิเวศทางน้ำ ตั้งแต่น้ำจืดที่อยู่ในสภาพพรุ (Swamp) ทางตอนบนของทะเลสาบ ได้แก่ พรุต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง ต่อเนื่องมายังพื้นที่น้ำจืดที่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญในระดับนานาชาติ ได้แก่ ทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ต่อเนื่องมายังทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง เป็นพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพลของน้ำจืด และน้ำทะเล เกิดสภาพเป็นชวาภทะเล (Estuary) ขนาดใหญ่ พบพรรณไม้ป่าชายเลน ทิวากทะเล และสัตว์น้ำกร่อยหลายชนิดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่ของโลกหลายชนิด เมื่อไล่ออกมาถึงบริเวณปากทะเลสาบ ตลอดจนชายฝั่งทะเลยังพบ ระบบนิเวศหาดทรายและป่าชายหาดตลอดชายฝั่ง อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช หาดทรายแก้ว หาดเก้าเส้ง หาดสมิหลา จังหวัดสงขลา

ปัจจุบันความหลากหลายของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทะเลสาบสงขลา อยู่ในสภาพเสื่อมโทรม สืบเนื่องจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพการใช้ที่ดินในบริเวณที่ราบสูงของลุ่มน้ำ การปล่อยน้ำเสียจากชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม และการเพาะเลี้ยงสัตว์ทะเล ปัญหาสำคัญที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันคือ การใช้เครื่องมือประมงที่หนาแน่นและผิดกฎหมาย ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้สภาวะทรัพยากรสัตว์น้ำและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ในอดีตมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย แต่ข้อมูลที่มีอยู่กระจัดกระจายและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในการบริหารจัดการทรัพยากรให้ยั่งยืนมีความจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ครอบคลุมและชัดเจน

ดังนั้นจำเป็นต้องมีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและรวบรวมข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ จัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศและแผนที่ความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อย่างละเอียด และบูรณาการข้อมูลเพื่อสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการ อนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากร เพื่อให้สามารถนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

ข้อมูลทั่วไปทะเลสาบสงขลา

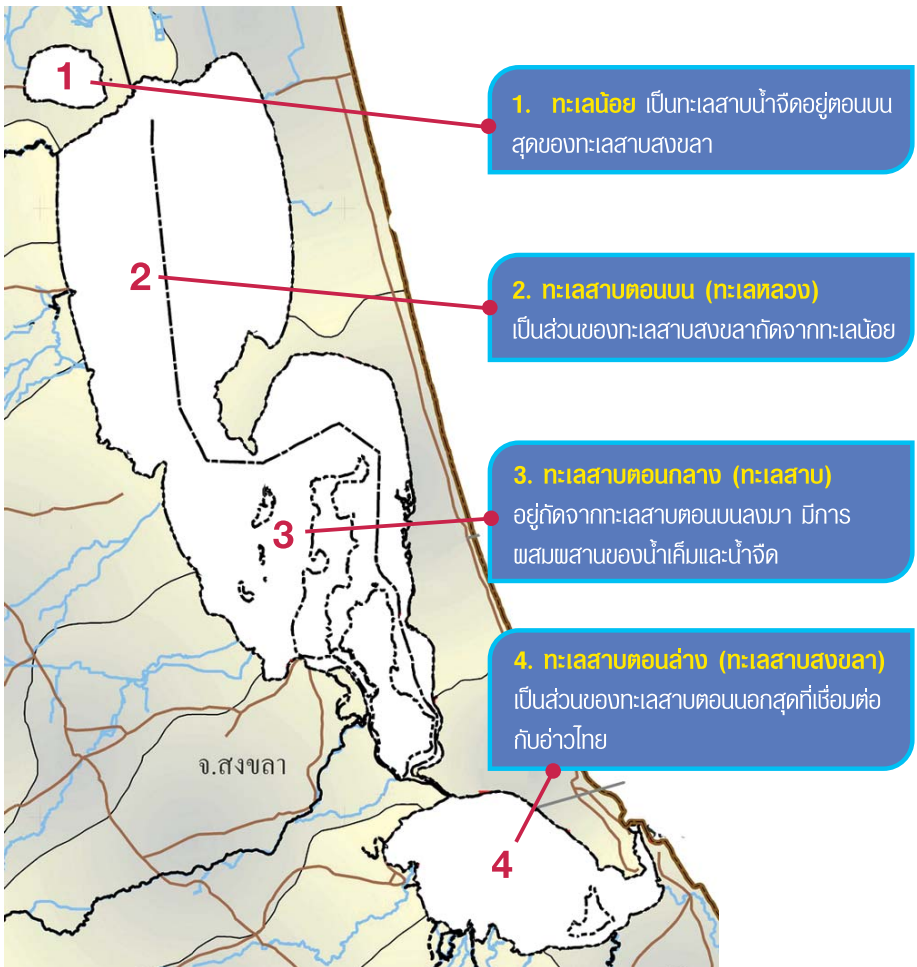

ทะเลสาบสงขลา เป็นทะเลสาบสามน้ำที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดสงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช ในตำแหน่งเส้นแวง 100 องศา 4 ลิปดาตะวันออก และเส้นรุ้ง 7 องศา 5 ลิปดาเหนือ ปากทะเลสาบติดต่อกับอ่าวไทยในเขตอำเภอเมืองสงขลา ระดับน้ำลึกประมาณ 1-2 เมตร ลักษณะตอนกลางเป็นที่ลุ่มต่ำคล้ายขอบกระถาง มีลำคลองหลายสายไหลลงสู่ทะเลสาบแห่งนี้ ความเค็มของน้ำมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากการผสมกับน้ำทะเลที่เอ่อเข้ามาเป็นระยะๆ

ทะเลสาบสงขลามีพื้นที่ประมาณ 1,040 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 616,750 ไร่ ความกว้างจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออกประมาณ 20 กิโลเมตร ส่วนความยาวจากทิศเหนือไปยังทิศใต้ประมาณ 75 กิโลเมตร (กองวิเคราะห้พลการ:ทบ, 2522; Yokokawa,1984; Tookvinas and Sirimontaporn,1988)

ทะเลสาบสงขลา มีสภาพทางนิเวศวิทยาที่หลากหลาย เนื่องจากเป็นที่ไหลรวมกันของต้นน้ำ ลำคลองเล็กๆ มากมายและยังมีทางออกสู่ทะเลอ่าวไทย ปริมาณและสภาพน้ำในทะเลสาบขึ้นอยู่กับน้ำจืดที่ ไหลลงมาและน้ำเค็มจากทะเลหนุนเข้ามา ซึ่งในฤดูน้ำหลากประมาณเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคมจะมีน้ำจืด ไหลลงสู่ทะเลสาบปริมาณมาก จึงไปผลักดันน้ำเค็มออกสู่อ่าวไทย ในช่วงนี้น้ำในทะเลสาบจะขุ่นและเป็นน้ำจืด แต่เมื่อถึงฤดูแล้งปริมาณน้ำจืดที่ไหลลงสู่ทะเลสาบมีน้อย ทำให้น้ำเค็มไหลเข้ามาแทนที่ส่งผลให้น้ำในทะเลสาบ เป็นน้ำกร่อย สามารถแบ่งทะเลสาบสงขลาออกได้เป็น 4 ตอนใหญ่ๆ ได้ดังนี้ (สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคณะ. 2548)

ทะเลน้อย

อยู่ตอนบนสุดของทะเลสาบสงขลา มีพื้นที่ประมาณ 27 ตารางกิโลเมตร ความลึกเฉลี่ยประมาณ 1.2 เมตร เป็นทะเลสาบน้ำจืด แยกส่วนกับทะเลสาบ มีคลองนางเรียง คลองยวน และคลองบ้านกลาง เชื่อมต่อระหว่างทะเลน้อยกับทะเลสาบตอนบน ทางด้านทิศตะวันตก เป็นส่วนของจังหวัดพัทลุง ทิศเหนือเป็นส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราช และทิศตะวันออกจรดอำเภอกระโน้น จังหวัดสงขลา บริเวณนี้พบพืชน้ำจืดนานาชนิด และมีพื้นที่ป่าพรุนาขนาดใหญ่

ทะเลสาบตอนบน (ทะเลหลวง)

เป็นส่วนของทะเลสาบสงขลาเกิดจากทะเลน้อยลงมาถึงตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระเสสินธุ์ เป็นห้วงน้ำกว้างใหญ่ที่สุดมีพื้นที่ประมาณ 473 ตารางกิโลเมตร ความลึกเฉลี่ยประมาณ 2 เมตร ในอดีตเป็นท้องน้ำจืดขนาดใหญ่ แต่พบว่าในบางปีมีการรุกตัวของน้ำเค็มค่อนข้างสูงในช่วงฤดูแล้ง

ทะเลสาบตอนกลาง (ทะเลสาบ)

อยู่ถัดจากทะเลสาบตอนบนลงมา ตั้งแต่บริเวณแนวเกาะใหญ่ทางใต้ไปบรรจบกับเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง อำเภอสติงพระ จนถึงบริเวณปากอ่อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ประมาณ 360 ตารางกิโลเมตร ความลึกประมาณ 2 เมตร มีเกาะมากมาย เช่น เกาะสี่ เกาะห้า เกาะหมาก เกาะนางคำ พื้นที่ส่วนนี้เป็นการผสมผสานของน้ำเค็มและน้ำจืดจึงทำให้มีสภาพเป็นทั้งน้ำจืด และน้ำกร่อย ในช่วงที่เป็นน้ำจืดจะมีพืชปกคลุมโดยทั่วไป

ทะเลสาบตอนล่าง (ทะเลสาบสงขลา)

เป็นส่วนของทะเลสาบตอนนอกสุดที่เชื่อมต่อกับอ่าวไทย มีพื้นที่ประมาณ 182 ตารางกิโลเมตร ความลึกประมาณ 1.5 เมตร ยกเว้นช่องแคบที่ติดต่อกับทะเลอ่าวไทย ซึ่งใช้เป็นช่องเดินเรือมีความลึกประมาณ 12-14 เมตร ทะเลสาบส่วนนี้เป็นบริเวณที่มีน้ำเค็ม แต่บางส่วนในช่วงฤดูฝนจะเป็นน้ำกร่อย และได้รับอิทธิพลจากน้ำขึ้นน้ำลง บริเวณนี้มีการวางเครื่องมือประมงประเภทโซ่หนังและโพงพางเกือบทั่วทั้งทะเลสาบ

แนะนำการใช้คู่มือ

ชื่อวงศ์ตามลำดับ
อนุกรมวิธาน

Family Libellulidae

ชื่อวิทยาศาสตร์

ชื่อไทย

แมลงปอบ้านใหม่เฉียง
แมลงปอบ้านแถบปีกมน

Neurothemis fluctuans (Fabricius, 1793)
Coppertone Velvetwing, Oblique-banded Widow

ชื่อไทยอื่นๆ
ที่เรียกต่างกัน
ในท้องถิ่น

ชื่อสามัญอังกฤษ

แผนที่การกระจาย
ของสิ่งมีชีวิต

ลักษณะ :

.....

.....

.....

บรรยายลักษณะ
เด่นของสิ่งมีชีวิต

นิเวศวิทยา :

.....

การแพร่กระจาย :

.....

บรรยายบริเวณที่พบ
หรือมีรายงานการพบใน
พื้นที่ทะเลสาบสงขลา

บรรยายข้อมูลถิ่นที่อยู่อาศัย
พฤติกรรมเด่น การกินอาหาร ฯ

ความผิดพลาดทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหนังสือเล่มนี้เป็นความรับผิดชอบของบรรณาธิการ และผู้เขียน มิได้สะท้อนถึงความคิดเห็น และองค์ความรู้ของคณะกรรมการ หรือนุเคราะห์การของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแต่อย่างใด ขอคิดเห็นต่อความผิดพลาดใดๆ ขอให้แจ้งกับบรรณาธิการ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ไส้เดือนทะเล

ในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ไส้เดือนทะเล ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ไส้เดือนทะเล หรือ polychaete พบอาศัยอยู่ในตะกอนดิน (infauna) เป็นสัตว์กลุ่มเด่นที่มีความหลากหลายสูง ทั้งในแง่ชนิด แ่งการเลือกที่อยู่อาศัย โดยมีทั้งกลุ่มที่เคลื่อนไหวได้รวดเร็ว (errentia) และกลุ่มที่สร้างท่อเคลื่อนที่น้อย (sedentaria) หรือแ่งการกินอาหาร โดยมีทั้งกลุ่มที่กินพืช กินสัตว์ กินทั้งพืชและสัตว์ กินอินทรีย์สาร ไส้เดือนทะเลมีบทบาทสำคัญในระบบนิเวศ ไม่ว่าจะเป็นอาหารของสัตว์น้ำ เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีขนาดใหญ่กว่า การขุดดินของไส้เดือนทะเลมีบทบาทในการกวนชั้นตะกอนดิน (bioturbation) ซึ่งช่วยเร่งกระบวนการย่อยสลายอินทรีย์สารของแบคทีเรียส่งผลกระทบต่อสมดุลของการหมุนเวียนธาตุอาหารในระบบ

ในทะเลสาบสงขลา มีทั้งไส้เดือนทะเลกลุ่มผู้ล่า กลุ่มที่กินอินทรีย์วัตถุในตะกอนดิน และกลุ่มที่กรองตะกอนแขวนลอยและแพลงก์ตอนในมวลน้ำกินเป็นอาหาร ลักษณะการกินอาหารของไส้เดือนทะเลจะสัมพันธ์กับลักษณะตะกอนดินและปริมาณอินทรีย์สารคาร์บอนในดิน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการกระจายของไส้เดือนทะเลในทะเลสาบด้วย นอกจากนี้ไส้เดือนทะเล ยังได้รับความสนใจในแง่ของการเป็นอาหารสัตว์น้ำ เนื่องจากหาได้ง่าย มีโปรตีนสูง และสามารถเพาะเลี้ยงได้ เช่น ไส้เดือนทะเลในกลุ่มแม่เพรียง (Family Nereididae) ไส้เดือนทะเลบางกลุ่มทนต่อสภาพระบบนิเวศที่มีอินทรีย์สารสะสมอยู่ในปริมาณมากและมีออกซิเจนต่ำ เช่น ไส้เดือนทะเลชนิด *Capitella capitata* จึงมีการใช้เป็นตัวชี้บ่งชี้ (indicator species) สภาพของระบบนิเวศ ซึ่งสามารถใช้ในการตรวจสอบ และติดตามสภาพความเป็นพิษของระบบนิเวศ ทั้งโลกมีไส้เดือนทะเลประมาณ 9,000 ชนิด

ลักษณะทั่วไปของไส้เดือนทะเล

ไส้เดือนทะเลมีลักษณะลำตัวยาว แบ่งเป็นข้อปล้อง ด้านนอกมี cuticle ปกคลุม ผิวหนังชั้นนอก แต่ละปล้องมีขา ตัวไส้เดือนทะเล แบ่งได้เป็น 3 ส่วน

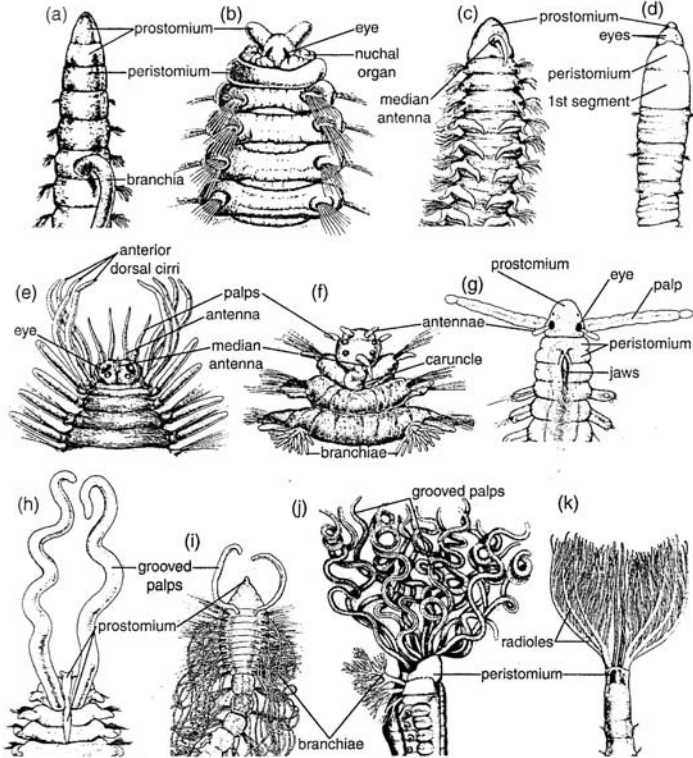
1. ส่วนหัว อยู่ด้านหน้าสุด ประกอบด้วย prostomium, peristomium มีอวัยวะรับสัมผัสต่างๆ ได้แก่ ทวน ตา และปาก บริเวณนี้จะเจริญมาตั้งแต่ยังเป็นตัวอ่อน (รูปที่ 1) ส่วน prostomium มีหลายแบบทั้งแบบกลม แบบรูปตัวที แบบวงรี ในบางชนิดส่วน prostomium อาจมีขนาดใหญ่มากหรือเปลี่ยนไปเป็นทวน หรืออาจจะลดรูปรวมกับ peristomium ที่อยู่ในปล้องถัดมา

รายละเอียดส่วนหัวของไส้เดือนทะเล มีหน้าที่ในการรับสัมผัส โดยส่วนที่นับรวมเป็นกลุ่มรายละเอียดส่วนหัวประกอบด้วย antennae, palp, peristomial cirri โดย

- antennae มีจำนวน 1 คู่ อยู่ด้านบนของ prostomium ทำหน้าที่ในการหาตำแหน่งทิศทาง

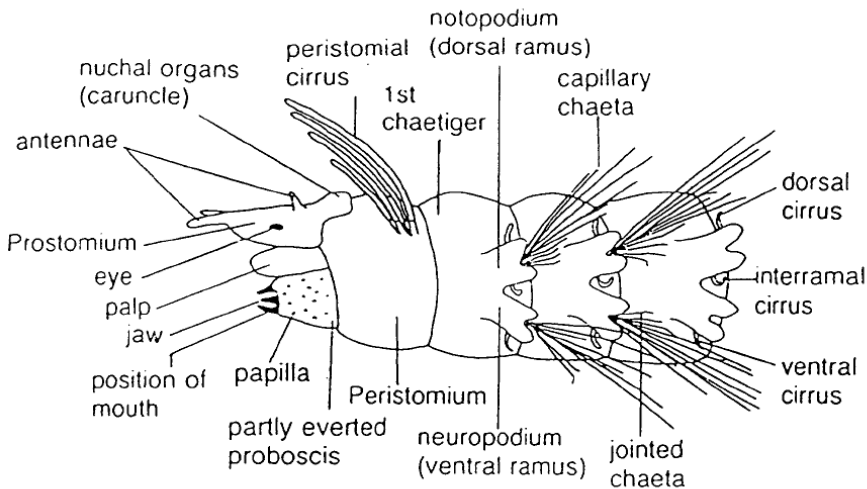

- palp มีจำนวน 1 คู่ อยู่ด้านข้างของ prostomium ค่อนไปทางด้านท้อง ใช้รับสัมผัสทางเคมี
- nuchal organ หรือ caruncle อยู่บริเวณด้านข้างของส่วนหน้าค่อนไปทางด้านหน้า มีเซลล์รับสัมผัสทางเคมี
- ตา ไล่เดือนทะเลบางชนิดไม่มีตา บางชนิดมีตา 1 หรือ 2 คู่
- ส่วน peristomium อยู่รอบๆ ปากถัดจาก prostomium ส่วนใหญ่เป็นปล้องที่ไม่มีรยางค์

รูปที่ 1 หัว และรยางค์ส่วนหัวแบบต่างๆ ของไล่เดือนทะเล (Rouse and Pleijel, 2001)

2. ส่วนลำตัว (metastomium) ประกอบด้วยปล้องหลายปล้อง แต่ละปล้องมีขาที่แบ่งเป็นสองพู เรียกว่า parapodium พูด้านบนเรียกว่า notopodium ด้านล่างเรียกว่า neuropodium ส่วน notopodia มี dorsal cirri ที่บางครั้งอาจจะเปลี่ยนรูปไปเป็นลักษณะเหมือนใบไม้หรือเป็นเหงือก และ neuropodia จะมี ventral cirri แกนของขาหรือรยางค์ข้างตัวจะมี chaetae ที่อยู่ตรงปลายของ notopodia และ neuropodia

รูปที่ 2 รูปหัว ปล้องตัว และขาของไส้เดือนทะเล (จิราภา, 2543)

Chaetae

เป็นแกนของขาที่เป็นสารพวกไคติน มีหลายแบบ เป็นลักษณะสำคัญที่ใช้ในการจำแนกชนิดของไส้เดือนทะเล chaetae แบ่งได้ 3 แบบคือ

chaetae แบบ simple เป็น chaetae แบบข้อเดียว ไม่มี โดยมีลักษณะตรงปลายแตกต่างกัน ทั้งแบบรูปลิ้ม รูปจะงอยปากนก รูปแท่ง และรูปตะขอ

chaetae แบบ compound มี 2 ข้อ แบ่งเป็นส่วนก้าน stalk และส่วนปลายมี 4 แบบคือ

- homogomph spinigerous chaetae คือส่วนก้าน stalk และส่วนปลายยาวเท่ากันปลาย chaetae แหลมตรง

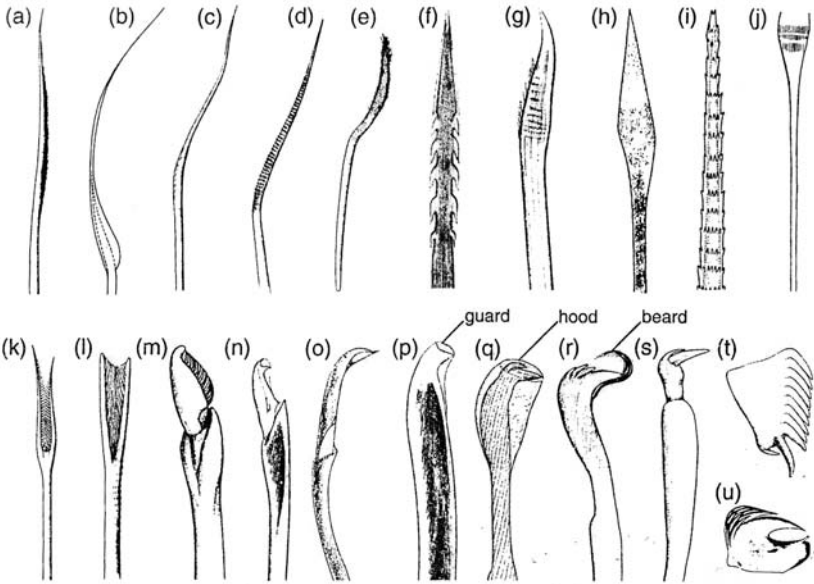
- heterogomph spinigerous chaetae ส่วนก้าน stalk และส่วนปลายยาวไม่เท่ากันปลาย setae แหลมตรง

- heterogomph falcigerous chaetae ส่วนก้าน stalk และส่วนปลายยาวไม่เท่ากัน แต่ตอนปลายเป็นรูปตะขอ

- homogomph falcigerous chaetae ส่วนก้าน stalk และส่วนปลายยาวเท่ากัน แต่ตอนปลายเป็นรูปตะขอ

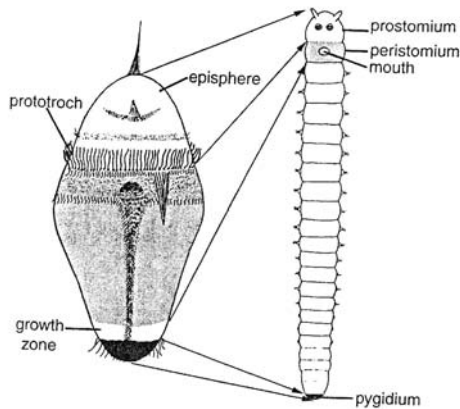
chaetae แบบ pseudocompound แบ่งเป็น 2 ข้อแบบไม่สมบูรณ์ คืออยู่กึ่งกลางระหว่างแบบ simple และแบบ compound

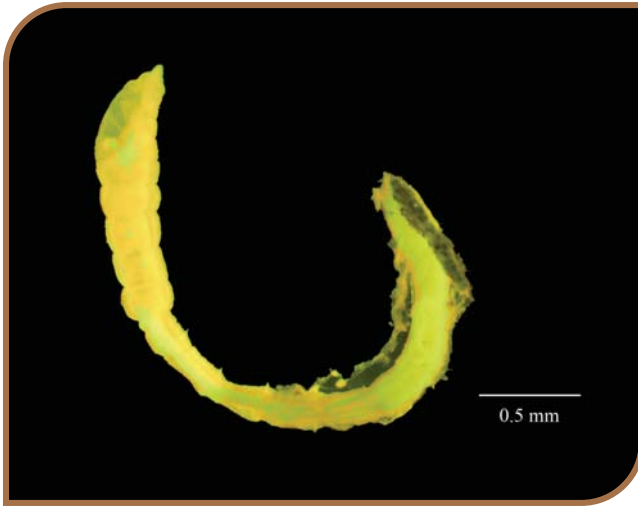

รูปที่ 3 chaetae แบบต่างๆ (a)-(d) chaetae แบบเข็ม (e)-(i) chaetae แบบ spine (j) chaetae แบบแปรง (k)-(l) chaetae แบบ lirate หรือรูปพิน (m)-(o) chaetae แบบ compound (p)-(s)แบบตะขอ (t)-(u) chaetae แบบ uncini (Rouse and Pleijel, 2001)

3. ส่วนหาง หรือ **pygidium** อยู่ด้านหลังของลำตัว ส่วนนี้ปรากฏตั้งแต่ยังเป็นวัยอ่อน

รูปที่ 4 เปรียบเทียบลักษณะของไส้เดือนทะเลตัวอ่อน และตัวเต็มวัย (Rouse and Pleijel, 2001)

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว อาจยาวได้ถึง 10 เซนติเมตร ตัวสีชมพูหรือสีแดงคล้ายไส้เดือน ลำตัวค่อนข้างเปราะบางฉีกขาดง่ายแต่ยืดหยุ่น ส่วน prostomium ล้วน ปลายตัด ไม่มีหนวด ส่วนอกและท้องแบ่งได้จากอวัยวะภายในและ parapodia ปล้องอกมี chaetae แบบเข็มและปล้องท้องมี chaetae แบบ simple รูปตะขอ (hood)

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณหน้าดินหรืออยู่ในดินได้หลายแบบ ไม่ว่าจะเป็นโคลน ทราวยหยาบ ทราวยละเอียด ทนต่อสภาพที่มีความเข้มข้นของสารอินทรีย์สูง จึงมีการใช้เป็นตัวบ่งชี้สภาพแวดล้อมที่มีความเป็นพิษหรือมีความสกปรกสูง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

Heteromastus filliformis (Claparède, 1864)

Polychaete

ลักษณะ : ตัวยาว อาจยาวได้ถึง 10 เซนติเมตร เส้นผ่านศูนย์กลางตัวประมาณ 1 มิลลิเมตร ออกกับท้องไม่แบ่งแยกกันชัดเจน ส่วนหัว prostomium เป็นทรงกรวย ส่วนอกมีสองพู ปล้องอกมี chaetae แบบเข็มและปล้องท้องมี chaetae แบบ simple รูปตะขอ (hood) ปล้องอกมี 11 ปล้อง ปล้องแรกไม่มี chaetae ทกปล้องต่อมามี chaetae แบบเข็ม ปล้องที่ 7-12 มี chaetae แบบตะขอ ปล้องท้องมี chaetae แบบตะขอ และเหงือกอยู่ติดกับ neuropodium

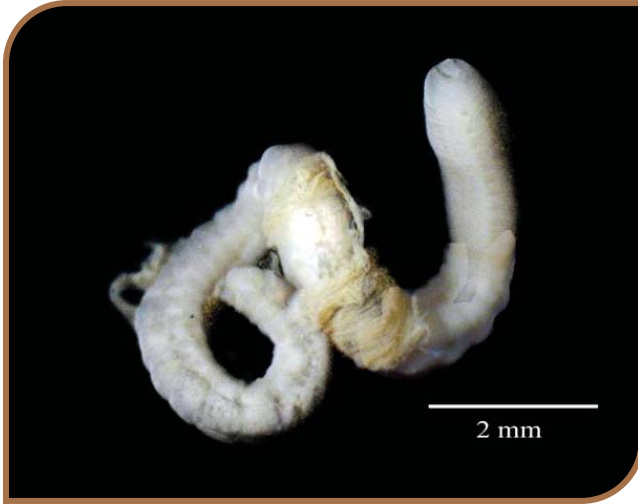
นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณหน้าดิน เคลื่อนที่ได้ กินอินทรีย์สารที่ติดอยู่ตามตะกอนดินเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนล่าง

Heteromastus similis Eisig, 1887

Polychaete

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว ส่วน prostomium สั้น ปลายตัด ไม่มีหนวด ส่วนอกและท้องแบ่งได้จากอวัยวะภายในและ parapodia ปล้องอกมี chaetae แบบเข็มและปล้องท้องมี chaetae แบบตะขอที่มี hood ปล้องอกมี 11 ปล้อง ปล้องแรกไม่มี chaetae ทกปล้องต่อมามี chaetae แบบเข็ม ปล้องที่ 7-12 มี chaetae แบบตะขอ ปล้องท้องมี chaetae แบบตะขอ และเหงือกอยู่ติดกับ neuropodium

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณหน้าดิน เคลื่อนที่ได้ กินอินทรีย์สารที่ติดอยู่ตามตะกอนดินเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว ส่วน prostomium สั้น ปลายตัด ไม่มีหนวด ส่วนอกและท้องแบ่งได้จากอวัยวะภายในและ parapodia ปล้องอกมี chaetae แบบเข็มและปล้องท้องมี chaetae แบบ simple รูปตะขอ (hood) ปล้องอกมี 12 ปล้อง ปล้องแรกไม่มี chaetae ตั้งแต่ปล้องแรกถึงปล้องที่ 6 ชั้นมี chaetae แบบเข็ม ปล้องที่ 7 เป็นต้นไปมี chaetae แบบตะขอ มีเหงือกยื่นออกมา บริเวณเหนือ neuropodia ชัดเจน ส่วนปล้องท้องเหงือกไม่ยื่นออกมา

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณหน้าดิน เคลื่อนที่ได้ กินอินทรีย์สารที่ติดอยู่ตามตะกอนดินเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาวเหมือนเส้นด้าย ส่วน prostomium สั้น ปลายตัด ไม่มีหนวด ส่วนอกมี 11 ปล้อง โดยมีปล้องที่ไม่มี chaetae 1 ปล้อง ปล้องแรกสมบูรณ์ ห้าปล้องแรกมี chaetae แบบเข็ม หลังจากนั้น มี chaetae แบบตะขอ ไม่มีเหงือก

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณหน้าดิน เคลื่อนที่ได้ กินอินทรีย์สารที่ติดอยู่ตามตะกอนดินเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว ส่วน prostomium สั้น ปลายตัด ไม่มีหนวด ส่วนอกและท้องแบ่งได้จากอวัยวะภายในปล้องอกมี 12 ปล้อง หัวปล้องแรกมี chaetae แบบเข็มและหลังจากนั้นเป็น chaetae แบบตะขอ ไม่มีเหงือก

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณหน้าดิน เคลื่อนที่ได้ กินอินทรีย์สารที่ติดอยู่ตามตะกอนดินเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว ช่วงแรกของลำตัวค่อนข้างแบน แต่ช่วงท้ายลำตัวค่อนข้างกลม ส่วนหัวเป็นรูปกรวย ไม่มีรยางค์ หรือหนวด ช่วงปล้องที่ปากและปล้องใกล้เคียงปากไม่มี chaetae ส่วน notopodium ส่วน postsetal lobe มีลักษณะคล้ายๆ นิ้วมือ ส่วน neuropodia ลักษณะเป็นสันตามแนวยาวทางด้านข้างของส่วนอก chaetae ของ neuropodia คล้ายกับ notopodium มี chaetae เป็นรูปตะขอ

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณหน้าดิน เคลื่อนที่ได้ กินอินทรีย์สารที่ติดอยู่ตามตะกอนดินเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

Diopatra neapolitana Delle Chiaje, 1841

Polychaete

ลักษณะ : ไล่เดือนทะเลชนิดนี้มีขนาดใหญ่ อาจยาวได้ถึง 3 เซนติเมตร สร้างท่อจากเปลือกหอยและซากพืช โดยมีเปลือกหอยหรือใบไม้ปิดอยู่ด้านบน มีเขี้ยวขนาดใหญ่และคม ทนวดและเหงือกยาว chaetae เป็นแบบ pseudocompound และ chaetae ของปล้องส่วนหน้าเป็นแบบ simple รูปตะขอ (hood) ส่วน parapodia บริเวณเหงือกพู่เนื้อด้านบนยื่นยาวกว่าด้านล่าง (asymmetry)

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในท่อ เคลื่อนที่ได้ ล่าสัตว์ที่มีขนาดเล็กกว่าเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หัวมี palp 2 พู่ ลักษณะคล้ายนม ติดกับขอบของหัว มี 2 ตา มี antennae 5 เส้น ปล้องอกสองปล้องแรกไม่มีขา ไม่มี tentacular cirri เหนือคือเป็นแบบธรรมดา อยู่ที่ parapodia ปล้องที่ 25-33 หรือมีลักษณะคล้ายซี่หวี chaetae ทั้งหมดเป็นแบบธรรมดาและแบบเข็ม

นิเวศวิทยา : ไล่เดือนทะเลสกุลนี้สามารถพบในแหล่งอาศัยได้หลายแบบ กินอาหารหลากหลาย โดยกินได้ทั้งพืชและสัตว์ บางครั้งก็กินอินทรีย์สาร โดยมักขุดอยู่ในทรายหรือโคลน หรือตามเศษซากปะการังตาย เวล่าน้ำลงจะหลบอยู่ใต้ดิน ทนสภาพที่มีออกซิเจนน้อยได้ มีรายงานการกระจายในป่าชายเลน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

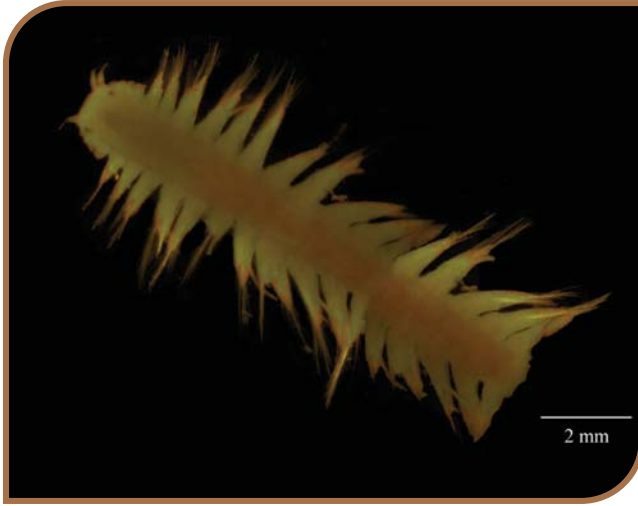

ลักษณะ : หัวมี palp 2 พู่ ลักษณะคล้ายนมม ติดกับขอบของหัว มี 2 ตา มี antennae 5 เส้น ปล้องอกสองปล้องแรกไม่มีขา ไม่มี tentacular cirri เหงือกเป็นแบบธรรมดา หรือมีลักษณะคล้ายซี่หวี chaetae ทั้งหมดเป็นแบบธรรมดาและแบบเข็ม

นิเวศวิทยา : ไข่เดือนทะเลสกุลนี้สามารถพบในแหล่งอาศัยได้หลายแบบ กินอาหารหลากหลาย โดยกินได้ทั้งพืชและสัตว์ บางครั้งก็กินอินทรีย์สาร โดยมักขุดอยู่ในทรายหรือโคลน หรือตามเศษซากปะการังตาย เวล่าน้ำลงจะหลบอยู่ใต้ดิน ทนสภาพที่มีออกซิเจนน้อยได้

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวค่อนข้างสั้น หัวส่วน prostomium มี 4 ตา มีหนวด 3 เส้น ส่วน palp มี 2 ข้อม และมี tentacular cirri 8 คู่ กวาง proboscis ไม่มีข้อปล้อง มีตุ่มเล็กอยู่ตามขอบ parapodia เป็นแบบ biramous โดยปล้องที่ 2 เริ่มมี chaetae ส่วนปลายคอคอยมีตุ่ม 40 ตุ่ม ไม่มีเขี้ยว

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณใต้ดิน เคลื่อนที่ได้ ลำสัตว์ที่มีขนาดเล็กกว่าเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวยาว หน้าตัดของลำตัวเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีหนวด 1 คู่ และส่วน palp ล้วนๆ 1 คู่ ในปากมีเขี้ยว parapodia เป็นแบบ biramous และมีการพัฒนาดี chaetae ทั้งหมดเป็นแบบ simple ส่วนคอหอยด้านนอกมีตุ่ม 22 แถว

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณใต้ชั้นตะกอน เคลื่อนที่ได้ ลำสัตว์ที่มีขนาดเล็กกว่าเป็นอาหาร ชอบอาศัยในทรายหรือโคลน

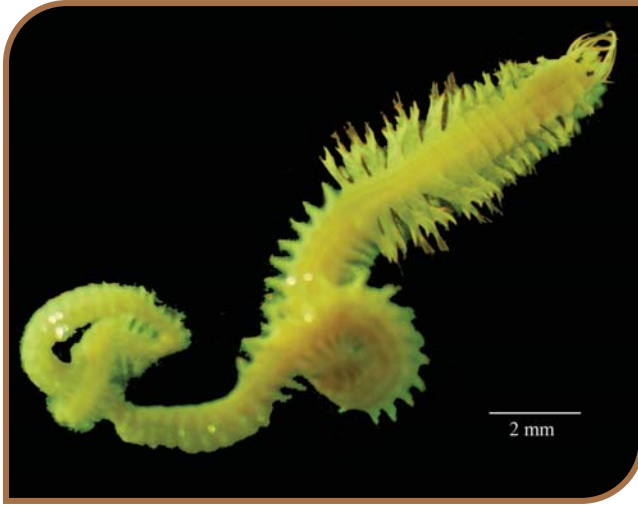
การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หัวส่วน prostomium มี tentacle 2 เส้น และมี tentacle cirri 4 คู่ parapodia สองปล้องแรกเป็นแบบ uniramous และปล้องที่เหลือเป็นแบบ biramous เขี้ยว paragnaths เป็นรูปกรวย วงปากเรียบ ไม่มีสันหรือหนาม notopodia มี chaetae 2 แบบคือ spinigers และ falcigers ส่วน neuropodium มี chaetae แบบ spinigers และ falcigers มี dorsal cirri ยื่นออกมาจากรูทางด้านบนของพูเนื้อของ notopodium

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณใต้ดิน เคลื่อนที่ได้ ลำตัวที่มีขนาดเล็กกว่าเป็นอาหาร

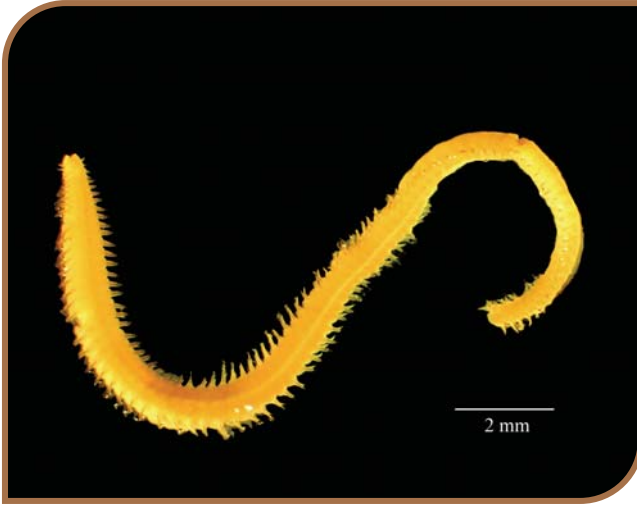
การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ตัวใหญ่ ยาวประมาณ 4 ซม. หัวส่วน prostomium มีร่อง มีความกว้างมากกว่าความยาว มีตาขนาดใหญ่ 4 ตา และมี antennae เรียวยาว 1 คู่ วงฐานของวง proboscis ด้านหลังมี ตุ่มเล็กๆ เรียงกันสองแถว ด้านท้องมีตุ่มเล็กๆ เรียงกันไม่เป็นระเบียบ ส่วนหน้าลำตัวขามี dorsal cirri สั้นๆ ส่วน neuropodia พู่ที่อยู่ ด้านหน้า chaetae และด้านหลังมีขนาดเท่ากัน

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณใต้ดิน เคลื่อนที่ได้ ลำตัวที่มีขนาดเล็กกว่าเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ตัวยาวได้ถึง 3 ซม. มีประมาณ 200 ปล้อง หัวส่วน prostomium เป็นสีเหลือง มีสันแยกระหว่าง antennae งวง proboscis เรียบ ไม่มีทั้งตุ่มหรือฟัน palp ล้วน อ้วน ส่วน peristome มี tentacular cirri ล้วนๆ 2 คู่ ส่วนหน้าของตัว ขามี dorsal cirri อยู่ด้านบน และมี dorsal cirri จริงๆ ติดอยู่ตอนปลายของเส้นนั้น มีลักษณะยาว แบนตอนปลาย มักไม่มี chaetae ที่ notopodium ขาส่วน neuropodia มี chaetae ยาว ปลายตัด

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณใต้ดิน เคลื่อนที่ได้ ลำตัวที่มีขนาดเล็กกว่าเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หัวส่วน prostomium แหลม สองปล้องแรกไม่มี chaetae มีงวง proboscis รูปร่างคล้ายถุง chaetae ทั้งหมดเป็นแบบ simple มีเหงือกตั้งแต่ปล้องที่ 5 neurochaetae ของปล้องอกมีทั้งแบบตะขอขนาดใหญ่และแบบเข็ม notochaetae ของปล้องอกเป็นแบบเข็ม

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณหน้าดิน เคลื่อนที่ได้ กินอินทรีย์สารที่ติดอยู่ตามตะกอนดินเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

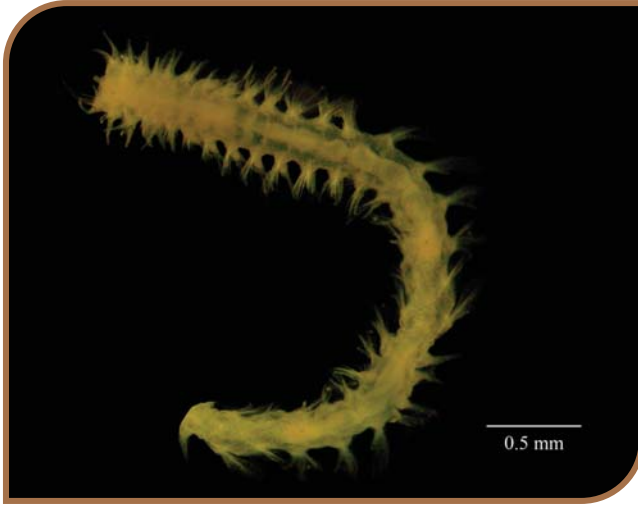

ลักษณะ : ตัวยาว เรียวแหลม มีประมาณ 48-50 ปล้อง ยาวประมาณ 5 เซนติเมตร หัวส่วน prostomium เป็นทรงกรวยมีปลายเรียว มีเหงือก 46 คู่ อยู่ตั้งแต่ปล้องที่ 2 ถึงสองปล้องสุดท้าย พูเนื้อตรง chaetae ยาว เป็นทรงกรวย ventral cirrus เล็ก ท่อตรงกันเป็นทรงคล้ายข้อ มีแผ่นกันตามยาว ด้านท้ายมีตุ่มเล็กๆ เรียงกันเป็นแนว และมีสองตุ่มที่มีขนาดใหญ่ยื่นยาวออกมาด้านท้ายลำตัว

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณหน้าดิน เคลื่อนที่ได้ กินอินทรีย์สารที่ติดอยู่ตามตะกอนดินเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว หัวส่วน prostomium เล็ก ด้านหน้าของหัวมีหนวด 3 เส้น อยู่ที่ด้านหน้าและตรงกลาง มี palp 1 คู่ ปล้องตัวปล้องแรกมี chaetae ยาว ตั้งแต่ปล้องที่ 2 จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน biramous เป็นแบบสองแฉก มีอวัยวะรับสัมผัสอยู่ที่บริเวณขา

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บริเวณหน้าดิน เคลื่อนที่ได้ กินอินทรีย์สารที่ติดอยู่ตามตะกอนดินเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ส่วนหัวประกอบด้วยกลุ่มหนวดเรียงกันตามแนวครึ่งวงกลม ไม่มีแผ่นกั้นระหว่างหนวด มีตา อยู่ก่อนทางด้านหน้า ปล้องส่วน collar มี 2 พู ปล้องอกมี notochaetae เป็นรูปใบพาย ส่วนท้อง chaetae เป็นแบบ uncini ลักษณะสัน แบน

นิเวศวิทยา : สร้างท่อ อาศัยอยู่บริเวณใต้ดิน ใช้หนวดกรองอาหารกินจากในมวลน้ำ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ส่วนหัวประกอบด้วยกลุ่มหนวดเรียงกันตามแนวครึ่งวงกลม ไม่มีแผ่นกั้นระหว่างหนวด มีตาขนาดใหญ่เป็นแบบประกอบ อยู่ค่อนทางด้านหน้า ปล้องส่วน collar มี 2 พู ปล้องอกมี notochaetae เป็นรูปใบพาย ส่วนท้อง chaetae เป็นแบบ uncini

นิเวศวิทยา : สร้างท่อ อาศัยอยู่บริเวณใต้ดิน ใช้หนวดกรองอาหารกินจากในมวลน้ำ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว หัวส่วน prostomium ด้านหน้ากลมมน ขามี 2 แฉก พูด้านบนเป็นรูปคล้ายใบไม้ ตั้งแต่ปล้องที่ 7 มีเหงือก ปล้องที่ 5 มี chaetae หนาเรียงเป็นรูปเกือกม้า ส่วน notochaetae เป็นรูปเข็ม ขณะที่ neurochaetae มีทั้งแบบเข็มและแบบ uncini

นิเวศวิทยา : สร้างท่อ อาศัยอยู่บริเวณใต้ดิน กินอินทรีย์สารที่ติดอยู่ตามตะกอนดินเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว หัวส่วน prostomium ด้านหน้ากลมมน ปล้องถัดมามีหนวดยาว ปล้องอกปล้องที่ 2 ไม่มี chaetae มีเหงือก รูปร่างคล้ายขนนกอยู่ตั้งแต่ปล้องที่ 1 และมีขาที่พัฒนาดี chaetae อยู่ด้านหน้าเป็นแบบเข็ม และ chaetae ที่อยู่ด้านหลังของตัวเป็นแบบ uncini

นิเวศวิทยา : สร้างท่อ อาศัยอยู่บริเวณใต้ดิน กินอินทรีย์สารที่ติดอยู่ตามตะกอนดินเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวสั้น มีสีเหลืองหรือส้ม ปล้องตัวแต่ละปล้องไม่ชัดเจน ส่วนหัวเกลี้ยง ไม่มีหนวด chaetae ทั้งตัวเป็นแบบ simple chaetae ที่ปล้องตัวสามปล้องแรกหนาอยู่บนแผ่นปิดแข็งเป็นสารประเภทไคติน แผ่นปิดดังกล่าวมีสีเข้มกว่าบริเวณอื่นๆ ในลำตัว

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในทรายหรือโคลน เคลื่อนที่ได้น้อย กินอินทรีย์สารที่เกาะอยู่ตามเม็ดดินเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

แมลงน้ำ

ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

แมลงน้ำ

ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

แมลงจัดเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังในไฟลัมอาร์โทรโปดา (Phylum Arthropoda) ชั้นอินเซคตา (Class Insecta) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดและมีการแพร่กระจายกว้างขวางที่สุด ลักษณะทั่วไปของแมลง ลำตัวแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนหัว ออก และท้อง แต่ละส่วนมีลักษณะสัณฐานและอวัยวะที่แตกต่างกัน ส่วนหัวเป็นที่ตั้งของหนวด ตา และปาก ส่วนอกจะมีปีก 2 คู่ และขา 3 คู่ ส่วนท้องจะแบ่งเป็นปล้องๆ ซึ่งปล้องต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงเป็นอวัยวะสืบพันธุ์และวางไข่ (รูปที่ 5) (Borror et al., 1989)

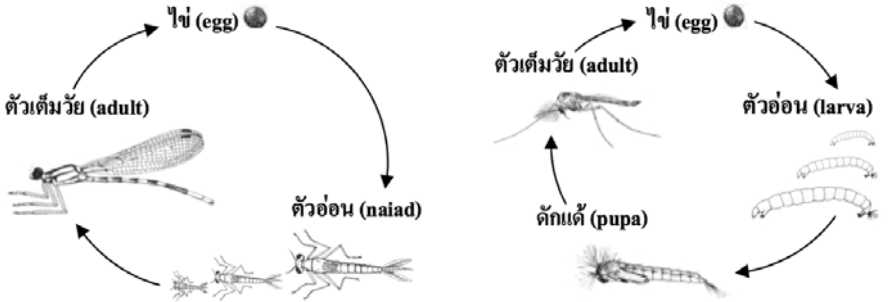

รูปที่ 5 ลักษณะภายนอกของแมลงปอบ้านไตรมิตรชาวยาว (*Trithemis pallidinervis* (Kirby, 1889))

แมลงน้ำเป็นสิ่งมีชีวิตกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญ โดยแมลงน้ำมีช่วงชีวิตหนึ่งอาศัยอยู่ในน้ำ หรืออาศัยอยู่ตลอดชีวิต ซึ่งมีการประมาณว่าแมลงน้ำมีอยู่ 3% ของแมลงทั้งหมดบนโลก หรือประมาณ 25,000-30,000 ชนิด (Lehmkuhl, 1979) และสามารถพบแมลงน้ำได้ในแหล่งน้ำทั่วไป ได้แก่ ลำธาร น้ำตก พรุ ทะเลสาบ เป็นต้น

แมลงน้ำมีการเจริญและเปลี่ยนแปลงรูปร่างแบบไม่สมบูรณ์ (incomplete metamorphosis) (รูปที่ 6 ก) โดยมีระยะตัวอ่อนอยู่ในน้ำและมีปีกเจริญอยู่นอกลำตัว ลักษณะเป็นตุ่มปีกเล็กๆ ขณะที่ระยะตัวเต็มวัยอาศัยบนบก ได้แก่ กลุ่มแมลงชีปะขาว (mayfly) กลุ่มแมลงเกาะหิน (stonefly)

แมลงปอบ้านและแมลงปอเข็ม (dragonfly and damselfly) และมวนน้ำ (water bug) นอกจากนี้แมลงน้ำบางกลุ่มที่มีการเจริญและเปลี่ยนแปลงรูปร่างแบบสมบูรณ์ (complete metamorphosis) (รูปที่ 6 ข) โดยระยะตัวอ่อนอยู่ในน้ำ แต่มีปีกเจริญภายในลำตัว จึงต้องมีระยะดักแด้ และตัวเต็มวัยอาศัยบนบก ได้แก่ กลุ่มแมลงหนอนปลอกน้ำ (caddisfly) กลุ่มแมลงวัน (fly) กลุ่มตัวปึกแข็งในน้ำ (water beetle) และกลุ่มหนอนผีเสื้อ (moth) เป็นต้น (Kanjavanit, 2002)

รูปที่ 6 (ก) การเจริญและเปลี่ยนแปลงรูปร่างของแมลงแบบไม่สมบูรณ์ (incomplete metamorphosis) (ข) การเจริญและเปลี่ยนแปลงรูปร่างของแมลงแบบสมบูรณ์ (complete metamorphosis)

แมลงน้ำเป็นสิ่งมีชีวิตกลุ่มหนึ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากแมลงน้ำ มีคุณสมบัติที่สามารถนำไปใช้ในการตรวจวัดคุณภาพน้ำ โดยแมลงน้ำมีขนาดใหญ่ สามารถมองเห็นง่ายด้วยตาเปล่า เคลื่อนย้ายได้น้อย มีแนวโน้มอาศัยอยู่ในสถานที่เดียว วัตถุประสงค์การบวกรวมและฟื้นตัวได้ช้า ดังนั้นแมลงน้ำจึงมีความสำคัญในการนำมาประเมินคุณภาพน้ำเบื้องต้นได้ อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งในห่วงโซ่อาหารของสัตว์น้ำวัยอ่อน และช่วยเสริมความอุดมสมบูรณ์ด้านอาหารให้กับแหล่งน้ำเป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลต่อการอยู่รอดของสัตว์น้ำ เช่น ปลา เป็นอย่างมาก (McCafferty and Provonsha, 1981)

ในการสำรวจความหลากหลายของแมลงน้ำของทะเลสาบสงขลา ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2551 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2552 โดยการเก็บตัวอย่างที่ใช้สวิงจับแมลงน้ำสำหรับตัวอ่อนแมลงน้ำและตัวเต็มวัยที่อาศัยอยู่ในน้ำ รวมทั้งสวิงบักจับแมลงตัวเต็มวัยที่บินอยู่ทั่วไปรอบทะเลสาบทุก ๆ 2 เดือน พบตัวอ่อนแมลงน้ำส่วนใหญ่อาศัยในแหล่งน้ำจืดโดยเฉพาะเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย สำหรับทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง มักเป็นตัวเต็มวัยของแมลงปอและแมลงปอเข็ม ผลเบื้องต้นของการสำรวจพบแมลงน้ำ 7 อันดับ (Order) 26 วงศ์ (Family) 51 ชนิด

แมลงที่พบเด่นในพื้นที่ของทะเลสาบสงขลา คือ กลุ่มของแมลงปอบ้านซึ่งพบได้ทั่วไปรอบทะเลสาบ ได้แก่ แมลงปอบ้านส้มเหลือง (*Brachythemis contaminata* (Fabricius, 1793)) แมลงปอบ้านบ่อ (*Crocothemis servilla servilla* (Drury, 1770)) แมลงปอบ้านปลายปีกดำ (*Diplacodes nebulosa* (Fabricius, 1793)) และแมลงปอบ้านปีกเหลืองดำ (*Rhyothemis phyllis phyllis* (Sulzer, 1776)) เป็นต้น สำหรับแมลงปอเข็มที่พบได้ทั่วไป ได้แก่ แมลงปอเข็มนาผู้ปลายฟ้า (*Ischnura senegalensis* (Rambur, 1842)) ส่วนตัวอ่อนของแมลงน้ำที่พบเด่นของทะเลน้อยได้แก่ มวนวนแคะระ (*Paraplea* sp.) ตัวอ่อนแมลงปอบ้านกลางทางแแต่ม (*Urothemis signata* (Rambur, 1842)) และตัวอ่อนแมลงปอเข็มนาผู้ปลายฟ้า (*Ischnura senegalensis* (Rambur, 1842)) สำหรับแมลงน้ำที่อาศัยอยู่ตามผิวน้ำและพบเด่นทั่วไป ได้แก่ จิงโจ้น้ำชืดขาว (*Limnogonus* sp.) และจิงโจ้น้ำชนิด *Rhagadotarus kraepelini* Breddin, 1905

แมลงปอเข็มเล็กนানা

Agriocnemis nana (Laidlaw, 1914)

Nana Midget

ตัวเมีย

ภาพโดย : สนธิมา ประดับ

ลักษณะ : เป็นแมลงปอที่มีขนาดเล็ก มีปีกแคบยาวเรียวและใส ตาด้านบนสีน้ำตาล ส่วนตาด้านล่างสีเขียว ตัวเมียมีอกเหลืองหรือเขียว ท้องด้านล่างสีฟ้า ตัวผู้มีสีฟ้าบริเวณด้านล่างและส่วนปลายของท้อง

นิเวศวิทยา : ตัวอ่อนอาศัยอยู่ในแหล่งน้ำจืด ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำไหล จับแมลงที่อาศัยอยู่ในน้ำ ลูกปูตัวเล็ก ลูกปลา และลูกหอยกินเป็นอาหาร ส่วนตัวเต็มวัย อาศัยอยู่บนบก ล่าแมลงตัวเล็กๆ เช่น ยุง แมลงหวี่ เป็นต้น

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ตัวผู้

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทรโสธ

ลักษณะ : ตัวผู้มีตาด้านบนสีดำ ด้านล่างสีเขียวปนฟ้า ลำตัวมีสีพื้นเป็นสีเขียวปนฟ้าแต้มดำ ด้านบนของอกปล้องแรกมีสีดำ ตัวเต็มวัยปลายท้องมีสีน้ำตาลแดง ขณะที่ตัวเมียส่วนอกมีเพียงขีดดำที่ส่วนหน้าของอกปล้องแรก ตัวเมียมีรูปร่างใหญ่กว่าตัวผู้

นิเวศวิทยา : พกติดกรรมชอบบินร่ายพื้นหรือในพงหญ้าเตี้ยๆ พบบ่อยตามสนามหญ้า ป่าละเมาะ และพื้นที่เปิดโล่ง

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ตัวเมีย

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทร์โสทด

ลักษณะ : เป็นแมลงปอเข็มขนาดกลาง ตัวผู้มีตาด้านบนสีฟ้าด้านล่างสีเขียว ส่วนหัวและท้องมีสีฟ้า-เขียว ท้องด้านล่างและขาไม่มีสีเหลือง ปีกโปร่งใส ปลายปีกมีจุดสีน้ำตาลเหลือง ส่วนท้องปล้องที่ 1-2 และ 7-10 มีสีส้ม ส่วนท้องปล้องที่ 3-7 เป็นสีเขียว ตัวเมียมีลักษณะคล้ายกับตัวผู้ แต่ส่วนท้องปล้องที่ 3-10 มีสีส้มที่สดใส น้อยกว่าและมีแต้มจุดสีดำบริเวณแต่ละปล้อง

นิเวศวิทยา : พบได้ทั่วไปริมบึง แม่น้ำ และคลอง มักเกาะอยู่บนกิ่งไม้แห้งและพืชที่อยู่เหนือน้ำ

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย และทะเลสาบตอนบน

แมลงปอเข็มนาผู้ปลายฟ้า
แมลงปอเข็มน้ำกันแต่มีธรรมชาติ
แมลงปอเข็มน้ำสีปลายฟ้า

Ischnura senegalensis (Rambur, 1842)
Common Bluetail

ตัวอ่อน

ภาพโดย : กิตติยาภรณ์ บัวเพชร

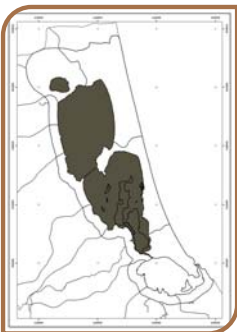
ตัวผู้

ภาพโดย : สนธิมา ประดับ

ตัวเมีย

ภาพโดย : สนธิมา ประดับ

ลักษณะ : ตัวอ่อนมีลำตัวเรียวยาวและบอบบาง อวัยวะที่ใช้หายใจมีลักษณะเป็นแผ่นแบนคล้ายใบไม้ (leaf like) เรียกว่า caudal gills ตัวผู้เต็มวัย มีตาสีเขียว ออกสีฟ้าอมเขียว ออกด้านบนมีขีดสีดำ ท้องด้านล่างสีน้ำตาลอ่อนและด้านบนเป็นสีดำ ปลายท้องมีสีฟ้า ส่วนปลายสุดมีสีดำ ปีกใส ตัวเมียอายุน้อยจะมีสีส้ม พออายุมากขึ้นจะเปลี่ยนเป็นสีเขียวคล้ายกับตัวผู้ บางตัวมีตาและอกสีเหลืองส้มและบนหลังมีขีดสีดำ

นิเวศวิทยา : พบติดกรรมชอบบินร่ายพื้นหรือในพงหญ้าต่างๆ พบบ่อยตามแหล่งน้ำจืด บึง ทุ่งนา ทุ่งหญ้า ป่าชายเลนและป่าละเมาะ

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

แมลงปอเข็มน้ําไมโคร
แมลงปอเข็มน้ําฟ้าเล็ก

Pseudagrion microcephalum (Rambur, 1842)
Small-headed Sprite

ภาพโดย : สนธิมา ประดับ

ลักษณะ : เป็นแมลงปอที่คล้ายกับแมลงปอหลายชนิด โดยเพศผู้มีปลายหางสีฟ้า มีขนาดปานกลาง ตัวผู้มีตาสีฟ้า ออกสีฟ้าและมีขีดสีดำ ส่วนตัวเมียมีตาสีเขียว ออกสีเขียวและมีแถบขีดสีส้ม ท้องด้านบนมีสีดำ

นิเวศวิทยา : พบบ่อยตามแหล่งน้ำจืด บึง ทุ่งนา และทุ่งหญ้า

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย และทะเลสาบตอนบน

ตัวผู้

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทรโสิต

ลักษณะ : เป็นแมลงปอขนาดใหญ่ ตัวผู้ ออกด้านข้างและด้านบน มีสีเขียว ปีกใส โคนท้องมีสีฟ้า และมีจุดสีครีมที่ไม่เชื่อมต่อกันด้านข้างของส่วนท้อง

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในบริเวณเปิดโล่งที่มีน้ำนิ่ง ได้แก่ หนอง บึง ทะเลสาบ และบริเวณที่น้ำไหลช้าๆ นอกจากนี้สามารถพบทั่วไปในบริเวณที่ถูกรบกวนและบริเวณขอบป่าชายเลน

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย

แมลงปอเสีอลายประดับ
แมลงปอเสีอธรรมดา

Ictinogomphus decoratus melaenops (Selys, 1858)

Common Clubtails

ตัวผู้

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทรโสิต

ลักษณะ : ตามีสีเขียวเข้มอมฟ้า ออกและส่วนท้องมีสีเหลืองหรือสีเหลืองอมเขียวสลับดำ ปีกใส ปลายท้องใหญ่กว่าส่วนกลาง

นิเวศวิทยา : พฤติกรรมชอบบินอยู่กลางทุ่งโล่ง และเกาะพักตามไม้หลักในน้ำหรือกิ่งไม้ที่ยื่นไปเหนือน้ำโล่งๆ พบบ่อยตามป่าโปร่ง และทุ่งหญ้า

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย และทะเลสาบตอนบน

แมลงปอบ้านกันกระเปาะ
แมลงปอบ้านกันป่อง,
แมลงปอบ้านสีฟ้า

Acisoma panorpoides panorpoides Rambur, 1842
Asian Pintail, Bulb-bodied Skimmer

ตัวผู้

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทรโสด

ลักษณะ : ตามีสีฟ้า ท้องด้านบนมีแถบสีดำยาวจากส่วนนอกไปจนสุดปลายท้อง ช่วงปลายท้องสีดำ ท้องส่วนที่อยู่ติดกับอกใหญ่พอกับส่วนอก ปีกใสสีเหลืองจางๆ ตัวผู้อกและท้องสีฟ้า ส่วนตัวเมียอกและท้องสีฟ้าอมเขียว

นิเวศวิทยา : พฤติกรรมชอบอยู่ในใกล้แหล่งน้ำ พบบ่อยตามทุ่งนา ป่าละเมาะ และป่าดงดิบ

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

แมลงปอบ้านสีตะกั่วทุ่งนา
แมลงปอบ้านเทาใหญ่

Brachydiplax chalybea chalybea Brauer, 1868
Yellow Patched Lieutenant, Greater Grey Skimmer

ตัวผู้

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทรโสอด

ลักษณะ : ตามีสีน้ำตาล ออกด้านบนสีฟ้า ออกด้านข้างสีส้มอิฐ ส่วนอกด้านล่างสีน้ำตาล ท้องสีส้มอิฐและสีฟ้า ปลายท้องสีดำ

นิเวศวิทยา : พฤติกรรมชอบอยู่ตามริมลำธารที่มีน้ำไหลเอื่อยๆ หรือแอ่งน้ำนิ่ง พบบ่อยบริเวณป่าละเมาะ และพื้นที่เปิดโล่ง

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย และทะเลสาบตอนบน

แมลงปอบ้านผู้ปิกเป็นอนลัม
แมลงปอบ้านลัมเหลือง

Brachythemis contaminata (Fabricius, 1793)
Asian Amberwing, Orange Skimmer

ตัวผู้

ตัวเมีย

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทรโสอด

ลักษณะ : ตาและอกมีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลอมเขียว ท้องสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลออกส้ม กลางปีกมีสีน้ำตาลออกส้ม ปลายปีกใส มุมปลายปีกมีแต้มสีน้ำตาลแดง ตัวผู้มีสีปิกเป็นอนลัม ส่วนตัวเมียออกและท้องมีสีเหลืองปนลัม ปีกใสมีสีน้ำตาลจางๆ เส้นปีกของทั้งสองเพศมีสีลัมปนแดง

นิเวศวิทยา : แมลงปอชนิดนี้มีนิสัยชอบบินฉวัดเฉวียนในช่วงเช้าตรู่และใกล้ค่ำ เพื่อบินโฉบจับยุงกินเป็นอาหาร มักพบเกาะทั่วไปตามริมลำคลอง แม่น้ำ แหล่งน้ำสกปรกและพื้นที่เปิดโล่ง ตัวอ่อนอาศัยอยู่ในน้ำซึ่งอาจจะไม่สะอาดนัก ในขณะที่แมลงปอชนิดอื่นๆ ไม่ชอบ ดังนั้น แมลงปอชนิดนี้จึงอาจจะเป็นตัวชี้วัดความสะอาดของแหล่งน้ำได้ดีพอสมควร

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

แมลงปอบ้านบ่อ

แมลงปอบ้านแดงเหลืองใหญ่

Crocothemis servilia servilia (Drury, 1770)

Eastern Scarlet Darter, Greater Red Skimmer

ตัวผู้

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทรโสิต

ลักษณะ : ตัวผู้ ตาสีแดง ออกและส่วนท้องสีแดง ลักษณะเด่นคือ มีขีดสีดำที่ส่วนท้องด้านบน ปีกใสและมีสีเหลืองอ่อนๆ แต่ตรงโคนปีกคู่หลังมีสีเหลืองเข้ม มุมปลายปีกมีแต้มสีดำ สำหรับตัวเมีย ตามีสีน้ำตาล ออกและส่วนท้องมีสีเหลืองและสีเหลืองออกน้ำตาล

นิเวศวิทยา : พฤติกรรมชอบเกาะตามยอดหญ้า พบบ่อยตามบ่อน้ำ บึงน้ำ และแอ่งน้ำขัง

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

แมลงปอบ้านนาปลายปีกดำ
แมลงปอบ้านนาปลายปีกดำ

Diplacodes nebulosa (Fabricius, 1793)
Blacktip Skimmer

ตัวผู้

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทรโสธ

ลักษณะ : แมลงปอบ้านนาปลายปีกดำมีขนาดเล็กกว่าแมลงปอบ้านชนิดอื่นๆ ตามีสีน้ำตาลเข้ม ออกและส่วนท้องสีฟ้า บนหลังสีเทาเข้ม ด้านข้างส่วนท้องมีสีขาว ปีกใส ตัวผู้ ปลายปีกมีสีน้ำตาลเข้มหรือดำ

นิเวศวิทยา : พฤติกรรมชอบเกาะตามต้นหญ้า และพืชล้มลุกใกล้พื้นดิน พบทั่วไปในทุ่งนาและพื้นที่เกษตรกรรมโล่งๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

แมลงปอบ้านนาสีฟ้าเขียว
แมลงปอบ้านฟ้าเขียว

Diplacodes trivialis (Rambur, 1842)
Ground Skimmer, Little Blue Darter

ตัวผู้

ภาพโดย : สนธิมา ประดับ

ลักษณะ : ลำตัวคล้ายกับแมลงปอบ้านนาปลายปีกดำ ตัวผู้ ตามีสีฟ้าออกและส่วนท้องสีฟ้าเข้ม ปลายท้องสีดำ ส่วนปลายสุดสีขาว ตัวผู้ที่อายุน้อยจะมีสีเหลืองแกมเขียว จากนั้นจะเปลี่ยนเป็นสีฟ้าเมื่อโตเต็มที่ และเมื่ออายุมากขึ้นตัวจะมีขนสีฟ้า ตัวผู้ที่มีอายุมากออกจะมีสีน้ำตาลเงินเข้ม ตัวเมีย ออกมีสีเขียวและมีแถบสีดำ

นิเวศวิทยา : พฤติกรรมชอบเกาะตามพื้นหรือพุ่มไม้เตี้ยๆ พบบ่อยในป่าดงดิบ ป่าโปร่ง ป่าละเมาะ และทุ่งหญ้า

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

แมลงปอบ้านใหม่เจียง
แมลงปอบ้านแถบปีกมน

Neurothemis fluctuans (Fabricius, 1793)
Coppertone Velvetwing, Obligue-banded Widow

ตัวผู้

ภาพโดย : สนธิมา ประดับ

ลักษณะ : แมลงปอบ้านใหม่เจียง ตัวผู้ที่มีอายุน้อยแถบบนปีกจะมีสีเหลือง จากนั้นจะค่อยๆ เปลี่ยนเป็นน้ำตาลเข้มเมื่ออายุมากขึ้น ตา อก และท้องสีน้ำตาลแดง ปีกสีน้ำตาลแดง ส่วนปลายและขอบด้านข้างปีกใส และมีแต้มสีแดงเข้ม สำหรับตัวเมีย ตา อก และท้องสีน้ำตาลอ่อน ปีกใส

นิเวศวิทยา : พฤติกรรมชอบบินตามทีโล่งริมแหล่งน้ำ พบบ่อยตามแหล่งน้ำจืด บึง ริมลำธาร ป่าละเมาะ และพื้นที่เปิดโล่ง

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

แมลงปอบ้านใหม่กึ่งปีกดำ
แมลงปอบ้านผู้แต้มขาวเมียบลาย
แมลงปอบ้านปีกแต้มดำ

Neurothemis tullia tullia (Drury, 1773)
Blackspot Widow

ตัวผู้

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทรโสอด

ลักษณะ : ตามีสีน้ำตาล ออกและท้องสีน้ำตาลเข้ม บนหลังมีสีน้ำตาลอ่อนหรือออกสีเหลืองตลอดแนว ตัวผู้ ปีกสีดำหรือสีน้ำตาลเข้ม ครึ่งส่วนปลายปีกมีสีขาวอมฟ้า ปลายปีกใส ตัวเมีย ปีกใส กลางปีกและปลายปีกมีแต้มสีน้ำตาล

นิเวศวิทยา : พฤติกรรมชอบเกาะตามกิ่งไม้แห้งหรือยอดหญ้าในที่โล่ง พบบ่อยในป่าดงดิบ ป่าโปร่ง ป่าละเมาะ และพื้นที่เปิดโล่ง

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย

แมลงปอบ้านเสื่อลายเขียว

แมลงปอบ้านเสื่อเขียว, แมลงปอบ้านเสื่อลาย

Orthetrum sabina sabina (Drury, 1770)

Green Tiger Skimmer

ตัวผู้

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทร์โสด

ลักษณะ : ตามีสีเขียวอมฟ้า ออกสีเขียวขี้ม้า ด้านข้างมีแถบสีดำ
ท้องสีขาวสลับดำ ท้องส่วนปลายสุดสีขาวและปีกใส

นิเวศวิทยา : พฤติกรรมล่าเหยื่อพวกแมลงต่างๆ ได้เก่ง และยังล่าแมลงปอชนิดเดียวกันด้วย
พบบ่อยตามพื้นที่เปิดโล่ง

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

แมลงปอบ้านไร่ปีกทอง
แมลงปอบ้านปีกเหลืองดำ

Rhyothemis phyllis phyllis (Sulzer, 1776)
Batik Glider, Common Plain Skimmer

ตัวเมีย

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทร์โสด

ลักษณะ : เป็นแมลงปอขนาดปานกลาง ตาสีน้ำตาลเข้ม ออกด้านบนสีน้ำตาลเข้มเกือบดำ ออกด้านล่างสีเหลือง ทองสีน้ำตาลเข้ม โคนปีกคู่หน้ามีสีเหลืองเล็กน้อย มีจุดแต้มดำอยู่ที่ข้อปีก โคนปีกคู่หลังมีสีเหลืองและสีน้ำตาลเข้มเป็นบริเวณกว้าง ปลายปีกทั้งสองคู่สีน้ำตาลเข้ม ตัวผู้และตัวเมียจะมีลักษณะคล้ายกัน

นิเวศวิทยา : พบติดกรรมชอบอาศัยอยู่รวมเป็นฝูงใหญ่ พบบ่อยตามแหล่งน้ำ ทุ่งหญ้า และป่าละเมาะ

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

แมลงปอบ้านไตรมิตรผู้ม่วง
แมลงปอบ้านใต้ผู้ม่วง
แมลงปอบ้านแดงเหลืองเล็ก

Trithemis aurora (Burmeister, 1839)
Crimson Dropwing, Down dropwing

ตัวเมีย

ภาพโดย : สนธิมา ประดับ

ลักษณะ : เพศผู้มีสีม่วงแดงสด ในขณะที่ตัวผู้ที่ลอกคราบขึ้นมา
จากน้ำใหม่ๆ ในวันแรกๆ มีสีเหลืองทอง คล้ายตัวเมียมาก ตัวเมีย
ออกและท้องมีสีเหลือง บริเวณอกมีเส้นสีดำ ส่วนท้องด้านข้าง
มีแถบสีดำ

นิเวศวิทยา : พฤติกรรมชอบบินตามที่โล่งริมแหล่งน้ำ พบบ่อยตามแหล่งน้ำจืด บึง ริมลำธาร
และป่าละเมาะ

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

แมลงปอบ้านไตรมิตรยาว
แมลงปอบ้านใต้ยาว

Trithemis pallidinervis (Kirby, 1889)
Dancing Dropwing

ตัวผู้

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทรโสธ

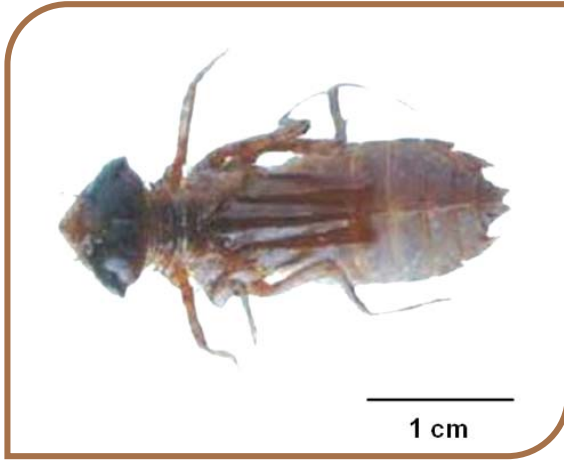

ลักษณะ : มีขนาดใหญ่กว่าแมลงปอทั่วไปเล็กน้อย ตาและอกมีสีน้ำตาล บริเวณอกมีเส้นสีดำ ส่วนท้องมีสีดำสลับกับสีเหลือง โคนปีกมีสีเหลืองส้ม มีขาที่ยาวคล้ายแมงมุม

นิเวศวิทยา : พบทั่วไปในที่โล่งแจ้งใกล้แหล่งน้ำ ได้แก่ หนอง บึง ทะเลสาบ และที่ลุ่มน้ำขัง มักเกาะตามกิ่งไม้แห้ง หรือต้นหญ้าที่ชูยอดสูง ในช่วงแดดจัด บางครั้งเกาะได้ลมที่พัดแรง นิสัยซี้ระแวงแต่ก็มักบินกลับมาเกาะที่เดิม

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ตัวอ่อน

ภาพโดย : ทักษชวัญ จันทร์โสัด

ลักษณะ : ตัวอ่อนมีลำตัวค่อนข้างป้อม ใหญ่และมีขายาว อวัยวะที่ใช้หายใจอยู่ที่ปล้องสุดท้ายของลำตัวมีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมคล้ายพีระมิด (anal pyramid) เรียกว่า rectal gills พบซ่อนตัวหรือเกาะอยู่ตามสิ่งต่างๆ ตัวเต็มวัยเป็นแมลงปอบ้านขนาดใหญ่ โคนปีกมีสีเหลืองแถม ตัวผู้มีสีสีแดง มีจุดสีดำแถมบริเวณปล้องส่วนท้องข้อที่ 8 และ 9 แมลงปอชนิดนี้มีสีเหลืองโดยเฉพาะตัวเมียและในตัวผู้ที่อายุน้อย

นิเวศวิทยา : พฤติกรรมชอบบินตามที่โล่งริมแหล่งน้ำ พบบ่อยตามแหล่งน้ำจืด บึง ริมลำธาร และป่าละเมาะ

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย

แมลงดาสนวน

แมลงก้าน มวนตะพาบ มวนหลังไข

Diplonychus rusticus (Fabricius, 1781)

Common Water Bug

ภาพโดย : หทัยขวัญ จันทร์โสด

ลักษณะ : มีขนาดเล็กกว่าแมลงดานามาก ลักษณะลำตัวกว้างแบนและสั้น มีสีดำหรือน้ำตาลเข้ม มีขาหน้าแบบขาจับใช้สำหรับจับเหยื่อ ขาคู่กลาง และขาคู่หลังเป็นขาสำหรับว่ายน้ำ ที่ปลายท้องมีแพนหางสั้นๆ ลักษณะเป็นแผ่นเล็กๆ 2 แผ่นสำหรับช่วยในการหายใจ วิธีวางไข่ของแมลงดาสนวนตัวเมียจะออกไข่โดยมียางเหนียว ๆ ติดไว้บนหลังของแมลงดาตัวผู้ให้แบกไข่ติดตัวไปด้วยจนกว่าไข่จะฟักเป็นตัว ขนาด 16-18 มิลลิเมตร

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในร่องน้ำ แหล่งน้ำจืด นาข้าว บึง บริเวณน้ำนิ่งและไหลช้าๆ โดยจะเกาะตามพืชน้ำ เป็นแมลงตัวทำชอบกินแมลงอื่น หอย ปลา และสัตว์น้ำเล็กๆ เป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ภาพโดย : จักรภัทร ดุลยพัชร

ลักษณะ : มีหนวดที่ยาวประกอบด้วยปล้อง 4 ปล้อง ลำตัวพอมยาวสีน้ำตาล มีแถบสีขาวพาดตามความยาว ส่วนนอกใหญ่กว่าส่วนหัว ลำตัว มีขาคู่หน้าสั้นใช้สำหรับจับสัตว์อื่นกินเป็นอาหาร ขาคู่กลางและคู่หลังเรียวยาว จิงโจ้น้ำจะใช้ขาสองคู่นี้ในการเคลื่อนที่ปกคลุมด้วยขนละเอียดแน่น ทำให้เปียกน้ำได้ยาก สามารถวิ่งไปบนผิวน้ำได้ดี โดยมีแรงพุง ที่เรียกว่า แรงตึงผิว (Surface tension) ไกลไปมาบนผิวน้ำ พร้อมกับใช้ขาหน้าในการจับเหยื่อ และใช้ขาคู่หลังบังคับทิศทาง มีทั้งแบบที่มีปีกและไม่มีปีก

นิเวศวิทยา : เป็นแมลงที่มักพบบนผิวน้ำ อาศัยอยู่ร่วมกันและพบได้ทั่วไป

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

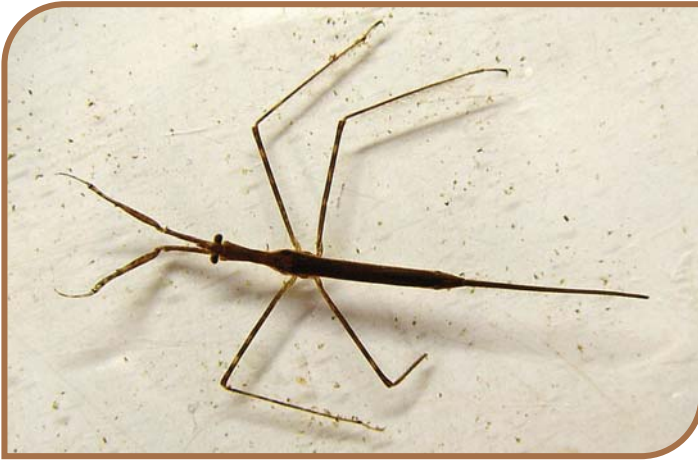
ภาพโดย : สนธิมา ประดับ

ลักษณะ : รูปร่างของมวนจิงโจ้น้ำมีขนาด 3-4 มิลลิเมตร มีส่วนอกกว้าง ลำตัวมีสีดำ มีแถบสีขาวแต่มีบริเวณส่วนหัว ออก และท้อง ขาคู่หน้าสั้นใช้ในการจับเหยื่อ ขาคู่กลางและขาคู่หลังยาว ตัวผู้จะมีขนาดลำตัวที่เล็กกว่าตัวเมีย

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำจืด เช่น สระน้ำ บึง เป็นต้น บางชนิดพบในแหล่งน้ำกร่อย โดยอาศัยอยู่บนผิวน้ำทั้งแหล่งน้ำนิ่งและแหล่งน้ำไหล เคลื่อนที่เร็วบนผิวน้ำเมื่อพบเจอเหยื่อ เป็นตัวห้ำหูดกินของเหลวในตัวอ่อนและตัวเต็มวัยของแมลงต่างๆ ที่มีลักษณะลำตัวอ่อนนุ่มและมีขนาดเล็กกว่า

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ภาพโดย : ทักษิณ ชัยวัฒน์

ลักษณะ : เป็นมวนตัวห้ำที่อาศัยอยู่ในน้ำ มีรูปร่างคล้ายแมงป่อง มีขาคู่หน้าเป็นแบบขาจับหรือขาหนีบใช้สำหรับจับเหยื่อ ขาคู่หลังเป็นแบบขาเดิน มีลำตัวอมยาวสีดำ และสีน้ำตาล มีปีกที่เจริญดี ส่วนท้องมีแพนหางยาว 2 อันซึ่งสามารถประกบกันเป็นท่อหายใจ (siphon) ซึ่งแพนหางนี้จะยาวเท่ากับความยาวของลำตัวขนาดประมาณ 40 มิลลิเมตร

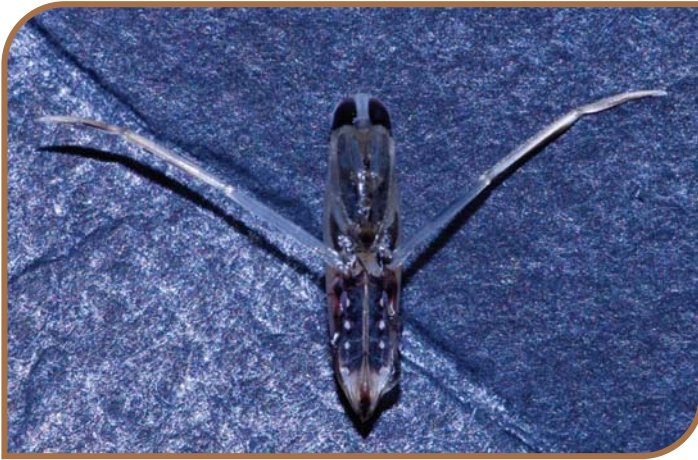
นิเวศวิทยา : พบได้ตามบริเวณรากต้นไม้และพืชที่ขึ้นริมน้ำ ชอบอาศัยอยู่ตามหนองน้ำ สระ และลำคลอง โดยอาศัยเกาะอยู่ตามพืชน้ำ เคลื่อนไหวได้ช้าและจะจับสัตว์น้ำเล็กๆ เช่น แมลงน้ำชนิดอื่น ลูกอ๊อด เหาหน้า ลูกปลาตัวเล็กๆ กินเป็นอาหาร ไข่จะถูกวางภายในเนื้อเยื่อของพืชน้ำ

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

มวนวน
มวนชาลิบ

Anisops sp.
Backswimmer

ภาพโดย : สนธิมา ประดับ

ลักษณะ : เป็นแมลงที่อาศัยอยู่ในน้ำทั้งในระยะตัวอ่อนและตัวเต็มวัย ชอบหายใจท่อยวายน้ำ มีขนาดลำตัวพอมและยาวไม่เกิน 10 มิลลิเมตร มีขาคู่หน้าสำหรับใช้จับเหยื่อ มักใช้ด้านท้องแขวนตัวลอยที่ผิวน้ำปลายส่วนท้องสามารถเก็บอากาศจากผิวน้ำเพื่อใช้ในการหายใจและเก็บฟองอากาศไว้ใต้แผ่นท้อง โดยทั่วไปวายน้ำโดยใช้ขาหลังที่มีขนเป็นแผงทำหน้าที่คล้ายใบพายวายน้ำแบบกระตุกหรือเป็นจิ้งหะ

นิเวศวิทยา : มวนวนทุกชนิดเป็นผู้ล่าหรือแมลงตัวทำ กินแมลงชนิดอื่นเป็นอาหาร มักจับเหยื่อที่มีขนาดใหญ่กว่าตัวมันเอง แล้วเจาะดูดน้ำเลี้ยงจากเหยื่อกินเป็นอาหาร สามารถรับรู้ตำแหน่งของเหยื่อได้จากการมองเห็นหรือโดยการสัมผัสเทือนของผิวน้ำ

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย และทะเลสาบตอนบน

ภาพโดย : ศิริพร ทองนุ่น

ลักษณะ : มีส่วนโค้งงูนด้านหลังลำตัว ลำตัวเป็นรูปไข่ มีเส้นแบ่งจางๆ ระหว่างส่วนหัวและส่วนอกดูเหมือนส่วนหัวและส่วนอกรวมกัน ปากเป็นจิ้งจอย ขามีขนสำหรับว่ายน้ำและว่ายน้ำแบบหงายท้อง หายใจโดยใช้ฟิล์มอากาศที่เก็บไว้ด้านท้อง

นิเวศวิทยา : มวนวงศ์นี้เป็นตัวห้ำโดยเฉพาะควบคุมการแพร่ระบาดของลูกน้ำยุง และพบในแหล่งน้ำนิ่ง

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย

ด้วงเต่าทองบัว

Donacia sp.

Long-horned Water Beetle

ภาพโดย : จักรภัทร ดุลยพัชร

ลักษณะ : ตัวเต็มวัยของด้วงเต่าทองบัว สามารถแยกได้อย่างชัดเจนออกเป็นส่วน ๆ คือ ส่วนหัวจะมีปากลักษณะแบบกัด ส่วนอกมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยม และส่วนท้องมีปีกแข็งและเรียบปกคลุมอยู่ ตัวอ่อนอยู่ในน้ำ แต่จะเข้าดักแด่ตามที่ชื้นแฉะบนบก ก่อนลอกคราบเป็นตัวเต็มวัย

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำจืด โดยพบอยู่ตามแหล่งน้ำนิ่งทั่วไป และเกาะอยู่บนบริเวณพืชที่ลอยอยู่เหนือน้ำ เช่น บัวชนิดต่างๆ จะกินพืชเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ภาพโดย : ศิริพร ทองนุ่น

ลักษณะ : ลำตัวโค้งนูนเป็นรูปโดม มีสีน้ำตาลเข้มถึงสีดำ มีตาอยู่ด้านข้างของส่วนหัว มีปีกแข็งปกคลุมตลอดความยาวของลำตัว ส่วนที่เบียด (tibia) ของขาคู่กลางและขาคู่หลังไม่มีขนที่ใช้ในการว่ายน้ำ ขนาดประมาณ 2.5-4.5 มิลลิเมตร

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำจืด โดยพบอยู่ในแหล่งน้ำนิ่ง ริมน้ำ และบึง โดยจับแมลงและสัตว์น้ำขนาดเล็กเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย

ภาพโดย : ท้ายขวัญ จันทรีโสด

ลักษณะ : มีลำตัวสีดำ รูปไข่ มีลำตัวนูน ผิวเรียบเป็นมัน และมีหนวดสั้นเป็นแบบลูกตุ้ม (capitate) 4 ปล้อง 3 ปล้องสุดท้ายมีขนปกคลุม มีปากแบบกัดกิน ส่วนของระยางค์ฟัน (maxillary palps) ยื่นยาวออกมาคล้ายหนวดใช้ในการสัมผัสรับรู้ ส่วนท้องและขาแมลงเหนียงมีหนามแหลม (spine) ที่โคนขาหลัง ขามีขนปกคลุมเวลาว่ายน้ำจะสลัดขาที่ละข้าง ตัวเต็มวัยจะว่ายน้ำขึ้นสู่ผิวน้ำเก็บอากาศไว้ใต้ท้องและปีก ทำให้สามารถดำน้ำได้นาน ขนาดตัวประมาณ 30 มิลลิเมตร

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำนิ่ง ริมน้ำ โดยจับแมลง และสัตว์น้ำขนาดเล็กเป็นอาหาร ตัวเต็มวัยชอบแสงไฟและหากินกับซากสัตว์ที่เน่าเปื่อย บางชนิดอาศัยอยู่ในกองมูลสัตว์

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย

ด้วงน้ำ

Canthydrus sp.
Burrowing Water Beetle

ภาพโดย : ศิริพร ทองนุ่น

ลักษณะ : เป็นแมลงที่มีขนาดเล็ก มีส่วนหัวกว้างและตาขนาดใหญ่ มีหนวดสั้นเป็นแบบลูกบิด ลำตัวโค้งนูน รูปไข่และมีผิวเรียบเป็นมัน มีรอยแต้มสีเหลืองบริเวณปีก ขนาดประมาณ 2-3 มิลลิเมตร

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในแหล่งน้ำจืด บริเวณน้ำนิ่งและไหลช้าๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย

ครัสเตเชียนขนาดเล็ก
ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ครัสเตเชียนขนาดเล็ก ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ครัสเตเชียนขนาดเล็ก คือ ครัสเตเชียนที่มีขนาดเล็กกว่า 2 เซนติเมตร เป็นกลุ่มสัตว์ที่พบได้ทั่วไปในหลายระบบนิเวศในทะเลตั้งแต่บริเวณชายฝั่ง เช่น ป่าชายเลน หาดทราย แนวหน้าทะเล แนวปะการัง ฯลฯ ออกไปจนถึงทะเลลึก บางชนิดพบอาศัยอยู่ในน้ำจืดและบนบก เช่น ไนด้า เป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายของชนิดสูง มีการดำรงชีวิตหลายแบบ ทั้งที่อาศัยบริเวณผิวดิน (epifauna) หรือซุกหรือฝังตัวอยู่ใต้ดิน (infauna) และดำรงชีพเป็นแพลงก์ตอนอาศัยอยู่ในมวลน้ำ ซึ่งก็มีทั้งกลุ่มที่อยู่ในมวลน้ำตลอดเวลา หรือกลุ่มที่เป็นแพลงก์ตอนหน้าดิน (demersal plankton) อาศัยอยู่ในมวลน้ำในช่วงกลางคืนและกลางวันลงมาหาอาหารบริเวณหน้าดิน นอกจากนี้มักพบสิ่งมีชีวิตกลุ่มนี้เป็นกลุ่มสิ่งมีชีวิตเบิกนำ (pioneer species) ในระบบนิเวศที่เพิ่งเกิดใหม่ เช่น เลนงอกใหม่ในป่าชายเลน ชั่งล่อปลา กระชังเลี้ยงหอย โดยมักพบว่ามีความหนาแน่นสูง เนื่องจากมีวงจรชีวิตสั้น สืบพันธุ์ได้รวดเร็ว ปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมได้ดี ครัสเตเชียนขนาดเล็ก เป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบนิเวศ ไม่ว่าจะเป็นฐานะผู้บริโภคลำดับแรก ทั้งใน grazing food chain และ detritus food chain มีทั้งกลุ่มกินพืช กินสัตว์ กินทั้งพืชทั้งสัตว์ กินอินทรีย์สาร หลายชนิดสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมการกินอาหารได้ตามปริมาณอาหารที่เปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล สัตว์ในกลุ่มนี้บางชนิดที่แม้ว่าจะเป็นชนิดเดียวกัน แต่เมื่ออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน มีรายงานว่าพบความแตกต่างของสัญญาณวิทยาของรยางค์ปาก เช่น แอมพิพอด *Gammarus minus* ที่พบอยู่ในแม่น้ำฝิ่งที่มีการพัดกว่นของตะกอนมาก จะมีขนบริเวณ maxilla 1 หนาแน่นกว่าแอมพิพอดที่พบอีกฝิ่งหนึ่งของแม่น้ำที่มีการพัดกว่นของตะกอนน้อยกว่า (Haley, 1997) นอกจากนี้สิ่งมีชีวิตกลุ่มนี้ยังเป็นอาหารที่สำคัญของสิ่งมีชีวิตที่มีขนาดใหญ่กว่า เช่น ปลา กุ้ง เป็นต้น

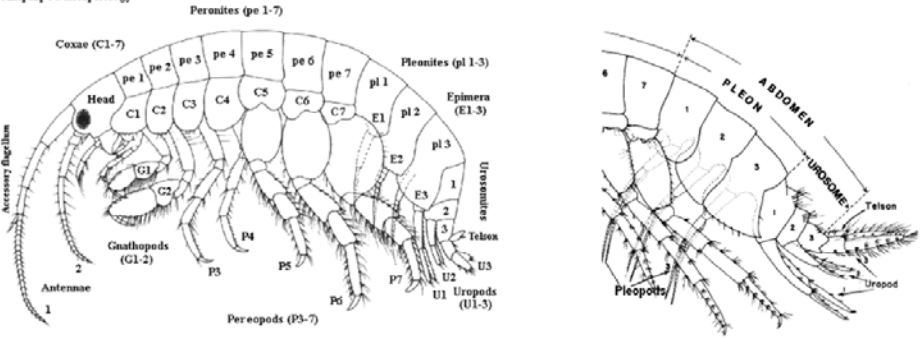
มีการศึกษามากมาย ที่ใช้สัตว์ในกลุ่มครัสเตเชียนขนาดเล็ก เป็นตัวบ่งชี้ (indicator species) สภาวะของระบบนิเวศ เนื่องจากเป็นสัตว์ที่มักพบเป็นองค์ประกอบหลักของสัตว์หน้าดินในหลายระบบนิเวศ มีความหนาแน่นสูง สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทั้งในแง่ของความเป็นพิษและมลภาวะ โดยการเปลี่ยนเพศ ลดการกินอาหาร หรือการตาย โดยชนิดของครัสเตเชียนขนาดเล็ก ที่พบและลักษณะการกินอาหารของสัตว์ในกลุ่ม ครัสเตเชียนขนาดเล็ก จึงสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมในระบบนิเวศที่อาศัย ไม่ว่าจะเป็นความเค็ม ปริมาณอินทรีย์สาร ปริมาณโลหะหนัก ความหนาแน่นของแพลงก์ตอนพืช และสาหร่ายที่เป็นอาหาร (Thomas, 1993)

ครัสเตเชียนขนาดเล็ก อยู่ใน Phylum Arthropoda Supphylum Crustacea Class Malacostraca Superorder Peracarida ประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตมากกว่า 38,000 ชนิด ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในน้ำ ทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม มีส่วนน้อยบางกลุ่มที่พบอาศัยอยู่บนบก ซึ่งมีสมาชิก

- 2b** ขาเดิน 7 คู่ มีอย่างน้อย 1 คู่ที่ลักษณะแตกต่างจากคู่อื่นๆ.....3
- 3a** ลำตัวแบนลง (depress) หรือยาวเป็นรูปท้อ (รูปที่ 8) ปล้องอก 7 ปล้องโดยปล้องแรกเชื่อมรวมกับหัว ขาเดินคู่แรกใหญ่กว่าขาคู่อื่นๆ uropod มีสองแฉก ยาว เป็นข้อปล้อง.....
.....ทำโนดาเขียน
- 3b** ลำตัวแบนข้าง (compress) ขาเดิน 7 คู่มีลักษณะแตกต่างกัน โดยขาเดินสองคู่แรกมักจะเป็นก้าม uropod มี 3 คู่ (รูปที่ 9).....กึ่งเดิน

Amphipod morphology

รูปที่ 9 กึ่งเดินและแพนหางของกึ่งเดิน

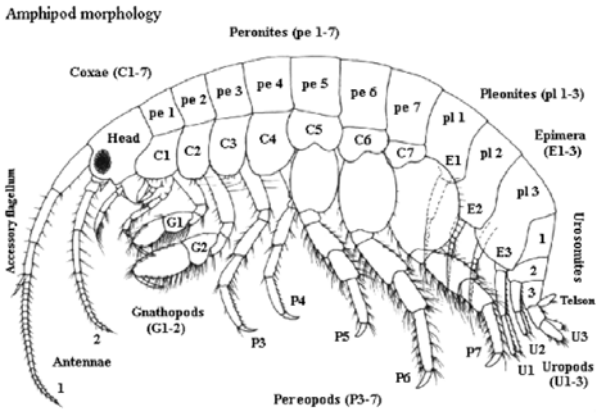
นอกจากนี้เรายังสามารถจำแนกสัตว์กลุ่มครัสเตเชียนขนาดเล็กด้วยจำนวนปล้องอก ปล้องท้อง urosome ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีไม่เท่ากันตามตารางด้านล่าง

ตารางที่ 1 ลักษณะการแบ่งปล้องตัวของครัสเตเชียนขนาดเล็กแต่ละชนิด

Taxa	ปล้องอกที่เชื่อมติดกับหัว	ปล้องอก	ปล้องท้อง	Urosome
Cumacean	5	5	6	1
Tanaidacean	1	6	5	1
Isopod	-	7	5	1
Amphipod	-	7	3	3

กุ้งเตiben ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

กุ้งเตibenหรือแอมฟิพอด จัดอยู่ในกลุ่ม crustacean ใน Order Amphipoda ซึ่งเป็น Order ที่มีความหลากหลายของชนิดสูง ประกอบด้วยกุ้งเตibenมากกว่า 100 Family ส่วนใหญ่มักพบอาศัยอยู่ในทะเลตั้งแต่ชายฝั่งลงไปถึงทะเลลึก กุ้งเตibenบาง Family พบบริเวณน้ำกร่อย น้ำจืดหรือแม้แต่บนบก กุ้งเตibenมีลำตัวแบนข้าง คล้ายๆ กับกุ้ง แต่ไม่มีก้านตา ไม่มี carapace ปกคลุมบริเวณอก กุ้งเตibenมีรยางค์อก 7 คู่ เรียกว่า pereopod รยางค์แต่ละคู่ประกอบด้วย 7 ปล้อง กุ้งเตibenตัวผู้และตัวเมีย สามารถแยกได้จากปล้องอก ปล้องที่ 7 ของตัวผู้มี penial organ อยู่ 1 คู่ ขณะที่ตัวเมียจะมีเหงือกที่เปลี่ยนรูปมีขนาดใหญ่ขึ้นเป็นกระเปาะหน้าท้องเพื่อทำหน้าที่อุ้มไข่ นอกจากนี้กุ้งเตibenบาง Family ยังมีลักษณะภายนอกอื่นๆ ที่แตกต่างกันระหว่างตัวผู้และตัวเมีย เช่นตัวผู้ มี gnathopod (รยางค์อกสองคู่แรก) ที่ใหญ่กว่าตัวเมีย มี antenna และ uropod ที่ยาวกว่าตัวเมีย เป็นต้น กุ้งเตiben มีขนาดตั้งแต่ 1 มิลลิเมตร ไปจนถึง 28 เซนติเมตร กุ้งเตibenที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก พบที่มหาสมุทรแปซิฟิก ที่ความลึก 5,300 เมตร กุ้งเตibenมีทั้งชนิดที่โปร่งแสง มีสีน้ำตาล สีเขียว เทา สีแดง และสีฟ้า (Barne, 1987)

รูปที่ 10 ลักษณะทั่วไปของกุ้งเตiben

ลักษณะทั่วไปของกุ้งเตiben

ลำตัวแบนข้าง ไม่มี carapace ตาเป็นแบบประกอบที่ยึดอยู่กับที่ antenna คู่ที่ 1 และคู่ที่สองเจริญดี บางชนิดปล้องอกปล้องที่ 1 เชื่อมรวมกันกับปล้องที่ 2 รยางค์อกคู่แรกเปลี่ยนรูปไปเป็น maxillipeds รยางค์อกคู่ที่ 2 และ 3 มีขนาดใหญ่และมีก้ามหนึบ เรียกว่า gnathopod มีปล้องอก 7 ปล้อง แต่ละปล้องมีรยางค์ 1 คู่ ปล้องท้องมี 6 ปล้อง รยางค์ท้องส่วนต้นเรียกว่า pleopod ซึ่งใช้ในการว่ายน้ำและเคลื่อนไหว รยางค์ท้องส่วนหลัง 3 คู่ ซึ่งไปทางด้านหลัง เรียกว่า uropod ส่วนหาง (telson) อิสระ หัวใจอยู่ส่วนปล้องอก ใช้เหงือกที่ติดอยู่โคนแผ่นปิด coxae ในการแลกเปลี่ยนก๊าซ

ภาพจาก : จิระยุทธ (2550)

ลักษณะ : ลำตัวขนาดเล็กมาก แบนข้าง ฟันบดเล็ก เป็นทรงกรวย ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 เป็นแบบ subchelate coxa คู่ที่ 1 1 รูป coxa 4 coxa 2-4 ซ้อนทับกัน มีขนาดใหญ่ แผ่กว้าง ส่วน uropod 3 ยาวเป็นแบบ biramous ส่วน peducle ยาว uropod 2 สั้น telson ยาวไม่มีแฉก

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ อาศัยตามพื้นท้องทะเล

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : ลำตัวขนาดเล็ก แบนข้าง กรีสั้น ฟันบดมีขนาดใหญ่ ริมฝีปากล่างมีลักษณะเป็นร่อง uropod 3 มีแขนงเดียว ก้าน peduncle ยาว ก้ามคู่ที่สองใหญ่กว่าก้ามคู่ที่หนึ่ง เป็นแบบ subchelate ขาเดิน ก้ามคู่ที่ 2 ใหญ่กว่าคู่ที่ 1 ทั้งสองก้ามเป็นแบบ subchelate uropod 3 ใหญ่ มี 2 แฉกตอนปลายมีหนามรูปตะขอ ส่วนก้าน peduncle ยาวกว่าปลายแฉก ตัวเมียมีก้ามคู่ที่ 2 เล็กกว่าตัวผู้

นิเวศวิทยา : อาศัยในท่อที่สร้างจากตะกอนดินหรือสาหร่าย อยู่ตามพื้นท้องทะเล

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวขนาดเล็กมาก แบนข้าง ฟันบดมีขนาดใหญ่ ส่วนบดเคี้ยวประกอบด้วยฟันเล็กๆ เป็นจำนวนมาก เป็นทรงกรวย ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 เป็นแบบ subchelate coxa คู่ที่ 1 ลดรูป coxa 4 coxa 2-4 ซ้อนทับกัน มีขนาดใหญ่ แผ่กว้าง ส่วน uropod 3 เป็นมีสองแขนง ส่วนก้าน peducle ยาว uropod 2 สั้น telson ยาวไม่มีแฉก ขาคู่ที่ 3-7 มีลักษณะแบบใช้ยึดเกาะ

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักอาศัยตามพื้นท้องทะเล

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : ลำตัวเป็นทรงกระบอก แบนข้าง ก้ามคู่ที่ 1 ใหญ่กว่าคู่ที่ 2 เป็นแบบ subchelate ส่วนข้อที่ 5 มีขนาดใหญ่เป็นรูปไข่ ขอบด้านข้างค่อนไปทางด้านหน้าเป็นหนามแหลม ก้ามทั้งสองมีขนยาว บริเวณขอบฝั่งด้านท้ายลำตัว uropod 3 มีแฉกเดี่ยว ส่วนก้าน peduncle สั้นกว่าปลายแฉก telson มีขนาดใหญ่ ตัวเมียมีก้ามคู่ที่ 2 เล็กกว่าตัวผู้ uropod 3 มีสองแฉก แฉกด้านนอกมีสองข้อ

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ กินอาหารแบบกรองกิน และกินอินทรีย์สาร มีรายงานการกระจายของกุ้งเต็นชนิดนี้บริเวณนอกฝั่งจังหวัดภูเก็ต และในป่าชายเลนภาคใต้

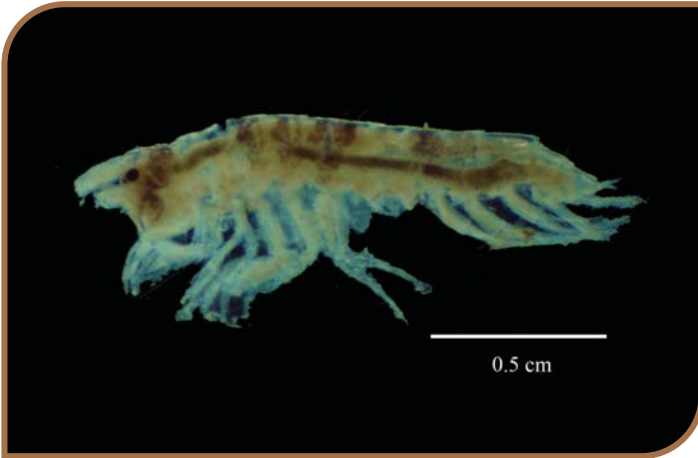
การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวเป็นทรงกระบอก แบนข้าง ก้ามคู่ที่ 1 ใหญ่กว่าคู่ที่ 2 เป็นแบบ subchelate ส่วนข้อที่ 6 มีขนาดใหญ่มาก มีพื้นขนาดใหญ่อยู่ด้านล่างของก้าม uropod 3 มีแฉกเดียว ส่วนก้าน peduncle สั้นกว่าปลายแฉก telson มีขนาดใหญ่ โค้งและมีหนามขนาดใหญ่ ตัวเมียมีก้ามคู่ที่ 2 เล็กกว่าตัวผู้ uropod 3 มีสองแฉก แฉกด้านนอก มีสองข้อ

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ กินอาหารแบบกรองกิน และกินอินทรีย์สาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : ลำตัวเป็นทรงกระบอก แบนข้าง ก้ามคู่ที่ 1 ใหญ่กว่าคู่ที่ 2 เป็นแบบ subchelate ส่วนข้อที่ 6 มีขนาดใหญ่มาก มีฟันขนาดใหญ่อยู่ด้านล่างของก้าม uropod 3 มีแฉกเดียว ส่วนก้าน peduncle สั้นกว่าปลายแฉก telson มีขนาดใหญ่ โค้งและมีหนามขนาดใหญ่ ตัวเมียมีก้ามคู่ที่ 2 เล็กกว่าตัวผู้ uropod 3 มีสองแฉก แฉกด้านนอกมีสองข้อ

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ กินอาหารแบบกรองกิน และกินอินทรีย์สาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : ลำตัวเป็นทรงกระบอก แบนลง หนวดคู่ที่ 2 อวบหนา หนวดคู่แรก ข้อที่ 3 สั้นกว่าข้อที่ 1 mandibular palp มี 2 ข้อ ก้ามคู่ที่ 1 เป็นแบบ subchelate ก้ามคู่ที่ 2 เป็นแบบ simple มีขนหนาแน่นบริเวณก้าม แผ่น coxa สั้น ไม่ซ้อนทับกัน uropod 3 สั้น ส่วนก้าน peduncle แบน

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ กินอาหารแบบกรองกิน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวเป็นทรงกระบอก ค่อนข้างแบนลง กรี้อัน ส่วนช่อง ลูกตาสั้น แหลม หนวดคู่ที่ 2 ส่วนก้าน peduncle ข้อที่ 3 ค่อนข้าง ยาว แผ่น coxa สั้น ซ้อนทับกันเล็กน้อย ก้ามคู่ที่ 2 ใหญ่กว่าก้ามคู่ที่ 1 uropod 1 และ 2 มี 2 แฉก ส่วนก้าน peduncle ยาวกว่าส่วนแฉก uropod 3 สั้นมีแฉกเดียว ตอนปลายมีหนามรูปตะขอ telson แผ่อก กว้างมากกว่ายาว

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ กินอาหารแบบกรองกิน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

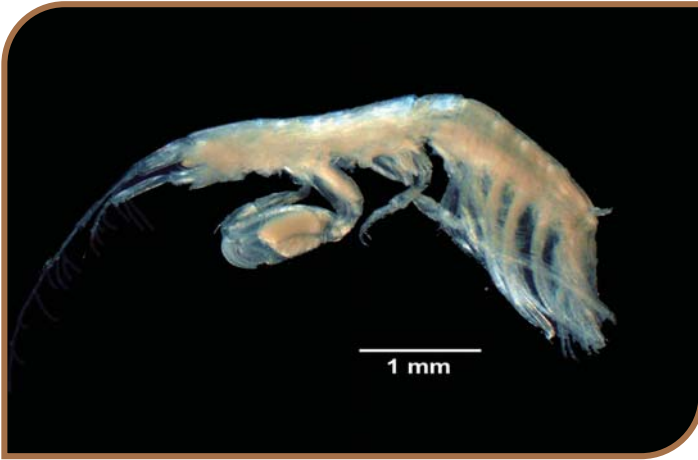

ลักษณะ : ลำตัวแบนข้าง ด้านหลังเรียบ แผ่น coxa ขนาดกลาง หนวดคู่แรกไม่มี accessory flagellum ส่วน mandible ไม่มี palp ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 เป็นแบบ subchelate ตัวผู้ก้ามคู่ที่ 2 ใหญ่กว่าตัวเมีย และก้ามคู่ที่ 2 ใหญ่กว่าคู่ที่ 1 ข้อที่ 5 ไม่ยื่นยาวออกมา uropod 3 มีแฉกเดี่ยว telson แฉกเป็นสองแฉก

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักอาศัยตามพื้นที่ท้องทะเลบริเวณที่ตื้น กินอาหารได้ทั้งพืชทั้งสัตว์

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : ลำตัวทรงกระบอก เรียบไม่มีหนาม ไม่มีกรี หนวดคู่ที่ 1 มี accessory flagellum ยาว 3 ซ้อ แผ่น coxa เป็นรูปสี่เหลี่ยม ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 เป็นแบบ subchelate uropod 3 สั้น มีสองแฉก ส่วนแฉกยาวกว่าส่วนก้าน peduncle

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักอาศัยตามพื้นท้องทะเล

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว หนวดคู่ที่ 1 ไม่มี accessory flagellum ยาวใกล้เคียงกับหนวดคู่ที่ 2 แผ่น coxa มีขนาดใหญ่ แผ่น coxa แผ่นที่ 1-4 ลึก ส่วนช่องลูกตายาว ซี่งตั้งด้านล่าง ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 เป็นแบบ subchelate มีขนาดใกล้เคียงกัน uropod 3 มีสองแฉก ส่วนก้าน peduncle สั้นกว่าแฉกเล็กน้อย แฉกด้านในมีขนาดเล็ก telson มีขนาดใหญ่ หนา

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักอาศัยตามพื้นที่ท้องทะเลบริเวณที่ตื้น มีรายงานการกระจายบริเวณชายฝั่งตะวันตกของเกาะภูเก็ต

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวเป็นทรงกระบอก แบนลงมาก หนวดทั้งคู่มีขนาดใหญ่ มีขนยาว กรีลสั้น ช่องลูกตาสั้น แผ่น coxa มีขนาดเล็ก ไม่ซ้อนทับกัน ก้ามคู่ที่ 1 มีขนาดเล็ก ก้ามคู่ที่ 2 มีขนาดใหญ่เป็นแบบ carpochelate ขาเดินลดรูป ขาเดินคู่ที่ 5 สั้นมาก ข้อที่ 2 แปกกว้าง ปลายขาเปลี่ยนเป็นตะขอ uropod 1 มีขนาดใหญ่ มีสองแฉก สั้นกว่าก้าน peduncle uropod 2 มีแฉกเดี่ยว uropod 3 มีแฉกเดี่ยว

นิเวศวิทยา : สร้างท่อจากสารที่หลั่งออกมาพร้อมกับเศษเปลือกหอยและเศษสาหร่ายบริเวณพื้นที่ท้องทะเล ดำรงชีวิตเป็นอิสระ อาศัยอยู่ทั้งในมวลน้ำและบริเวณหน้าดิน กรองอาหารกิน โดยการว่ายน้ำให้น้ำผ่านตัว และใช้หนวดดักจับอาหารในมวลน้ำ อาหารหลักเป็นแพลงก์ตอนพืชและตะกอนแขวนลอย

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

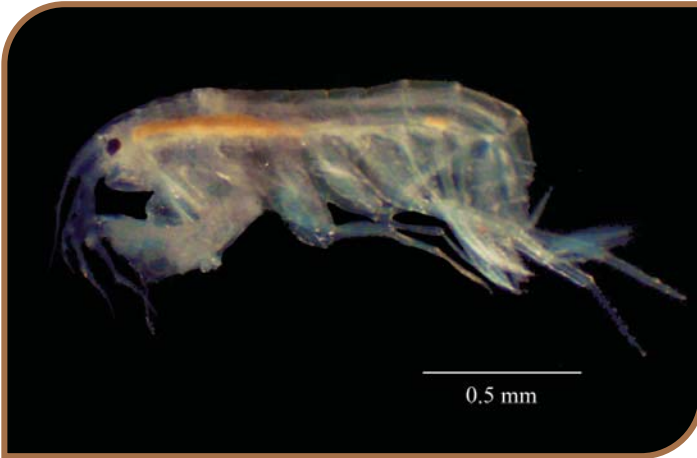

ลักษณะ : ลำตัวแบนข้าง หนวดคู่ที่ 1 และ 2 ยาวใกล้เคียงกัน accessory flagellum ลดรูป ก้ามคู่ที่ 1 เป็นแบบ carpochelate ส่วนนิ้วยาวแคบ ก้ามคู่ที่ 2 ใหญ่กว่าคู่ที่ 1 เป็นแบบ subchelate ข้อที่ 5 ยื่นยาวออกมา แผ่น coxa มีขนาดใหญ่ uropod 2 สั้น uropod 3 มีสองแฉกเป็นรูปแท่ง ส่วนก้าน peduncle ยาวกว่าแฉก telson แผ่ สั้น

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ อาศัยอยู่ตามพื้นท้องทะเล มักพบอาศัยอยู่ร่วมกับสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังชนิดอื่นที่กรองกินอาหารเหมือนกันเช่น เพรียงหัวหอม ฟองน้ำ ปะการังอ่อน โดยจะอาศัยกินอาหารจากเจ้าบ้านที่อาศัยด้วย

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวแบนข้าง หลังเรียบไม่มีสัน หนวดคู่ที่ 1 และ 2 พัฒนาคู่ที่ 1 สั้นกว่าคู่ที่ 2 มี accessory flagellum ยาว มี 4 ซ่อหรือมากกว่า กรรไกรใหญ่เห็นเด่นชัด แผ่น coxa ยาว ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 มีขนาดใหญ่ ก้ามคู่ที่ 1 ใหญ่กว่าหรือเท่ากับคู่ที่ 2 ด้านหลัง ก้ามมีขนสั้นๆ หนาแน่น ตัวผู้และตัวเมียมีก้ามคล้ายคลึงกัน เป็นแบบ subchelate ข้อที่ 5 ยื่นยาวออกมา ขาเดินคู่ที่ 5-7 ยาว มีขนาดใกล้เคียงกัน

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ อาจพบอาศัยอยู่ในท่อของไส้เดือนทะเลรอบครีว Maldanidae กินพืชเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวแบนข้าง หลังเรียบไม่มีสัน หนวดคู่ที่ 1 และ 2 พัฒนาคู่ที่ 1 ยาวกว่าคู่ที่ 2 มี accessory flagellum ยาว กรีขนาดปานกลาง แผ่น coxa ใหญ่ ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 มีขนาดใหญ่ ก้ามคู่ที่ 1 ใหญ่กว่าหรือเท่ากับคู่ที่ 2 ด้านหลังก้ามมีขนสั้นๆ หนาแน่น ตัวผู้มีก้ามขนาดใหญ่กว่าตัวเมีย เป็นแบบ subchelate ข้อที่ 5 ยื่นยาวออกมา ขาเดินคู่ที่ 5-7 พัฒนาคู่ มีขนาดใกล้เคียงกัน uropod 3 ยาวเป็นแผ่นรูปใบไม้

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ อาศัยอยู่ตามพื้นที่ท้องทะเล พบในระบบนิเวศป่าชายเลน ชอบตะกอนละเอียด กินอาหารแบบกัดแทะโดยกินพืชเป็นอาหารหลัก มีรายงานการกระจายทั่วไปในป่าชายเลนภาคใต้

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : ลำตัวแบนข้าง หลังเรียบไม่มีสัน หนวดคู่ที่ 1 และ 2 พัฒนาคู่ที่ 1 ยาวกว่าคู่ที่ 2 มี accessory flagellum ยาว กรีขนาดปานกลาง แผ่น coxa ใหญ่ ปลายปากส่วน maxilla คู่ที่ 1 ด้านในมีขน 1-2 เส้น ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 มีขนาดใหญ่ โดย ก้ามคู่ที่ 1 อาจใหญ่กว่าหรือเท่ากับคู่ที่ 2 ด้านหลังก้ามมีขนสั้นๆ หนาแน่นตัวผู้มีก้ามขนาดใหญ่กว่าตัวเมีย เป็นแบบ subchelate ข้อที่ 5 ยื่นยาวออกมา ขาเดินคู่ที่ 5-7 พัฒนาคู่ มีขนาดใกล้เคียงกัน uropod 3 ยาวเป็นแผ่นรูปใบไม้ ส่วนแฉก rami มี 2 ข้อ โดยข้อที่ 2 สั้นกว่าข้อที่ 1

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ อาศัยอยู่ตามพื้นที่ท้องทะเล และในป่าชายเลน ชอบตะกอนละเอียด ในป่าชายเลน กินอาหารแบบกัดแทะโดยกินพืชเป็นอาหารหลัก มีรายงานการกระจายบริเวณชายฝั่งตะวันตกของจังหวัดภูเก็ต

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวแบนข้าง มีตา 2 คู่ หนวดคู่ที่ 1 ยาวกว่าคู่ที่ 2 ส่วน accessory flagellum ยาว 4 ซ้อ ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 เป็นแบบ subchelate ขาเดินคู่ที่ 6-7 ยาว uropod 3 ยาวมาก มีสองแฉก เป็นรูปใบไม้ ส่วนแฉกยาวกว่าก้าน peduncle

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ อาศัยอยู่ตามพื้นท้องทะเลโดยมักพบบริเวณที่มีตะกอนละเอียด เช่น ในป่าชายเลน กินอาหารแบบครูดกินโดยกินสาหร่าย และไดอะตอมที่อยู่บริเวณหน้าดิน เป็นอาหารหลัก มักพบอยู่รวมกันเป็นฝูง มีรายงานการกระจายในป่าชายเลนภาคใต้

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : ลำตัวแบนข้าง หลังเรียบไม่มีสัน หนวดคู่ที่ 1 และ 2 พัฒนาคู่ที่ 1 ยาวกว่าคู่ที่ 2 มี accessory flagellum ยาว กรีขนาดปานกลาง แผ่น coxa ใหญ่ ปลายคปากส่วน maxilla คู่ที่ 1 ด้านในมีขนหนาแน่น ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 มีขนาดใหญ่ โดยก้ามคู่ที่ 1 อาจใหญ่กว่าหรือเท่ากับคู่ที่ 2 ด้านหลังก้ามมีขนสั้นๆ หนาแน่น ตัวผู้มีก้ามขนาดใหญ่กว่าตัวเมีย เป็นแบบ subchelate ข้อที่ 5 ยื่นยาวออกมา ขาเดินคู่ที่ 5-7 พัฒนาคู่ มีขนาดใกล้เคียงกัน uropod 3 ยาวเป็นแผ่นรูปใบไม้ ส่วนแฉก rami มี 2 ข้อ โดยทั้งสองข้อมีขนาดใกล้เคียงกัน

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ อาศัยอยู่ตามพื้นที่ท้องทะเล ชอบตะกอนละเอียด กินอาหารแบบ กัดแทะโดยกินพืชเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวแบนข้าง หนวดคู่ที่ 1 และ 2 พัฒนาคู่ที่ 1 สั้นกว่าหนวดคู่ที่ 2 ไม่มี accessory flagellum ตามีขนาดใหญ่ และเชื่อมติดเป็นส่วนหนึ่งของหัว หัวมีขนาดใหญ่และกึ่งจมลงมา ด้านล่าง ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 เป็นแบบ carpocheilate มีขนาดเล็ก ข้อที่ 5 ยื่นยาวออกมา ขาเดินมีขนยาว หนาแน่น ขาเดินคู่ที่ 7 ยาวกว่าขาคู่อื่นมากกว่า 1.5 เท่า แผ่น coxa มีขนาดปานกลาง ส่วน uropod 2 ยาวไปจนจดปลายของ uropod 3

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักจะชุกชุมอยู่ในดินตามพื้นที่ท้องทะเล กินอินทรีย์สารเป็นหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวแบนข้าง หนวดคู่ที่ 1 และ 2 พัฒนาคู่ที่ 1 สั้นกว่าหนวดคู่ที่ 2 ไม่มี accessory flagellum ตามีขนาดใหญ่ และเชื่อมติดเป็นส่วนหนึ่งของหัว ส่วนหัวมีขนาดใหญ่ และมีกริ๊งมุมลงมาด้านล่าง ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 เป็นแบบ carpochelate มีขนาดเล็ก ข้อที่ 5 ยื่นยาวออกมา ขาเดินมีขนยาว หนาแน่น ขาเดินคู่ที่ 7 ยาวกว่าขาคู่อื่นมากกว่า 1.5 เท่า แผ่น coxa มีขนาดปานกลาง ส่วน uropod 2 ยาวไปจนจดปลายของ uropod 3 มี 2 แฉก

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักจะชุกชุมอยู่ในดินตามพื้นที่ท้องทะเล กินอินทรีย์สารเป็นหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ลำตัวแบนข้าง หลังเรียบไม่มีสัน ทนวดคู่ที่ 1 สั้นมาก แผ่น coxa มีขนาดปานกลาง ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 เป็นแบบ subchelate ทั้งของตัวผู้และตัวเมีย ก้ามคู่ที่ 2 ของตัวผู้ใหญ่กว่าคู่ที่ 1 ของตัวเมียมีลักษณะคล้ายถุงมือ uropod 3 เล็ก มีแฉกเดี่ยว telson สั้นแผ่กว้าง

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ เคลื่อนไหวได้รวดเร็ว มักอาศัยตามหน้าดินบริเวณชายน้ำหรือบริเวณที่น้ำตื้นมากๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : ลำตัวแบนข้าง หนวดคู่ที่ 1 สั้นมาก หนวดคู่ที่ 2 ยาว ตาโต ก้ามคู่ที่ 1 และ 2 เล็ก ตัวผู้ก้ามคู่ที่ 2 ใหญ่กว่าก้ามคู่ที่ 1 เป็นแบบ subchelate ข้อที่ 5 ไม่ยื่นยาวออกมา uropod 3 มี แฉกเดียว ส่วน telson แฉ

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักจะชุกชุมอยู่ในดินตามพื้นที่ท้องทะเล กินอินทรีย์สารเป็นหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน

แมลงสาบทะเล ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

แมลงสาบทะเล หรือไอโซพอด เป็นครัสเตเชียนขนาดเล็กใน Superorder Peracarida พบกระจายทั้งในทะเลตั้งแต่บริเวณชายฝั่ง ไปจนถึงที่ลึก ในน้ำจืดหรือบนบก เช่น ตัวกะปิ เหาไม้ มีทั้งกลุ่มที่ดำรงชีวิตเป็นอิสระ และเป็นปรสิต เช่น เหาหน้า มีขนาดตั้งแต่ 1 มิลลิเมตร ไปจนถึงแมลงสาบทะเลที่ใหญ่ที่สุดขนาด 42 เซนติเมตร Order Isopoda ประกอบด้วย 10 Suborder มีทั้งหมดประมาณ 10,000 ชนิด

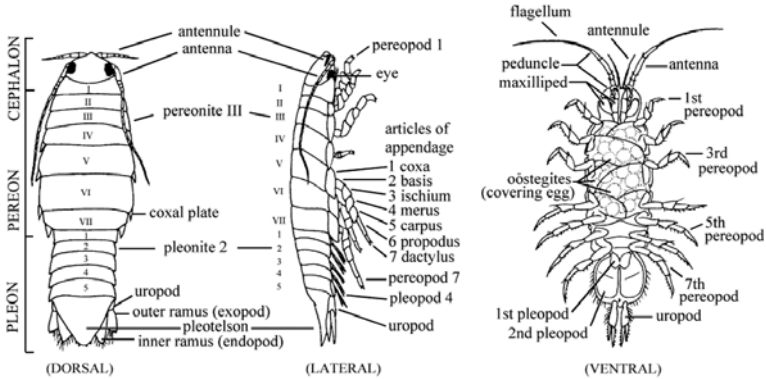
ในทะเล แมลงสาบทะเลมีบทบาทในระบบนิเวศเช่นเดียวกับแอมฟิพอด ทาโนดาเซียน หอยสองฝา และไส้เดือนทะเล คือเป็นผู้บริโภคลำดับแรกเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ที่มีขนาดใหญ่กว่า บางระบบนิเวศอาจพบแมลงสาบทะเลเป็นอาหารหลักของปลาในบริเวณชายฝั่ง หรือในมหาสมุทรอาร์คติก พบว่าปลาวาฬสีเทากินแมลงสาบทะเลเป็นอาหารหลัก ในหาดทราย บริเวณน้ำขึ้นน้ำลง พบแมลงสาบทะเลเป็นสัตว์หน้าดินกลุ่มเด่น และมักซ่อนอยู่ใต้ก้อนหิน หรือในรอยแยกในหิน เปลือกหอย หรือท่อของไส้เดือนทะเล และอาจจะพบอยู่ด้วยกันกับสิ่งมีชีวิตที่เกาะติดหรือเคลื่อนไหวย่นน้อย เช่น สาหร่าย ฟองน้ำ ไฮดรอยด์ เอกโตพรอด หอยแมลงภู่ม่นทะเล เพรียง และเพรียงหัวหอม บางชนิดขุดรูหรือฝังตัวอยู่ในดิน หรือเจาะรูอยู่ในขอนไม้ เศษปะการัง เช่น แมลงสาบทะเล Genus *Limnoria* และ *Sphaeroma* เจาะเรือไม้และทำให้เรือผุ หรือในป่าชายเลน มักพบ *Spheroma* เจาะบริเวณรากค้ำยันและรากอากาศของต้นไม้ในป่าชายเลน ทำให้รากมีความเปราะบาง และเป็นการเร่งให้ต้นไม้สร้างรากใหม่ ชักนำให้เกิดลักษณะรากที่หักเหมือนชั้นบันได แมลงสาบทะเลหลายชนิดมี บทบาทใน detrital foodchain คือ กินซากพืชซากสัตว์และอินทรีย์สาร เช่น แมลงสาบทะเล Genus *Ligia* และ *Tylos* ส่วนแมลงสาบทะเล Family Cirolanidae และ Corallanidae และ Tridentellidae เป็นสัตว์กินเนื้อที่เป็นทั้งผู้ล่าและกินซากสัตว์ ส่วนแมลงสาบทะเลใน Suborder Epicaridea เป็นปรสิตในครัสเตเชียน นอกจากนี้ยังพบแมลงสาบทะเลที่เป็นปรสิตในปลา คือแมลงสาบทะเล Family Cymothoidae และ Aegidae ที่เป็นปรสิตแบบชั่วคราว

ลักษณะทั่วไปของแมลงสาบทะเล

แมลงสาบทะเลมีลักษณะเด่นคือ ส่วนใหญ่ตัวแบนลง (ยกเว้นแมลงสาบทะเลใน Suborder Anthuridea และ Phreatoicidea) หัวมีขนาดเล็กและมีตาแบบประกอบไม่มีก้านดามีหนวดสองคู่ (แมลงสาบทะเล Suborder Oniscidea หนวดคู่แรกลดรูป ปลายค้ำปกประกอบด้วย mandible 1 คู่ maxilla 2 คู่ และ maxilliped 1 คู่) ทั้งตัวแบ่งเป็นหัว ออก และท้อง ปล้องอกมี 7 ปล้อง แต่ละปล้องมีขาเดิน ขาเดินทั้ง 7 คู่มีลักษณะคล้ายกันเป็นที่มาของชื่อไอโซพอด (iso- เหมือนกัน pod-ขา) ยกเว้น Family Gnathidae มีขาเดิน 5 คู่ ขาของแมลงสาบทะเลไม่เป็นก้าม ส่วนท้องของแมลงสาบทะเลสั้นหรือลดรูปหรือเชื่อมรวมกันกับหางเรียกว่า pleotelson

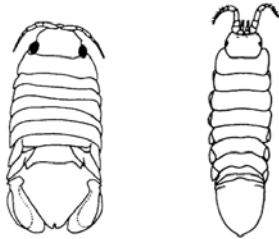

ปล้องท้อง 6 ปล้อง มีขาว่ายน้ำมีลักษณะเป็นสองแฉก ซึ่ง 5 ปล้องแรกใช้ในการหายใจด้วย และขาคู่สุดท้ายเปลี่ยนเป็นรูปพัดหรือเป็นแท่งเรียกว่า uropod แผลงสาบทะเลมีหัวใจอยู่บริเวณส่วนท้อง

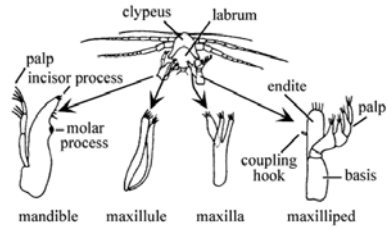
1. CIROLANID

2. ASELOTAN

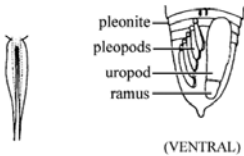

3. SPHAEROMATID

4. IDOTEID

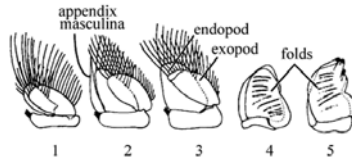

5. MOUTHPARTS

6. PENES

7. IDOTEID PLEON

8. PLEOPODS

รูปที่ 11 ลักษณะทั่วไปของแมลงสาบทะเล

แมลงสาบทะเลมีเพศแยก โดยตัวเมียสังเกตได้จากถุงฟักไข่ หรือช่องเปิดด้านท้องข้างขาเดินคู่ที่ 5 แต่ตัวผู้จะมีอวัยวะสืบพันธุ์ 1 คู่ บริเวณปล้องอกปล้องที่ 7 หรือสังเกตที่ขาเดินคู่ที่ 2 มี appendices masculinae อยู่ด้านใน หากไม่พบลักษณะดังกล่าวแสดงว่าแมลงสาบทะเลอาจจะยังไม่โตเต็มที่

ลักษณะ : ตัวมีขนาดใหญ่กว่าแมลงสาบทะเลชนิดอื่นๆ เป็นทรงรีแบนลง ส่วนหลังเรียบ ไม่มีหนาม แผ่น coxa ของปล้องอกปล้องที่ 2-7 มีขนาดใหญ่ ตามีขนาดใหญ่ ตาสองข้างเกือบจะเชื่อมติดกัน ส่วนหัวไม่มีกรี แผ่นปิดส่วนหน้ากว้าง ulyrus คอกคู่ที่ 1-3 เป็นแบบก้ามที่ใช้ยึดเกาะ ส่วน dactylus เป็นรูปตะขอ ulyrus คอกคู่ที่ 4-7 เป็นขาเดิน ulyrus คอกคู่ที่มีสองแฉก มีขนแบบขนนกอยู่โดยรอบช่วยในการว่ายน้ำ ส่วน uropod เป็นรูปพัด

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักอาศัยตามพื้นท้องทะเล

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : ตัวยาวเป็นรูปทรงกระบอก หนวดคู่แรกส่วน peduncle มีสามข้อ ส่วน flagellum ตัวเมียมี 3 ข้อ ส่วนตัวผู้มี 1 ข้อ หนวดคู่ที่สองส่วน peduncle มี 5 ข้อ ส่วน flagellum มีก้ามคู่ที่ 1 เป็นแบบ subchelate ว่ายน้ำเป็นแบบขาเดิน ว่ายน้ำด้วยคู่ที่ 4-7 ส่วน carpus เป็นรูปสามเหลี่ยม ปล้องอกคู่ที่ 6 ติดกับหาง แฉก exopod ของหางยื่นอยู่ด้านล่างของส่วนหาง ตอนปลายมีอวัยวะ statocyst ช่วยในการทรงตัว 2 คู่

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักอาศัยตามพื้นท้องทะเล

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : ตัวมีขนาดใหญ่กว่าแมลงสาบทะเลชนิดอื่นๆ เป็นทรงรีแบนลง ส่วนหลังเรียบ ไม่มีหนาม แผ่น coxa ของปล้องอกปล้องที่ 2-7 มีขนาดใหญ่ ตามีขนาดใหญ่ ตาสองข้างเกือบจะเชื่อมติดกัน ส่วนหัวมีกรีคูลัมส่วนฐานของหนวดคู่ที่ 1 แผ่นปิดส่วนหน้าเล็ก ulyng ค็อกคู่ที่ 1-3 เป็นแบบก้ามที่ใช้ยึดเกาะ ส่วน dactylus เป็นรูปตะขอ ulyng ค็อกคู่ที่ 4-7 เป็นขาเดิน ulyng ค็อกต้องมีสองแฉก มีขนแบบขนนกอยู่โดยรอบ ช่วยในการว่ายน้ำ ส่วน uropod เป็นรูปพัด

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักอาศัยตามพื้นท้องทะเล

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง

Anopsilana cf. browni (Van Name, 1936)

ลักษณะ : ตัวเป็นทรงรี แบนลง ตัวผู้ขนาด 11.1 มิลลิเมตร ตัวเมียที่มีไซขนาดประมาณ 10 มิลลิเมตร มีตาขนาดใหญ่ ตามีสีเข้ม หัวมีตุ่มเล็กๆ หนาแน่นบริเวณด้านหน้า ปล้องอกมีตุ่มเล็กๆ หนาแน่นบริเวณด้านท้ายลำตัว ด้านหลังของลำตัวมีจุดสีน้ำตาลแดง หนาแน่น ส่วน frontal larminar มีความกว้างเท่ากับความยาว ส่วน clypeus แบน ไม่ยื่นออกมา หนวดคู่แรกส่วนก้าน peduncle ข้อที่ 4 กับ 5 เท่ากัน และยาวกว่าข้อที่ 1-3 แผ่น coxa คู่ที่ 2-7 มีขนาดใหญ่ ปล้องท้อง ปล้องที่ 4 คลุมปล้องที่ 5 ทางส่วน uropod อยู่ตรงด้านข้างค่อนข้างไปทางด้านหลังของ แพนหางเป็นรูปสามเหลี่ยม ส่วน telson กลมมน มีหนาม 8 ชี้

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักอาศัยตามพื้นที่ท้องทะเล

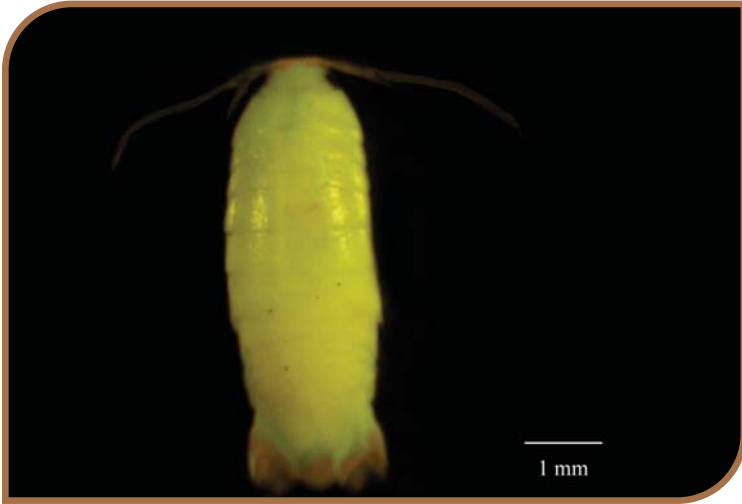
การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : ตัวเป็นทรงรี แบนลง ตัวผู้ขนาด 7.2 มิลลิเมตร ตัวเมียที่มีไซขนาดประมาณ 5.9 มิลลิเมตร มีตาขนาดใหญ่ ตัวผู้หัวมีตุ่มเล็กๆ สามแถว ปล้องอกปล้องที่ 1 มีตุ่มเล็กๆ 4-6 แถว ด้านหลังของลำตัวมีจุดสี หนาแน่นโดยเฉพาะช่วงกลางลำตัวของปล้องอกปล้องที่ 1-7 ส่วน clypeus แบน ไม่ยื่นออกมา ทวนดคู่แรก ส่วนก้าน peduncle ข้อที่ 4 กับ 5 เท่ากัน และยาวกว่าข้อที่ 1-3 แผ่น cox2 คู่ที่ 2-7 มีขนาดใหญ่ ปล้องท้องปล้องที่ 4 คลุมปล้องที่ 5 ทางส่วน uropod อยู่ตรงด้านข้างค่อนข้างค่อนไปทางด้านหลังของ telson ปลายหางมีหนาม 9-10 ซี่

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักอาศัยตามพื้นท้องทะเล

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : ตัวเป็นทรงรี แบนลง ตัวผู้ขนาด 11 มิลลิเมตร ตัวเมียขนาด 10 มิลลิเมตร มีตาขนาดใหญ่ บริเวณขอบด้านหลังของแต่ละปล้อง ส่วน clypeus แบน ไม่ยื่นออกมา หนวดคู่แรกส่วนก้าน peduncle ข้อที่ 4 กับ 5 เท่ากัน และยาวกว่าข้อที่ 1-3 แขน coxa คู่ที่ 2-7 มีขนาดใหญ่ ปล้องท้องปล้องที่ 4 คลุมปล้องที่ 5 ทางส่วน uropod อยู่ตรงด้านข้างค่อนข้างค่อนไปทางด้านหลังของ telson ส่วน pleotelson เป็นรูปสามเหลี่ยม มีตุ่มเล็กๆ กระจาย ส่วนปลายมน มีหนาม 8 ชี้

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักอาศัยตามพื้นท้องทะเล

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : หัวแยกออกจากปล้องอก รยางค์คอกคู่ที่ 1-2 เป็นแบบขาเดิน รยางค์ท้องคู่ที่ 4-5 ส่วน endopod มีจีบเหงือก ส่วน endopod ไม่มีจีบ ส่วน uropod มี 2 แฉกขอบด้านนอกเป็นฟันเลื่อย ปล้องท้องปล้องที่ 2 มีรยางค์ที่ช่วยยึดเกาะเวลาผสมพันธุ์ยืนยาว ตัวเมียแผ่นอุ้มไข่สั้น อยู่บริเวณปล้องอกปล้องที่ 2-4

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักอาศัยตามพื้นที่ท้องทะเลและในป่าชายเลน กินไม้และซากพืชเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง

ทาโนดาเซียน

ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ทาโนดาเซียนเป็นครัสเตเซียนขนาดเล็กที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกุ้งเต้นและแมลงสาบทะเล คือลำตัวแบนลง มีหนวดสองคู่ หัวมีขนาดเล็ก ตาเป็นแบบประกอบไม่มีก้านตา ส่วนหัวของทาโนดาเซียนคล้ายกับกระดองของกุ้งคือคลุมขาเดินคู่แรกหรือปล้องอกคู่แรกเชื่อมกับหัวนั่นเอง ปล้องอกมีขาเดิน 7 คู่ ขาเดินคู่แรกเป็นก้ามและใหญ่กว่าขาเดินคู่อื่นๆ ตัวผู้และตัวเมียบางชนิดอาจมีก้ามใหญ่ไม่เท่ากันโดยตัวผู้มักมีก้ามใหญ่กว่าตัวเมีย ปล้องท้องมีขาว่ายน้ำ มีลักษณะเป็นสองแฉกมีขนปกคลุม ส่วนหาง uropod มีสองแฉก ยาว มีหลายข้อ

ทาโนดาเซียนส่วนใหญ่เป็นสัตว์น้ำเค็มเกือบทั้งหมด มีบางชนิดที่พบในน้ำกร่อยแต่ยังไม่เคยมีรายงานการกระจายของทาโนดาเซียนในน้ำจืด อาจพบได้ในบริเวณที่ความเค็มต่ำมากในช่วงฤดูฝน ทาโนดาเซียนอาศัยอยู่หน้าดินและในดิน กินซากอินทรีย์สาร สาหร่ายหน้าดินขนาดเล็กและไดอะตอม ในทะเลสาบสงขลาสามารถพบทาโนดาเซียนกระจายตั้งแต่ทะเลสาบตอนนอกเข้าจนถึงตอนบนของทะเลหลวง โดยแต่ละบริเวณจะพบชนิดของทาโนดาเซียนแตกต่างกัน ทาโนดาเซียนชนิด *Apseudes sapensis* เป็นกลุ่มที่มีรายงานการกระจายตั้งแต่บริเวณตอนบนสุดของทะเลสาบสงขลาตอนในลงมาถึงปากทะเลสาบสงขลา แต่จะพบหนาแน่นบริเวณทะเลสาบตอนกลาง ขณะที่ *Pagurapseudopsis thailandica* และ *Longifragrum koyoense* จะพบเฉพาะบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก แม้ว่าทาโนดาเซียนจะสามารถทนต่อการเปลี่ยนแปลงความเค็มได้ในช่วงกว้างแต่ความเค็มก็เป็นปัจจัยหลักที่กำหนดการกระจายของทาโนดาเซียน โดยมักพบทาโนดาเซียนมีการกระจายเป็นหย่อมๆ นอกจากนี้ทาโนดาเซียนยังมีความจำเพาะต่อคุณสมบัติทางเคมีในน้ำและในดินบางประการ เช่น pH ปริมาณอินทรีย์สาร และขนาดอนุภาคของตะกอน

ทาโนดาเซียนนอกจากจะเป็นสัตว์กลุ่มครัสเตเซียนขนาดเล็กกลุ่มเด่นในทะเลสาบแล้วยังมีความสำคัญในแง่ของการถ่ายทอดพลังงานในระบบ มีรายงานว่าทาโนดาเซียนเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาหลายชนิด ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปลาตกหัวโหม่ง ปลา กัดขี้ผึ้ง หรือในระบบนิเวศน้ำกร่อยที่อื่นๆ ก็พบว่าทาโนดาเซียนเป็นอาหารของสัตว์น้ำที่มีขนาดใหญ่กว่า เช่น กุ้ง หรือปลา

ลักษณะ : ตัวรูปทรงกระบอก แบนลง มีสีขาขุ่น มีจุดสีฟ้ากระจายตามลำตัว ปลายหนวดด้านในของหนวดคู่ที่ 1 มีตุ่มเล็กๆ หนวดคู่แรกยาวกว่าคู่ที่ 2 เล็กน้อย ความยาวตัวประมาณ 6.5-8.0 มิลลิเมตร รยางค์อวัยวะที่ 2 มีขนยาวจำนวนมาก ตัวผู้และตัวเมียมีลักษณะต่างกันคือตัวผู้มีก้ามใหญ่ส่วนตัวเมียมีก้ามเล็กกว่า ในบางครั้งมักพบตัวเมียอุ้มไข่ประมาณ 15-30 ฟอง

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ อาศัยอยู่ในดินที่เป็นโคลนปนทรายแป้งและทรายหยาบ กินซากตะกอน สาหร่ายขนาดเล็กและไดอะตอม กระจายหนาแน่นบริเวณทะเลสาบตอนในที่มีความเค็มต่ำ เป็นอาหารหลักของกุ้งและปลาหลายชนิด เช่น ปลาจุกหัวโหม่ง ปลาจุกขี้ลิง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : ตัวรูปทรงกระบอก แบนลง มีสีขาวขุ่น มีจุดสีฟ้ากระจายตามลำตัว ความยาวตัวประมาณ 6.5-8.0 มิลลิเมตร หนวดคู่ที่ 1 ยาวกว่าคู่ที่ 2 ส่วน flagella ของหนวดคู่ที่ 1 ยาวเท่ากับหนวดคู่ที่ 2 ก้าน peduncle ของหนวดคู่ที่ 1 มีขนหนาแน่น ส่วนหางไม่ขนตามขอบด้านข้าง ตัวผู้และตัวเมียมีลักษณะต่างกันคือตัวผู้มีก้ามใหญ่กว่าตัวเมีย ในบางครั้งมักพบตัวเมียอุ้มไข่ประมาณ 25-36 ฟอง

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักอาศัยตามพื้นที่ท้องทะเล อาศัยอยู่ในดินที่เป็นโคลนปนทราย แฉ่งและทรายหยาบ แพร์กระจายอยู่ในทะเลสาบเกือบตลอดปีแต่จะมีความหนาแน่นน้อยลงเมื่อฝนตกหนัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

Pagurapseudopsis thailandica (Angsupanich, 2001)

ลักษณะ : ตัวรูปทรงกระบอก แบนลง มีสีเหลืองน้ำตาล ความยาวตัวประมาณ 5.0-7.0 มิลลิเมตร ที่ผิวมีขนขึ้นทั่วไป ตัวผู้และตัวเมียมีลักษณะต่างกันคือตัวผู้มีก้ามใหญ่ส่วนตัวเมียมีก้ามเล็กกว่า ในบางครั้งมักพบตัวเมียอุ้มไข่ประมาณ 12-30 ฟอง

นิเวศวิทยา : ดำรงชีวิตเป็นอิสระ มักอาศัยตามพื้นที่ท้องทะเล

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

กั้ง กุ้ง และปู

ในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

กั้ง

ในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

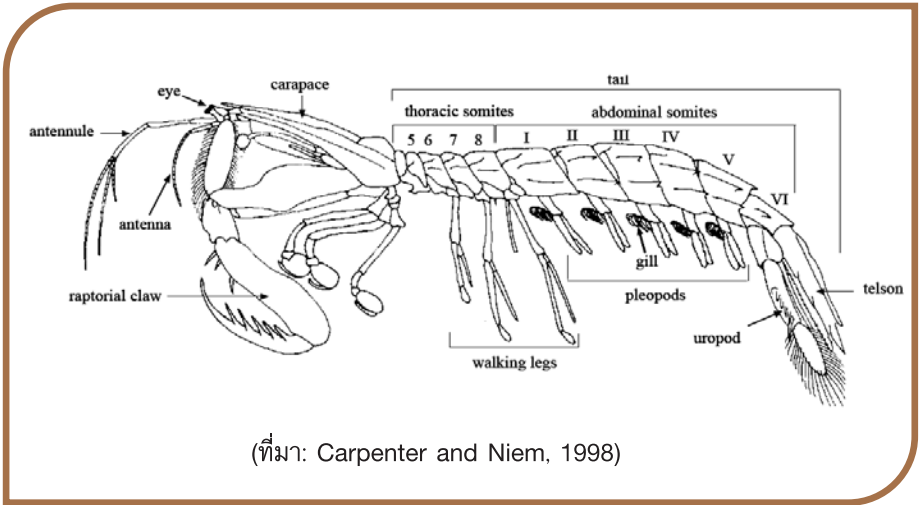
กั้ง เป็นสัตว์ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับกั้งและปู ที่มีความสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจและในระบบนิเวศชายฝั่ง มีสมาชิกเป็น 2 ใน 3 ของคริสต์เดเซียนทั้งหมด ซึ่งจากการศึกษาจากข้อมูลศัญญิม ในปี พ.ศ. 2545 พบว่า ในทะเลสาบสงขลามีกั้งทั้งหมด 7 ชนิด โดยทั้งหมดเป็นกั้งในอันดับ Stomatopoda (กั้งตึกแตน) แบ่งออกเป็น 2 วงศ์ คือ วงศ์ Harpiosquillidae และวงศ์ Squillidae (มูลนิธิสืบนาคูกรมวัฒนธรรมไทย, 2542)

กั้งตึกแตนเป็นกั้งที่อาศัยอยู่เฉพาะในทะเลและบริเวณน้ำกร่อย โดยเฉพาะในบริเวณเขตร้อน ซึ่งมักจะอาศัยอยู่ในรูหรืออาศัยอยู่ตามซอกหินหรือในแนวปะการัง พบตั้งแต่เขตน้ำขึ้นน้ำลงไปจนถึงระดับความลึก 1,500 เมตร ทั่วโลกพบประมาณ 450 ชนิด ในประเทศไทยมีรายงานพบประมาณ 84 ชนิด และเป็นชนิดใหม่ของโลก 8 ชนิด (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2551) กั้งตึกแตนเป็นกั้งที่ถูกมนุษย์นำไปใช้ประโยชน์ได้หลายทาง บางชนิดถูกนำมาเลี้ยงเป็นสัตว์สวยงาม เนื่องจากสีส้มและลวดลายที่สวยงาม เช่น กั้งตึกแตนเจ็ดสี (*Odontodactylus scyllarus* Linnaeus, 1758) หลายชนิดถูกนำมาเป็นอาหาร โดยชนิดที่นิยมนำมาปรุงเป็นอาหารของคนไทย คือ กั้งตึกแตนในสกุล *Harpiosquilla* sp. เช่น ชนิด *H. rahidea* (Fabricius, 1798) และ *H. harpax* (De Haan, 1844) ซึ่งเป็นกั้งตึกแตนสกุลที่มีขนาดใหญ่ ความยาวเฉลี่ยประมาณ 16–29 เซนติเมตร มีราคาค่อนข้างแพงและมักนำมาใช้ประกอบอาหารในภัตตาคาร เช่น กั้งผัดพริกไทยดำ เป็นต้น (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2551) นอกจากนี้ยังมีการนำกั้งตึกแตนไปศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ ในเรื่องเกี่ยวกับความสามารถในการมองเห็นของมันซึ่งมีการพัฒนาดีและซับซ้อนมากกว่าสัตว์ประเภทอื่นๆ อีกด้วย

ลักษณะ: โครงสร้างทั่วไป

กั้งตึกแตน (mantis shrimp) มีร่างกายแบนทางด้านบนและล่าง กระจดองปกคลุมเฉพาะส่วนหัวและ 4 ปล้องแรกของทรวงอก ส่วนท้องกว้าง หางแบนกว้างและมักมีสีส้มตรงกลาง ตาเป็นก้าน ทนวดคู่แรก (antennule) ใหญ่และแยกแขนงเป็น 2 แฉก มีรยางค์ออกจำนวน 5 คู่ มีชื่อเรียกว่า maxilliped โดยมีคู่แรกเป็นรยางค์ของส่วนปากใช้ช่วยในการกินอาหาร คู่ที่ 2 เป็นคู่ที่พัฒนามดีและมีขนาดใหญ่กว่าคู่อื่น มีชื่อเรียกเฉพาะว่า raptorial claw หรือกำมฉก ใช้ในการดักจับเหยื่อได้แก่ ปลา กุ้ง ปู หอย และสัตว์ขนาดเล็กในทะเล (ธนาคม, 2549) รยางค์คู่นี้มีลักษณะคล้ายกับรยางค์ที่ใช้ในการล่าเหยื่อของตึกแตนจึงเป็นที่มาของชื่อ “กั้งตึกแตน” (รูปที่ 12)

(ที่มา: Carpenter and Niem, 1998)

รูปที่ 12 ลักษณะโครงสร้างทั่วไปของกั้งตึกแตน

จากการรวบรวมรายงานการพบและการสำรวจความหลากหลายของกั้งในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2551 ถึงเดือนเมษายน 2552 จากเครื่องมือประมงชนิดต่างๆ ที่ชาวประมงในพื้นที่ใช้ทำการประมง ในเบื้องต้นพบกั้งทั้งหมด 7 ชนิด จาก 6 สกุล 1 วงศ์ โดยชนิดที่พบได้บ่อยและปริมาณมากที่สุดคือ กั้งตึกแตนสันแดง (*Oratosquilla woodmasoni* Kemp, 1911) และกั้งตึกแตนอกดำ (*Cloridopsis scorpio* Latreille, 1828) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกั้งที่จับได้จากเครื่องมือประมงไซหนัง และโพงพาง โดยกั้งที่จับได้ส่วนใหญ่ชาวประมง หรือชาวบ้านจะนำไปขายสด หรือแกะเปลือกจำหน่ายเฉพาะเนื้อเพื่อนำไปประกอบเป็นอาหาร เช่น กั้งทอดกระเทียมพริกไทย กั้งแช่น้ำปลา หรือกั้งต้มน้ำตาล เป็นต้น

ลักษณะ : ลำตัวแบน ตามีขนาดเล็กกว่าก้านตา ปล้องปลายสุดของก้ามมีฟัน 5-6 อัน ปล้องถัดมามีฟันหยักละเอียด บนปล้องอกปล้องที่ 5 มีหนามขนาดใหญ่ปลายชี้ไปข้างหน้า ฟันระหว่างหนามที่ปลายหางส่วนกลางมีจำนวน 6 อัน ลำตัวมีสีเขียวปนน้ำตาลอ่อน สันบนหัวและลำตัวมีสีแดง มีแต้มสีดำขนาดใหญ่บนหนามทั้งสองข้างของปล้องอกปล้องที่ 5 และมีแถบสีดำ 1 แถบพาดขวางบนปล้องท้องปล้องที่ 2 และที่แพนหางแพนละ 1 แถบ

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล หากินบริเวณพื้นท้องน้ำในแนวปะการัง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย และแนวปะการัง เกาะหนู เกาะแมว

วงศ์กุ้งก้ามกราม
วงศ์กุ้งก้ามกราม

Harpiosquilla raphidea (Fabricius, 1798)
Giant harpiosquillid mantis shrimp

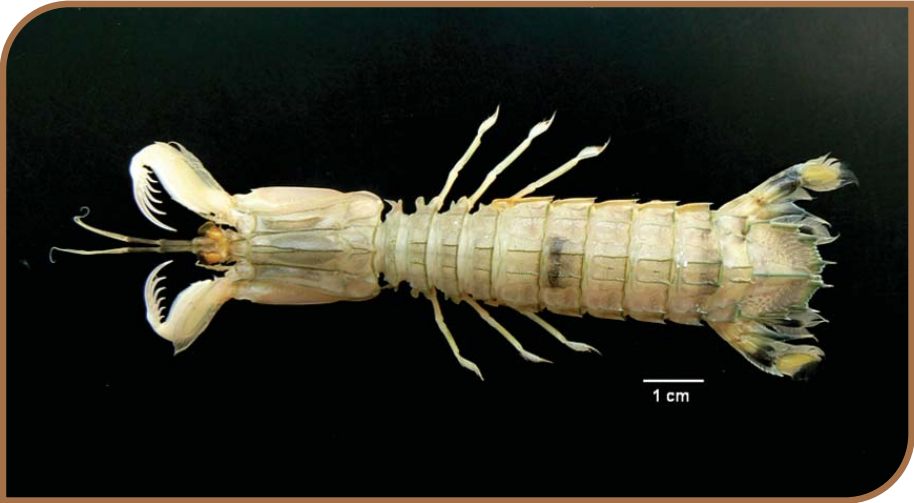

ลักษณะ : ลำตัวแบน มีตาสองพู่ขนาดใหญ่กว้างกว่าก้านตา และติดกับก้านตาในแนวเฉียง ด้านข้างของเปลือกส่วนหัวเป็นร่องลึกตามความยาวของเปลือก มีหนามแหลมยาวบนปล้องถัดจากก้ามขึ้นมาหนึ่งปล้อง ด้านข้างของปล้องอกปล้องที่ 5 มีหนามแบนปลายชี้ลง ด้านล่างข้างละ 1 อัน ไม่มีสันบนเปลือกด้านในของปล้องท้องปล้องที่ 5 ตลอดตัวค่อนข้างใส ขาเดินส่วนปลาย และแพนหางมีสีเหลือง สันบนหัว ลำตัวและหางมีสีเข้ม มีจุดสีดำ 1 คู่ที่กลางหาง

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล หากินบริเวณพื้นที่ตื้นน้ำในแนวปะการัง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย และแนวปะการัง เกาะหนู เกาะแมว

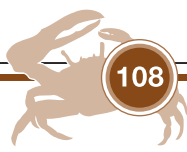

ลักษณะ : ลำตัวแบน ตามีขนาดใหญ่กว่าก้านตาและติดกันในแนวเฉียง ปล้องปลายสุดของก้ามมีฟัน 6 อัน ปล้องถัดมามีฟันหักละเอียด หนามด้านข้างของปล้องอกปล้องที่ 5-7 มีปลายสองแฉก ส่วนบนหลังปล้องท้องมีจำนวน 8 เส้น ฟันระหว่างหนามที่ปลายหางส่วนกลางมีจำนวน 8 อัน บริเวณหลังมีสีเขียวมะกอก ส่วนต่างๆ บนหลังมีสีเขียวเข้ม มีแถบสีดำบนเปลือกหัว ปล้องท้องปล้องที่ 2 และ 5 และบริเวณรอยางค์ของหางและปลายหาง

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล หากินบริเวณพื้นท้องน้ำในแนวปะการัง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย และแนวปะการัง เกาะหนู เกาะแมว

ลักษณะ : ลำตัวแบน มีตาขนาดใหญ่แบ่งออกเป็น 2 พู และติดกับก้านตาในแนวเฉียง สันบนหัวไม่มีหรือมองเห็นไม่ชัดเจน ปล้องปลายสุดของก้ามมีฟัน 6 อัน ปล้องถัดมามีฟันหักละเอียด สันด้านข้างของปล้องอกปล้องที่ 5-7 มีปลายแยกเป็น 2 แฉก ฟันระหว่างหนามที่ปลายทรวงส่วนกลางมีจำนวน 9 อัน ลำตัวมีสีน้ำตาลอ่อน สันบนหัว ลำตัว และหางมีสีแดง สันด้านข้างของปล้องอกปล้องที่ 5 มีสีน้ำตาล ส่วนหางมีสีน้ำตาลอ่อนขอบสีขาว

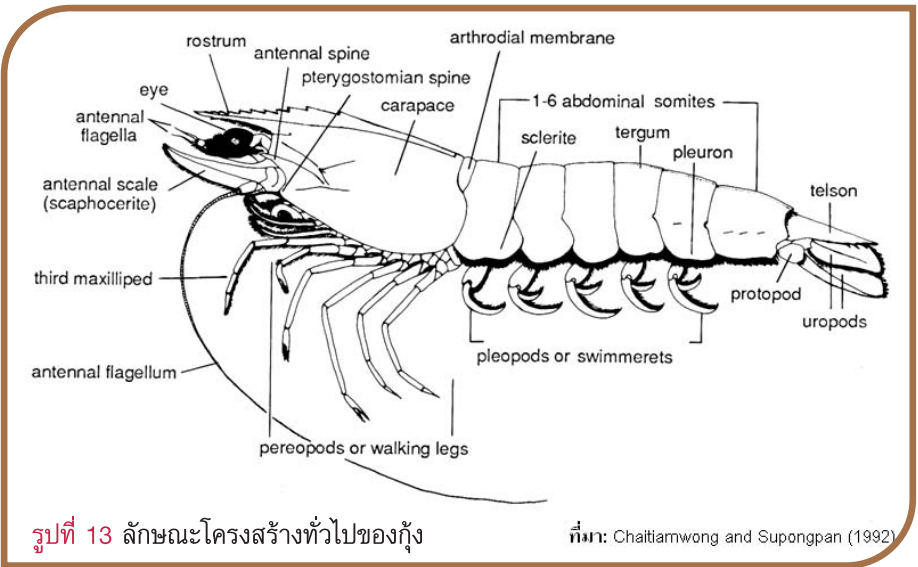
นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล หากินบริเวณพื้นที่ตื้นน้ำในแนวปะการัง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย และแนวปะการัง เกาะหนู เกาะแมว

กุ้ง

ในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

กุ้ง เป็นกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่ใหญ่ที่สุดในกลุ่มครัสเตเชียน มีความยาวตั้งแต่ 2 เซนติเมตร หรืออาจจะมีมากกว่า 35 เซนติเมตร ลำตัวแบนข้าง กรี (rostrum) มีลักษณะแหลม แบน และมีฟันบนกรีเป็นหยักแบบซี่เลื่อย ส่วนลำตัวมีความยาวมากกว่าส่วนเปลือกหัว หนวดคู่ที่สอง (antenna) มีขนาดใหญ่และแผ่เป็นแผ่นบาง เรียกว่า scaphocerite ส่วนของขาเดิน (pereopods) มีลักษณะเรียวยาว ปลายของขาเดิน 3 คู่แรกพัฒนาเป็นแบบก้ามสมบรูณ์ (chelae) ส่วนของลำตัวหรือส่วนท้องแบ่งออกเป็น 6 ปล้อง 5 ปล้องแรกมีขาว่ายน้ำ (pleopods) ปล้องละ 1 คู่ (ยกเว้นในกุ้งบางชนิด) ปลายรยางค์ปล้องที่ 6 มีหางและแพนหางแผ่แบนออก (Chaitiamwong and Supongpan, 1992) (รูปที่ 13)

เนื่องจากทะเลสาบสงขลาเป็นพื้นที่รับน้ำจากต้นน้ำ แม่น้ำ และคลองต่างๆ จากแผ่นดินแล้วไหลออกไปยังทะเลอ่าวไทย ทำให้สภาพทางกายภาพของทะเลสาบสงขลาในแต่ละบริเวณมีความแตกต่างกัน จึงได้ชื่อว่าเป็น “ทะเลสามน้ำ” อันประกอบด้วย น้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2549) ทำให้กุ้งที่พบในทะเลสาบสงขลานั้นมีทั้งกุ้งน้ำจืด กุ้งน้ำกร่อย และกุ้งน้ำเค็ม โดยสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 กลุ่ม ดังนี้ คือ

กุ้งน้ำจืด ได้แก่ กุ้งก้ามกราม หรือ กุ้งนาง (*Macrobrachium rosenbergii* De Man, 1879) เป็นกุ้งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่มีอยู่ในทะเลสาบสงขลา และแหล่งน้ำใกล้เคียงที่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเลสาบสงขลา

กุ้งทะเล เป็นกุ้งที่อาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำกร่อยและน้ำเค็ม ซึ่งในทะเลสาบสงขลามีกุ้งทะเลหลายชนิดที่เข้ามาเจริญเติบโตตามความเหมาะสมของสภาวะแวดล้อม เช่น ช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งทำให้เกิดคลื่นแรง น้ำทะเลจะถูกผลักดันให้เข้ามาในทะเลสาบสงขลาตอนล่าง ในช่วงนี้จะพบกุ้งตาแฉะ (*Metapenaeopsis barbata* De Haan, 1844) กุ้งปล้อง (*Parapenaeopsis hardwickii* Meirs, 1878) และกุ้งขาว (*Metapenaeus lysianassa* De Haan, 1888) ในปริมาณน้อยและพบเห็นในระยะเวลาลั้นๆ ส่วนกุ้งตะกาดที่พบได้เสมอในช่วงที่น้ำมีความเค็มค่อนข้างสูงแต่มีปริมาณไม่มาก คือ กุ้งตะกาดหางแดง (*Metapenaeus ensis* De Haan, 1844) และกุ้งตะกาดกริดำ (*Metapenaeus intermedius* Kishinouye, 1900) นอกจากนี้ยังมีกุ้งชนิดอื่นที่จับได้ปริมาณมาก คือ เคย (*Acetes* sp.) ซึ่งจัดอยู่ในประเภทครัสเตเชียนชนิดหนึ่ง ส่วนใหญ่จับได้จากทะเลสาบตอนล่างโดยเครื่องมือโพงพาง โดยจะจับได้มากในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม ซึ่งเคยที่ได้จะถูกนำไปแปรรูปเป็นกะปิ และจำหน่ายอีกทอดหนึ่ง

จากการรวบรวมรายงานการพบและการสำรวจความหลากหลายของกุ้งในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2551 ถึงเดือนเมษายน 2552 จากเครื่องมือประมงชนิดต่างๆ ที่ชาวประมงในพื้นที่ใช้ทำการประมง ได้แก่ ไช้หนึ่ง โพงพาง ข่าย/กัด ยอ ไช้กุ้ง อีมุ่ม และแห รวมทั้งการสำรวจจากแหล่งซื้อ-ขายสัตว์น้ำบริเวณรอบๆ ทะเลสาบ ในเบื้องต้นพบกุ้งทั้งหมด 30 ชนิด จาก 12 สกุล 8 วงศ์ โดยมีชนิดใหม่ที่พบเพิ่มเติมจากการสำรวจในครั้งนี้จำนวน 1 ชนิด คือ กุ้งชนิด *Heterocarpus* sp. ส่วนกุ้งที่พบมากที่สุดและพบได้บ่อยเป็นกุ้งในสกุล *Penaeus* และ *Metapenaeus* ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสำรวจโดยนวรรตน์ และคณะ (2547) ในปี พ.ศ. 2540-2543 ซึ่งพบว่ากุ้งในทะเลสาบสงขลาที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและมีปริมาณมาก และเป็นที่นิยมบริโภคทั้งในรูปสดและแปรรูปมีจำนวน 6 ชนิด ประกอบด้วย กุ้งหางแดงหรือกุ้งแซบวัย (*Penaeus merguensis* De Man, 1888) กุ้งกุลาดำ (*P. monodon* Fabricius, 1798) กุ้งกุลาลาย (*P. semisulcatus* De Haan, 1844) กุ้งหัวมันหรือกุ้งหัวเหลือง (*Metapenaeus brevicornis* H. Mile Edward, 1837) กุ้งหัวมัน (*M. tenuipes* Kubo, 1949) และกุ้งตะกาดขาวหรือกุ้งหัวแข็ง (*M. moyebi* Kishinouye, 1896) นอกจากนี้ยังมีกุ้งน้ำจืดอีก 1 ชนิดที่มีความสำคัญและมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ คือ กุ้งก้ามกราม (*Macrobrachium rosenbergii* De Man, 1879) ซึ่งเป็นกุ้งที่สามารถจับได้จากทุกพื้นที่ในลุ่มทะเลสาบสงขลาตั้งแต่ทะเลน้อยทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง ทะเลสาบตอนล่าง และบริเวณแหล่งน้ำจืดในลุ่มน้ำ โดยแหล่งที่มีการจับกุ้งก้ามกรามเพื่อการค้ามากที่สุด อยู่ในเขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง และจากการที่มีการจับขึ้นมาประโยชน์เป็นจำนวนมาก ทำให้ทรัพยากรกุ้งก้ามกรามในธรรมชาติในปัจจุบันมีขนาดเล็ก และมีจำนวนน้อยลงมากเมื่อเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา

กุ้งทราย
กุ้งตาฉะ

Metapenaeopsis barbata (De Haan, 1844)

Whiskered velvet shrimp

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว มีขนสั้นๆ ปกคลุมส่วนหัวและลำตัว กวียาว มีฟันหยักทางด้านบน 8 ซี่ ด้านล่างไม่มีฟัน ปลายเปลือกหัวส่วนล่างมีสันนูนสั้นๆ จำนวน 18-22 สัน เรียงตัวเป็นเส้นโค้ง สันบนหลังของปล้องท้องเริ่มจากปล้องที่ 3 ลำตัวมีสีน้ำตาลอ่อน มีลายสีชมพูเข้มประอยู่ทั่วไป รยางค์ขาเดินหรือครีบน้ำมีสีแดงหรือชมพู แพนหางสีแดง ขอบนอกมีสีเหลือง

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล และน้ำกร่อย บริเวณปากแม่น้ำ หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

กุ้งทราย
กุ้งตาแฉะ

Metapenaeopsis stridulans (Alcock, 1905)

Fiddler shrimp

ลักษณะ : ลำตัวมีขนาดเล็ก กรีก่อนข้างยาวและตรง มีพินหยักทางด้านบน 8 ซี่ ด้านล่างไม่มีพิน ปลายเปลือกหัวส่วนล่างมีสันนูนสั้นๆ จำนวน 5-6 สัน สันบนหลังของปล้องท้องปรากฏชัดบนปล้องที่ 2 และขยายกว้างบนปล้องที่ 3 ลำตัวมีสีน้ำตาลอ่อนหรือชมพู ประด้วยแต้มสีแดงตลอดตัวจากหัวจรดหาง รยางค์มีสีแดงสลัว ขาว แพนหางสีแดง ขอบนอกมีสีเหลือง

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล และน้ำกร่อย หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ลักษณะ : เป็นกุ้งขนาดกลาง กเรียวยาวตรง มีพินหยักทางด้านบน 8-9 ซี ด้านล่างไม่มีพิน ทางไม่มีหนามแบบตริงแน่น สันที่ปล้องท้องเริ่มตั้งแต่ปล้องที่ 4-6 ส่วนกลางของอวัยวะเพศเมียเป็นรูปวงรี ด้านข้างโค้งและยกตัวสูงขึ้น ลำตัวมีสีน้ำตาลอ่อน กรีและรยางค์ต่างๆ มีสีน้ำตาลแดง บางตัวมีสีแดงบริเวณด้านล่างของส่วนหัว รยางค์และแพนหางสีแดงคล้ำ

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล และน้ำกร่อย หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

กุ้งหัวมัน
กุ้งเหลือง

Metapenaeus brevicornis (H. Mile Edward, 1837)

Yellow shrimp

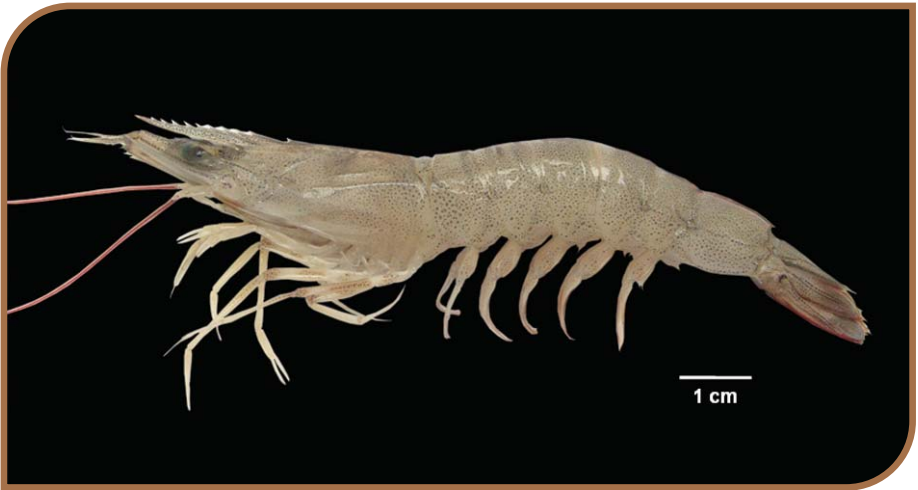

ลักษณะ : ตัวยาวเรียว ลำตัวกลม กิ่งสั้น ปลายกริยาวเลยระดับตาเล็กน้อย ฐานกรีเป็นรูปสามเหลี่ยม มีพินหยักทางด้านบน 5-7 ซี่ ด้านล่างไม่มีพิน หางไม่มีหนามแบบตรึงแน่น สันที่ต่อจากโคนกริยาวไม่ถึงขอบหลังของเปลือกหัว ลำตัวเกลี้ยงค่อนข้างใส หัวและลำตัวมีสีเหลือง รยางค์มีสีชมพูจางปลายของแพนหางมีสีแดงเข้ม

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล และน้ำกร่อย หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ลักษณะ : เป็นกุ้งขนาดกลาง กรียาวตรง มีพินหักทางด้านบน 9 ซี่ ด้านล่างไม่มีพิน สันท้ายกริยาวจรดขอบหลังของเปลือกหัว สันบนปล้องท้องเป็นสันตื้นเริ่มจากปล้องที่ 1 และปรากฏเป็นสันชัดเจนบนปล้องที่ 3-6 เพศเมียอวัยวะเป็นแผ่นสีเหลืองมลายมน ด้านข้างยกสูงชัน ลำตัวมีสีน้ำตาล-แดงอ่อน รยางค์มีสีขาวสลัวแดงชมพู แพนหางสีน้ำตาลแดง

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล และน้ำกร่อย หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

กุ้งขาว

Metapenaeus lysianassa (De Haan, 1888)

Bird shrimp

ลักษณะ : เป็นกุ้งขนาดกลาง กริสี้นมาก ยกตัวสูงเป็นรูปสามเหลี่ยม ปลายกริยาวจรดฐานของหนวด มีพินัยกทางด้านบน 7 ซี่ ด้านล่าง ไม่มีพิน หางไม่มีหนามแบบตรงแน่น บริเวณส่วนหัวและลำตัวมี สีขาว รยางค์ต่างๆ มีสีแดง

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล และน้ำกร่อย หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

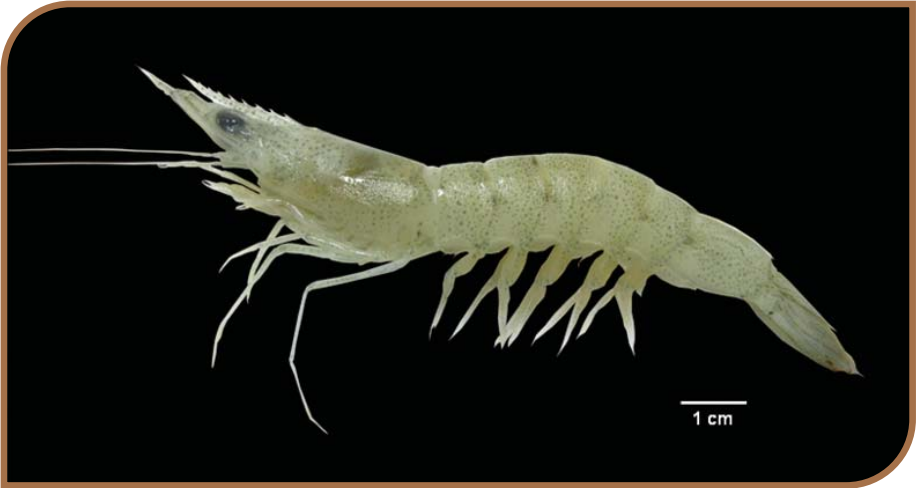
การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

กุ้งตะกาดขาว
กุ้งหัวแข็ง

Metapenaeus moyebi (Kishinouye, 1896)

Moyebi shrimp

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว กว้าง ปลายกรวยยาวเลยฐานของหนวด มีพินหยักทางด้านบนของกรี 8-9 ซึ่ง ด้านล่างไม่มีพิน ร่องเฉียงบริเวณเปลือกหัวส่วนหน้าสั้น ไม่มีสันตามแนวยาวของเปลือกหัว ทางไม่มีหนามแบบตรงแน่นอน หนามที่ขาเดินคู่ที่ 1 สั้น ปลายมน บริเวณลำตัวมีสีขาวยาว รยางค์ว่ายน้ำและส่วนหางมีสีเขียวคล้ำ บริเวณขามีสีขาวยาว

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำกร่อย และน้ำทะเล หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ลักษณะ : ตัวเรียวยาว ทรงกระบอก กว้างและโค้งมาก ส่วนหน้าเรียว ส่วนหลังมีฟันหยักทางด้านบน 8 ซี่ ด้านล่างไม่มีฟัน ร่องบนเปลือกหัวยาวเป็น $\frac{3}{4}$ ของความยาวเปลือกหัว สันบนกว้างจรดแนวกลางของเปลือกหัว สันเฉียงที่ส่วนหน้าของเปลือกหัวยาวเป็น $\frac{2}{3}$ ของความยาวเปลือกหัว ปลายหางมีหนามแบบตรึงแน่น 1 คู่ ลำตัวมีสีน้ำตาลอ่อน ส่วนล่างของเปลือกหัวมีสีเหลือง ไรยงค์มีสีเหลืองปนแดง แพนหางสีแดงคล้ำ ปลายสีขา-ครีม

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำกร่อย และน้ำทะเล หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

กุ้งปล้อง
กุ้งรู

Parapenaeopsis hungerfordi Alock, 1905

Dog shrimp

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว กรีก่อนข้างยาวปลายโค้ง มีพินหยักทางด้านบน 9 คู่ ด้านล่างไม่มีพิน ร่องบนเปลือกหัวยาวจรดแนวกลางเปลือกหัว ร่องเฉียงบริเวณส่วนหน้าของเปลือกหัวยาวไม่ถึงบริเวณหลังเปลือกหัว ปลายหางเรียบไม่มีหนามแบบตริงแนน บริเวณหลังและส่วนของลำตัวมีสีเหลืองคล้ำ ด้านข้างของส่วนหัวมีสีเหลือง ด้านหลังมีแถบส่วนสีน้ำตาล-ดำ พาดจำนวน 6 แถบ ulyang คมีสีแดง แพนหางสีแดงคล้ำหรือสีดำ ปลายหางมีสีดำ

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำกร่อย และน้ำทะเล หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

กุ้งหางแดง
กุ้งขาว กุ้งแชบ๊วย

Penaeus (Fenneropenaeus) merguensis De Man, 1888
Banana prawn

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว ฐานของกรีกตัวสูงชันเป็นรูปสามเหลี่ยม มีพินทัยกทางด้านบน 6 ซี่ และด้านล่าง 3-6 ซี่ สันบนฐานของกรีกยาวจรดพินที่สุดท้ายบนกรีก ไม่มีร่องบริเวณฐานกรีกส่วนหน้าและบริเวณส่วนหน้าตอนล่างของเปลือกหัว ปลายหางมีหนามแบบตรง เน้น 1 คู่ ลำตัวมีสีขาวขุ่นหรือสีเหลืองอ่อน ที่พินบนกรีกมีสีน้ำตาลเข้ม ขาเดินมีสีขาวย ส่วนขาว่ายน้ำมีสีชมพู แพนหางมีสีแดงคล้ำ

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล และน้ำกร่อย หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

กุ้งกุลาดำ

กุ้งกุลาดำ กุ้งลาย กุ้งประ

Penaeus (Penaeus) monodon Fabricius, 1798

Giant tiger prawn

ลักษณะ : ลำตัวค่อนข้างกลมเป็นรูปทรงกระบอก มีพื้นหยักทางด้านบน 7-8 ซี่ ด้านล่าง 3 ซี่ เส้นข้างแก้มอยู่ในแนวตรง สันบริเวณส่วนท้ายของกริยาวจรดส่วนปลายขอบของเปลือกหัว ลำตัวมีสีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลแดง มีแถบสีขาวพาดตั้งแต่หัวจรดหาง ส่วนหลังของปล้องท้องมีสีน้ำตาลพาดจำนวน 6 แถบ และที่เพนหาง 2 แถบ หนวดสีดำ ไม่มีลาย

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล และน้ำกร่อย หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

กุ้งกุลาลาย
กุ้งลาย กุ้งตะเข็บ

Penaeus (Penaeus) semisulcatus De Haan, 1844

Green tiger prawn

ลักษณะ : ลำตัวค่อนข้างกลมเป็นทรงกระบอก กเรียวตรง ด้านบนมีฟันหยัก 7-8 ซี่ ด้านล่าง 3 ซี่ สันข้างแก้มอยู่ในแนวเฉียงขึ้นไปทางด้านหลัง แนวสันบนฐานกรียวไปจรดฟันที่สุดท้าย สันท้ายกร็จรดปลายของเปลือกหัว ลำตัวมีสีน้ำตาล มีแถบสีน้ำตาลเข้มพาดขวางส่วนหัว ส่วนของรยางค์มีสีแดงคล้ำและมีลวดลายชัดเจน แพนหางมีสีแดง หนวดมีแถบสีน้ำตาลสลับกับสีขาว

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล และน้ำกร่อย หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

กุ้งเปลือกหนา
กุ้งหวายแดง

Trachypenaeus malaianus Balss, 1933
Brown rough shrimp

ลักษณะ : ลำตัวสั้น ส่วนหัวใหญ่ กว้างและตรง ด้านบนมีฟันหยัก 9 ซี่ ด้านล่างไม่มีฟัน สันท้ายกว้างจรดส่วนท้ายของเปลือกหัว ร่องกลางเปลือกหัวไม่ชัดเจน สันบนหลังของปล้องท้องเริ่มตั้งแต่ปล้องที่ 2-6 บนปล้องที่ 2 มีลักษณะเป็นปุ่ม ลำตัวมีสีน้ำตาลอ่อน-แดง ส่วนล่างของหัวและขอบนอกของแพนหางมีสีเหลืองปนแดง รยางค์ต่างๆ มีสีชมพู-แดงเข้ม

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล และน้ำกร่อย หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ลักษณะ : ลำตัวเรียวยาว กรีสีน้ำตาลปนส้ม ด้านบนมีพินขนาดเล็ก 9 คู่ ด้านล่างไม่มีพิน ร่องเฉียงบริเวณส่วนหน้าตอนบนของเปลือก หัวยาวจรดขอบบนของเปลือกหัว ร่องด้านล่างยาวตรง สันท้ายกรีมี่ ลักษณะเป็นสันตื้นมองเห็นไม่ชัดเจน บริเวณขอบของเปลือกหัวมีหนามขนาดเล็ก 1 อัน ปลายหางไม่มีหนามแบบตรงแน่น ลำตัวมีสีแดงจาง รยางค์ต่างๆ และส่วนหางมีสีแดง

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำกร่อย และน้ำทะเล หากินบริเวณพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์หน้าดินขนาดเล็ก และซากสัตว์ต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

กุ้งเคย
เคย

Acetes sp. H. Milne Edwards, 1830

ลักษณะ : เป็นกุ้งขนาดเล็กประมาณ 7.0-32.9 มิลลิเมตร กิริสั่นเกือบจะมองไม่เห็น ขาเดินและขาว่ายน้ำยาว ขาเดินมีเพียง 3 คู่ ก้ามหนีบมองเห็นไม่ชัดเหมือนกุ้งทั่วไป ส่วนปลายของขาเดินถ้ามองด้วยกล้องจุลทรรศน์จะเห็นเป็นลักษณะคล้ายปากคิบบขนาดเล็ก ปล้องท้องอันสุดท้ายแบนมากกว่ากุ้งอื่นๆ ไป โคนทางมีจุดสีชมพูปนแดง

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล พบชุกชุมตามชายหาดที่เป็นทราย

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

กุ้งกะต๋อม
กุ้งนา

Macrobrachium equidens (Dana, 1852)

Dwarf prawn

ลักษณะ : รูปร่างคล้ายคลึงกับกุ้งก้ามกราม แต่มีขนาดเล็กกว่า ส่วนหัวมีขนาดค่อนข้างโต ลำตัวเรียวยาว นัยน์ตามีสีดำ กรีแหลม หักเป็นฟันเลื่อย ขาเดินคู่ที่ 2 มีขนาดใหญ่และยาวกว่าขาเดินคู่อื่นๆ ส่วนปลายเป็นก้ามหนีบ เปลือกที่คลุมอยู่ทั่วๆ ไปค่อนข้างแข็ง มีสีเหลืองเหลืองหรือขาวนวล ลำตัวค่อนข้างใส

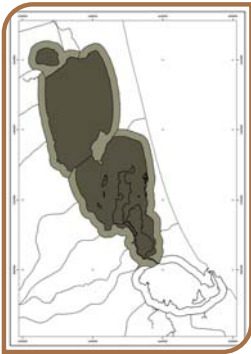
นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำทะเล บริเวณน้ำตื้นที่พื้นท้องน้ำเป็นโคลน โดยเฉพาะตามรากของต้นแสม ต้นโกงกาง หรือตามแอ่งที่น้ำทะเลซัง กินตัวอ่อนของแมลงน้ำเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

กุ้งฝอย

Macrobrachium lanchesteri (De Man, 1911)
Lanchesteros freshwater prawn

ลักษณะ : เป็นกุ้งน้ำจืดขนาดเล็ก มีเปลือกแข็งท่อนหัวมีขา 10 คู่ แบ่งแยกหน้าที่กันออกไปเป็นขาสำหรับจับอาหาร ขาเดิน และ ขาว่ายน้ำ ขาเดินคู่ที่ 2 มีขนาดเล็กเท่ากับขาเดินคู่ที่ 4 และ 5 ข้อ ปลายมีลักษณะเป็นก้ามหนีบ ลักษณะสำคัญประจำตัวคือ มีกรีตรง ขาเดิน 3 คู่ ยาวเท่ากัน ต่างจากลูกกุ้งก้ามกรามที่มีกริยาวปลาย โค้งสูงขึ้น

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำจืด ชอบอยู่รวมกันเป็นฝูงบริเวณผิวน้ำตามริมตลิ่งในแหล่งน้ำนิ่ง ที่มีรากหญ้าและรากพืชน้ำอื่น ๆ กินจุลินทรีย์และตัวอ่อนของสัตว์น้ำขนาดเล็กเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และลำคลองต่างๆ ที่ไหลลงสู่ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

กุ้งก้ามกราม

กุ้งนาง กุ้งหัวหญ้า (ลูกกุ้งก้ามกราม)

Macrobrachium rosenbergii (De Man, 1879)

Giant freshwater prawn

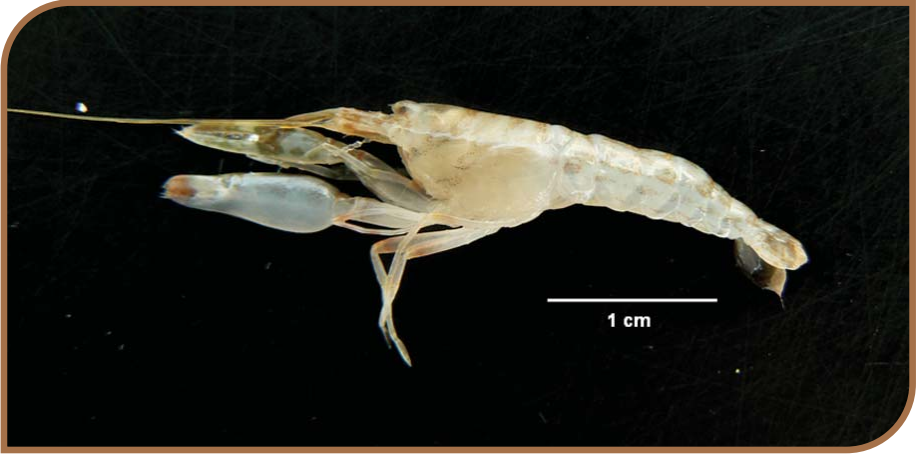

ลักษณะ : เป็นกุ้งน้ำจืดที่มีขนาดใหญ่ ส่วนหัวและอกอยู่รวมกัน บนเปลือกบริเวณหัวส่วนหน้าใกล้กับเขี้ยวมีหนามเล็กๆ ด้านละ 2 อัน กรีก่อนข้างยาว แบนด้านข้าง โคนกรีก้นและนูน ตรงกลางโค้งแอ่นลง ส่วนปลายงอนขึ้นมีหนามคล้ายฟันเลื่อยทั้งด้านบนและด้านล่าง เพศผู้มีขาเดินคู่ที่ 2 ขนาดใหญ่และยาวกว่าคู่อื่นๆ มาก ซึ่งเราเรียกกันว่าก้าม

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำจืด และน้ำกร่อย ชอบกินไส้เดือน ตัวอ่อนของแมลงน้ำ ลูกไร ชากของสัตว์เป็นอาหาร และในบางโอกาสก็กินพวกเดียวกันเองด้วย

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : เป็นสัตว์น้ำจำพวกกุ้งขนาดเล็ก ลำตัวใส ส่วนหัวมีขนาดใหญ่เรียวยาวเล็กลงไปถึงหาง นัยน์ตาเล็ก มีหนวดยาว ขาเดินคู่แรกเป็นก้ามหนีบ ก้ามสองข้างมีขนาดไม่เท่ากันสามารถดีดทำเสียงดังป๊อกป๊อกได้ ลำตัวโดยทั่วไปมีสีน้ำตาลอมเขียว ก้ามอันใหญ่มีสีเขียวอมฟ้า ขาเดินมี 5 คู่ มีสีแดงอมส้ม

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำกร่อย และน้ำทะเล บริเวณชอกหินตามชายทะเลทั่วไป หรืออาศัยอยู่ในรูตามป่าชายเลนและลำคลอง กินสัตว์น้ำขนาดเล็ก สาหร่าย และอินทรีย์วัตถุเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

Heterocarpus sp.

Nylon shrimp

ลักษณะ : เป็นกุ้งขนาดเล็ก มองผิวเผินคล้ายลูกกุ้งก้ามกราม แต่ต่างกันที่ส่วนล่างของเปลือกบนลำตัวมีลักษณะแผ่เป็นวงกลม มีพื้นแหลมทางด้านบนของกรี 13 ซี่ บริเวณด้านข้างของเปลือก หัวมีสันยาว 2 สัน ส่วนหน้าเป็นหนามแหลมยื่นออกมาด้านหน้า ส่วนท้ายของปล้องท้องปล้องที่ 2-5 มีหนามแหลมยื่นยาวออกมา ลำตัว ส่วนบนของหัว และแพนหางมีสีขาวย หัวส่วนล่างมีสีชมพูอ่อน รยางค์มีสีสีแดง

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำทะเล ที่มีระดับน้ำค่อนข้างลึก อาจพบได้บ้างเป็นครั้งคราวบริเวณ ชายฝั่งหรือปากแม่น้ำ บริเวณที่มีพื้นทะเลเป็นทรายหรือโคลน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ปูในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ปู เป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังกลุ่มหนึ่ง เลือดเย็นและไม่เป็นสีแดงเหมือนสัตว์อีกหลายชนิด ในประเทศไทยพบความหลากหลายของปูไม่น้อยกว่า 500 ชนิด ประกอบด้วยปูบก ปูน้ำจืด ปูลำห้วย และปูที่อาศัยอยู่ในทะเล ปูเป็นสัตว์กลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมากอย่างยิ่งในแง่เศรษฐกิจและสังคม ปูหลายชนิดถูกนำมาประกอบเป็นอาหาร เช่น ปูทะเล ปูม้า และปูแสม เป็นต้น แม้ว่าปูอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถนำมารับประทานได้ แต่ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสมดุลของระบบนิเวศ ทั้งระบบนิเวศป่า ระบบนิเวศแม่น้ำ และระบบนิเวศทางทะเล และยังมีความสำคัญในกระบวนการถ่ายทอดพลังงานและห่วงโซ่อาหารอีกด้วย (บำรุงศักดิ์, 2549)

ลักษณะโครงสร้างทั่วไป

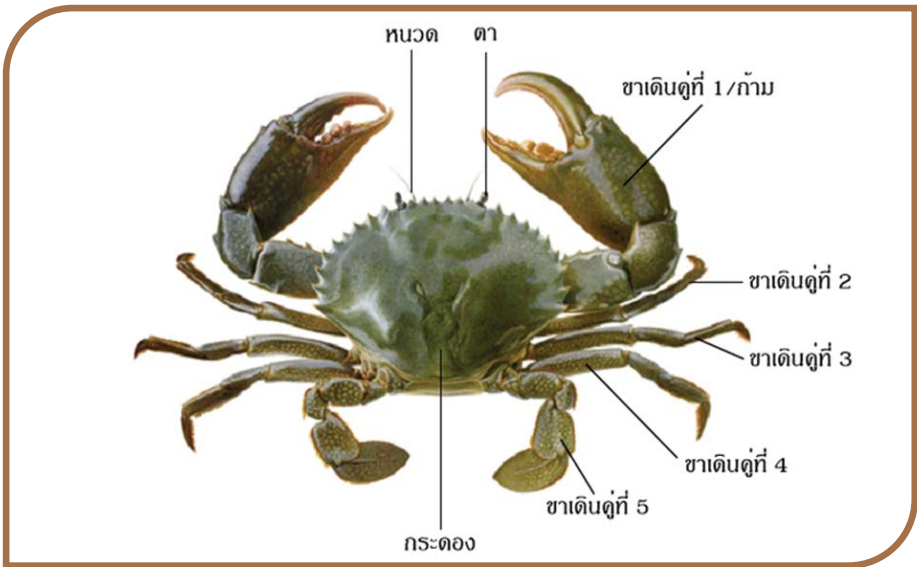
ลำตัวปูมีลักษณะแบน ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ ส่วนหัว (head) ส่วนอก (thorax) และส่วนท้อง (abdomen) โดยโครงสร้างภายนอกของปูจะแตกต่างกันตามชนิด พันธุ์และการวิวัฒนาการ ส่วนประกอบต่างๆ ที่สามารถมองเห็นได้จากภายนอก (รูปที่ 14) ได้แก่

ตา (eyes) มีลักษณะเป็นตาประกอบ (compound eye) มีก้านตายาวและพับไว้ในเบ้าตา ซึ่งมีลักษณะเป็นแฉ่งรูปตัวยู มีรอยบาก บริเวณนี้อาจพบฟันแหลม ได้แก่ ฟันระหว่างตา (frontal teeth) ฟันเบ้าตาใน (inner orbital teeth) และฟันเบ้าตานอก (outer orbital teeth)

กระดอง (carapace) คือส่วนเปลือกแข็งที่หุ้มส่วนหัวและส่วนอกไว้ด้วยกัน และหุ้มอวัยวะภายในไว้ทั้งหมด ที่บริเวณด้านบนกระดองมีการแบ่งบริเวณต่างๆ ตามตำแหน่งที่อยู่ของอวัยวะภายใน คือ กระดองบริเวณส่วนหน้า บริเวณกระเพาะ บริเวณตับ บริเวณเหงือก และบริเวณหัวใจ

รยางค์ (appendages) คือส่วนที่ยื่นออกมาจากลำตัว ที่สำคัญ ได้แก่ หนวดคู่ที่ 2 (antenna) มีลักษณะเป็นเส้นหนวดยาว ยื่นเลยออกมานอกกระดอง มองเห็นได้ชัดเจน สามารถพับเก็บไว้ใต้กระดองส่วนหน้าได้ ขอบด้านหนึ่งจรดกับฟันระหว่างตาขอบอีกด้านจรดกับสันเบ้าตาล่างฐานหนวดมีขนาดแคบหรือกว้างแล้วแต่ชนิดปู ชาเดินคู่ที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงเป็นก้ามหนีบ (cheliped) ขนาดใหญ่ และแข็งแรง ชาเดินคู่ที่ 2-4 มีลักษณะเป็นปล้องต่อกันปลายแหลม (ambulatory legs) ไม่เป็นก้ามหนีบ ใช้สำหรับเดิน ชาเดินคู่ที่ 5 มีลักษณะเป็นปล้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างแผ่ขยายออกคล้ายใบพาย (natatory leg) ช่วยในการว่ายน้ำได้ เช่น ชาเดินของปูทะเลหรือปูดำ และกลุ่มปูม้า แต่สำหรับปูทั่วไปจะมีปล้องคล้ายปลายหอกแหลมปกติทั่วไป (บำรุงศักดิ์, 2549)

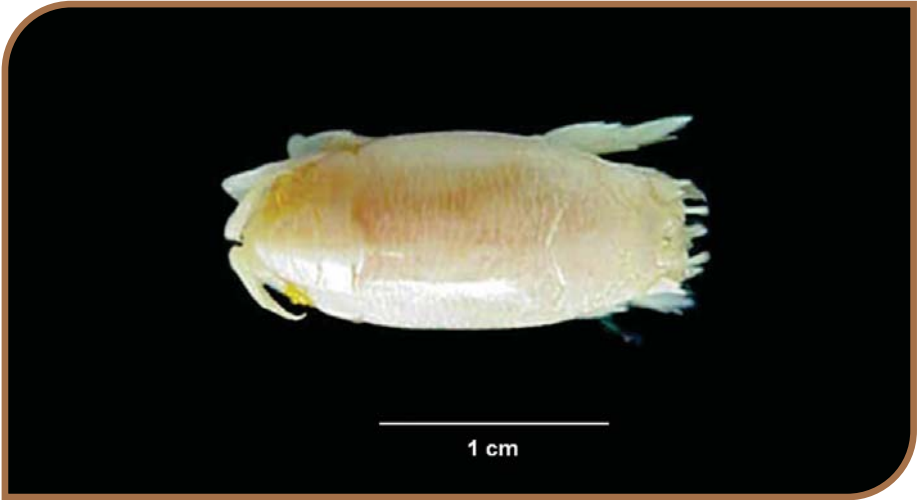

รูปที่ 14 ลักษณะโครงสร้างทั่วไปของปู

จากการรวบรวมรายงานการพบและการสำรวจความหลากหลายของปูในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2551 ถึงเดือนเมษายน 2552 จากเครื่องมือประมงชนิดต่างๆ ที่ชาวประมงในพื้นที่ใช้ทำการประมงและการสำรวจจากแหล่งน้ำต่างๆ รอบทะเลสาบ ในเบื้องต้นพบสัตว์ในกลุ่มปูทั้งหมด 25 ชนิด จาก 18 สกุล 9 วงศ์ ส่วนใหญ่เป็นปูน้ำเค็ม โดยกลุ่มปูที่พบมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มปูทะเลและปูม้า (Portunidae) และกลุ่มปูแสม (Grapsidae) ซึ่งเป็นกลุ่มปูที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและสามารถพบได้ทั่วไป โดยเฉพาะปูทะเล (*Scylla serrata* Forskal, 1775) และปูม้า (*Portunus pelagicus* Linnaeus, 1758) ที่เป็นที่นิยมรับประทานกันมากในปัจจุบัน ทำให้มีราคาสูงโดยเฉพาะปูเพศเมียที่มีไข่ในกระดองจะมีราคาสูงกว่าปูไม่มีไข่หรือปูเพศผู้ รองลงมาเป็นกลุ่มปูก้ามดาบ (Ocypodidae) และปูชนิดอื่นที่ไม่ค่อยมีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ปูนา (Parathelphusidae) ปูใบ้ (Eriphiidae) ปูหนุ่ฆาน (Calappidae) ปูกระดุม (Leucosiidae) และปูลม (Ocyponidae) นอกจากนี้ยังมีการค้นพบจักจั่นทะเลอีก 2 ชนิด คือ ชนิด *Emerita* sp. และชนิด *Hippa truncatifrons* โดยชนิดแรกซึ่งพบเป็นจำนวนมากมีลักษณะที่คล้ายกับสกุล *Emerita* แต่ไม่ใช่ *Emerita emeritus* ที่พบทางฝั่งทะเลอันดามัน และชนิดที่ 2 ซึ่งพบปริมาณน้อยกว่าชนิดแรก โดยจะปะปนอยู่กับชนิดแรก ซึ่งถือเป็นการค้นพบครั้งใหม่ในบริเวณพื้นที่ชายหาดของอ่าวไทยตอนล่างเมื่อไม่นานมานี้

จักจั่นทะเล
แก้งทะเล (ใต้)

Emerita sp.
Mole crab

ลักษณะ : ลำตัวมีขนาดเล็ก ความยาวกระดองมากกว่าความกว้าง ประมาณ 2 เท่า กระดองคลุมปิดทั้งส่วนหัว ส่วนอก และส่วนโคนขา แล้ของหนวดคู่ที่ 2 (antennal flagellum) ยาว มีขน (setae) จำนวนมาก ปลายขาเดินคู่ที่ 1 (Pereopod I dactylus) เป็นรูปใบพาย ขอบด้านบนมีหนาม

นิเวศวิทยา : มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ โดยการฝังตัวอยู่ในพื้นทรายชายคลื่นที่มีลักษณะค่อนข้างละเอียด กินอาหารโดยใช้หนวดคู่ที่ 2 เป็นตัวกรอง อาหารได้แก่ แพลงก์ตอน สาหร่ายขนาดเล็ก และหนอนตัวกลม เป็นต้น

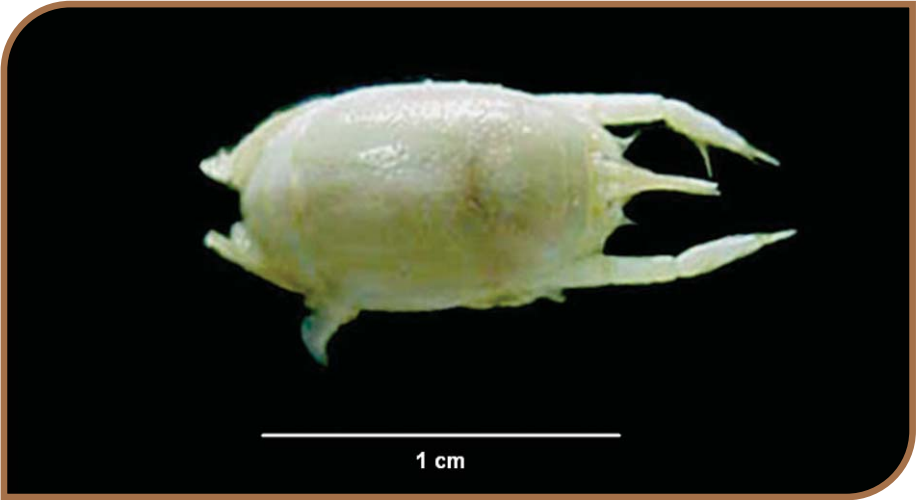
การแพร่กระจาย : ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนล่าง โดยพบมากบริเวณหาดแก้วและหาดทรายแก้ว จังหวัดสงขลา

จ๊กจั่นทะเล
แก้งทะเล (ใต้)

Hippa truncatifrons (Miers, 1878)

Mole crab

ลักษณะ : ลำตัวมีขนาดเล็ก ความยาวกระดองมากกว่าความกว้าง ประมาณ 1 เท่า กระดองค่อนข้างกลมและเรียบ ปิดคลุมทั้งส่วนหัว ส่วนอก และส่วนโคน ขาปลายขาเดินคู่ที่ 1 เป็นขาธรรมดากล้ามเนื้อของหนวดคู่ที่ 2 (antennal flagellum) สั้น กระดองส่วนหน้าเกือบตรง มีกิริเล็ก ๆ ฐานกว้าง คล้ายสัญลักษณ์ปีกกา (}) จำนวน 1 อัน

นิเวศวิทยา : ฝังตัวอยู่ในพื้นทรายชายคลื่นที่มีลักษณะค่อนข้างละเอียด พบได้น้อยโดยจะปะปนอยู่กับจ๊กจั่นทะเลชนิด *Emerita* sp.

การแพร่กระจาย : ชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนล่าง โดยพบมากบริเวณหาดเก้าเส้ง และหาดทรายแก้ว จังหวัดสงขลา

ปูกางร่ม
ปูใบไม้ ปูเป็ ปูชะนี

Neodorippe callida Fabricius, 1798

Leaf porter crab

ลักษณะ : ลำตัวเป็นรูปไข่แบน มีร่องบนกระดองชัดเจน มีหนวดค่อนข้างยาว 1 คู่ มีขา 5 คู่ ขาคู่แรกจะเป็นก้ามใช้จับเหยื่อเป็นอาหาร ขาคู่ที่ 2 และ 3 ยาวและมีขน เป็นขาใช้สำหรับเดิน ส่วนขาคู่ที่ 4 กับ 5 มีลักษณะพิเศษกว่าคู่อื่นๆ คือ ส่วนปลายมีลักษณะเป็นตะขอเพื่อใช้ในการเกาะและยึดเกาะวัสดุเพื่อนำมาใช้ปกคลุมบนลำตัว

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำกร่อย ชอบเกาะอยู่ตามใบไม้ที่จมตามพื้นคลองในป่าชายเลน หรือตามชายฝั่งทะเลที่เป็นโคลน หิน กินซากพืชและสัตว์ที่เน่าเปื่อยเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

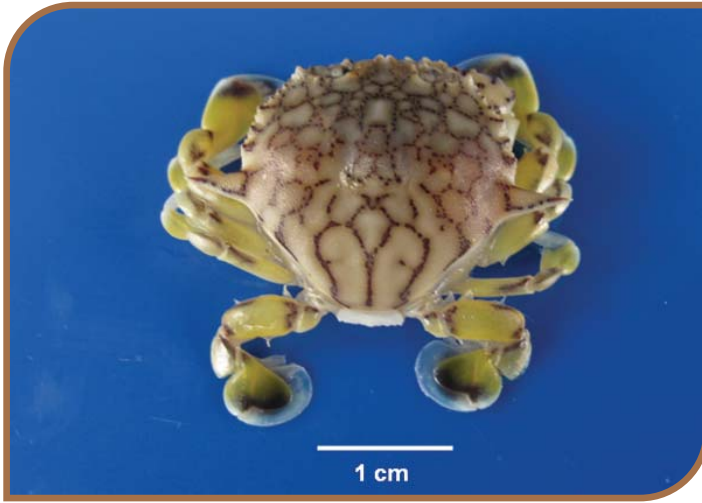

ลักษณะ : กระดองโค้งกลม ขอบด้านข้างของกระดองหลังเข้าตา หักเป็นฟันเลื่อยละเอียด ด้านข้างกระดองมีหนามแหลมยื่นออกไปอย่างชัดเจนด้านละ 1 อัน พื้นผิวกระดองมีสีเหลือง มีจุดสีแดงเล็กๆ กระจายทั่วไป ด้านล่างของลำตัวค่อนข้างแบน ด้านท้องมีสีขาว ขาเดินทุกคู่แบนเป็นใบพายสำหรับใช้ว่ายน้ำ

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำทะเล ตามริมชายฝั่งทะเลที่พื้นทะเลเป็นทราย ในเขตน้ำขึ้นน้ำลง ไปถึงที่ระดับน้ำลึก 20 เมตร อาหารได้แก่ สัตว์ขนาดเล็ก เช่น ปลา หอย และสัตว์อื่นๆ รวมทั้งปูด้วยกันเอง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ลักษณะ : กระจกโดงโค้งกลม ขอบด้านข้างของกระจกหลังเข้าตาหยักเป็นฟันเลื่อยละเอียด ด้านข้างกระจกมีหนามแหลมยื่นออกไปอย่างชัดเจนด้านละ 1 อัน พื้นผิวกระจกทางด้านบนมีสีเหลืองอ่อนและมีจุดสีแดงเล็กๆ เรียงตัวกันเป็นวงและลายเส้นคล้ายตาข่ายกระจายอยู่ทั่วไป ด้านล่างของลำตัวค่อนข้างแบน ด้านท้องมีสีขาขาวเดินทุกคู่แบนเป็นใบพายสำหรับใช้ว่ายน้ำ

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำทะเล ตามริมชายฝั่งที่พื้นทะเลเป็นทรายทะเลใต้ระดับน้ำลงต่ำสุด ตั้งแต่ระดับความลึก 10-40 เมตร อาหารได้แก่ สัตว์ขนาดเล็ก เช่น ปลา หอย และสัตว์อื่นๆ รวมทั้งปูด้วยกันเอง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ลักษณะ : เป็นปูขนาดเล็ก กระดองมีรูปร่างกลมคล้ายกับผลทับทิม ผิวด้านบนเรียบ มีจุดสีขาวขนาดเล็กประอยู่ทั่วไป ก้ามหนีบมีส่วนโค้งใหญ่ ส่วนปลายมีขนาดเล็กปลายแหลมคม ขาเดินทั้ง 4 คู่ มีขนาดเล็ก ปลายเรียวยาวแหลม กระดองส่วนบนมีสีน้ำตาลปนดำ ส่วนหน้าบริเวณฐานก้านตามีสีดำ ด้านท้องมีสีน้ำตาลปนเหลือง ก้ามหนีบส่วนโคนมีสีเทาปลายสีน้ำตาล

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำกร่อย และน้ำทะเล หากินตามพื้นท้องน้ำ อาหารได้แก่ สัตว์กลุ่มกุ้งปู หนอน และหอย

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และปากทะเลสาบ

ลักษณะ : กระดองโค้งมน ผิวเรียบมีขนอ่อนปกคลุมกระดอง ส่วนท้ายของกระดองโค้ง หนามระหว่างตามี 3 คู่ คู่กลางเป็นรูปสามเหลี่ยมปลายมนยื่นล้ำหนามคู่อื่น ด้านข้างกระดองหลังเข้าตามีหนามข้างละ 6 อัน ก้ามสองข้างมีขนาดใกล้เคียงกัน ขอบด้านหน้าของแขนมีหนามเด่นชัด 3 อัน และหนามขนาดเล็กอีก 2 อัน ขาเดินคู่สุดท้ายแบนเป็นใบพาย พื้นผิวลำตัวด้านบนมีสีเทาอมเขียว ด้านท้องสีขาว

นิเวศวิทยา : อาศัยในน้ำทะเล ตามพื้นทรายหรือดินปนทราย กินซากพืชและสัตว์ที่ตายแล้วเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ปูลาย

ปูกางเขน ปูแดง

Charybdis feriata (Linnaeus , 1758)
Christian crab, Coral crab, Mask crab

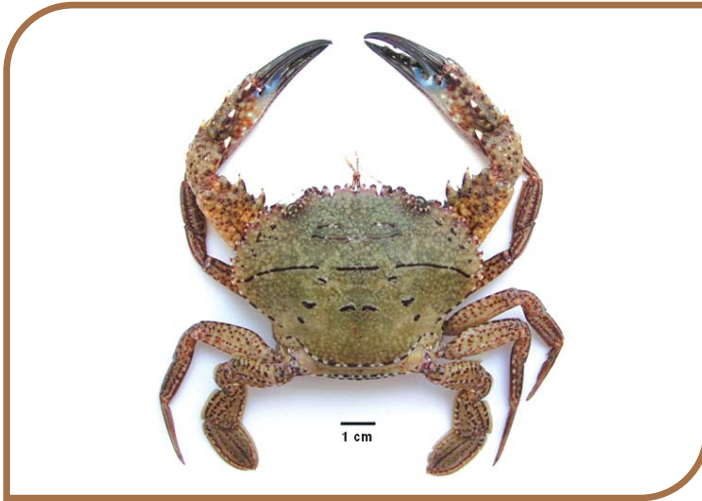

ลักษณะ : กระดองโค้งนูน ผิวเรียบ บนกระดองมีแถบยาวสีแดง 7 แถบรูปร่างต่างกันและเรียงเป็นรูปเครื่องหมายบวก (+) หรือกางเขน และตัววาย (Y) ขอบกระดองส่วนหน้ามีหนาม 6 อัน มีหนามที่ขอบเข้าตาด้านในและด้านบน ขอบกระดองด้านข้างมีหนามข้างละ 6 อันขนาดใกล้เคียงกัน ก้ามหนีบมีหนามแข็งแรงและรูปทรงค่อนข้างสั้นกว่าในปูม้า ขาเดินคู่สุดท้ายเปลี่ยนลักษณะคล้ายใบพายใช้สำหรับว่ายน้ำ

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำทะเล ตามพื้นทรายหรือดินปนทรายในเขตน้ำตื้นชายฝั่งจนถึงระดับความลึกหลายสิบเมตร กินซากพืชและสัตว์ที่ตายแล้ว ปลา หรือสัตว์น้ำอื่นๆ เป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ลักษณะ : กระจดองเป็นรูปหกเหลี่ยม ความกว้างมากกว่าความยาว เล็กน้อย มีขนอ่อนสีน้ำตาลอ่อนปกคลุม มีสันสีน้ำตาลบนกระจดอง บริเวณหัวใจ 1 สัน ผิวด้านบนของกระจดองมีตุ่มสีน้ำตาลกระจาย อยู่ใกล้กับขอบด้านข้างส่วนหน้า ขอบกระจดองระหว่างตามีหนาม 6 อัน ขอบกระจดองด้านข้างมีหนามข้างละ 6 อัน ก้ามและขามีตุ่ม สีส้มและน้ำตาลกระจายอยู่ทั่วไป ขาคู่สุดท้ายแบนเป็นใบพายใช้ สำหรับว่ายน้ำ

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บนพื้นทรายในทะเล กินสัตว์หรือซากพืชซากสัตว์เป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ปูม้า

Portunus pelagicus (Linnaeus, 1758)

Blue swimming crab, flower crab

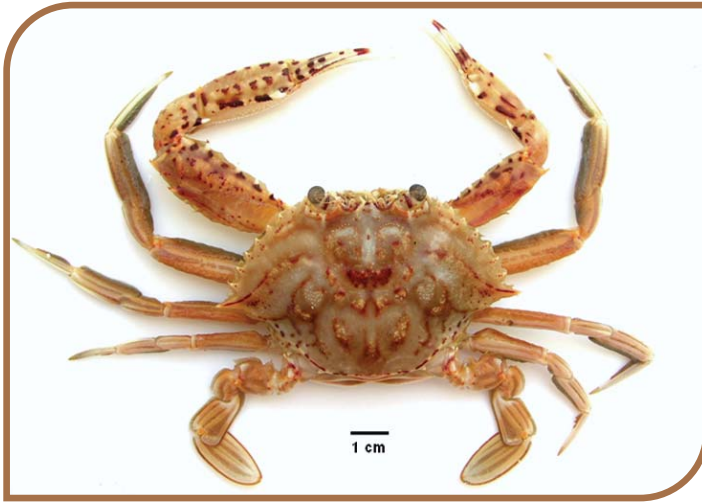

ลักษณะ : กระดองโค้งนูน มีตุ่มเล็กๆ กระจายทั่วไป ขอบกระดองส่วนหน้ามีหนาม 4 อัน ขอบกระดองด้านข้างมีหนามข้างละ 9 อัน อันสุดท้ายมีขนาดใหญ่ที่สุด ขอบตามีหนามทั้งด้านบนและด้านล่าง กระดองมีสีเขียว-น้ำตาล ก้ามหนีบมีรูปทรงเรียวยาวปลายแหลม มีหนามแข็งแรง ขาเดินคู่สุดท้ายมีลักษณะแบนเป็นใบพายใช้สำหรับว่ายน้ำ

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำทะเล ตามพื้นทรายหรือดินปนทรายในเขตน้ำตื้นชายฝั่งจนถึงระดับความลึก 40 เมตร กินซากพืชและสัตว์ที่ตายแล้ว ปลา หรือสัตว์น้ำอื่นๆ เป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ลักษณะ : กระดองโค้งนูน ขอบกระดองส่วนหน้าระหว่างตามีหนาม 4 อัน ขอบกระดองด้านข้างมีหนามข้างละ 9 อัน อันสุดท้ายมีขนาดใหญ่ที่สุด กระดองและขา มีสีน้ำตาล-ส้ม ด้านท้องค่อนข้างแบน สีอ่อนกว่าด้านบน ก้ามหนึ่งรูปทรงเรียวยาวปลายแหลม มีหนามแข็งแรง สันบนก้ามมีจุดสีน้ำตาลเข้มประ ขาเดินคู่สุดท้ายมีลักษณะแบนเป็นใบพายใช้สำหรับว่ายน้ำ ขอบด้านนอกของก้ามส่วนท้ายมีหนามแหลม 2 อัน มุมบริเวณขอบกระดองส่วนท้ายมีลักษณะมน

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำทะเล ตามพื้นที่ทรายหรือดินปนทรายในเขตน้ำตื้นชายฝั่ง กินซากพืชและสัตว์ที่ตายแล้ว ปลา หรือสัตว์น้ำอื่นๆ เป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ปูดาว
ปูสามจุด

Portunus sanguinolentus (Herbst, 1783)

Three spot swimming crab

ลักษณะ : กระดองโค้งนูน มีตุ่มเล็กๆ กระจายทั่วไป ขอบกระดองส่วนหน้ามีหนาม 4 อัน ขอบกระดองด้านข้างมีหนามข้างละ 9 อัน โดยอันสุดท้ายจะมีขนาดใหญ่และแข็งแรงที่สุด ก้ามหนีรูปทรงเรียวยาวปลายแหลมมีหนามแข็งแรง ขาเดินคู่สุดท้ายมีลักษณะเป็นใบพายใช้สำหรับว่ายน้ำ บริเวณขอบกระดองส่วนท้ายมีจุดหรือแต้มสีดำขอบสีขาจำนวน 3 จุด เห็นได้ชัดเจน

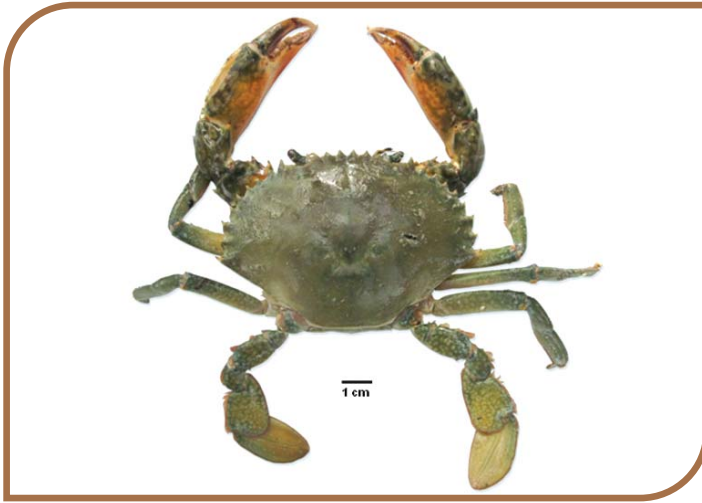
นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำทะเล ตามพื้นทรายหรือดินปนทรายในเขตน้ำตื้นชายฝั่งจนถึงระดับความลึกหลายสิบเมตร กินซากพืชและสัตว์ที่ตายแล้ว ปลา หรือสัตว์น้ำอื่นๆ เป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ปูทะเล
ปูดำ

Scylla serrata (Forskål, 1775)
Mud crab, Serrated mud crab

ลักษณะ : กระดองด้านหน้าโค้งงอคล้ายรูปพัด ผิวเรียบ มีหนามที่ขอบกระดองส่วนหน้าระหว่างเบ้าตาจำนวน 6 อัน ขอบกระดองด้านข้างมีหนามข้างละ 9 อัน บริเวณกลางกระดองมีรอยบุ๋มเป็นรูปตัว H มีก้ามอันใหญ่ 1 คู่ แข็งแรงมาก ขาเดินคู่สุดท้ายมีลักษณะเป็นใบพายใช้สำหรับว่ายน้ำ

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำทะเล และน้ำกร่อย บริเวณที่เป็นดินโคลน ป่าชายเลน ชายฝั่งทะเลที่เป็นน้ำกร่อย และปากแม่น้ำ โดยจะขุดรูฝังตัวอยู่ในโคลน กินหอย ปู ไล่เดือนทะเล รวมไปถึงพืชขนาดเล็ก และเศษซากต่างๆ เป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง ทะเลสาบตอนล่าง และปากทะเลสาบ

ปูไม้

Myomenippe hardwickii (Gray, 1831)

Thunder crab, Stone crab, Magrove stone crab

ลักษณะ : กระดองเป็นรูปไข่ ด้านบนโค้งและลาดลงสู่ด้านท้ายของกระดองมาก ผิวกระดองปกคลุมด้วยตุ่มขนาดเล็กจำนวนมาก มีเปลือกที่แข็งและหนาสีน้ำตาล ก้ามทั้งสองข้างมีขนาดใหญ่และอ้วน ส่วนของปลายก้ามและตามีสีดำ มีขาเดิน 3 คู่ ไม่มีขาสำหรับว่ายน้ำ บนขาเดินมีขนปกคลุมอยู่เป็นจำนวนมาก ตาสีเขียว รอบๆ ตามีสีแดง

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำทะเล บริเวณพื้นที่ทราย หาดหิน และป่าชายเลนที่มีกรวดหิน กระจัดกระจาย มักซ่อนอยู่ตามซอกหิน กินปลาที่มีขนาดเล็ก และปูเป็นอาหาร

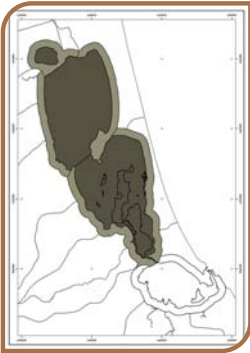
การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทยที่มีลักษณะเป็นหาดหิน

ปูนา

Sayamia sexpunctata (Lanchester, 1906)

Rice field crab

ลักษณะ : กระดองเป็นรูปหกเหลี่ยม ขอบด้านหน้าของกระดองทั้งสองข้างมีฟันเลื่อยข้างละ 4 อัน นัยน์ตามีขนาดเล็กอยู่บนก้านสั้นๆ มีก้ามหนีบขนาดใหญ่ 1 คู่ ขนาดไม่เท่ากัน ขาเดินมี 4 คู่ ส่วนปลายแหลม ลำตัวมีสีน้ำตาลไหม้ ปลายก้ามหนีบมีสีน้ำตาล ทั้งสองข้าง ปูเพศผู้จะมีก้ามหนีบใหญ่กว่าปูเพศเมีย

นิเวศวิทยา : เป็นปูบก อาศัยอยู่ในน้ำจืด มักชุกชุมอยู่ตามท้องนาหรือในที่น้ำขังชื้นแฉะ บริเวณชายคลอง คันคู และคันคลองชลประทานต่างๆ อาหารได้แก่ ปลา และเศษซากอินทรีย์สารต่างๆ

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และแหล่งน้ำจืดทั่วไปในลุ่มน้ำ เช่น ในนาข้าว บึง และหนองน้ำ เป็นต้น

ปลม
ปูผี

Ocypode ceratophthalma (Pallas, 1772)

Ghost crab

ลักษณะ : กระดองรูปสี่เหลี่ยม ขอบกระดองส่วนหน้าแคบ ก้านตา ยาวและพับอยู่ในเบ้าตา ตัวเต็มวัยจะมีก้านทรงกระบอกลายต่อ ออกมาจากปลายแก้วตา เบ้าตาลึกและมีขนาดใหญ่ มุมเบ้าตาด้านบน เป็นสามเหลี่ยมยื่นออกปลายชี้เฉียงไปทางด้านหน้า ก้ามมี ขนาดใหญ่ไม่เท่ากันในทั้งสองเพศ ขาเดินเรียวยาว ขาคู่ที่ 2 ยาวสุด

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่บนฝั่งบริเวณหาดทราย ออกหากินบนหาดทรายช่วงเวลาน้ำลงโดยใช้ก้าม เก็บกินอินทรีย์สารที่อยู่บนเม็ดทรายเป็นอาหาร เช่น หอย เศษซากอินทรีย์สาร หรือแมลง ขนาดเล็ก

การแพร่กระจาย : พบได้ทั่วไปตามหาดทรายตลอดแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนล่าง

ปูแสมก้ามชมพู
ปูแสม

Episesarma chengtongense (Serène & Soh, 1967)

Pinkfingered vinegar crab

ลักษณะ : กระดองเป็นรูปสี่เหลี่ยมเกือบจัตุรัส นัยน์ตามีก้านยาวใหญ่ และมีร่องเก็บนัยน์ตา ก้ามหนีบบ่อมน้ำปน ปลายแยกเป็นปากคิปลายแหลม ขาเดินทั้ง 4 คู่ มีลักษณะคล้ายกัน ปลายขาแหลม กระดองมีสีน้ำตาลถึงสีเทาอมน้ำตาล ปลายก้ามหนีบบีสีขาว โคนสีชมพู

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำกร่อย และน้ำทะเล มักชุกชุมอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลที่เป็นโคลน และป่าชายเลนที่เป็นป่าแสม อาหารได้แก่ ใบของต้นแสม และเศษซากอินทรีย์สารต่างๆ

การแพร่กระจาย : บริเวณป่าชายเลนรอบๆ ทะเลสาบตอนล่าง

ปูแสมหินหน้ากว้าง
ปูแสมก้ามม่วง

Metopograpsus latifrons (White, 1847)
Wide-face grapsoid crab

ลักษณะ : กระดองเป็นรูปสี่เหลี่ยมคางหมู ผิวเรียบเกลี้ยง ขอบตา ด้านในกว้าง และแบ่งออกเป็น 4 ลอนชัดเจน ร่องแบ่งส่วนหัวออก จากทรงวงกลก บริเวณเหงือกมีสันตามแนวเฉียง 8-9 แถว ก้าม ทั้งสองมีขนาดไม่เท่ากัน ขาเดิน 4 คู่ มีลักษณะเรียวยาว พื้นผิว กระดองมีสีน้ำตาลอมดำ บางตัวมีลวดลายสีเปลือกมั่งคุดสลับ ก้ามมีสีม่วง ปลายก้ามสีขาว

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำกร่อย และน้ำทะเล โดยมักเกาะอยู่ตามรากไม้ในป่าชายเลน เสาหลักโพงพาง หรือหลักคอนกรีตบริเวณริมตลิ่ง อาหารได้แก่ เศษซากอินทรีย์สารต่างๆ

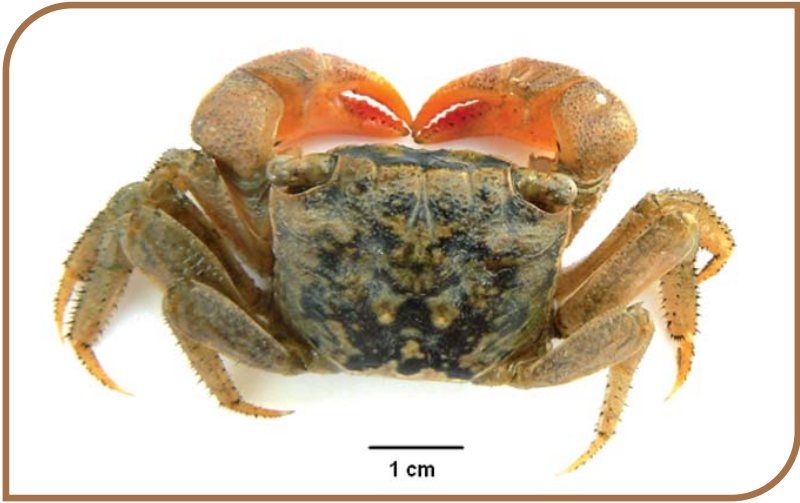
การแพร่กระจาย : บริเวณป่าชายเลน และตามเสาไม้ หรือหลักคอนกรีตที่ปักอยู่รอบๆ ทะเลสาบตอนล่าง และปากทะเลสาบ

ปูแสมก้ามส้ม

Parasesarma plicatum (Latreille, 1806)

Orange-claw marsh crab

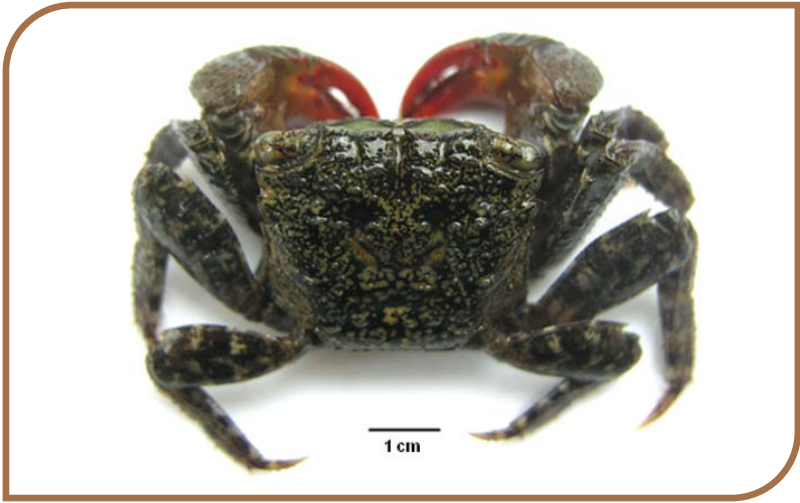

ลักษณะ : กระดองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า พื้นผิวด้านบนมีขนสั้น กระจัดกระจาย ขอบด้านข้างเรียบไม่มีรอยหยัก ขอบด้านในข้อที่ 6 ของก้ามมีรอยหยักเป็นแฉ่งยื่นแบบฟันเลื่อยหลายอัน ตรงปลายแผ่แบนออกและมีหนามรูปสามเหลี่ยม 1 อัน ขอบด้านบนปล้องสุดท้ายของก้ามมีปุ่มขนาดเท่าๆ กัน จำนวน 9-12 อัน พื้นผิวกระดองและขาเดินมีสีน้ำตาลอมเหลือง และมีลวดลายสีน้ำตาลเข้มสลับ ก้ามมีสีส้ม

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำกร่อย และน้ำทะเล ชอบซุกซุ่มหรือซ่อนตัวอยู่ใต้กองไม้ในป่าชายเลน ที่มีดินทรายปนมาก อาหารได้แก่ ใบของต้นแสม และเศษซากอินทรีย์สารต่างๆ

การแพร่กระจาย : บริเวณป่าชายเลนรอบๆ ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : กระดองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า พื้นผิวปกคลุมด้วยขนกระจัดกระจายทั่วไป ส่วนหน้าระหว่างขอบตาด้านหลังในมีความกว้างมากกว่าครึ่งหนึ่งของความกว้างกระดอง และแบ่งออกเป็น 4 ลอนชัดเจน พื้นผิวกระดองมีสีน้ำตาลสลับลวดลายสีน้ำเงินอมฟ้า ขอบด้านหน้ามีสีเขียวหรือสีฟ้า ก้ามมีสีแดงอมดำ ปลายก้ามสีแดงสด ส่วนท้องด้านล่างมีสีม่วงแดง

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ในน้ำทะเล และน้ำกร่อย ในเขตน้ำขึ้น-น้ำลง โดยมักชุกชุมอาศัยอยู่ตามพื้นที่ป่าชายเลน อาหารได้แก่ ใบของต้นแสม และเศษซากอินทรีย์สารต่างๆ

การแพร่กระจาย : บริเวณป่าชายเลนรอบๆ ทะเลสาบตอนล่าง

ปูแป้น
ปูจาก

Varuna yui Hwang & Takeda, 1984
Sundaic paddler crab

ลักษณะ : กระดองรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส ลำตัวค่อนข้างแบน มีสีน้ำตาล และมีจุดสีดำกระจายทั่วตัว ขอบหน้ากระดองเรียบ บริเวณกลางกระดองมีร่องตื้นลักษณะคล้ายตัว H ด้านข้างกระดองมีฟันข้างละ 3 อัน มีก้ามใหญ่ 1 คู่ ส่วนของขาเดินมีขนยาวปกคลุมลักษณะแบนเหมือนพายช่วยในการว่ายน้ำ แต่จะว่ายน้ำได้แค่ระยะทางสั้นๆ เท่านั้น ปลายของโกโนพอดอันแรกของปูเพศผู้ (1st gonopod) ยาวไม่เท่ากัน

นิเวศวิทยา : อาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำทะเล มักพบบริเวณที่มีต้นจากหนาแน่น โดยจะล่องลอยตามกระแสน้ำขึ้น-น้ำลง หรือเกาะอยู่กับไม้ลอยน้ำ กินซากพืชซากสัตว์ที่ตายแล้วเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง ปากทะเลสาบ และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

สัตว์กลุ่มหอย

ในกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

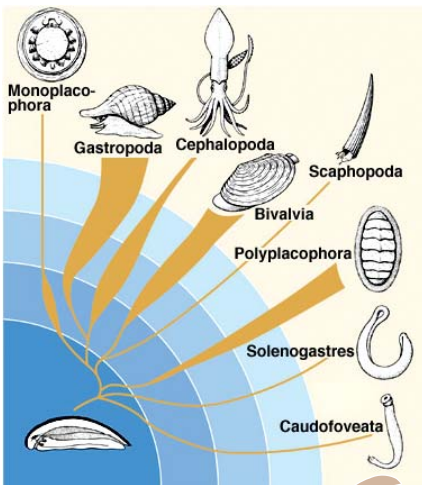

สัตว์กลุ่มหอย ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

สัตว์ในกลุ่มหอย หรือ mollusc อยู่ใน Phylum Mollusca ซึ่งมีที่มาภาษาลาตินว่า Mollesco แปลว่า soft หรืออ่อนนุ่ม จึงหมายถึง สิ่งมีชีวิตที่มีลักษณะลำตัวอ่อนนุ่ม ได้แก่ กลุ่มหอยฝาเดียว หอยสองฝา และปลาหมึก สัตว์กลุ่มนี้นับเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายสูง มีประมาณ 100,000 ชนิดที่ยังมีชีวิตอยู่ และอีกประมาณ 60,000 ชนิดที่พบเป็นฟอสซิล มากเป็นอันดับสองรองจากสัตว์จำพวกแมลง สัตว์ในกลุ่มนี้มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดีจึงสามารถพบได้ทั่วไปในระบบนิเวศที่หลากหลาย ตั้งแต่บนบก ในแหล่งน้ำจืด และในทะเล ตั้งแต่บริเวณชายฝั่งลงไปถึงใต้ทะเลลึก

สัตว์ในกลุ่มหอยจึงมีรูปร่างและขนาดหลากหลาย แต่รูปร่างโดยทั่วไปเป็นแบบสมมาตร กล่าวคือ ลำตัวซีกซ้ายและขวาเท่ากัน ประกอบด้วยส่วนต่างๆ คือ ส่วนเท้า (foot) ที่เป็นกล้ามเนื้ออยู่รวมกับส่วนหัว ส่วนกอนรวมของอวัยวะภายใน (viscera) และส่วน mantle ที่ทำหน้าที่สร้างเปลือก หอยส่วนใหญ่จะมีเปลือกแข็งที่เป็นหินปูนห่อหุ้มร่างกายที่อ่อนนุ่ม ยกเว้นกลุ่มปลาหมึกที่มีวิวัฒนาการไปจนเปลือกกลับเข้าไปเป็นแกนอยู่ภายในลำตัว หายใจด้วยเหงือก สัตว์ในกลุ่มนี้ทั้งพวกที่กินพืช กินเนื้อ หรือกินทั้งสองอย่าง ตลอดจนพวกกินซาก โดยมีแผงฟัน (radula teeth) ทำหน้าที่ขูดอาหารเข้าปาก สัตว์กลุ่มหอยเป็นพวกที่มีเพศผู้และเพศเมียแยกกันคนละตัว ตัวอ่อนแรกเกิดมีการดำรงชีวิตแบบแพลงก์ตอนลอยล่องหาอาหารอยู่กลางมวลน้ำ

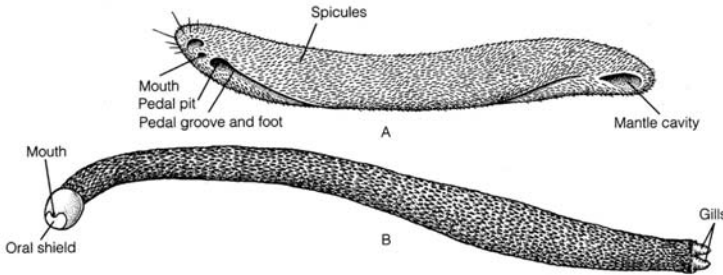
กลุ่มหอยจัดแบ่งออกได้ตามลักษณะเปลือกและเท้าซึ่ง ออกเป็น 7 กลุ่มหรือชั้น (class) โดยมีลักษณะทั่วไปดังนี้

รูปที่ 15 สายวิวัฒนาการของสัตว์กลุ่มหอย (ที่มา: Hickman et al., 2004)

1. Class APLACOPHORA

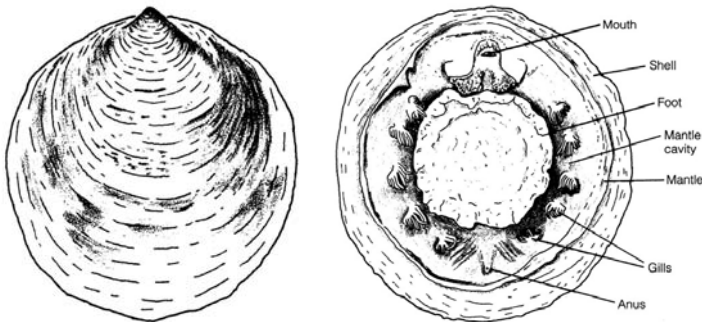
กลุ่มหอยหนอน รูปร่างคล้ายหนอน ความยาวไม่เกิน 5 เซนติเมตร ไม่มีเปลือก ไม่มีเท้า ส่วนหัวไม่แยกออกชัดเจน แต่มีแฟงพินจึงจัดอยู่ในกลุ่มหอย อยู่ในทะเลลึก

รูปที่ 16 สันฐานลักษณะของหอยหนอน (ที่มา: Ruppert et al., 2004)

2. Class MONOPLACOPHORA

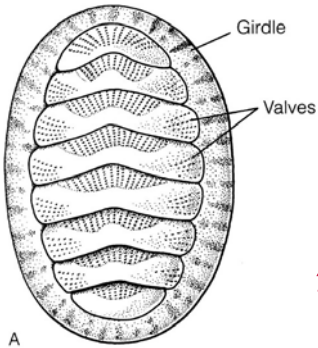
กลุ่มหอยฝาชีโบราณ เป็นหอยเปลือกเดี่ยวรูปร่างรูปฝาชีหรือกรวย ยอดอยู่ค่อนมาทางด้านหน้า มีส่วนเท้าแบน ส่วนหัวไม่แยกออกชัดเจน ขนาดเล็ก 0.3-3.0 เซนติเมตร อยู่ในทะเลลึก 2,000-7,000 เมตร มีลักษณะใกล้เคียงกับบรรพบุรุษในทางทฤษฎีของสัตว์กลุ่มหอยเป็นอย่างมาก แต่เดิมเข้าใจว่าสูญพันธุ์แล้วแต่ถูกค้นพบอีกครั้งเมื่อปี ค.ศ. 1952 จากบริเวณฝั่งตะวันออกของมหาสมุทรแปซิฟิก แถบประเทศเม็กซิโก

รูปที่ 17 เปลือกและสันฐานลักษณะของหอยฝาชีโบราณ (ที่มา: Ruppert et al., 2004)

3. Class POLYPLACOPHORA

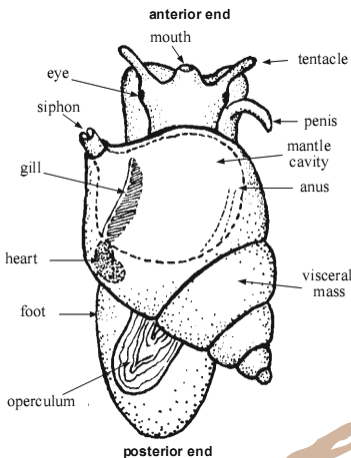
กลุ่มลิ่มทะเล ตัวรูปไข่ หลังนูน มีเปลือกเป็นแผ่นตามขวาง 8 แผ่น เรียงซ้อนเหลื่อมกันตามยาวลำตัว เหมือนกระเบื้องมุงหลังคา ส่วนหัวไม่แยกออกชัดเจน มีส่วนเท้าแบนใหญ่ ใช้สำหรับการยึดเกาะก้อนหินในทะเลตื้นแรงคลื่นในเขตน้ำขึ้นน้ำลง เพื่อซูดสาหร่ายที่ขึ้นอยู่บนหินกินเป็นอาหาร

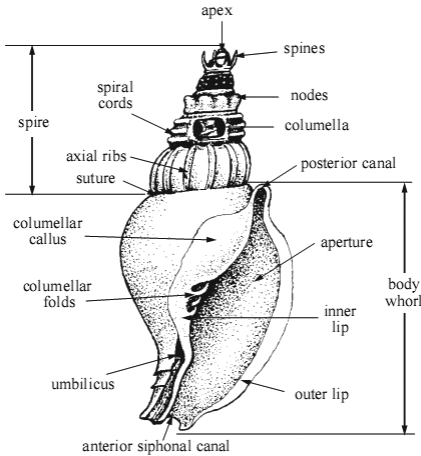
รูปที่ 18 ลักษณะของลิ่มทะเลที่มีเปลือกเรียงซ้อนกัน (ที่มา: Ruppert et al., 2004)

4. Class GASTROPODA

กลุ่มหอยฝาเดียวหรือเปลือกเดี่ยว รวมทั้งบางกลุ่มที่ไม่มีเปลือก จัดเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดเนื่องจากมีมากกว่า 3 หมื่นชนิด พบได้ในระบบนิเวศทุกแบบรวมทั้งบนบก กินอาหารทุกรูปแบบ กลุ่มนี้ส่วนลำตัวอยู่ในเปลือกที่บิดเป็นเกลียวทำให้ซีกซ้ายและซีกขวาไม่เหมือนกัน ส่วนหัวอยู่ติดกับส่วนเท้าและแยกส่วนชัดเจน บนหัวยังมีหนวด 1-2 คู่ ตา 1 คู่ ส่วนเท้าเป็นแผ่นแบนใหญ่

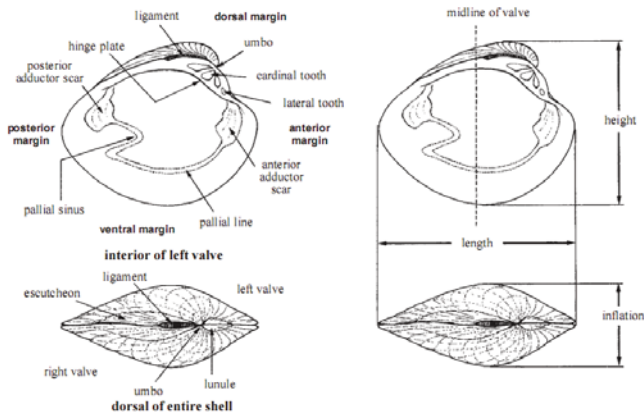
รูปที่ 19 ลักษณะลำตัวและเปลือกหอยฝาเดียวที่บิดเป็นเกลียว (ที่มา: Poutiers, 1998)

รูปที่ 20 สันฐานลักษณะของเปลือกหอยฝาเดียว (ที่มา: Poutiers, 1998)

5. Class BIVALVIA (PELECYPODA)

กลุ่มหอยสองฝา มีจำนวนมากกว่าหอยฝาเดียว อาศัยอยู่ในน้ำ ทั้งทะเลและน้ำจืด แต่ไม่พบบนบก เปลือกเป็นฝา 2 ฝาประกบกันอยู่ด้านข้าง มีบานพับสำหรับเปิดปิดฝา มีเอ็นยึดเปลือกเป็นตัวดึงเพื่อให้ฝาเปิดและมีกล้ามเนื้อยึดเปลือกสำหรับดึงให้ฝาปิด บานพับยังประกอบด้วยฟันและเอ็นรูปแบบต่างๆ ส่วนหัวไม่แยกออกชัดเจน ส่วนเท้าเป็นรูปลิ้ม แสดงถึงวิวัฒนาการเพื่อการที่จะฝังตัวลงในหน้าดินหรือเกาะติดอยู่กับก้อนหิน ขนาดหลากหลายต่างกันไปตามชนิด ตั้งแต่ 2 มิลลิเมตร จนถึง 1000 มิลลิเมตร

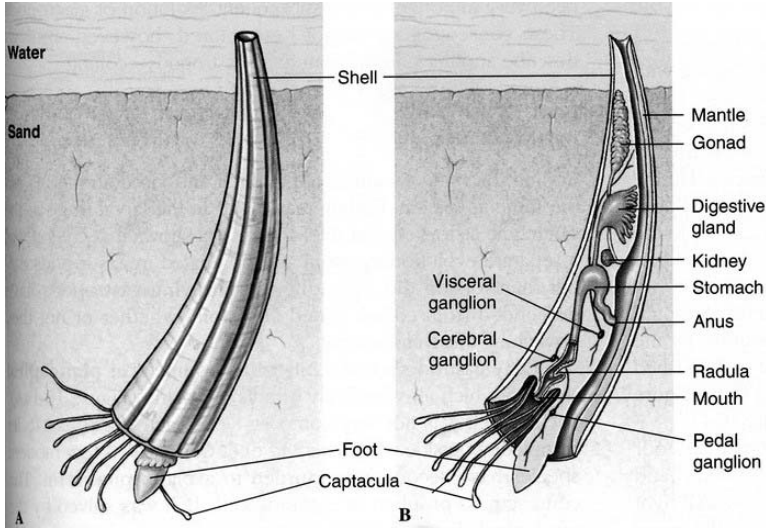

รูปที่ 21 สันฐานลักษณะของเปลือกหอยสองฝา (ที่มา: Poutiers, 1998)

6. Class SCAPHOPODA

กลุ่มหอยงาช้าง เป็นหอยทะเลอยู่ตามชายฝั่ง มีเปลือกทรงกระบอก รูปร่างข้างที่ส่วนปลายเปิดทั้งสองข้าง ส่วนหัวเป็นทรงกรวยยื่นออกมาจากเปลือก ส่วนเท้ารูปกรวยสำหรับแทงลงในพื้นเพื่อฝังตัว ที่ปากมีหนวดเล็กๆ ใช้กวาดจับอาหารพวก foraminiferans

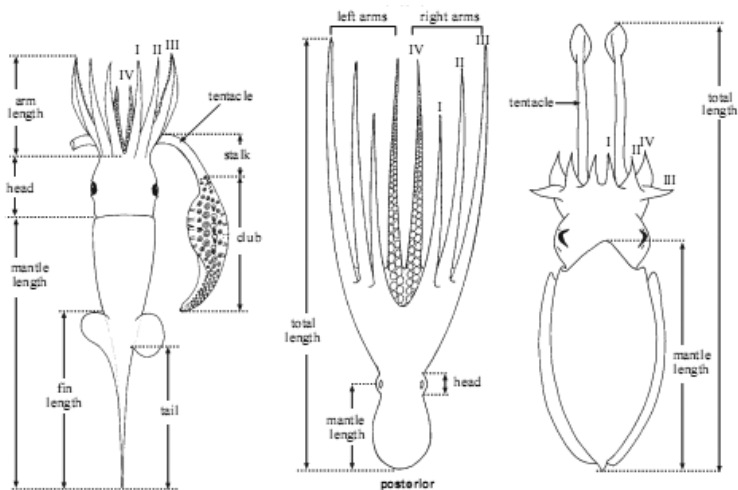

รูปที่ 22 กายวิภาคและลักษณะของหอยงาช้างขณะฝังตัว (ที่มา: Hickman et al., 2006)

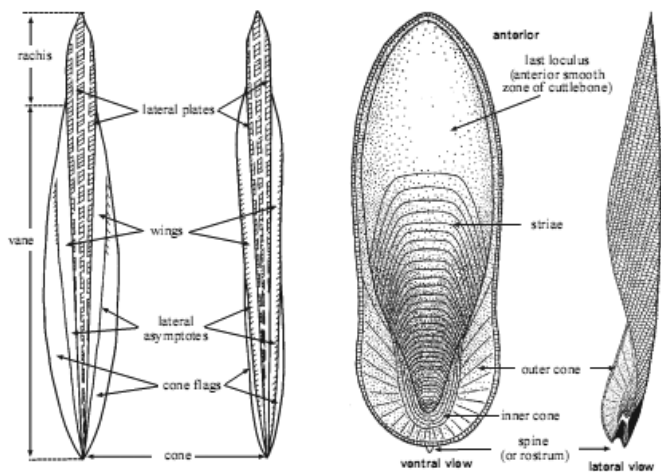
7. Class CEPHALOPODA

กลุ่มปลาหมึก เป็นกลุ่มของสัตว์ทะเลกินเนื้อ ลำตัวเป็นกล้ามเนื้อรูปถุง ห่อหุ้มด้วยเยื่อภายในและเปลือกไว้ภายใน ส่วนหัวพัฒนาเห็นได้ชัดโดยที่มีตาขนาดใหญ่ ส่วนเท้าเปลี่ยนรูปไปเป็นท่อพ่นน้ำและหนวดที่อยู่รอบปาก ระบบประสาทและรับสัมผัสมีวิวัฒนาการสูงสุดในสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ขนาดตัวมีหลากหลายสูงมาก ตั้งแต่ขนาดเล็กที่สุด 10 มิลลิเมตร ไปจนถึง พวกปลาหมึกยักษ์ที่มีความยาวมากกว่า 20,000 มิลลิเมตร (20 เมตร) ซึ่งจัดเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ที่ใหญ่ที่สุดในโลก

รูปที่ 23 ลักษณะ (จากซ้าย) ของปลาหมึกกล้วย ปลาหมึกสาย และ ปลาหมึกกระดอง (ที่มา: Dunning *et. al.*, 1998)

รูปที่ 24 แกนและกระดองหรือเปลือกภายในของปลาหมึก (ที่มา: Dunning *et. al.*, 1998)

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีสภาพระบบนิเวศแบบ lagoon ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่มีทั้งส่วนที่เป็นน้ำจืด คือ ทะเลน้อย รวมทั้งแม่น้ำลำคลองต่างๆ ที่ไหลลงในทะเลสาบ ส่วนที่เป็นน้ำกร่อย ได้แก่ ทะเลสาบตอนบนส่วนล่าง และทะเลสาบตอนกลาง ประกอบด้วย ป่าชายเลน และปากแม่น้ำ ด้านชายฝั่งทะเลอ่าวไทย และส่วนที่เป็นน้ำเค็ม ได้แก่ ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ด้านนอกของคาบสมุทรสทิงพระ ซึ่งมีทั้งหาดโคลน และหาดทราย เป็นต้น เป็นระบบนิเวศหลากหลายที่เชื่อมต่อกัน มีการสะสมของตะกอนจากการพัดพาน้ำมาซึ่งธาตุอาหารจากแผ่นดิน รวมทั้งที่เข้ามาจากทะเลจึงเป็นระบบนิเวศที่มีความหลากหลายสูง ส่งผลให้ชนิดสัตว์ในกลุ่มหอยมีความหลากหลายสูงตามไปด้วย

จากข้อมูลประมูมภูมิและข้อมูลหัตถิยภูมิพบว่า สัตว์กลุ่มหอยในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและบริเวณใกล้เคียงมีจำนวนทั้งสิ้น 193 ชนิด (124 สกุล 68 วงศ์ 19 อันดับ 10 ชั้นย่อย) กลุ่มที่พบมากที่สุด คือ กลุ่มหอยฝาเดียว มีจำนวน 91 ชนิด (61 สกุล 37 วงศ์ 6 อันดับ 3 ชั้นย่อย) โดยมีชนิดใหม่ที่พบเพิ่มเติมเฉพาะจากการสำรวจครั้งนี้ (New record) จำนวน 22 ชนิด (24.2% ของกลุ่ม) รองลงมาเป็นกลุ่มหอยสองฝามีจำนวน 88 ชนิด (53 สกุล 25 วงศ์ 8 อันดับ 5 ชั้นย่อย) โดยมีชนิดใหม่ที่พบเพิ่มเติมจากการสำรวจครั้งนี้ จำนวน 3 ชนิด (3.41% ของกลุ่ม) กลุ่มหอยงาช้างมีจำนวน 5 ชนิด (2 สกุล 2 วงศ์ 1 อันดับ 1 ชั้นย่อย) โดยมีชนิดใหม่ที่พบเพิ่มเติมเฉพาะจากการสำรวจครั้งนี้ จำนวน 3 ชนิด (60%ของกลุ่ม) และกลุ่มปลาหมึกมีจำนวน 9 ชนิด (8 สกุล 4 วงศ์ 4 อันดับ 1 ชั้นย่อย) มีชนิดใหม่ที่พบเพิ่มเติมเฉพาะจากการสำรวจครั้งนี้ จำนวน 6 ชนิด (66.7%ของกลุ่ม) รวมชนิดที่พบเพิ่มเติมเฉพาะจากการสำรวจครั้งนี้ เป็น New record จำนวน 34 ชนิด (17.62%) นอกจากนั้นยังพบว่า 6 ชนิด (3.11%) มีพื้นที่การแพร่กระจายเพิ่มขึ้นจากที่บันทึกในข้อมูลหัตถิยภูมิ

หอยทับทิม

หอยจูนางเข้าห้อง

Umbonium vestiarium (Linnaeus, 1758)

Common button top

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 5-15 มิลลิเมตร เปลือกขนาดเล็ก เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 10 มิลลิเมตร มากกว่าส่วนสูง แบน ผิวเรียบ สีและลวดลายมีความหลากหลายสูง ด้านในเปลือกเป็นมุก แผ่นปิด เป็นโคคติน

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อยู่ตามชายฝั่งในเขตน้ำขึ้นน้ำลง ฟังตัวในหน้าดินแบบทรายละเอียด และโคลนปนทราย

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

หอยถั่วเขียว

Clithon sowerbyana (Recluz, 1842)

Sowerby clithon

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 8-15 มิลลิเมตร เปลือกสีเหลืองรูปไข่มุก มีลวดลายเป็นเส้นสีน้ำตาลเข้มไม่ซ้ำแบบกัน ช่องเปิดเป็นรูปครึ่งวงกลม แผ่นกั้นขอบเปลือกด้านในสีขาว เรียบ ริมขอบมีกลุ่มฟัน ขนาดเล็ก 5 ซี่ ขนานด้วยฟันขนาดใหญ่ข้างละ 1 ซี่ แผ่นปิดเป็นหินปูน สีเทา ด้านในมีเงียงยึดกับขอบช่องเปิด

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำกร่อย และน้ำเค็ม ตามปากน้ำ ฟังตัวในหน้าดินแบบทรายหรือเกาะตามแนวหินในเขตน้ำขึ้นน้ำลง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยลายสีม่วง

Neitina (Dostia) cf. violacea (Gmelin, 1790)

Violet nerite

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 15-25 มิลลิเมตร เปลือกหนา รูปร่างกลมคล้ายหมวก เกือบจะสมมาตร เปลือกสีน้ำตาลอมเหลือง เปลือกชั้นนอกเป็นสีน้ำตาลอมเทาหรือสีดำ ส่วนยอดตันแบนลง วงสุดท้ายหรือวงที่ตัวหอยอาศัยอยู่มีขนาดใหญ่ กลม ด้านนอกเปลือกเรียบเป็นมัน ช่องเปิดกว้าง มีแผ่นกันไว้ครึ่งหนึ่ง เป็นสีส้มอมน้ำตาลหรือสีเทาอมฟ้า แผ่นปิดเป็นหินปูนรูปครึ่งวงกลมและมีฟันอยู่ที่ขอบด้านใน 9-12 ซี่ใช้ยึดกับขอบช่องเปิดเปลือก

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยบริเวณทรายปนโคลน ในเขตน้ำขึ้นน้ำลง เปลือกหนา เก็บความชื้นได้ดี มักพบตามซากใบไม้ในป่าชายเลน ชูดกินสาหร่ายขนาดเล็กเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 15-25 มิลลิเมตร เปลือกหนา รูปร่างกลมคล้ายหอยทาก ส่วนยอดตื้น แบนลง วงสุดท้ายหรือวงที่ตัวหอย อาศัยอยู่มีขนาดใหญ่ กกลม ด้านนอกเปลือกเรียบเป็นมัน แผ่นปิดเป็นหินปูนและมีฟันอยู่ที่ขอบด้านในใช้ยึดกับขอบช่องเปิดเปลือก

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยบริเวณทรายปนโคลน ในเขตน้ำขึ้นน้ำลง เปลือกหนา เก็บความชื้นได้ดี มักพบตามซากใบไม้ในป่าชายเลน ชูดกินสาหร่ายขนาดเล็กเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 15-25 มิลลิเมตร เปลือกกลมไม่หนา สีเหลือง ลวดลายสีน้ำตาล ช่องเปิดด้านในสีน้ำตาลเหลือง แผ่นก้นสีม่วงแดง ขอบช่องเปิดเรียบ ไม่มีชานดั่งที่พบในหอยสกุล *Neritina* มีฟันอยู่ด้านหลังแกนเปลือก ส่วนยอดกร่อน แผ่นปิดมีตุ่มเล็กๆ

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อยู่ได้ทั้งในน้ำกร่อยและน้ำเค็ม เกาะตามลำต้นและใบของไม้ป่าชายเลนหรือปาล์มน้ำมัน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยหอมมาลายัน

Cyclophorus cf. malayanus (Benson, 1852)

Malayan Land snail

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 40-60 มิลลิเมตร เปลือกขนาดใหญ่ หนา สีน้ำตาล ทรงปิรามิดเตี้ย ส่วนยอดสูง เปลือกวงสุดท้ายมีขนาดใหญ่ ร่องระหว่างวงเปลือกเล็ก ผิวเปลือกเป็นลายถี่ ช่องเปิดเป็นรูปร่างกลม ขอบช่องเปิดหนาบาน ส่วนสะดือลึกและกว้าง แผ่นปิดเป็นไคตินรูปร่างกลม สีดำ

นิเวศวิทยา : หอยบก อาศัยอยู่ตามซากใบไม้ กินเศษซากพืชเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : เกาะสี่ เกาะห้า ทะเลสาบตอนกลาง

หอยขม หอยขมลาย หอยจูป
หอยทราย หอยลาย

Filopaludina (Filipaludina) sumatrensis
polygramma (Martens, 1860)
Freshwater snail

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 20-30 มิลลิเมตร เปลือกหนาและแข็ง ทรงกรวย ยอดแหลมสูง สีเขียวเหลือง หรือ เขียวอมน้ำตาล มีแถบสีวนรอบ แต่ละวง 4-5 แถบ ไม่มีชั้นย่อยระหว่างวง ขอบช่องเปิดบาง และคม แผ่นปิดเปลือกแบนกลม สีน้ำตาลแดง ใส เท้าใหญ่ จะงอยปากสั้นทู่

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยในแหล่งน้ำนิ่งหรือที่น้ำไม่ไหลแรง ปากแม่น้ำ คูคลอง และที่ลุ่ม มักเกาะอยู่กับพันธุ์ไม้น้ำ เส้า ตอไม้ หรือตามพื้น กินอาหารพวกสาหร่าย และอินทรีย์สาร ไบโอดีปโทฟาๆ ซากอินทรีย์ที่เน่าเปื่อย และดินตะกอนที่จมอยู่ตามผิวดิน เป็นเจ้าบ้านตัวกลางของพยาธิใบไม้ในลำไส้คน ออกลูกเป็นตัว

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยขม หอยขมลาย หอยจวบ
หอยทราย หอยหวาย

*Filopaludina (Filipaludina) sumatrensis
speciosa* (Deshayes, 1876)
Freshwater snail

ภาพจาก : อรภา และคณะ (2548)

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 20-30 มิลลิเมตร เปลือกหนาและแข็ง ทรงกรวย ยอดแหลมสูง สีเขียวเหลือง หรือ เขียวอมน้ำตาล มีแถบสีวนรอบ แต่ละวง 4-5 แถบ วงสุดท้ายครึ่งล่างไม่มีแถบสี ไม่มีชั้นย่อยระหว่างวง ขอบช่องเปิดบางและคม แผ่นปิดเปลือกแบนกลม สีน้ำตาลแดง ใส เท้าใหญ่ จะงอยปากสั้นทู่ เปลือกหนา

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยในที่น้ำไหล แต่อาจพบในแหล่งน้ำนิ่งได้ มักเกาะอยู่กับพันธุ์ไม้น้ำ ตอไม้ หรือตามพื้น กินอาหารพวกสาหร่าย และอินทรีย์สาร ใบไม้ใบหญ้าๆ และดินตะกอน ที่จมอยู่ตามผิวดิน เป็นเจ้าบ้านตัวกลางของพยาธิใบไม้ในลำไส้คน ออกลูกเป็นตัว

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยขม หอยขี้ขม หอยจู้บ
หอยจู้บแจง หอยจูป หอยตุต

*Filopaludina (Siamopaludina) martensi
cambodjensis* (Mabille & Le Mesle, 1866)
Pond snail, River snail

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 20-30 มิลลิเมตร เปลือกมีขนาดใหญ่หนา แข็ง สีเขียวมะกอกและอาจเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลหรือดำ เมื่อมีอายุมากขึ้น ไม่มีแถบ ส่วนยอดมักจะฟูหรือหัก ผิวเปลือกเรียบ วงสุดท้ายใหญ่ ลักษณะทั่วไปคล้าย *Filopaludina (Siamopaludina) martensi martensi* (Frauenfeld, 1865) แต่วงสุดท้ายไม่มีสันสะดือปิดหรือเปิดเล็กน้อย ช่องเปิดใหญ่ เป็นรูปหยดน้ำ ส่วนบนแคบ ด้านในเป็นสีขาวอมฟ้า มีหินปูนสะสมบริเวณขอบช่องเปิด แผ่นปิดเป็นไคติน กว้าง หนา มีหลายชั้น

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยในแหล่งน้ำนิ่งหรือ ที่น้ำไม่ไหลแรง ปากแม่น้ำ คูคลอง และที่ลุ่มเกือบ มักเกาะอยู่กับพันธุ์ไม้น้ำ เป็นเจ้าบ้านตัวกลางของพยาธิใบไม้ในลำไส้คน ออกลูกเป็นตัว

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยขม หอยขี้ขม หอยจู้บ
หอยจู้บแจง หอยข้าว หอยทราย

Filopaludina (Siamopaludina) martensi
martensi (Frauenfeld, 1865)

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 20-40 มิลลิเมตร เปลือกรูปกรวยกลม ยอดแหลม เปลือกหนาและแข็ง ผิวชั้นนอกเป็นสีเขียวแก่ ไม่มีแถบ ลักษณะทั่วไปคล้าย *Filopaludina (Siamopaludina) martensi cambodjensis* (Mabile & Le Mesle, 1866) ต่างกันตรงที่เปลือกวงสุดท้ายมีสันยื่นเด่นชัด แผ่นปิดเปลือกเป็นแผ่นกลมหนา สีน้ำตาล ตีนใหญ่ จะงอยปากสั้นทู่

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยในแหล่งน้ำนิ่ง หรือน้ำไหลแรง ปากแม่น้ำ คูคลอง และที่ลุ่มเกาะอยู่กับพันธุ์ไม้น้ำ ตอไม้ หรือตามพื้น กินอาหารพวกสาหร่าย และอินทรีย์สาร ซากใบไม้และดินตะกอนที่จมอยู่ตามผิวดิน เป็นเจ้าบ้านตัวกลางของพยาธิใบไม้ในลำไส้คน ออกลูกเป็นตัว

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยเกลียว

หอยเวียน หอยหอม

Trochotaia trochoides (Martens, 1860)

Pond snail, River snail

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 20-40 มิลลิเมตร เปลือกทรงปิรามิด ส่วนยอดเป็นจุดตรงปลายเป็นสีม่วง วงที่เหลือเป็นสีเขียว วงเปลือกแต่ละวงค่อนข้างแบน ขอบเปลือกแต่ละวงมีแถบสีน้ำตาล วงสุดท้ายเป็นสัน สะดือแคบ ช่องเปิดกว้าง เอียง ปากช่องเปิดด้านในเป็นสีขาวอมฟ้า แผ่นปิดหนา

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยโข่ง

หอยปิ้ง หอยนา

Pila polita (Deshayes, 1830)

Pond snail

ภาพจาก : อรภา และคณะ (2548)

ลักษณะ : หอยฝาเดียว เปลือกรูปไข่ ขนาดใหญ่ 40-100 มิลลิเมตร ยอดแหลม สีเขียวหรือเขียวอมน้ำตาลเป็นมันวาว ผิวเรียบช่องเปิดใหญ่ รูปวงรี ปากช่องด้านในเป็นสีส้ม แผ่นปิดเป็นหินปูนขนาดใหญ่หนา แข็ง ผิวด้านในเป็นมัน

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด แต่อาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำจืด น้ำกร่อย และบนบก พื้นเป็นดินปนทราย และตามซอกโพรงริมน้ำที่น้ำนิ่ง กิน รากไม้ ใบไม้ กิ่งก้านพืชน้ำไม่มีน้ำ และพืชอื่นๆ ฤดูแล้งจะฝังตัวอยู่ในโคลน ฤดูฝนจึงออกมาผสมพันธุ์ วางไข่ไว้เหนือผิวน้ำ ประมาณ 100-300 ฟอง เป็นเจ้าบ้านตัวกลางของพยาธิตัวกลมและพยาธิใบไม้ในลำไส้คน

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย

ลักษณะ : หอยฝาเดียว เปลือกกลม ขนาดใหญ่ 30-70 มิลลิเมตร ผิวเรียบสีเขียวเข้มปนดำ สีเหลืองปนน้ำตาล มีแถบสีเข้มหลายแถบ วนรอบ วงก่อนสุดท้ายยกสูง วงสุดท้ายขยายใหญ่ สะดือใหญ่และลึก ลักษณะทั่วไปคล้ายหอยโข่ง แต่สีอ่อนกว่า เนื้อหอยมีสีเหลืองอ่อน สีเหลืองแก่ สีน้ำตาลอ่อน และสีน้ำตาลเข้มเกือบดำ ช่องเปิดใหญ่ แผ่นปิดเป็นสารพวกไคติน ขนาดใหญ่ สีน้ำตาลเข้ม มีลวดสาย ด้านในเป็นมัน

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด ถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ในทวีปอเมริกาเหนือและใต้ อาศัยในแหล่งน้ำนิ่งหรือบริเวณที่น้ำหรือไหลช้า บึง คลอง หนองน้ำต่างๆ อาหารได้แก่ ซากพืช ซากสัตว์ พืชน้ำ โดยเฉพาะต้นข้าวอ่อน ถูปลั่งจะฝังตัวอยู่ในโคลน ถูผ่นจึงออกมาผสมพันธุ์ วางไข่ไว้เหนือผิวน้ำ อาจมีจำนวนมากถึง 1,000 ฟอง เป็นเจ้าบ้านตัวกลางของพยาธิใบไม้ตัวกลมในคน

การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 15-25 มิลลิเมตร เปลือกบาง ทรงกรวย ยอดแหลม เป็นสีครีมหรือสีเขียวอ่อน มีจุดหรือแถบสีน้ำตาลเข้ม กระจายตามแนววงเปลือก ผิวเปลือกเรียบ รอยต่อระหว่างวงถี่ แกนกลางเปลือกและก้นปูลู่สมบริเวณขอบช่องเปิด เป็นสีม่วงอมน้ำตาลตัดกับสีเปลือก แผ่นปิดเป็นไคติน ขดเป็นวง มีตาอยู่บริเวณโคนหวน

นิเวศวิทยา : หอยทะเล พบกระจายบริเวณน้ำกร่อยหรือปากแม่น้ำ ตามต้นไม้ในป่าชายเลน กินสาหร่ายและอินทรีย์สาร อพยพขึ้นลงตามระดับน้ำขึ้นน้ำลง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยน้ำพริกผิวหนาม
หอยซันก

Littoraria pallescens (Pholippe, 1846)

Periwinkles shell, Littorines shell, Winkles shell

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 10-15 มิลลิเมตร เปลือกบาง ทรงกรวย ยอดแหลม เปลือกแข็ง เป็นสีครีมหรือสีเขียวอ่อน มีจุดหรือแถบสีน้ำตาลเข้มกระจายทั่วเปลือก ผิวเปลือกเรียบ รอยต่อระหว่างวง ตื้น ระหว่างรอยต่อระหว่างวงแต่ละชั้นมีร่องเล็กๆ ตามขวางตลอดวงยกเว้นวงสุดท้าย แถกกลางเปลือก และหินปูนสะสมบริเวณขอบช่องเปิดเป็นสีม่วงอมน้ำตาลตัดกับสีเปลือก แผ่นปิดเป็นไคติน มีตาอยู่บริเวณโคนหวด

นิเวศวิทยา : หอยทะเล มักพบบริเวณน้ำกร่อยหรือปากแม่น้ำ ตามต้นไม้ในป่าชายเลน กินสาหร่ายและอินทรีย์สาร อพยพขึ้นลงตามระดับน้ำขึ้นน้ำลง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 10-20 มิลลิเมตร เปลือกขนาดเล็กหนา ทรงกรวย ยอดแหลม มีวงเปลือกประมาณ 8 วง เปลือกเป็นสีเทาหรือสีขาว มีจุดหรือแถบสีน้ำตาลกระจายตามแนววงเปลือก มีสัน 7-11 เส้นตามแนววงเปลือก เปลือกวงสุดท้ายสันเปลี่ยนเป็นตุ่มเล็กๆ ขนาดไม่เท่ากัน สันบริเวณ รอบวงเปลือกมีขนาดใหญ่ ประกอบด้วยเส้นตามแนววงเปลือก 10-13 เส้น ช่องเปิดใหญ่ สูงประมาณครึ่งหนึ่งของความสูงทั้งเปลือก เป็นรูปวงรี ด้านในเป็นสีน้ำตาลหรือสีม่วง ตอนบนของช่องเปิดแหลม มีหินปูนสะสมบริเวณขอบช่องเปิด แผ่นปิดเป็นไคติน ขดเป็นวง มีตาอยู่บริเวณโคนหนวด

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยตามชายฝั่งที่เป็นเขตน้ำขึ้นน้ำลง ตามพื้นที่บริเวณป่าชายเลนหรือป่าจาก หอยชนิดนี้พรางตัวได้ดี กินซากอินทรีย์ที่เน่าเปื่อย และตะไคร่น้ำ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 10-20 มิลลิเมตร เปลือกบาง ทรงกรวย ยอดแหลม สีน้ำตาลอ่อน หรือสีเขียวมะกอก มีแถบสีน้ำตาลเข้ม กระจายตามแนววงเปลือก แกนเปลือกเรียบ ไม่มีพิน ช่องเปิดรูปรี ตอนบนของช่องเปิดแหลม แผ่นปิดบาง เป็นสารประเภทไคติน ขดเป็นวง นิวเคลียสอยู่ทางด้านข้าง มีตาอยู่บริเวณโคนหวด

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยบริเวณชายฝั่งเขตน้ำขึ้นน้ำลง บนต้นไม้ รากไม้ ด่านที่ติดทะเลของป่าชายเลน บางครั้งอาจจะพบอยู่กับขอนไม้ในบริเวณที่ไม่ใช่ป่าชายเลน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 20-40 มิลลิเมตร เปลือกหนา ยาวรี มีวง 12-16 วง ส่วนยอดและวงที่ติดกับยอดมักกร่อนทำให้เหมือนปลายตัดตรง วงเปลือกแก้วและแบน วงด้านล่างมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ สีเปลือกหลากหลายพบได้ทั้งสีน้ำตาล เหลือง หรือเขียวมะกอก วงสุดท้ายมีแถบสีน้ำตาลไหม้ 2 แถบ มีสันแคบๆ ตามแนววงเปลือก และสันแนวตั้งไม่ชัดเจน ทำให้มีลักษณะเหมือนตุ่มเล็กๆ กระจายอยู่บนเปลือก ช่องเปิดเป็นรูปร่างรี ส่วนบนของช่องเปิดแหลมและแกนเปลือกโค้ง แผ่นปิดค่อนข้างกลม เปลือกวนเป็นเกลียวคล้ายเจดีย์ สีน้ำตาลดำ

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด พบตามลำคลองที่น้ำไหล ชุ่มนา หนอง บึง บ่อ อาจพบอาศัยในบริเวณที่ความเค็มไม่สูงนัก เป็นเจ้าบ้านตัวกลางของพยาธิใบไม้ในปอด และพยาธิใบไม้ในลำไส้คน ออกลูกเป็นตัว

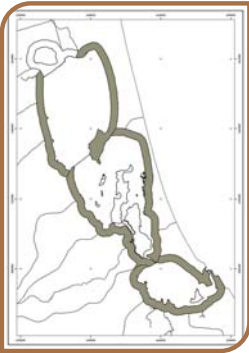
การแพร่กระจาย : ทะเลน้อย ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 15-25 มิลลิเมตร เปลือกมีขนาดเล็ก ส่วนยอดมักจะฟู วงสุดท้ายขนาดใหญ่ สูงกว่าครึ่งของความสูง เปลือกทั้งหมด ครึ่งบนของเปลือกมีสันตามแนวตั้ง ส่วนฐานเปลือกมีสันตามแนววงเปลือก 8-10 แถว ช่องเปิดแคบ ส่วนปลายด้านบนแหลม แกนเปลือกโค้ง แผ่นปิดเป็นรูปรี เป็นเกลียว ออกลูกเป็นตัว

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยในน้ำบริเวณน้ำกร่อยหรือในบริเวณชะวากทะเล บริเวณหาดโคลน และอาจพบได้ในลำคลอง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 10-45 มิลลิเมตร เปลือกหนา เป็นสีน้ำตาลหรือสีเขียวอมะกอก รูปทรงกรวยกลม หรือรูปกระสวย ยอดแหลมแต่มักจะฟุ้งร่อน วงสุดท้ายใหญ่ สูงประมาณครึ่งหนึ่งของความสูงทั้งเปลือก เปลือกมีร่องตามแนววง 2 ร่องพาดอยู่บนสันตามแนวตั้ง ประกอบเป็นตุ่มเล็กๆ สามแถวตามแนววงเปลือก ช่องเปิดเป็นรูปรี ส่วนบนของช่องเปิดแหลม แกนเปลือกโค้ง แผ่นปิดบาง เป็นสารไคติน ขดเป็นวง มีนิวเคลียสอยู่ที่ฐาน

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในน้ำไหลหรือน้ำขังและพื้นที่ชุ่มน้ำ ชอบน้ำจืดที่น้ำไหลแรง ทนการเปลี่ยนแปลงความเค็มเล็กน้อย กินสาหร่าย ไดอะตอม สิ่งมีชีวิตขนาดเล็กที่เกาะติดอยู่ตามพื้นผิว และอินทรีย์สาร เป็นเจ้าบ้านตัวกลางของพยาธิใบไม้ในปอด และพยาธิใบไม้ในลำไส้คน ออกลูกเป็นตัว

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

หอยมวนพลู
หอยเจดีย์หกชั้น

Turritella terebra (Linnaeus, 1758)
Screw turritella

ลักษณะ : หอยฝาเดียว เปลือกบาง สีน้ำตาล ม้วนเป็นเกลียว อาจมีถึง 25 วง ยาว 150 มิลลิเมตร ส่วนยอดสูง แต่ละวงมีร่องและสันตามแนวเกลียวชัดเจนอย่างน้อย 6 สัน วงบนสุดเล็กและมักขาดหายไป ด้านในเปลือกไม่เป็นมุก ช่องเปิดกลม ฝาปิดเป็นมัน

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อยู่ตามชายฝั่ง หน้าดินแบบทรายและโคลนปนทราย

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 20-30 มิลลิเมตร เปลือกทรงกรวย ขนาดกลาง สีน้ำตาลหรือน้ำตาลอมม่วง ยอดแหลมคล้ายเจดีย์ ช่องเปิด กลม บานออก วงเปลือกด้านบนโค้ง รอยต่อระหว่างวงลึกปานกลาง บนรอยต่อระหว่างวงมีแถบสีน้ำตาลอ่อน เปลือกมีร่องตามแนววง 2 ร่องพาดอยู่บนสันตามแนวตั้ง ประกอบเป็นตุ่ม วงสุดท้ายมีขนาดใหญ่ ช่องเปิดกลม เเฉียง ช่องเปิดด้านนอกมีสีครีมหนาและบานออก แกนเปลือกแคบ ร่องสำหรับท่อน้ำสั้น

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยอยู่ในป่าชายเลนตามรากและกิ่งก้านเหนือพื้น หรือในแอ่งโคลน โดยมักพบหนาแน่นในแอ่งที่มีน้ำขัง กินอินทรีย์สารและสาหร่ายทะเลขนาดเล็ก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยขี้นก

หอยจับแฉกปากเหลี่ยม

Cerithidea (Cerithidea) quadrata Sowerby, 1866

Squared-mouth mud whelk

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 20-50 มิลลิเมตร เปลือกทรงกรวย มีขนาดใหญ่ได้ถึง 5.5 เซนติเมตร สีน้ำตาลหรือน้ำตาลอมม่วง ยอดแหลมคล้ายเจดีย์ ช่องเปิดกลม บานออก วงเปลือกด้านบนโค้งรอยต่อระหว่างวงสีกปานกลาง เปลือกมีร่องตามแนววง 2 ร่องพาดอยู่บนสันตามแนวตั้ง ประกอบเป็นตุ่ม วงสุดท้ายมีขนาดใหญ่ ช่องเปิดเป็นรูปสี่เหลี่ยม ช่องเปิดด้านนอกหนาและบานออก แกนเปลือกแคบ ร่องสำหรับท่อน้ำสั้น

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยอยู่ในป่าชายเลนและบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เป็นน้ำกร่อย สามารถปีนขึ้นต้นไม้เพื่อกินสาหร่ายที่เกาะอยู่บนรากและลำต้นเป็นอาหาร มักพบอยู่ในบริเวณเดียวกับที่พบ *C. obtusa*

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยขี้นก

หอยจับแรงลาย

Cerithidea (Cerithideosilla) cingulata (Gmelin, 1790)

Mud whelk, Mud creeper

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 20-30 มิลลิเมตร เปลือกขนาดเล็ก ทรงกรวยยาว สีน้ำตาลหรือน้ำตาลอมม่วง ยอดแหลมคล้ายเจดีย์ ช่องเปิดกลม บานออก วงเปลือกด้านบนโค้ง รอยต่อระหว่างวง ลึกปานกลาง เปลือกมีร่องตามแนววง 2 ร่องพาดอยู่บนสันตามแนวตั้ง ประกอบเป็นตุ่ม วงสุดท้ายมีขนาดใหญ่ ช่องเปิดเป็นรูบวงรี ช่องเปิดด้านนอกหนาและบานออก แกนเปลือกแคบ ร่องสำหรับท่อน้ำสั้น

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยบริเวณหน้าดินในหาดโคลนป่าชายเลนและน้ำกร่อย หรือในบ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีความเค็มสูง ทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงความเค็มและอุณหภูมิได้ในช่วงกว้าง กินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยขี้กา

หอยขี้ค้อน หอยหลักควาย

Telescopium telescopium (Linnaeus, 1758)

Telescope creeper

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 70-100 มิลลิเมตร เปลือกทรงกรวย ขนาดใหญ่มาก เปลือกหนา วงเปลือกแต่ละชั้นแคบ ร่องตามแนววงเปลือกลึก ตัวเต็มวัยมีวงเปลือก 12-14 วง ช่องเปิดเล็ก ส่วนบนของช่องเปิดหนา ไม่ต่อกัน ปากช่องเปิดบานออกเป็นสีน้ำตาลเป็นมันวาว ตอนบนของช่องเปิดด้านนอกหนา จะงอยปากยื่นออก แกนเปลือกบิดเป็นเกลียว สันด้านท้ายมีฟัน 2 ซี่ แผ่นปิดเล็กเมื่อเทียบกับเปลือก ขดเป็นวง 7-16 วง โดยจำนวนวงบนแผ่นปิดจะเพิ่มขึ้นตามอายุ

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยบริเวณหาดโคลนหรือในป่าชายเลน กินสาหร่ายขนาดเล็กและอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยจานรอง

Calyptraea extintorium (Lamarck, 1822)

Cup-and-saucer, Slipper shell

ลักษณะ : หอยฝาเดียว เปลือกรูปร่างกลม บาง สีน้ำตาล ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 30 มิลลิเมตร มียอดแหลมรูปกรวยอยู่ตรงกลางทรงฟาซี ด้านในมีจะงอยยื่นออกมา ไม่มีฝาปิด

นิเวศวิทยา : หอยทะเล เกาะติดก้อนหิน หรือหน้าดินแบบทรายหยาบ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

หอยหวาน หอยตุ๊กแก
หอยเทพรส หอยพราน หอยแค

Babylonia areolata (Link, 1807)
Ivory snail, Areola babylon

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 50-80 มิลลิเมตร เปลือกกลมค่อนข้างยาว วงเปลือกกว้าง ส่วนยอดแหลม วงสุดท้ายกว้าง ผิวนอกเรียบเป็นมัน เปลือกเป็นสีขาว มีแถบสีเหลี่ยมสีน้ำตาลกระจายตามแนววงเปลือก ช่องเปิดใหญ่ เป็นรูปรวงรี ด้านล่างช่องเปิดแหลม ด้านในช่องเปิดเป็นสีขาวอมม่วง ร่องสำหรับพอน้ำสัน ช่องเปิดด้านนอกบาง ด้านในหนา สะดือลึก แผ่นปิดใหญ่และหนา ส่วนนิวเคลียสค่อนข้างทางด้านหน้า

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยอยู่บนทรายหรือโคลนบริเวณใต้ระดับน้ำขึ้นน้ำลง ที่ความลึกประมาณ 10-20 เมตร กินสัตว์ที่มีขนาดเล็กกว่าและอินทรีย์สาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยจุกพราหมณ์
หอยสังข์จุกพราหมณ์

Cymbiola nobilis (Lightfoot, 1786)

Noble volute

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 50-150 มิลลิเมตร เปลือกหนา ผิวเรียบ สีน้ำตาลอ่อนลายซิกแซกสีน้ำตาลเข้ม ส่วนยอดสั้น กลม ช่องเปิดกว้างขอบนอกกางออกเป็นปีก ขอบในมีสัน ร่องท่อน้ำด้านหน้า ไม่มีฝาปิด แท้สีดำมีจุดสีส้มแดงกระจายอยู่

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อยู่ตามหาดโคลนในเขตน้ำขึ้นน้ำลง ความลึกประมาณ 15-20 เมตร กินเนื้อ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

หอยตาล หอยทะนนาน หอยลำโพง หอยแดงโม
หอยสังข์ หอยโข่งเหลือง จังโคง

Melo melo (Lightfoot, 1786)
Melon shell, Indian volute

ลักษณะ : หอยฝาเดียว เปลือกรูปรี ขนาดปานกลางถึงใหญ่ 100-300 มิลลิเมตร ส่วนยอดเรียบ เปลือกสีส้มอ่อนหรือสีน้ำตาลอ่อน บางครั้งอาจมีแถบหรือจุดสีน้ำตาลเข้มขนาดไม่เท่ากันกระจายตามแนววงเปลือก ผิวเรียบเป็นมันเงา ผิวเปลือกชั้นนอกบางสีน้ำตาล เปลือกวงสุดท้ายมีขนาดใหญ่และแผ่อก ช่องเปิดเปลือกยาวตลอดความสูงของเปลือก ปลายด้านหน้าช่องเปิดมีรอยเว้าสำหรับท่อน้ำลึกและกว้าง ขอบนอกของช่องเปิดเรียบ แกนเปลือกมีสันเฉียงขนาดใหญ่จำนวน 3-5 ที่ อาจพบหินปูนลักษณะเรียบเป็นมัน สะสมบริเวณแกนกลาง ด้านในของช่องเปิดสีครีม เป็นมันวาว ขอบเป็นสีเหลืองอ่อน แผ่นปิดเปลือกเป็นไคติน พบเฉพาะตัวไม่เต็มวัย กล้ามเนื้อทำใหญ่แข็งแรง

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยอยู่บนพื้นทรายในเขตน้ำขึ้นน้ำลงช่วงที่มีความเค็มสูงไปจนถึงน้ำลึก เคลื่อนที่ขุดหรือฝังตัวได้รวดเร็ว ขณะฝังตัวจะโผล่เฉพาะส่วนท่อน้ำขึ้นเหนือพื้น ท่อน้ำยาว เป็นหอยกินเนื้อ กินหอยและสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังขนาดเล็กเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

หอยโข่งกระทา
หอยกระต่ายขาว

Bulla ampulla Linnaeus, 1758
Ampulla bulla

ลักษณะ : หอยฝาเดียว เปลือกค่อนข้างกลม เป็นรูปลูกแพร์ ขนาด 40-60 มิลลิเมตร เปลือกหนา เปราะ วงสุดท้ายกว้าง ตอนกลางเปลือกพองกลม ส่วนยอดถูกปกคลุมด้วยเปลือกวงสุดท้าย เปลือกสีขาว มีแถบสีม่วงอ่อน ช่องเปิดยาวตลอดความสูงเปลือก ขอบในของช่องเปิดเรียบไม่มีฟัน ขอบนอกของช่องเปิดหนา

นิเวศวิทยา : หอยทะเล กินเนื้อ อาศัยบริเวณพื้นทราย ใต้เขตน้ำขึ้นน้ำลง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

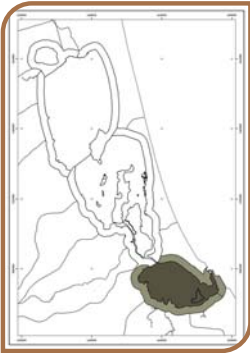

ลักษณะ : เปลือกค่อนข้างกลม เป็นรูปลูกแพร์ ขนาด 20-60 มิลลิเมตร ผิวเรียบ บางและเปราะ วงสุดท้ายกว้าง ตอนกลางเปลือกพองกลม ส่วนยอดถูกปกคลุมด้วยเปลือกวงสุดท้าย เปลือกสีขาว มีแถบสีม่วงอ่อน ช่องเปิดยาวตลอดความสูงเปลือก ขอบในของช่องเปิด เรียบไม่มีฟัน ขอบนอกของช่องเปิดหนา

นิเวศวิทยา : หอยทะเล กินเนื้อ อาศัยบริเวณพื้นที่ทราย ใต้เขตน้ำขึ้นน้ำลง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 20-70 มิลลิเมตร เปลือกทรงกระสวย หนา แข็ง ส่วนยอดทู่ ฝาไม่เรียบ มีร่องเล็กๆ ตามแนวตั้ง ร่องระหว่างวงเปลือกตื้น เปลือกชั้นในเป็นสีขาว ฝาเปลือกเป็นสีน้ำตาลเข้ม บางตัวเปลือกแบนบนล่าง ช่องเปิดยาว เป็นรูปใบหู สูงครึ่งหนึ่งของความสูงเปลือก เป็นรูปหยดน้ำ สีตอนบนของช่องเปิดแคบ ปากบานออก ขอบช่องเปิดด้านนอกหนา เรียบ แกนเปลือกด้านในมีสันเฉียง 3 ซี่โดยสันด้านท้ายมีลักษณะคล้ายฟัน สันกลางเฉียง และสันด้านหน้าตั้งชัน

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยอยู่ในป่าชายเลน ป่าจาก และหาดโคลนบริเวณชายฝั่ง กินสาหร่ายและอินทรีย์สาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยหูแมว

Cassidula aurisfelis (Brugiere, 1789)

Cat's ear cassidula

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 20-40 มิลลิเมตร เปลือกทรงกระสวย หนา แข็ง ส่วนยอดทู่ ผิวไม่เรียบ มีร่องเล็กๆ ตามแนวตั้ง ร่องระหว่างวงเปลือก ตื้น เปลือกเป็นสีน้ำตาลเข้ม ช่องเปิดยาว สูงกว่าครึ่งหนึ่งของความสูงเปลือก เป็นรูปหยดน้ำ สีตอนบนของช่องเปิดแคบ ปากบานออก ขอบช่องเปิดด้านนอกหนา เรียบ แกนเปลือกด้านในมีสันเฉียง 2 ซี่โดยสันด้านท้ายมีลักษณะคล้ายฟัน สันกลางเฉียง และสันด้านหน้าตั้งขึ้น

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยอยู่ในป่าชายเลน ป่าจาก และหาดโคลนบริเวณชายฝั่ง กินสาหร่ายและอินทรีย์สารเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยหุบปากเหลือง

Cassidula mustelina (Deshayes, 1830)

Yellow lipped cassidula

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 20-40 มิลลิเมตร เปลือกทรงกระสวย หนา แข็ง ส่วนยอดทู่ ผิวไม่เรียบ มีร่องเล็กๆ ตามแนวตั้งร่องระหว่างวงเปลือก ตื้น มีแถบสีน้ำตาลอ่อนตามแนววงเปลือก ช่องเปิดรูปหยดน้ำยาว สูงกว่าครึ่งหนึ่งของความสูงเปลือก ตอนบนแคบ มีพื้นตรงกลาง ปากบานออก ขอบช่องเปิดด้านนอกหนา เรียบ สีเหลืองน้ำตาล แถบเปลือกด้านในมีสันเฉียง 2 ซี่โดยสันด้านท้ายมีลักษณะคล้ายฟัน สันกลางเฉียง และสันด้านหน้าตั้งขึ้น ลักษณะทั่วไปคล้ายหอยหุบนิ้วเคลียส แต่ทรงเปลือกอ้วนกว่า และแถบบนเปลือกกว้งสุดท้ายแคบกว่า และสีของขอบช่องเปิดต่างกัน

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยอยู่ในป่าชายเลน ป่าจาก และหาดโคลนบริเวณชายฝั่ง กินสาหร่ายและอินทรีย์สาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยหูปากม่วง
หอยหูนิวเคลียส

Cassidula nucleus (Gmelin, 1791)
Nucleus cassidula

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 20-30 มิลลิเมตร เปลือกทรงกระสวย หนา แข็ง ส่วนยอดทู่ ผิวไม่เรียบ มีร่องเล็กๆ ตามแนวตั้ง ร่องระหว่างวงเปลือก ตื้น มีแถบสีน้ำตาลอ่อนตามแนววงเปลือก ช่องเปิดรูปหยดน้ำยาว สูงกว่าครึ่งหนึ่งของความสูงเปลือก ตอนบนแคบ มีพื้นตรงกลาง ปากบานออก ขอบช่องเปิดด้านนอกหนา เรียบ สีม่วง แกนเปลือกด้านในมีสันเฉียง 2 ซี่โดยสันด้านท้ายมีลักษณะคล้ายฟัน สันกลางเฉียง และสันด้านหน้าตั้งขึ้น

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยอยู่ในป่าชายเลน ป่าจาก และหาดโคลนบริเวณชายฝั่ง กินสาหร่ายและอินทรีย์สาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 5-10 มิลลิเมตร เปลือกทรงกรวย ตอนกลางป่องออก หนา แข็ง ส่วนยอดทู่ ผิวไม่เรียบ มีร่องเล็กๆ ตามแนวตั้ง ร่องระหว่างวงเปลือกตื้น เปลือกเป็นสีน้ำตาลเข้ม มีแถบสีน้ำตาลอ่อน 2-4 เส้น ตามแนววงเปลือก ช่องเปิดยาว สูงกว่าครึ่งหนึ่งของความสูงเปลือก เป็นรูปหยดน้ำ สีตอนบนของช่องเปิดแคบ ปากบานออก ขอบช่องเปิดด้านนอกหนา เรียบ แกนเปลือกด้านในมีสันเฉียง 2 ซี่โดยสันด้านท้ายมีลักษณะคล้ายฟัน สันกลางเฉียง และสันด้านหน้าตั้งชัน

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยอยู่ในป่าชายเลน ป่าจาก และหาดโคลนบริเวณชายฝั่ง กินสาหร่าย และอินทรีย์สารเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 10-20 มิลลิเมตร เปลือกเป็นทรงกรวย รูปร่างกลม ปลายยอดแหลม วงสุดท้ายมีขนาดใหญ่ แฝ่อก และค่อนข้างแบน เปลือกเป็นสีน้ำตาล มีแถบสีน้ำตาลเข้ม ตรงกลางระหว่างวงเปลือกแต่ละชั้น วงเปลือกตอนบนมีเส้นหรือสันตามแนววงเปลือก ช่องเปิดกว้าง เป็นรูปครึ่งวงกลม ตอนบนแคบ สะดือเล็ก เป็นรูปสามเหลี่ยม วงสุดท้ายส่วนที่ติดกับช่องเปิดมีฟัน 1 ซี่ แกนเปลือกมีสัน 1 ซี่

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยอยู่ทั้งในน้ำจืดและน้ำกร่อย บริเวณพื้นที่ตื้นน้ำที่มีการสะสมของเศษใบไม้ ในป่าชายเลนและหาดโคลน กินอินทรีย์สาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 10-30 มิลลิเมตร เปลือกทรงกรวยรี บาง กลม ล้นและทู่ ส่วนเกลียวสูงประมาณ 1/3 ของ ความสูงเปลือก ช่องเปิดเป็นรูปวงรี วงสุดท้ายมีขนาดใหญ่ แผลออกอยู่สูงกว่าส่วนร่องระหว่างวงเปลือกทรงสุดท้าย ล้นที่แกนเปลือก ล้น เป็นเกลียว มีรอยพับที่ช่องเปิด ลักษณะทั่วไปคล้ายกับ *Lymnaea (Radix) rubiginosa* (Michelin, 1831) แต่ทรงเปลือกเพรียวกว่า

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ทั้งในน้ำจืดและน้ำกร่อย บริเวณพื้นที่ตื้นน้ำที่มีการสะสมของเศษใบไม้ ในป่าชายเลนและหาดโคลน กินอินทรีย์สาร ไม่เป็นเจ้าบ้านของพยาธิ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว ขนาด 10-30 มิลลิเมตร เปลือกรูปกรวยทรงกลม เปลือกบางค่อนข้างใส ช่องเปิดกว้าง รูปกลม ตอนบนของช่องเปิดเรียว บาง แกนเปลือกมีสัน บิดเป็นเกลียวทำให้เป็นรอยพับที่ขอบช่องเปิด

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำจืดและน้ำกร่อย บริเวณพื้นที่ตื้นน้ำที่มีการสะสมของเศษใบไม้ ในป่าชายเลนและหาดโคลน กินอินทรีย์สาร เป็นเจ้าบ้านตัวกลางของพยาธิใบไม้ในลำไส้คน พยาธิใบไม้ในตับของโคและกระบือ ในเลือดของสัตว์ ตัวอ่อนพยาธิใบไม้ในเลือดสัตว์สามารถไ้ผ่านผิวหนังของคนได้ แต่เจริญเป็นตัวเต็มวัยในคนไม่ได้ ทำให้ผิวหนังอักเสบ เกิดอาการคัน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : หอยฝาเดียว เปลือกกลมแบน ขดเป็นวงในระนาบเดียวกัน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 10-15 มิลลิเมตร

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำจืดและน้ำกร่อย บริเวณพื้นที่ตื้นน้ำที่มีการสะสมของเศษใบไม้ ในป่าชายเลนและหาดโคลน กินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก เป็นเจ้าบ้านตัวกลางของพยาธิใบไม้ในลำไส้คน พยาธิใบไม้ในเลือดของโคและกระบือ ตัวอ่อนของพยาธิชนิดหลังนี้สามารถไชผ่านผิวหนังของคนได้ แต่เจริญเป็นตัวเต็มวัยในคนไม่ได้ ทำให้ผิวหนังอักเสบ เกิดอาการคัน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยแครง

Anadara granosa Linnaeus, 1758
Cockle, Ark shell, Blood clam

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 40-80 มิลลิเมตร เปลือกสองฝาเท่ากัน เปลือกหนาแข็ง ทรงกลม แผลออก มีความยาวมากกว่าความกว้างเล็กน้อย ส่วนยอดยื่นยาวออกมาเป็นทรงสามเหลี่ยม ส่วนบานพับตรงและยาว ใหญ่ มีพื้นขนาดเท่ากัน 15-20 แถว เปลือกด้านนอกสีน้ำตาลอมเหลือง มีสันและร่องในแนวตั้งชัดเจน ขอบเปลือกหักตาม เปลือกด้านในขาว

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยบริเวณพื้นที่หาดโคลนบริเวณน้ำขึ้นน้ำลงที่เป็นน้ำกร่อยหรือในป่าชายเลน มักพบอยู่รวมกันหนาแน่นเป็นจำนวนมาก เลือดมีสารเฮโมโกลบินทำให้มีสีแดง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 60-80 มิลลิเมตร เปลือกด้านหน้า ด้านหลังไม่เท่ากัน เปลือกหนาแข็ง ทรงสี่เหลี่ยม แผลอก มีความยาวมากกว่าความกว้างเล็กน้อย ส่วนยอดยื่นยาวออกมา มีสันตามแนวรัศมี 30-36 เส้น ส่วนบานพับใหญ่ มีฟัน 15-20 แถว เปลือกด้านนอกสีน้ำตาลอมเหลือง เปลือกด้านในขาว ขนาดใหญ่กว่าหอยแครง

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยในหน้าดินที่เป็นทรายปนโคลนในอ่าวหรือแอ่งน้ำที่อยู่ใกล้ฝั่ง กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหาร มาก เลือดมีสารเฮโมโกลบินทำให้มีสีแดง

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยกะพงเล็ก

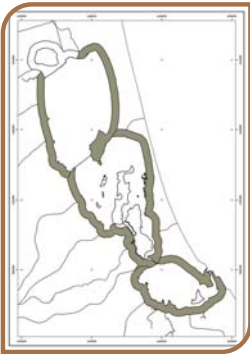
Brachiodontes arcautilus (Hanley, 1844)

หอยกะพงแกลบ

Horse mussel

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-15 มิลลิเมตร เปลือกขนาดเล็ก ตัวเต็มวัยมีความยาวเปลือกมากกว่า 15 มิลลิเมตร มีลายเปลือกตามแนวรัศมีชัดเจน เปลือกสีน้ำตาลเข้ม ขอบเปลือกเป็นสีน้ำตาลอมเขียว เปลือกด้านหน้ามีปลายมน ส่วนด้านหลังโค้งกว่าประมาณ 4 เท่า ของด้านหน้า เปลือกด้านล่างตรงหรือเว้าเข้าเล็กน้อย เปลือกบาง ส่วนยอดเล็ก มีเส้นใยเพื่อใช้ในการยึดเกาะ ไม่มีฟัน

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยได้ทั้งในน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม สร้างเส้นใยมายึดเกาะกับวัสดุใต้น้ำ กรองกินสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กและตะกอนแขวนลอยในมวลน้ำ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

หอยกะพงสยาม

Limnoperna siamensis (Morelet, 1875)

Siamese mussel

ภาพจาก : จุฑามาศและคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-30 มิลลิเมตร เปลือกขนาดเล็ก ตัวเต็มวัยมีความยาวเปลือกมากกว่า 15 มิลลิเมตร เปลือกด้านหน้ามีปลายมน ส่วนด้านหลังโค้งกว่าประมาณ 4 เท่าของด้านหน้า เปลือกด้านข้างตรงหรือเว้าเข้าเล็กน้อย เปลือกบาง ส่วนยอดเล็ก มีเส้นใยเพื่อใช้ในการยึดเกาะ ไม่มีฟัน

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด เกาะติดอยู่กับที่โดยสร้างเส้นใยมายึดเกาะกับวัสดุใต้น้ำ กรองกินสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก และตะกอนแขวนลอยในมวลน้ำ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 40-100 มิลลิเมตร เปลือกยาว เป็นรูปสามเหลี่ยมมุมมน ด้านหน้าของเปลือกแหลม ยอดเรียวโค้ง ส่วนหลังของเปลือกยาวโค้ง ขอบนอกเรียบ เปลือกชั้นนอกหนาและเรียบ สันเอ็นยึดเปลือกเป็นร่อง ที่บานพับฝาขวามีฟัน 1 ซี่ ฝาซ้าย 2 ซี่ เปลือกชั้นนอกเป็นสีน้ำตาลอมเขียวหรือสีเขียว ด้านหน้าเปลือกสีอ่อนกว่าด้านหลัง ขอบเปลือกเป็นสีเขียวเข้ม

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยได้ทั้งในบริเวณน้ำกร่อยและน้ำเค็ม ตั้งแต่บริเวณเขตน้ำขึ้นน้ำลงไปจนถึงระดับความลึก 20 เมตร เกาะติดโดยสร้างเส้นใยมายึดเกาะกับวัสดุใต้น้ำ กินอาหารโดยการกรองสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กและตะกอนแขวนลอยในมวลน้ำ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยแฉลบ หอยอานม้า หอยกระจกหน้าต่าง
หอยกระจก หอยมุกแฉลบ หอยอานม้า
หอยแฉ่น หอยกะช้ำ หอยข้าวเกรียบ

Placuna placenta (Linnaeus, 1758)
Windowpane oyster

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-14 มิลลิเมตร เปลือกกลม เป็นแผ่นแบนเรียบ บาง สีขาว โปร่งแสง ด้านในเป็นมุก ฝาบนโค้งกว่าฝาล่าง กล้ามเนื้อยึดเปลือกอันเดียว พื้นเป็นรูปตัว V ทำมุม 40-60 องศา เปลือกหอยที่มีอายุน้อยจะมีความ โปร่งแสงมากกว่า

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อยู่ตามหน้าดินแบบโคลนหรือโคลนปนทราย สมัยโบราณนำเปลือกมาใช้แทนกระจกหน้าต่าง ปัจจุบันใช้ทำโมบายล์ประดับบ้าน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 150-200 มิลลิเมตร เปลือกหนา ทรงเปลือกมีความผันแปรตามพื้นที่ที่ยึดเกาะ ฝาซ้ายขวาแตกต่างกัน ฝาซ้ายมักติดกับวัสดุ มีก้นลึกกว่าด้านขวา มีสันตามแนวรัศมี ออกมาทางด้านนอก ฝาขวาแบน ขอบด้านนอกเรียบ มีหนามพู่ๆ ยื่นออกมาจากเปลือก โดยลูกหอยจะมีหนามขนาดใหญ่ และหนามจะค่อยๆ ถูกกัดเซาะให้เล็กลงเมื่อมีอายุมากขึ้น กล้ามเนื้อยึดเปลือกเป็นรูปไต ขอบเปลือกเรียบ เปลือกสีครีม

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยในบริเวณน้ำกร่อยจนถึงน้ำเค็ม ยึดเกาะกับวัสดุใต้น้ำ กรองกินสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กและตะกอนแขวนลอยในมวลน้ำ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยตะไกรมยักษ์
หอยนางรม

Crassostrea gigas (Thunberg, 1793)
Giant pacific oyster

ภาพจาก: http://www.eumed.net/malakos/guia/biv_b.html

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 70-300 มิลลิเมตร เปลือกหนา ทรงเปลือกมีความผันแปรตามพื้นที่ที่ยึดเกาะ เปลือกมีขนาดใหญ่มาก อาจใหญ่ได้ถึง 450 มิลลิเมตร ฝาซ้ายขวาแตกต่างกัน ฝาซ้ายมักติดกับวัสดุ มีก้นลึกกว่าด้านขวา มีสันตามแนวรัศมีออกมาทางด้านนอก ฝาขวาแบน ขอบด้านนอกเรียบ มีหนามทู่ๆ ยื่นออกมาจากเปลือก โดยลูกหอยจะมีหนามขนาดใหญ่ และหนามจะค่อยๆ ถูกกัดเซาะให้เล็กลงเมื่อมีอายุมากขึ้น กล้ามเนื้อยึดเปลือกเป็นรูปไต ขอบเปลือกเป็นจีบคล้ายฟาน้ำอัดลม เปลือกสีครีมขอบเปลือกเป็นสีม่วงเข้ม

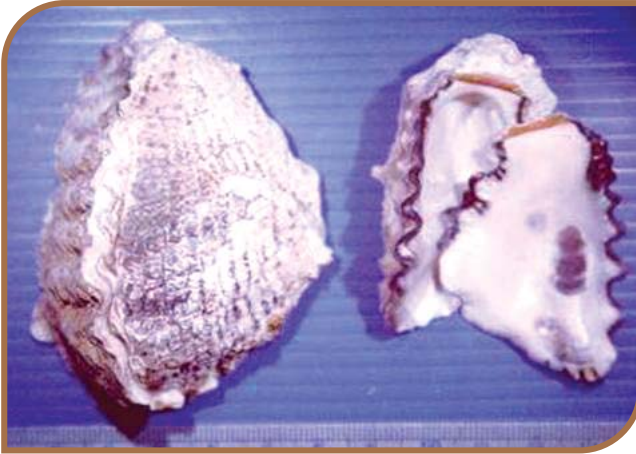
นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยในน้ำกร่อยจนถึงน้ำเค็ม ยึดเกาะกับวัสดุใต้น้ำ กรองกินสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กและตะกอนแขวนลอยในมวลน้ำ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยนางรมปากจีบ หอยปากจีบ
หอยอีรม หอยเจาะ

Saccostrea commercialis (Ireland & Roughley)
Oyster

ภาพจาก: <http://forum.sanook.com/forum/?topic=2123169>

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 100-250 มิลลิเมตร เปลือกหนา ทรงเปลือกมีความผันแปรตามพื้นที่ที่ยึดเกาะ ฝาซ้ายขวาแตกต่างกัน ฝาซ้ายมักติดกับวัสดุ มีก้นลึกกว่าด้านขวา มีสันตามแนวรัศมีออกมาทางด้านนอก ฝาขวาแบน ขอบด้านนอกเรียบ มีหนามทู่ๆ ยื่นออกมาจากเปลือก โดยลูกหอยจะมีหนามขนาดใหญ่ และหนามจะค่อยๆ ถูกกัดเซาะให้เล็กลงเมื่อมีอายุมากขึ้น กล้ามเนื้อยึดเปลือกเป็นรูปไต ขอบเปลือกเป็นจีบคล้ายฟาน้ำอัดลม เปลือกสีครีมขอบเปลือกเป็นสีม่วงเข้ม

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยในน้ำกร่อยจนถึงน้ำเค็มหรือในป่าชายเลน มักอยู่กันหนาแน่น ตั้งแต่บริเวณน้ำขึ้นน้ำลงไปจนถึงความลึกประมาณ 5 เมตร ยึดเกาะกับวัสดุใต้น้ำ กรองกินสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กและตะกอนแขวนลอยในมวลน้ำ

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยกาบแหลม หอยเงี้ยว หอยลูกปลา
หอยเสียบ หอยหัวปลี หอยทราย หอยเขี้ยว

Ensidens ingallsianus (Lea,1852)
Freshwater mussel

ภาพจาก: จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 15-70 มิลลิเมตร เปลือกบาง ด้านบนและด้านล่างของเปลือกเกือบขนานกัน พื้นบานพับส่วนกลางเทียมยาว บาง เป็นรอยย่น มี 1 หรือ 2 ซี่ในฝาซ้าย ฝาขวามี 2 ซี่ พื้นด้านข้าง ยาว คม และบาง

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยกาบ หอยกาบก็
หอยกาบส้ม

Hyriopsis (Limnoscapha) myersiana (Lea, 1856)

Freshwater mussel

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 30-160 มิลลิเมตร เปลือกมีขนาดใหญ่ ตัวเต็มวัยเปลือกยาว 14 เซนติเมตร เปลือกขนาดใหญ่ ไม่ป่องมาก ฟันบานพับส่วนกลางเทียม กว้าง ฟันด้านข้าง แบน ยาว มี 2 ซี่ในฝาซ้าย และ 1 ซี่ในฝาขวา

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยกาบ

Physunio inornatus (Lea, 1856)

Freshwater mussel

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 190-210 มิลลิเมตร เปลือกมีขนาดเล็ก รูปไข่ เปลือกด้านหลังมีปีกเล็กน้อย ฟันบานพับส่วนกลางเทียม ขนาดยาว บาง ฟันด้านข้างยาว บาง แยกออกจากกันชัดเจน

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยกาบ หอยกาบก็
หอยกิบก็ หอยเม็ดมะม่วง

Pilsbryoconcha exillis compressa (Martens,1860)

Freshwater mussel

ภาพจาก : จุฑา มาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-115 มิลลิเมตร เปลือกยาว บอบบางและแบนข้างมาก เปลือกลักษณะคล้ายกับ *P. exillis exillis* แต่ด้านหลังเปลือกปลายชี้ตรง เปลือกด้านล่างโค้งเล็กน้อย มีส่วนสูงมากกว่าในตัวที่มีความยาวเท่ากัน ไม่มีฟันบานพับ

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง

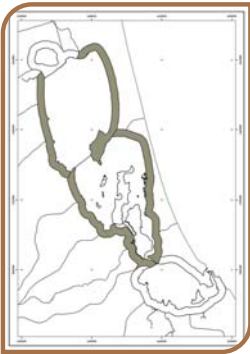
หอยกาบ หอยกาบก็ หอยกิบก็
หอยก็ หอยเม็ดมะม่วง

Pilsbryconcha exillisa exillilis (Lea, 1839)

Freshwater mussel

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 30-85 มิลลิเมตร ลักษณะเปลือกยาวบอบบางและแบนด้านข้างมาก ความยาวเป็นสองเท่าของความสูง เปลือกลักษณะคล้ายกับ *P. exillilis compressa* แต่ด้านหลังเปลือกปลายซึ้งเล็กน้อย เปลือกด้านล่างเกือบไม่มีฟันบานพับ

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยกาบ

Pseudodon mouhoti (Lea, 1863)

Freshwater mussel

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 30-100 มิลลิเมตร เปลือกเป็นรูปไต เปลือกบาง ความสูงของเปลือกน้อยกว่า 2/3 เท่าของความยาว ด้านล่าง เปลือกตรงหรือโค้งเล็กน้อย พื้นบานพับส่วนกลางเทียม เป็นตุ่มบาง และไม่มีพื้นด้านข้าง

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในพื้นที่ตื้นน้ำ กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยกาบ

Pseudodon vondembuschianus chaperi (Morgan, 1885)

Freshwater mussel

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 25-85 มิลลิเมตร เปลือกหนา รูปไข่ ขนาดค่อนข้างใหญ่ ด้านหน้าสั้น มน ด้านหลังยาว ปลายหุ้ มีปีก เล็กน้อย ฟันบานทับส่วนกลางเทียมเป็นตุ่มเล็ก ไม่มีฟันด้านข้าง

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยกาบ

Uniandra contradens crossei (Deshayes, 1876)

Freshwater mussel

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 40-60 มิลลิเมตร เปลือกรูปไข่ค่อนข้างสั้น กลม ป่อง ฟันแข็งแรง ฟันบานพับส่วนกลางเทียมบนฝาซ้ายมี 1 ซี่ เล็กแบน ฝาขวามี 2 ซี่สั้นๆ ฟันด้านข้างฝาซ้ายยาว บาง มี 2 ซี่ ฝาขวามี 1 ซี่

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยกาบ

Uniandra contradens rusticoides Brandt, 1974

Freshwater mussel

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-60 มิลลิเมตร เปลือกมีรอยย่น ทั้งเปลือกคล้าย *U. contradens rusticoides* เปลือกบาง ฟันแข็งแรง ฟัน บานพับส่วนกลางเทียมบนฝาซ้ายมี 1 ซี่เล็ก บนฝาขวามี 2 ซี่สั้นๆ ฟันด้านข้าง ฝาซ้ายยาวบาง มี 2 ซี่ฝาขวามี 1 ซี่

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 20-30 มิลลิเมตร รูปร่างคล้ายหอยแมลงภู่ ปลายด้านหน้าชี้ เปลือกด้านบนโค้ง ด้านล่างตรง บานพับมีฟันบาน พับแบบฟันบานพับส่วนกลางแท้

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่กับที่โดยสร้างเส้นใยมายึดเกาะกับวัสดุเช่นหินหรือไม้ใต้น้ำ กรองสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กและตะกอนแขวนลอยในมวลน้ำกินเป็นอาหาร เป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่น

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยทราย

Corbicula arata (Sowerby, 1877)

Marsh clam

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-20 มิลลิเมตร รูปร่างคล้ายพัด เปลือกค่อนข้างหนา ส่วนยอดอยู่ตรงกลาง ด้านหน้าและด้านหลังสมมาตรกัน ล้นเรียงตัวห่างๆ พื้นบานพับส่วนกลาง 3 ซี่ในแต่ละฝา พื้นด้านข้างเป็นซี่ยาวโค้ง มี 1 ซี่ในฝาซ้ายและ 2 ซี่ในฝาขวา

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยขวานมุดองก์ หอยทราย
หอยขวาน

Corbicula baudoni Morelet, 1886
Baudon's marsh clam

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-40 มิลลิเมตร เปลือกหนา รูป
พัด ค่อนข้างอ้วน ส่วนยอดอยู่ตรงกลาง ด้านหน้าตอมนบนเว้าเล็กน้อย
พื้นบานพับส่วนกลาง 3 ซี่ในแต่ละฝา พื้นด้านข้างเป็นซี่ยาวโค้ง
มี 1 ซี่ในฝาซ้ายและ 2 ซี่ในฝาขวา

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืดอาศัยอยู่ในพื้นหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอมนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

หอยทราย

Corbicula blandiana Prime, 1864
Marsh clam

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-20 มิลลิเมตร เปลือกเป็นรูปสามเหลี่ยม ทน ความยาวด้านหน้าและด้านหลังเกือบจะเท่ากัน ส่วนยอดอยู่ตรงกึ่งกลาง ด้านหน้าโค้งมน มีความชันเว้าเล็กน้อยบริเวณส่วนบน สันห่างกว่าชนิดอื่นๆ ฟันบานพับส่วนกลางมี 3 ซี่ในแต่ละฝา ฟันด้านข้างเป็นซี่ยาวโค้ง มี 1 ซี่ในฝาซ้ายและ 2 ซี่ในฝาขวา

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยขวานสีเกาลัด
หอยทราย

Corbicula castanea (Morelet, 1865)
Marsh clam, Corbicula clam, Asian clam

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-20 มิลลิเมตร เปลือกขนาดเล็ก ส่วนยอดเอียงไปทางด้านหน้าเล็กน้อย สูง ด้านหน้าชันกว่า ด้านหลังเล็กน้อย ด้านล่างกลม ฟันบานพับส่วนกลางมี 3 ซี่ ในแต่ละฝา ฟันด้านข้าง เป็นซี่ยาวโค้ง มี 1 ซี่ในฝาซ้ายและ 2 ซี่ในฝาขวา

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยขวาน

หอยทราย หอยเลียด

Corbicula cyreniformis Prime, 1861

Marsh clam, Corbicula clam, Asian clam

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 15-30 มิลลิเมตร เปลือกหนา รูปสามเหลี่ยม ส่วนยอดสูง เอียงไปทางด้านหลังเล็กน้อย มีสันชัดเจน ฟันบานพับส่วนกลาง 3 ซี่ในแต่ละฝา ฟันด้านข้างเป็นซี่ยาวโค้ง มี 1 ซี่ในฝาซ้ายและ 2 ซี่ในฝาขวา

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในพื้นที่ตื้นน้ำ กรองกินอินทรีย์สาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยขวาน

หอยก้ามม้า หอยทราย

Corbicula cf. fluminea (O.F. Muller, 1774)

Marsh clam, Corbicula clam, Asian clam

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-30 มิลลิเมตร เปลือกรูปไข่ ส่วนยอดเอียงไปทางด้านหนา ความสูงน้อยกว่าความยาว ด้านหน้าสั้นและชันกว่า ด้านหลังเรียวยาว พื้นบานพับส่วนกลาง 3 ซี่ในแต่ละฝา พื้นด้านข้าง เป็นซี่ยาวโค้ง มี 1 ซี่ในฝาซ้ายและ 2 ซี่ในฝาขวา

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน ทะเลสาบตอนกลาง และทะเลสาบตอนล่าง

หอยขวานกุตตาพี หอยทราย
หอยตาก หอยขวาน หอยเตาะ

Corbicula gustaviana Martens, 1900
Marsh clam, Corbicula clam, Asian clam

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-25 มิลลิเมตร เปลือกเป็นรูปสามเหลี่ยม หนา ส่วนยอดยกสูงและเอียงไปด้านหน้าเล็กน้อย ล้นเรียงระยะห่างปานกลาง พื้นบานพับส่วนกลางมี 3 ซี่ในแต่ละฝา พื้นด้านข้าง เป็นซี่ยาวโค้ง มี 1 ซี่ในฝาซ้ายและ 2 ซี่ในฝาขวา

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยขวานชวา หอยขวาน
หอยทราย หอยตาก

Corbicula javanica (Mousson, 1849)
Marsh clam, Corbicula clam, Asian clam

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-30 มิลลิเมตร เปลือกเป็นรูปสามเหลี่ยม ขอบด้านหน้าและหลังตรงและได้สมมาตรกัน ส่วนยอดยกสูงและอยู่ตรงกลางมีพื้นบานพับส่วนกลาง 3 ซี่ในแต่ละฝา พื้นด้านข้างเป็นซี่ยาวโค้ง มี 1 ซี่ในฝาซ้ายและ 2 ซี่ในฝาขวา

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหารหลัก

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนกลาง

หอยควน หอยทราย
หอยขวาน หอยเล็บม้า

Corbicula moreletiana Prime, 1867
Marsh clam, Corbicula clam, Asian clam

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-30 มิลลิเมตร เปลือกหนา อ้วน ความสูงมากกว่าความยาว สันห่างชัดเจน ด้านหน้าส่วนบนมีส่วนโค้งเว้า ส่วนยอดอยู่ตรงกลาง พื้นบานพับส่วนกลางมี 3 ซี่ในแต่ละฝา พื้นด้านข้าง เป็นซี่ยาวโค้ง มี 1 ซี่ในฝาซ้ายและ 2 ซี่ในฝาขวา

นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนบน และทะเลสาบตอนกลาง

หอยทราย

หอยขวาน หอยเลียด

Corbicula noetlingi Martens, 1899

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 15-40 มิลลิเมตร เปลือกรูปรี ส่วนยอดเอียงไปทางด้านหน้า ด้านหน้าสั้นและชันกว่าด้านหลังซึ่งเรียวยาวเป็นสันชัดเจน ฟันบานพับมี 3 ซี่ในแต่ละฝา ฟันด้านข้างเป็นซี่ยาวโค้ง มี 1 ซี่ในฝาซ้ายและ 2 ซี่ในฝาขวา

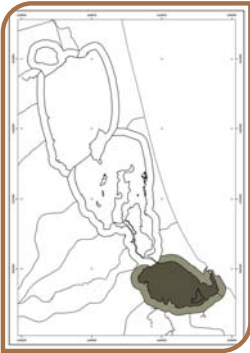
นิเวศวิทยา : หอยน้ำจืด อาศัยอยู่ในหน้าดิน กรองกินอินทรีย์สารเป็นอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยกัน
หอยตาก

Geloina coaxana
Common mangrove clam

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 10-15 มิลลิเมตร เปลือกใหญ่ หนา รูปไข่ หรือคล้ายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เปลือกสีขาว เปลือกชั้นนอกเป็นสีเหลืองอมเขียว แต่จะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเมื่ออายุมากขึ้น เปลือกด้านบนสั้น เว้าเอ็นยึดเปลือกยาวและหนา แต่ไม่ยื่นออกมา

นิเวศวิทยา : หอยทะเล อาศัยในบริเวณชะวากทะเล ปากแม่น้ำ หาดโคลนหรือป่าจาก กรองกิน อินทรีย์สาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง

หอยตลับ หอยตลับลาย หอยขาว
หอยกระปุก หอยไฟไหม้

Meretrix meretrix (Linnaeus, 1758)
Oriental hard clam, Venus clam

ลักษณะ : หอยสองฝา ขนาด 80-100 มิลลิเมตร เปลือกหนา เรียบ เป็นมัน เปลือกสองข้างเท่ากัน บานพับมีฟันส่วนกลาง และ ฟันบานพับด้านข้างเป็นแฉก สีหลากหลายแต่ส่วนมากมีสีขาว และลายเส้นสีน้ำตาล เปลือกด้านในสีขาวแต่มุมบนด้านท้าย อาจมีสีม่วง

นิเวศวิทยา : หอยทะเล ฟังตัวในหน้าดินแบบทรายในเขตน้ำขึ้นน้ำลง

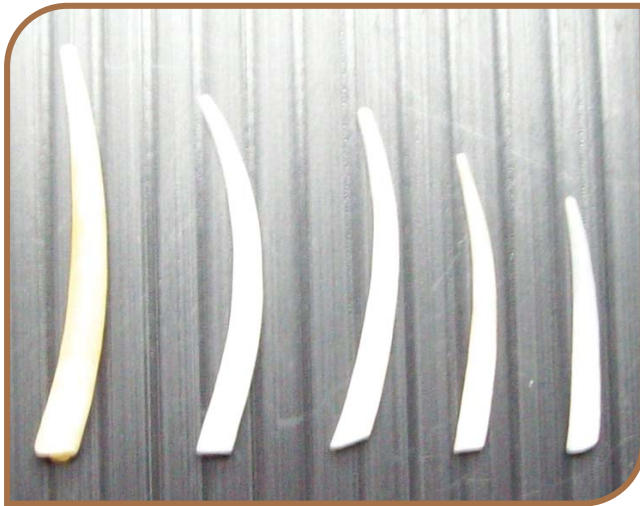
การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

หอยงาช้างขอบจักร

Dentalium cf. aprinum Linnaeus, 1767

Boar's Tusk shell

ลักษณะ : เปลือกโค้ง ขนาด 10-20 มิลลิเมตร ผิวเรียบ มีสันขนาดเล็กตามแนวยาวรอบเปลือก ประมาณ 20 สัน ทั่วไปใหญ่หนวดบาง

นิเวศวิทยา : หอยทะเล ฟังตัวอยู่ในหน้าดินแบบโคลน ที่ความลึกประมาณ 3-5 เมตร กินอินทรีย์สารตามหน้าดินโดยใช้หนวดรวบรวมอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

หอยงาช้างปล้อง

Laevidentalium cf. eburneum (Linnaeus, 1767)

Smooth elephant tusk shell

ภาพจาก : จุฑามาศ และคณะ (2550)

ลักษณะ : เปลือกโค้ง ขนาด 20-50 มิลลิเมตร ผิวเรียบเป็นมัน ไม่มีสันตามยาว บริเวณแนวเส้นตามขวางจะโปร่งแสงเล็กน้อย
เท่าใหญ่ หนวดบาง

นิเวศวิทยา : หอยทะเล ฟังตัวอยู่ในหน้าดินแบบโคลน ที่ความลึกประมาณ 5-10 เมตร กินอินทรีย์สารตามหน้าดินโดยใช้หนวดรวบรวมอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ลักษณะ : เปลือกโค้ง ขนาด 5-15 มิลลิเมตร ผิวเรียบเป็นมัน ไม่มีสันตามยาว บริเวณแนวเส้นตามขวางจะโปร่งแสงเล็กน้อย ทั่วไปใหญ่ หนวดบาง

นิเวศวิทยา : หอยทะเล ฟังตัวอยู่ในหน้าดินแบบโคลน ที่ความลึกประมาณ 5-10 เมตร กินอินทรีย์สารตามหน้าดินโดยใช้หนวดรวบรวมอาหาร

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ปลาหมึกกระดองทางแหลม

Sepia (Acanthosepion) aculeata
Ferrussac & d'Orbigny, 1835
Needle cuttlefish

ลักษณะ : ลำตัวป้อม สั้น ขนาด 70-100 มิลลิเมตร บนหลังมีตั้งเนื้อเล็กๆ เรียงเป็นแถวตามยาวหลายแถวใกล้กับครีบ ตรงกลางลำตัวมีลายรูปอานม้าสีขาวพาดขวางและมีจุดขาว 3 จุดตรงกึ่งกลางฐานครีบมีเส้นสะท้อนแสงตามแนวยาว ด้านนอกหนวดคู่ที่ 2 และ 3 มีแถบสีส้มแดง หนวดคู่ที่ 4 ช่างซ้ายเป็นหนวดผสมพันธุ์ ส่วนมือมีปุ่มตุต 10-14 แถว ขนาดเล็กเท่าๆกัน กระดองหรือเปลือกภายในเป็นหินปูน รูปไข่แบน ส่วนหน้าของปลายด้านล่างกระดองเป็นรูปตัว U หัวกลับ หนามตรงท้ายกระดองยาว ตรง และแหลมคม

นิเวศวิทยา : ปลาหมึกหน้าดิน อาศัยในทะเลบริเวณชายฝั่ง ที่หน้าดินเป็นโคลน ททรายหรือทรายปนโคลน ปกติจะฝังตัวอยู่ในหน้าดินยกเว้นเมื่อออกมาหาอาหารซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกกุ้งปู ผสมพันธุ์วางไข่ตลอดปี ไข่เป็นแบบไข่เดี่ยวมีฟองเดี่ยวอยู่ในถุงกลมสีขาวมีก้านและจุกแหลม

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ปลาหมึกกระดองทางใหม่
ปลาหมึกกระเปาะ
ปลาหมึกกระดองกันใหม่ ปลาหมึกตุตเน่า

Sepiella inermis
Ferrussac & d'Orbigny, 1835
Spineless cuttlefish

ลักษณะ : ลำตัวค่อนข้างยาว ขนาด 50-100 มิลลิเมตร เป็นรูปไข่ สีน้ำตาลปนเทา ขนาดลำตัว 50-80 มิลลิเมตร ด้านท้ายตัวบนด้านหลังมีปุ่มสีน้ำตาลเข้มที่มีช่องเปิดอยู่ทางด้านท้อง ปุ่มดูบนหัวควมมี 4 แถว มือจับมีปุ่มตุต 12-24 แถว ครีบยาวตลอดความยาวของลำตัว มีแต้มสีขาวหรือสีน้ำตาลแดง รูปไข่ เรียงตัวกันเป็นแนวรอบฐานครีบ ข้างละ 7 จุดขึ้นไป กระดองเป็นหินปูน รูปไข่ ตรงกลางหนา และไม่มีหนามที่ปลายด้านท้าย

นิเวศวิทยา : ปลาหมึกหน้าดิน อาศัยในทะเลบริเวณชายฝั่งและปากแม่น้ำที่หน้าดินเป็นโคลน สามารถทนทานความเค็มต่ำได้ดีกว่าปลาหมึกชนิดอื่น เป็นปลาหมึกหน้าดินที่ค่อนข้างวงไว ชอบว่ายน้ำลอยตัวหาอาหารมากกว่าจะฝังตัวรอเหยื่ออยู่ในหน้าดิน อาหารส่วนใหญ่ได้แก่ ปลาหน้าดินและพวกกุ้งปู ไข่เป็นแบบไข่เดี่ยวมีฟองเดี่ยวอยู่ในถุงกลมสีดำมีก้านและจุกแหลมตัวอ่อนแรกเกิดขนาดประมาณ 2 มิลลิเมตร เป็นแพลงก์ตอนประมาณ 3-5 วัน จึงลงสู่หน้าดิน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ปลาหมึกหูช้าง

ปลาหมึกการ์ตูน ปลาหมึกกระเป๋

Euprymna sp.

Bobtail squid

ลักษณะ : ลำตัวอ้วนป้อม ขนาด 20-30 มิลลิเมตร มีเม็ดสีดำขนาดใหญ่ ประทั่วตัว ด้านหน้าลำตัวมีส่วนเชื่อมติดกับหัว ครีบกกลมสั้น ยาวไม่พ้นส่วนลำตัว หนวดมีปุ่มดูด 4 แถว ปุ่มดูดบางปุ่มบนหนวดคู่ที่ 2 และ 4 ขนาดใหญ่กว่าปุ่มอื่นเล็กน้อย แต่บนหนวดคู่ที่ 3 ใหญ่กว่ามาก หนวดคู่ที่ 1 ช่างซ้ายของเพศผู้เป็นหนวดผสมพันธุ์ มีลักษณะ หนา สั้น มีอวัยวะเรืองแสง 1 คู่ อยู่ในช่องตัว บริเวณอุ้งน้ำปลาหมึก

นิเวศวิทยา : ปลาหมึกหน้าดิน อาศัยในทะเลบริเวณชายฝั่ง หน้าดินเป็นโคลนหรือทราย เวลากลางวันจะฝังตัวอยู่ในหน้าดิน อาหารเป็นพวกกุ้ง ปูขนาดเล็ก ไข่เป็นแบบไข่เดี่ยวมีฟองเดี่ยว อยู่ในถุงกลมไม่มีก้าน ตัวอ่อนแรกเกิดขนาด 1-2 มิลลิเมตร เป็นแพลงก์ตอน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

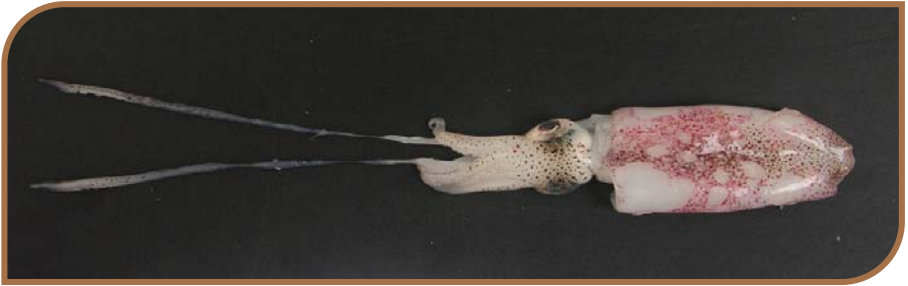
ปลาหมึกกล้วย

ปลาหมึกหลอด ปลาหมึกจึกโก่

Photololigo (Photololigo) duvauceli

Orbigny, 1835

Indian squid

ลักษณะ : ลำตัวเพรียวยาว ขนาด 150-300 มิลลิเมตร มีจุดสีแดงปนม่วงขนาดเล็กประอยู่ตลอดตัว ครีบริ้วปลีเหลี่ยมขนมเปียกปูนบริเวณส่วนท้ายของลำตัว ปุ่มดูดบนหนวดมีจำนวนสองแถว ส่วนมือจับขยายใหญ่ ปุ่มดูดตรงกลางมือขนาดใหญ่กว่าอันที่อยู่ปลายมือชัดเจน หนวดคู่ที่ 4 ช่างซ้ายของเพศผู้เปลี่ยนรูปเป็นหนวดผสมพันธุ์โดยครึ่งหนึ่งของหนวดมีติ่งเนื้อขึ้นมาแทนปุ่มดูด แขนหรือเปลือกภายในตัวเป็นไคติน รูปหอกลักษณะเป็นแผ่นใสบางและตรง

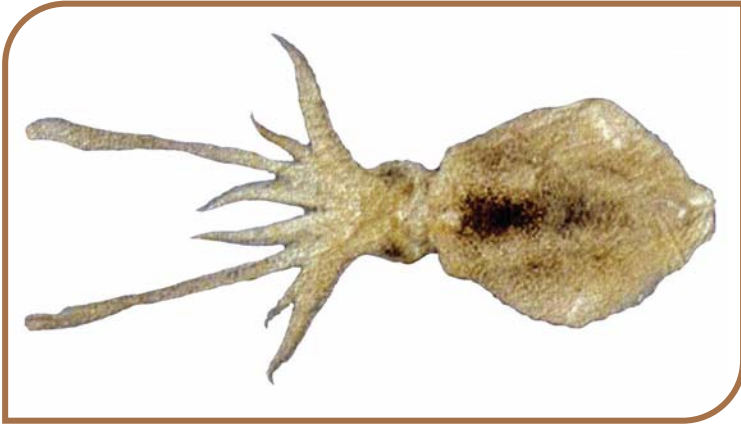
นิเวศวิทยา : ปลาหมึกกลางน้ำ อาศัยในทะเลบริเวณชายฝั่ง อยู่รวมกันเป็นฝูง กินปลาและพวกกุ้งปูเป็นอาหาร ตัวอย่างทั้งหมดที่พบภายในทะเลสาบมีขนาด 30-60 มิลลิเมตร ไม่ใช่ระยะตัวเต็มวัย ไซ้เป็นแบบฝักยาวสีขาวมีตัวอ่อนภายในฝักไซ้เดียวกันนับร้อยตัว ลูกปลาหมึกแรกเกิดเป็นแพลงก์ตอน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ปลาหมึกหอม
ปลาหมึกตะเกา

Sepioteuthis lessoniana Lesson, 1830
Bigfin squid, bigfin reef squid

ลักษณะ : ลำตัวยาว หนา ขนาด 150-250 มิลลิเมตร ความกว้างเกือบครึ่งของความยาว ตัวเต็มวัยมีครีบใหญ่ ยาวเกือบตลอดตัว กว้างถึง 3 ใน 4 ของความยาวลำตัว ปุ่มดูดบนหนวดเรียงกันจำนวน 4 แถว ตามแนวยาว ขอบปุ่มดูดเป็นพื้นแหลม มือจับยาวกว้าง ปุ่มดูดตรงกลางมือใหญ่กว่าที่ส่วนอื่น หนวดคู่ที่ 4 ข้างซ้ายของเพศผู้เปลี่ยนรูปเป็นหนวดผสมพันธุ์โดยประมาณ 1 ใน 3 ของความยาวหนวดมีติ่งเนื้อขึ้นมาแทนปุ่มดูด เพศผู้มีลายเป็นขีดสีขาวตามขวางบนหลัง ส่วนเพศเมียลายเป็นจุดขาว แขนภายในลำตัวใส เป็นไคติน รูปหอก เป็นแผ่นตรง ใส กว้างกว่าแกนของปลาหมึกกล้วย

นิเวศวิทยา : ปลาหมึกกลางน้ำ อาศัยในทะเลชายฝั่งอ่าวไทย บริเวณแนวหินและแนวปะการัง อยู่รวมกันเป็นฝูงขนาดเล็กประมาณ 10 ตัว ปลาหมึกส่วนใหญ่ที่จับได้ด้วยเครื่องมือลอบปลาหมึก เป็นปลาหมึกชนิดนี้ ไข่เป็นไข่แบบฝัก มีตัวอ่อนประมาณ 3-7 ตัวในฝักเดียวกัน ใช้เวลาฟัก 3 สัปดาห์ ลูกปลาหมึกแรกเกิดเป็นแพลงก์ตอน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

ปลาหมึกสายดำ ปลาหมึกยักษ์
ปลาหมึกสายลายหินอ่อน
ปลาหมึกสายใหญ่ ปลาหมึกวูววย

Amphioctopus aegina (Gray, 1849)
Marbled octopus, Sand bird octopus

ลักษณะ : ลำตัวป้อมและค่อนข้างกลม ขนาด 30-70 มิลลิเมตร ปลายเป็นตาข่ายสีน้ำตาล มีลายเป็นเส้นสีครีมตามยาวที่กึ่งกลางตัว ตาขนาดเล็กไม่มีติ่งเนื้อบนตา มีแถบสีครีมพาดระหว่างตาทั้งสองข้าง หนวดค่อนข้างหนา สั้น ความยาวประมาณ 2-3 เท่าของความยาวลำตัว หนวดคู่ที่ 3 และ 4 ทางด้านล่างยาวที่สุด หนวดคู่แรกสั้นที่สุด หนวดคู่ที่ 3 ข้างขวาของเพศผู้เป็นหนวดผสมพันธุ์ หนวดแต่ละเส้นมีปุ่มตุ่มจำนวน 100-130 ปุ่ม ปุ่มตุ่มบนหนวดคู่ที่ 2 และ 3 ของเพศผู้ 2-3 ปุ่มมีขนาดใหญ่กว่าอันอื่น ไม่มีเป็เลือกภายใน

นิเวศวิทยา : ปลาหมึกหน้าดิน อาศัยในทะเลบริเวณชายฝั่งอ่าวไทย ที่หน้าดินเป็นโคลน ทราย และโคลนปนทราย อาหารเป็นพวกปลาหน้าดิน กลุ่มกุ้งปู และกลุ่มหอยสองฝา ไข่เป็นแบบไข่เดี่ยวแต่ไม่มีจุกแหลม ใช้เวลาฟักประมาณ 2 สัปดาห์ ลูกปลาหมึกแรกเกิดขนาด 2 มิลลิเมตร เป็นแพลงก์ตอน

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

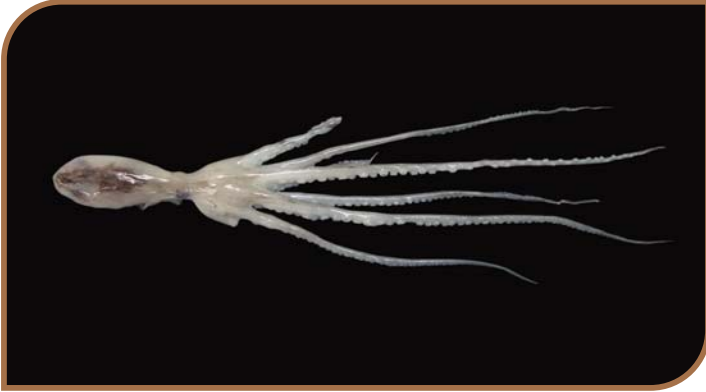

ปลาหมึกสายขาว

ปลาหมึกสายใหญ่ ปลาหมึกยักษ์

Cistopus indicus (Rapp, 1835)

Old woman octopus

ลักษณะ : ลำตัวป้อมและค่อนข้างกลม ขนาด 30-50 มิลลิเมตร สีครีม ชมพูหรือเทา มีติ่งเนื้อเล็กๆ ประบนหลังเล็กน้อย หนวดยาว 6-7 เท่าของความยาวลำตัว หนวดคู่แรกยาวกว่าหนวดคู่ที่ 4 หนวดคู่ที่ 3 ข้างขวาของเพศผู้เป็นหนวดผสมพันธุ์ ปุ่มดูดบนหนวดมีจำนวน 110-140 ปุ่มระหว่างโคนหนวดรอบๆ ปากทุกเส้นมีถุงน้ำเปิด ปลาหมึกสายชนิดนี้เมื่อโตเต็มที่อาจมีความยาวลำตัวได้ถึง 180 มิลลิเมตร ความยาวทั้งหมด 1,000 มิลลิเมตร น้ำหนักอาจมากถึง 2,000 กรัม แต่ที่พบในทะเลสาบมีขนาด 30-70 มิลลิเมตร ยังไม่ถึงระยะตัวเต็มวัย ไม่มีเปลือกภายใน

นิเวศวิทยา : ปลาหมึกหน้าดิน อาศัยในทะเลบริเวณชายฝั่งอ่าวไทยและบริเวณน้ำกร่อยปากแม่น้ำ ที่หน้าดินเป็นโคลน อาหารเป็นพวกปลาหน้าดิน ปู และกลุ่มหอยสองฝา ชีวประวัติอื่นๆ ยังไม่ทราบแน่ชัด

การแพร่กระจาย : ทะเลสาบตอนล่าง และชายฝั่งทะเลอ่าวไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2549. รักษ์เสาสบ คู่มือการเรียนรู้สำหรับประชาชน เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบ. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 129 หน้า.
- กองวิเคราะห์ผลกระทบ. 2522. รายงานการสำรวจเบื้องต้นทางด้านสิ่งแวดล้อมพหุเทนิอ ทะเลน้อย. สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกรุงเทพฯ. หน้า 5-25.
- กิตติยากรณ์ บัวเพ็ชร์. 2545. วัฏจักรและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรร่วมกันของตัวอ่อนแลงปอในบริเวณทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จรรยา เล็กประยูร. 2549. มวนน้ำที่กองพากูมีตะวันตก. บริษัทเอ็กซ์เพรสจำกัด, กรุงเทพฯ. 56 หน้า.
- จระยุคร์ รื่นศิริกุล. 2550. ความขุกขุมและความหลากหลายของแอมฟิพอดในทะเลสาบสงขลาตอนบน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาวาริชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- จิราภา บริรักษ์. 2543. ปิเวศวิทยาและอนุกรมวิธานของไส้เดือนทะเล บริเวณป่าชายเลนจังหวัดระนอง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จุฑามาส จิวาลักษณ์, พีชิต พรหมประศรี และอรภา นาคจินดา. 2550. หอยกาบน้ำจืดของไทย. กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 70 หน้า.
- รณาคม บัณฑิตทองศรีรัตน์. 2549. กิ่งตึกแตน. จดหมายข่าวคณะประมง ปีที่ 3 ฉบับที่ 4 ประจำเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2549.
- ธรณ์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ และพันธุ์พิภย์ วิเศษพงษ์พันธุ์. 2550. คู่มืออันดามัน ปูทะเลไทย. 336 หน้า.
- นวรรตน์ ไกรพานนท์, ศวี พูลแก้ว, ศิริชัย เรืองฤทธิ์ และมนัส ช่วงประทีป. 2547. รายงานสถานภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเล ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. บริษัท อินทกรรเต็ด โปรโมชัน เทคโนโลยี จำกัด. กรุงเทพฯ. 64 หน้า.
- บำรุงศักดิ์ จัตรอนันทเวช. 2549. โครงการแผนที่ภูมิทัศน์ภาคใต้: ฐานเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรม. ปู: สัตว์. หน้า 18-38.
- พิสุทธ์ เอกอำนวยการ. 2538. แมลงปอของไทย. พี พรินตติ้ง กรุ๊ป จำกัด, กรุงเทพฯ. 168 หน้า.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย. 2542. สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่มที่ 7 ทะเลสาบสงขลา-อูร์ไม่ใช่: ปิกาน. จัดพิมพ์เนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542. หน้า 3231-3241.

- สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน. 2551. เกาะพระทอง ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, กระทรวงทรัพยากร-ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 303 หน้า.
- สุรินทร์ มังดาชีพ. 2547. สัตว์ชายฝั่งทะเลไทย. สำนักพิมพ์แพรววิทยา. 310 หน้า.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. 2548. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เล่ม 2. วิวัฒน์ สุทธิวิภากร และฉัตรไชย รัตน์ไชย (บรรณาธิการ). ทาดใหญ่, สงขลา. หน้า 1.1-1.6.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2551. กั้ง กุ้ง ปู ในประเทศไทย: รายงานการประชุมระดมความคิดเห็นต่อร่างรายการชนิดพันธุ์สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง กลุ่มครัสเตเชีย (crustacean). กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. 71 หน้า.
- ศุภฤกษ์ วิฒนสิทธิ์ และวัฒนา ชูแสง. 2531. การสำรวจแมลงปอและแมลงปอเข็มนบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา. ว. สงขลานครินทร์ วทก. 10: 33-37.
- ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง. คู่มือภาพจำแนกชนิดพืชและสัตว์น้ำที่สำคัญในทะเลสาบสงขลาและพื้นที่ใกล้เคียง. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 337 หน้า.
- อรกา นาคจินดา, มณฑิรา เข้มกัมย์มนัส, จุฑามาส จิวาลักษณ์, วิสาชา ปุณยนก และจินตนา ไตรนะโกศา. 2548. การใช้ประโยชน์จากทอยน้ำจืดในประเทศไทย. กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 155 หน้า.
- Barnard, J. L. 1969. Family and Genera of Marine Gammaridean Amphipoda. City of Washington : Smithsonian Institution Press.
- Barnes, D. R. 1987. Invertebrate Zoology. Fifth Edition. Florida: Saunder College publishing.
- Borror, D. J., Triplehorn, C. V. and Johnson, N.F. 1989. An Introduction to the Study of Insects. 5th edi. Sauders College Publishing, New York. 875 pp.
- Bott, R. 1968. Parathelphusidae aus Hinterindien (crustacea, Decapoda, Parathelphusidae). Senckenbergiana biol. 49(5). P. 403-422.
- Bousfield and Hendrick. 2002. The talitroidean amphipod family Hyalidae revised, with emphasis on the North Pacific Fauna: systematics and distrutinal ecology. Amphipacifica. 3(3): 17-134.

- Carpenter, K. E. and Niem, V. H. 2001. FAO species identification guide for fishery purposes. The living marine resources of the Western Central Pacific. Volume 2 Cephalopods, crustaceans, holothurians and shark. FAO, Rome. p. 828-1153.
- Chaitiamvong, S. and Supongpan, M. 1992. A Guide to Penaeoid Shrimps Found in Thai Waters. ASEAN-Australia Marine Science Project: Living Coastal Resources. 77 p.
- Coleman, C. O. and Leistikow, A. 2001. Suprealitoral talitrid Amphipoda and oncid Isopod (Crustacea) from the Southwest African coast. Org. Divers. Evol. 1, Electr. Suppl. 31-32.
- Day, J. 1967. A monograph on the Polychaeta of Southern Africa. British Museum Nat. Hist. Publ 656: 878.
- Dunning, M. C., M. D. Morman and A. L. Reid. 1998. Cephalopods. In: The Living Marine Resources of the Western Central Pacific Volume 2. Cephalopods, Crustaceans, Holothurians and Sharks, K. E. Carpenter and V. H. Niem (eds.), FAO Species Identification Guide for Fishery Purposes, Rome, Italy: pp. 687-708.
- Fauchald, K. 1977. The Polychaete worms. Definitions and keys to the Orders, Families and Genera. Natural History Museum of Los Angeles County. Science Series 28: 1-190.
- Haley, C. J. 1997. Comparison of secondary production, life history, and mouthpart morphology between two populations of the amphipod *Gammarus minus*. Ph.D. Dissertation. Virginia Polytechnic Institute and State University. Blacksburg, VA, USA.
- Hämäläinen, M. and Pinratana, A. 1999. Atlas of the Dragonflies of Thailand. Chok Chai Creation Printing Group Co., Ltd. Bangkok. 176 pp.
- Hickman, Jr., C. P., L. S. Roberts, A. Larson, H. I-Anson and D. J. Eisenhour. 2004. Integrated Principles of Zoology 13th ed. Boston, McGraw-Hill. 882 pp.
- Imbach, M. C. 1967. Gammaridean Amphipoda from the South China Sea. Naga Report 4 (1): 39-167.
- Kajanavanit, O. 2002. Identification Guide to Stream Invertebrate. Amarin Printing and Publishing. Bangkok, 56 pp.
- Krapp-Schichkel, T and Myer, A. A. 2006. New and little know Aoridae, Corophiidae, Kamakidae, Photidae and Unciolidae (Crustacea: Amphipoda) from Indo-Pacific. J. Mar. Biol. Ass. UK. 86: 1083-1096.

- Lehmkuhl, D. M. 1979. How to know the Aquatic Insect. Wm.C.Brown Company Publishers, Iowa. 168 pp.
- Lincoln, R. 1979. British marine amphipoda: Gammaridea. British Museum. 658 p.
- Lowry and Springthoe. 2005. New and Little-known Melitid amphipods from Australian Waters (Crustacea: Amphipoda: Melitidae). Rec. Aus. Mus. 57: 237-302.
- McCafferty, W. P. and Provonsha, A. V. 1981. Aquatic Entomology. Jones and Bartlett Publishers, Inc. Boston. 448 pp.
- Poutiers, J. M. 1998. Bivalves (Acephala, Lamellibranchia, Pelecypoda). In: The Living Marine Resources of the Western Central Pacific Volume 1 Seaweeds, Corals, Bivalves and Gastropods, K.E. Carpenter and V.H. Niem (eds.), FAO Species Identification Guide for Fishery Purposes, Rome, Italy: pp. 123-362.
- Poutiers, J. M. 1998. Gastropods. In: The Living Marine Resources of the Western Central Pacific Volume 1 Seaweeds, Corals, Bivalves and Gastropods, K.E. Carpenter and V.H. Niem (eds.), FAO Species Identification Guide for Fishery Purposes, Rome, Italy: pp. 363-648.
- Rouse, G. W. and F. Pleijel. 2001. Polychaetes. Oxford University Press, London.
- Ruppert, E. E., R. S. Fox and R. D. Barnes. 2004. Invertebrate Zoology 7th ed. California, Brooks/Cole-Thompson Learning. 963 pp.
- Thomas, D. J. 1993. Biological monitoring and tropical biodiversity in marine environments: a critique with recommendations, and comments on the use of amphipods as bioindicators. Journal of natural history. 27: 795-806.
- Tookvinas, S. and Sirimontaporn, P. 1988. Ecological properties review of Songkhla Lake in Report of Thailand and Japan Joint Coastal Aquaculture Research project .
- Yokokawa, T. 1984. Report on Aquaculture Ground Survey of Songkhla Lake. National Institute of Coastal Aquaculture, Songkhla, Thailand. 44 pp. National Institute of Coastal Aquaculture, Songkhla, Thailand. 44 pp.

ကာလພະသဲ

ตารางบัญชีรายชื่อไส้เดือนทะเลในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
Polychaete								
1	Ampharetidae	<i>Isolda pulchella</i> Fritz Müller, 1858						2 ^(1,2,4,5)
2	Aphroditidae	<i>Lepidonotus</i> sp.					2 ^(2,3)	2 ^(1,2,4,5)
3	Aphroditidae	<i>Pholoe</i> sp.					2 ^(2,3)	2 ^(1,2,4)
4	Aphroditidae	<i>Sthenolepis</i> sp.						2 ^(1,2)
5	Capitellidae	<i>Capitella capitata</i> Fabricius, 1780				2 ^(1,2)	1,2 ^(1,2) ,3	1,2 ^(4,5) ,3
6	Capitellidae	<i>Capitellides</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
7	Capitellidae	<i>Capitomastus</i> sp.					2 ^(1,2)	
8	Capitellidae	<i>Heteromastus filiformis</i> (Claparède, 1864)				1,2 ^(1,2)	1	1,2 ^(1,2,4,5) ,3
9	Capitellidae	<i>Heteromastus similis</i> Eisig, 1887				2 ^(1,2)	1	1,3
10	Capitellidae	<i>Heteromastus</i> sp.				1	1	3
11	Capitellidae	<i>Mediomastus</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	3
12	Capitellidae	<i>Notomastus</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
13	Capitellidae	<i>Parheteromastus</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	3
14	Cirratulidae	<i>Aphelochaeta</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
15	Cirratulidae	<i>Cirratulus</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	1
16	Cirratulidae	<i>Cirriformia tentaculata</i> (Montagu, 1808)				1,2 ^(1,2)	1	2 ^(1,2,4,5)
17	Dorvilleidae	<i>Unidentified</i> sp.					2 ^(1,2)	
18	Eunicidae	<i>Diopatra neapolitana</i> Delle Chiaje, 1841						2 ^(1,2,4,5)
19	Eunicidae	<i>Eunice indica</i> Kinberg, 1865						2 ^(1,2)
20	Eunicidae	<i>Lumbrineris brevicirra</i> (Schmarda, 1861)						2 ^(1,2,4,5)
21	Eunicidae	<i>Lumbrineris heteropoda</i> (Marenzeller, 1879)						2 ^(1,2,4,5)
22	Eunicidae	<i>Marphysa mossambica</i> (Peters, 1855)				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	3

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
23	Eunicidae	<i>Marphysa</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	1,3
24	Glyceridae	<i>Glycera rouxi</i> Spencer, 1973						2 ^(1,2)
25	Glyceridae	<i>Glycera</i> sp.				2 ^(1,2)		2 ^(1,2,4)
26	Goniadidae	<i>Glycinde</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
27	Goniadidae	<i>Goniada</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
28	Hesionidae	<i>Bonuania</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
29	Hesionidae	<i>Gyptis</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	3
30	Hesionidae	<i>Ophiodromus</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	2 ^(1,2)
31	Hesionidae	<i>Parahesionia</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
32	Maldanidae	<i>Nicomache lumbricalis</i> (Fabricius, 1780)						2 ^(1,2,4,5)
33	Nephtyidae	<i>Aglaophamus</i> sp.					2 ^(1,2)	
34	Nephtyidae	<i>Nephtys polybranchia</i> Southern, 1921						2 ^(1,2,4,5)
35	Nephtyidae	<i>Nephtys</i> sp.				1,2 ^(1,2)	1,2 ^(1,2)	1,2 ^(4,5) ,3
36	Nereididae	<i>Ceratonereis burmensis</i> Monro, 1937					1,2 ^(1,2) ,3	1,3
37	Nereididae	<i>Ceratonereis hircinicola</i> (Eisig, 1870)					1	1,2 ^(1,2,4,5)
38	Nereididae	<i>Dendronereis pinnaticirris</i> Grube, 1878				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	1,2 ^(1,2)
39	Nereididae	<i>Leonnates decipiens</i> Fauvel, 1929				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	2 ^(1,2,4,5)
40	Nereididae	<i>Leonnates persica</i> Wesenberg-Lund, 1949				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	3
41	Nereididae	<i>Leonnates</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	3
42	Nereididae	<i>Neanthes</i> cf. <i>mossambica</i> (Day, 1957)				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
43	Nereididae	<i>Namalycastis fauveli</i> Nageswara Rao, 1981				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
44	Nereididae	<i>Namalycastis indica</i> (Southern, 1921)				2 ^(1,2)	1,2 ^(1,2)	1,3
45	Nereididae	<i>Neanthes</i> sp.				2 ^(1,2)	1,2 ^(1,2)	1,2 ^(1,2,4,5)
46	Nereididae	<i>Neanthes talehsapensis</i> Kinberg, 1866				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
47	Nereididae	<i>Paraleonnates</i> sp.1				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
48	Nereididae	<i>Paraleonnates</i> sp.2				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
49	Nereididae	<i>Platynereis</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
50	Orbiniidae	<i>Scoloplos</i> sp.						3
51	Opheliidae	<i>Ophelina</i> sp.						2 ^(4,5) ,3
52	Opheliidae	<i>Ophelina acuminata</i> Oersted, 1843						2 ^(1,2,4)
53	Paraonidae	<i>Paraonis</i> sp.						2 ^(1,2,4)
54	Pectinariidae	<i>Lagis</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
55	Pholoidae	<i>Imajimapholoe</i> sp.					2 ^(1,2)	
56	Phyllodocidae	<i>Eteone</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
57	Phyllodocidae	<i>Phyllococe</i> sp.				2 ^(1,2)		
58	Pilargiidae	<i>Sigambra phuketensis</i> Licher and Westheide, 1997				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	2 ^(1,2)
59	Pilargiidae	<i>Synelmis</i> sp.				2 ^(1,2)	2 ^(1,2)	
60	Pilargiidae	<i>Talehsapia annandalei</i> Fauvel, 1932				2 ^(1,2)		
61	Pisionidae	<i>Pisione</i> sp.						2 ^(1,2,4,5)
62	Poecilochaetidae	<i>Poecilochaetus</i> sp.					2 ^(1,2)	3
63	Polynoidae	<i>Unidentified</i> sp.					2 ^(1,2)	
64	Sabellidae	<i>Jusmineira</i> sp.						2 ^(1,2,4)
65	Sabellidae	<i>Laonome</i> sp.					2 ^(1,2)	3
66	Sabellidae	<i>Potamilla</i> sp.						1,3
67	Sabellidae	<i>Sabella</i> sp.						2 ^(1,2,4,5)
68	Sabellidae	<i>Sabellastarte</i> sp.					2 ^(1,2)	
69	Sabellidae	<i>Serpulidae</i> sp.						2 ^(1,2)
70	Serpulidae	<i>Ficopomatus</i> sp.					2 ^(1,2)	
71	Spionidae	<i>Malacoceros indicus</i> Meijere, 1924					2 ^(1,2)	2 ^(1,2,4,5)
72	Spionidae	<i>Malacoceros</i> sp.					2 ^(1,2)	2 ^(1,2,4,5)
73	Spionidae	<i>Minuspio</i> sp.1					2 ^(1,2)	

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
74	Spionidae	<i>Minuspio</i> sp.2					2 ^(1,2)	
75	Spionidae	<i>Minuspio</i> sp.3					2 ^(1,2)	
76	Spionidae	<i>Pseudopolydora kemp</i> (Southern, 1921)					2 ^(1,2)	
77	Spionidae	<i>Pseudopolydora</i> sp.						3
78	Spionidae	<i>Pseudopolydora</i> sp.1					2 ^(1,2)	3
79	Spionidae	<i>Pseudopolydora</i> sp.2					2 ^(1,2)	
80	Spionidae	<i>Prionospio cirrifera</i> Wiren, 1883					2 ^(1,2)	
81	Spionidae	<i>Prionospio</i> sp.					2 ^(1,2)	1,3
82	Sternaspidae	<i>Sternaspis scutata</i> Ranzani, 1817						2 ^(1,2,4,5)
83	Syllidae	<i>Langerhansia cornuta</i> (Rathke, 1843)						2 ^(1,2)
84	Terebellidae	<i>Loimia medusa</i> (Savigny 1820)						2 ^(1,2,4,5)
85	Terebellidae	<i>Lysilla</i> cf. <i>pambanensis</i> Fauvel, 1928					2 ^(1,2)	
86	Terebellidae	<i>Pista brevibranchia</i> Chamberlin, 1919						2 ^(1,2,4,5)

- หมายเหตุ : 2⁽¹⁾ เสวกา อังสุภามิช. 2548. สัตว์หน้าดินทะเล. โครงการ “แผนกภูมิทัศน์ภาคใต้: ฐานเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรม”. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 1-56.
- 2⁽²⁾ เสวกา อังสุภามิช อำนาจ สิริเพชร และมงคลรัตน์ เจริญพรทิพย์. 2548. ประชาคมสัตว์หน้าดินขนาดใหญ่ในทะเลสาบสงขลาตอนกลาง ภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารสงขลานครินทร์ วกท.27 (ฉบับพิเศษ 1): 365-390.
- 2⁽³⁾ อำนาจ สิริเพชร. 2543. การเก็บตัวอย่างที่เหมาะสมต่อการศึกษาความหลากหลายของสัตว์หน้าดินขนาดใหญ่ในตอนล่างของทะเลสาบตอนใน. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลานครินทร์.
- 2⁽⁴⁾ Angsupanich, S. and R. Kuwabara. 1995. Macrobenthic fauna in Thale Sap Songkhla, a brackish lake in southern Thailand. Lakes Reserv. Res. Manage. 1: 115-125.
- 2⁽⁵⁾ Angsupanich, S. and R. Kuwabara. 1999. Distribution of macrobenthic fauna in Phawong and U-Taphao canals flowing into a lagoonal lake, Songkhla, Thailand. Lakes Reserv. Res. Manage. 4: 1-13.

ตารางบัญชีรายชื่อแมลงน้ำในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
Order Odonata								
1	Coenagrionidae	<i>Aciagrion pallidum</i> Selys, 1891		แมลงปอเขมเขียวสามสี		2 ⁽¹⁾		
2	Coenagrionidae	<i>Agriocnemis nana</i> (Laidlaw, 1914)	Nana Midget	แมลงปอเขมเล็กนานา	1	1	1	1
3	Coenagrionidae	<i>Agriocnemis pygmaea</i> (Rambur, 1842)	Wandering Wisp	แมลงปอเขมแคระ	1	1	1	1
4	Coenagrionidae	<i>Ceriagrion cerinorubellum</i> (Brauer, 1865)	Bi-coloured Damsel	แมลงปอเขมสีฟ้าแดง	1	1		
5	Coenagrionidae	<i>Ceriagrion praetermissum</i> Lieftinck, 1929		แมลงปอเขมสีน้ำตาลจางทางสับ	2 ⁽¹⁾			
6	Coenagrionidae	<i>Ischnura senegalensis</i> (Rambur, 1842)	Common Bluetail	แมลงปอเขมน้ำพุปลายฟ้า	1	1	1	
7	Coenagrionidae	<i>Pseudagrion microcephalum</i> (Rambur, 1842)	Small-headed Sprite	แมลงปอเขมน้อยโคร	1	1	2 ⁽²⁾	
8	Aeshnidae	<i>Anax guttatus</i> (Burmeister, 1839)	Common Green Skimmer	แมลงปอยักษ์เขียวธรรมดา	1		2 ⁽²⁾	
9	Gomphidae	<i>Ictinogomphus decoratus melaenops</i> (Selys, 1858)	Common Clubtails	แมลงปอเสื่อลายประดับ	1	1	2 ⁽²⁾	
10	Libellulidae	<i>Acisoma panorpoides panorpoides</i> Rambur, 1842	Asian Pintail, Bulb-bodied Skimmer	แมลงปอบ้านก้นกระเปาะ	1	1	1	1
11	Libellulidae	<i>Aethriamanta brevipennis</i> (Rambur, 1842)	Scarlet Marsh Hawk	แมลงปอบ้านเหลือง	2 ⁽¹⁾			
12	Libellulidae	<i>Brachydiplax chalybea chalybea</i> Brauer, 1868	Yellow Patched Lieutenant, Greater Grey Skimmer	แมลงปอบ้านสีด่างกึ่งงูนา	1	1		
13	Libellulidae	<i>Brachythemis contaminata</i> (Fabricius, 1793)	Asian Amberwing, Orange Skimmer	แมลงปอบ้านพุทูปีกอ่อนส้ม	1	1	1	
14	Libellulidae	<i>Crocothemis servilia servilia</i> (Drury, 1770)	Eastern Scarlet Darter, Greater Red Skimmer	แมลงปอบ้านบ่อ	1	1	1	1
15	Libellulidae	<i>Diplacodes nebulosa</i> (Fabricius, 1793)	Blacktip Skimmer	แมลงปอบ้านนาปลายปีกดำ	1	1	1	1
16	Libellulidae	<i>Diplacodes trivialis</i> (Rambur, 1842)	Ground Skimmer, Little Blue Darter	แมลงปอบ้านนาสีฟ้าเขียว	1	1	1	
17	Libellulidae	<i>Hydrobasileus croceus</i> (Brauer, 1867)	Zig-zag Glider	แมลงปอบ้านน้ำชายปีกทอง	2 ⁽¹⁾			
18	Libellulidae	<i>Neurothemis fluctuans</i> (Fabricius, 1793)	Coppertone Velvetwing, Oblique-banded Widow	แมลงปอบ้านไหมมีเฉียง	1	1	1	
19	Libellulidae	<i>Neurothemis tullia tullia</i> (Drury, 1773)	Blackspot Widow	แมลงปอบ้านไหมทั้งปีกดำ	1		2 ⁽²⁾	

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
20	Libellulidae	<i>Orthetrum sabina sabina</i> (Drury, 1770)	Green Tiger Skimmer	แมลงปอบ้านเสื่อลายเขียว		1	1	1
21	Libellulidae	<i>Pantala flavescens</i> (Fabricius, 1787)	Globe Skimmer	แมลงปอบ้านแป้นปีกกว้าง			2 ⁽²⁾	
22	libellulidae	<i>Rhodothemis rufa</i> (Rambur, 1842)	Spine-legged Redbolt	แมลงปอบ้านสันหลังเหลือง	2 ⁽¹⁾			
23	Libellulidae	<i>Rhyothemis phyllis phyllis</i> (Sulzer, 1776)	Batik Glider, Common Skimmer	แมลงปอบ้านไร้ปีกทอง	1	1	1	1
24	Libellulidae	<i>Tholymis tillarga</i> (Fabricius, 1798)	Evening Skimmer, Fogged-winged Twister	แมลงปอบ้านจุดสีน้ำตาลขาว			2 ⁽²⁾	
25	Libellulidae	<i>Trithemis aurora</i> (Burmeister, 1839)	Crimson Dropwing, Down dropwing	แมลงปอบ้านไทรมิตรพุ่มวง	1	1	1	
26	Libellulidae	<i>Trithemis pallidinervis</i> (Kirby, 1889)	Dancing Dropwing	แมลงปอบ้านไทรมิตรชายาว	1	1	1	
27	Libellulidae	<i>Urothemis signata</i> (Rambur, 1842)	Brown-patched Basker	แมลงปอบ้านกลางทางเต็ม	1		2 ⁽²⁾	
Order Hemiptera								
28	Belostomatidae	<i>Diplonychus rusticus</i> (Fabricius, 1781)	Common Water Bug	แมลงดาสวน	1	1	1	
29	Corixidae	Unidentified Corixidae sp.	Water Boatman	มวนกรรเชียง	1			
30	Gerridae	<i>Limnogonus</i> sp.	Water Strider, Pond Skater	จิ้งจอกน้ำขีดขาว	1	1	1	1
31	Gerridae	<i>Rhagadotarsus kraepelini</i> Breddin, 1905	Water Skaters, Water Striders, Pond Skaters	จิ้งจอกน้ำ	1	1	1	
32	Naucoridae	Unidentified Naucoridae sp.	Creeping Water Bug	มวนตะพานน้ำ มวนจาน	1			
33	Nepidae	<i>Ranatra parvata</i> Mayr, 1865	Water Stick Insect, Water Scorpion	มวนแมงป่องน้ำ	1	1	1	
34	Notonectidae	<i>Anisops</i> sp.	Backswimmer	มวนวน	1	1		
35	Pleidae	<i>Paraplea</i> sp.	Pygmy Backswimmer	มวนวนแคระ	1			
Order Coleoptera								
36	Chrysomelidae	<i>Donacia</i> sp.	Long-horned Water Beetle	ด้วงเต่าทองบัว	1	1	1	
37	Curculionidae	Unidentified Curculionidae sp.	Snout beetle	ด้วงงวง	1			
38	Dytiscidae	Unidentified Dytiscidae sp.	Predaceous Diving Beetle	ด้วงตึง	1			
39	Elmidae	Unidentified Elmidae sp.	Rifle beetle	ด้วงน้ำไธล	1			
40	Hydrophilidae	<i>Amphiops</i> sp.	Water Scavenger Beetle		1			
41	Hydrophilidae	<i>Hydrous cavistanum</i> Bedel	Water Scavenger Beetle	แมลงเท่นียง	1			
42	Noteridae	<i>Canthydrus</i> sp.	Burrowing water beetle	ด้วงน้ำ	1			

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
Order Diptera								
43	Chironomidae	<i>Chironomus</i> sp.	Midges	ริ้นน้ำจืด		1		
44	Tabanidae	Unidentified Tabanidae sp.	Horse Fly, Deer Fly	ทลือบ		1		
Order Ephemeroptera								
45	Baetidae	Unidentified Baetidae sp.	Small Minnow Mayfly	ชีปะขาวเข็ม		1		
46	Caenidae	Unidentified Caenidae sp.	Small Square-Gill Mayfly	ชีปะขาวกระโปรง		1		
47	Leptophlebiidae	Unidentified Leptophlebiidae sp.	Prong-Gilled Mayfly	ชีปะขาวหัวเหลี่ยม		1		
48	Siphonuridae	Unidentified Siphonuridae sp.	Primitive Minnow Mayfly			1		
Order Lepidoptera								
49	Pyalidae	Unidentified Pyalidae sp.	Snout and Grass Moth, Stem Borer	ผีเสื้อหนอนกอ		1		
Order Trichoptera								
50	Hydroptilidae	Unidentified Hydroptilidae sp.	Micro Caddisfly	หนอนปลอกน้ำ		1		
51	Polycentropodidae	Unidentified Polycentropodidae sp.	Tube-Making and Trumpet-Net Caddisfly	หนอนปลอกน้ำ		1		

หมายเหตุ: 2⁽¹⁾ กิตติยากรณ์ บัวเพชร. 2545. วัฏจักรและการใช้ประโยชน์ของน้ำรวมกันของตัวอ่อนแมลงปอในบริเวณทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง.

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

2⁽²⁾ ศุภฤกษ์ วัฒนสิทธิ์ และวัฒนา ชูแสง. 2531. การสำรวจแมลงปอและแมลงปอเข็มบริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา. ว. สงขลานครินทร์. 10: 33-37.

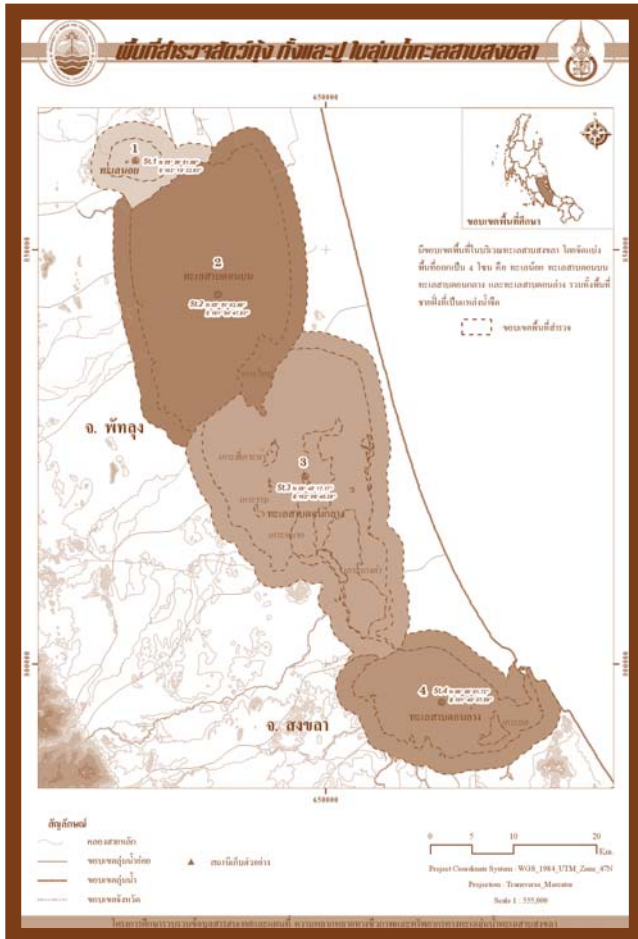
ตารางบัญชีรายชื่อครัสเตเชียนขนาดเล็กในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
Amphipod								
1	Amphilochidae	<i>Amphilochus</i> sp.				2 ⁽¹⁾	2 ⁽²⁾	1
2	Ampithoidae	<i>Ampithoe rubricate</i> Montagu 1813						1,2 ^(2,3)
3	Amphilochidae	<i>Gitanopsis</i> sp.				2 ⁽¹⁾	2 ^(2,3)	
4	Aoridae	<i>Grandidierella gilesi</i> Chilton, 1921				2 ⁽¹⁾	1	1
5	Aoridae	<i>Grandidierella megnae</i> (Giles, 1888)					1	1
6	Aoridae	<i>Grandidierella taihuensis</i> Morino & Dai 1990				1		1
7	Corophiidae	<i>Corophium</i> sp.						1,2 ^(2,3)
8	Corophiidae	<i>Erichthonius brasiliensis</i> (Dana, 1853)						2 ^(2,3)
9	Corophiidae	<i>Kamaka taditadi</i> Thomas & Barnard, 1991				2 ⁽¹⁾	2 ^(2,3)	
10	Hyalidae	<i>Allochestes</i> sp.						2 ^(2,3)
11	Hyalidae	<i>Hyale brevipes</i> Chilton, 1925				2 ⁽¹⁾	2 ^(2,3)	
12	Isaeidae	<i>Gammaropsis</i> sp.				2 ⁽¹⁾	2 ^(2,3)	
13	Isaeidae	<i>Photis longicaudata</i>				2 ⁽¹⁾	1	2 ^(2,3)
14	Ischyroceridae	<i>Cerapus</i> sp.				2 ⁽¹⁾	2 ^(2,3)	
15	Leucothoidae	<i>Leucothoe</i> sp.						1,2 ^(2,3)
16	Liljebogiidae	<i>Idullnella</i> sp.						2 ^(2,3)
17	Liljebogiidae	<i>Listriella</i> sp.						2 ^(2,3)
18	Melitidae	<i>Elasmopus</i> sp.					2 ^(2,3)	
19	Melitidae	<i>Eriopisella sechellensis</i> Chevreux, 1901						1
20	Melitidae	<i>Melita</i> sp.				2 ⁽¹⁾	2 ^(2,3)	
21	Melitidae	<i>Quadrivisio bengalensis</i> Stebbing, 1907				2 ⁽¹⁾	2 ^(2,3)	1
22	Melitidae	<i>Victoriopisa chilkaensis</i> Chilton, 1921				2 ⁽¹⁾	1	1,2 ^(2,3)

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
23	Melitidae	<i>Victoriopisa</i> sp.					2 ^(2,3)	
24	Oedicerotidae	<i>Perioculodes acuticoxa</i> Watling & Holman, 1980				2 ⁽¹⁾	2 ^(2,3)	1
25	Oedicerotidae	<i>Synchellidium</i> sp.						1
26	Paracallopidae	<i>Paracalioppe fluviatilis</i>				2 ⁽¹⁾		
27	Talitridae	<i>Orchestia</i> sp.					2 ^(2,3)	
28	Talitridae	<i>Plachestia japonica</i>				2 ⁽¹⁾		
29	Talitridae	<i>Platochestia</i> sp.				1		
Isopod								
30	Aegidae	<i>Aega</i> sp.					1	
31	Aegidae	<i>Cyathura</i> sp.					2 ^(3,4)	
32	Aegidae	<i>Racina</i> sp.					1	
33	Anthuridae	<i>Amakusanthura</i> sp.					2 ^(3,4)	1
34	Anthuridae	<i>Apanthura africana</i>						2 ^(3,4)
35	Armadillidae	<i>Armadilloniscus</i> sp.					2 ^(3,4)	1
36	Cirolanidae	<i>Anopsilana</i> cf. <i>browni</i> (Van Name, 1936)					1	
37	Cirolanidae	<i>Anopsilana</i> cf. <i>jonesi</i> Kensley, 1987				1	1	
38	Cirolanidae	<i>Anopsilana</i> sp.1					2 ^(3,4)	
39	Cirolanidae	<i>Anopsilana</i> sp.2					2 ^(3,4)	
40	Cirolanidae	<i>Anopsilana</i> sp.3					2 ^(3,4)	
41	Cirolanidae	<i>Anopsilana</i> sp.4					2 ^(3,4)	
42	Cirolanidae	<i>Anopsilana</i> sp.5					2 ^(3,4)	
43	Cirolanidae	<i>Anopsilana</i> sp.6					2 ^(3,4)	2 ^(3,4)
44	Cirolanidae	<i>Cirolana</i> sp.				1	1	1
45	Cirolanidae	<i>Rocina</i> sp.					1	
46	Idoteidae	<i>Idotea</i> sp.					2 ^(3,4)	
47	Saphaeromatidae	<i>Cassinidea</i> sp. 1					2 ^(3,4)	1

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
48	Sphaeromatidae	<i>Exosphaeroma</i> sp.					1	
Tanaidacea								
49	Apseudidae	<i>Apseudes sapensis</i> (Chilton, 1926)				1	1	2 ⁽²⁾
50	Parapseudidae	<i>Longiflagrum koyonense</i> Angsupanich, 2004						1
51	Pagurapseudidae	<i>Pagurapseudopsis thailandica</i> (Angsupanich, 2001)					3	

- หมายเหตุ : 2⁽¹⁾ จิระยุทธี รื่นศิริกุล. 2550. ความชุกชุมและความหลากหลายของแอมฟิพอดในทะเลสาบสงขลาตอนบน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาคชีววาริชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- 2⁽²⁾ เสวภา อังสุภาณิช. 2548. สัตว์หน้าดินทะเล. โครงการแผนที่ภูมิทัศน์ภาคใต้: ฐานเศรษฐกิจและทุนวัฒนธรรม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 1-56.
- 2⁽³⁾ เสวภา อังสุภาณิช อำนาจ ศิริเพชร และมงคลรัตน์ เจริญพรทิพย์. 2548. ประชาคมสัตว์หน้าดินขนาดใหญ่ในทะเลสาบสงขลาตอนกลาง ภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารสงขลานครินทร์ วกท.27 (ฉบับพิเศษ 1): 365-390.
- 2⁽⁴⁾ อำนาจ ศิริเพชร. 2543. การเก็บตัวอย่างที่เหมาะสมต่อการประเมินความหลากหลายของสัตว์หน้าดินขนาดใหญ่ในตอนล่างของทะเลสาบตอนใน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาคชีววาริชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ภาคผนวก 4

ตารางบัญชีรายชื่อกึ่ง กุ้ง และปู ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

- บริเวณที่พบ
- zone 1 = ทะเลน้อย
 - zone 2 = ทะเลสาบตอนบน
 - zone 3 = ทะเลสาบตอนกลาง
 - zone 4 = ทะเลสาบตอนล่าง

คำจำกัดความของ “บริเวณที่พบ” (zone 1-4) ครอบคลุมถึงบริเวณโดยรอบพื้นที่ดังกล่าว รวมถึงลำธาร และลำคลองสาขาโดยรอบพื้นที่

- หมายเลข
- 1 = จากการสำรวจจากคนตาม
 - 2 = จากการสำรวจเอกสาร
 - 2^(x) = x ในวงเล็บแสดงลำดับชื่อหนังสืออ้างอิงท้ายตาราง

รูปที่ ๗4 พื้นที่สำรวจกึ่ง กุ้ง และปู ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ตารางบัญชีรายชื่อ กุ้ง และปู ในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
Order Stomatopoda								
Superfamily Squilloidea								
1	Squillidae	<i>Carinosquilla lirata</i> (Kemp and Chopra, 1921)	Mantis shrimp	กั้งตึกแตหลังลาย				2 ⁽¹⁾
2	Squillidae	<i>Cloridopsis scorio</i> (Latreille, 1828)	Spotted squillid mantis shrimp	กั้งตึกแตนอกดำ				1
3	Squillidae	<i>Harpiosquilla raphidea</i> (Fabricius, 1798)	Giant harpiosquillid mantis shrimp	กั้งตึกแตทางจุด กั้งตึกแตสีเขียว				1
4	Squillidae	<i>Miyakea nepa</i> (Latreille, 1828)	Smalleyed squillid mantis shrimp	กั้งตึกแตสามแถบ กั้งตึกแตหลังแถบ				1
5	Squillidae	<i>Odontodactylus cultrifer</i> (White, 1850)	Pastel odontodactylid mantis shrimp	กั้งตึกแตทางม่วง				2 ⁽¹⁾
6	Squillidae	<i>Oratosquilla interrupta</i> (Kemp, 1911)	Mantis shrimp	กั้งตึกแตสันแดง				2 ⁽¹⁾
7	Squillidae	<i>Oratosquilla woodmasoni</i> (Kemp, 1911)	Smooth squillid mantis shrimp	กั้งตึกแตสันแดง				1
Order Mysida								
8	Mysidae	<i>Neomysis</i> sp.		เคย				2 ⁽²⁾
Order Decapoda								
9	Penaeeidae	<i>Metapenaeopsis barbata</i> (De Haan, 1844)	Whiskered velvet shrimp	กุ้งทราย กุ้งตาแฉะ				1
10	Penaeeidae	<i>Metapenaeopsis stridulans</i> (Alcock, 1905)	Fiddler shrimp	กุ้งทราย กุ้งตาแฉะ				1
11	Penaeeidae	<i>Metapenaeus affinis</i> (H. Milne Edwards, 1837)	Jinga shrimp	กุ้งตะกาด			1	1
12	Penaeeidae	<i>Metapenaeus brevicornis</i> (H. Mile Edward, 1837)	Yellow shrimp	กุ้งหัวมัน กุ้งเหลือง			1	1
13	Penaeeidae	<i>Metapenaeus ensis</i> (De Hann, 1844)	Greas back shrimp	กุ้งตะกาดทางแดง			1	1
14	Penaeeidae	<i>Metapenaeus intermedius</i> (Kishinouye, 1900)	Middle shrimp	กุ้งตะกาดรีดำ กุ้งตะกาดทางม่วง				2 ⁽¹⁾
15	Penaeeidae	<i>Metapenaeus lysianassa</i> (De Haan, 1888)	Bird shrimp	กุ้งขาว				1
16	Penaeeidae	<i>Metapenaeus moyebi</i> (Kishinouye, 1896)	Moyebi shrimp	กุ้งตะกาดขาว กุ้งหัวแข็ง		1	1	1
17	Penaeeidae	<i>Metapenaeus tenuipes</i> Kubo, 1949	Stork shrimp	กุ้งหัวมัน				2 ⁽¹⁾
18	Penaeeidae	<i>Parapenaeopsis hardwickii</i> (Meirs, 1878)	Spear shrimp	กุ้งปล้อง				1
19	Penaeeidae	<i>Parapenaeopsis hungerfordi</i> Alock, 1905	Dog shrimp	กุ้งปล้องเหลือง กุ้งรู				1
20	Penaeeidae	<i>Parapenaeopsis sculptilis</i> (Heller, 1862)	Rain-bow shrimp	กุ้งปล้อง กุ้งจ๊กโก๊				2 ⁽¹⁾

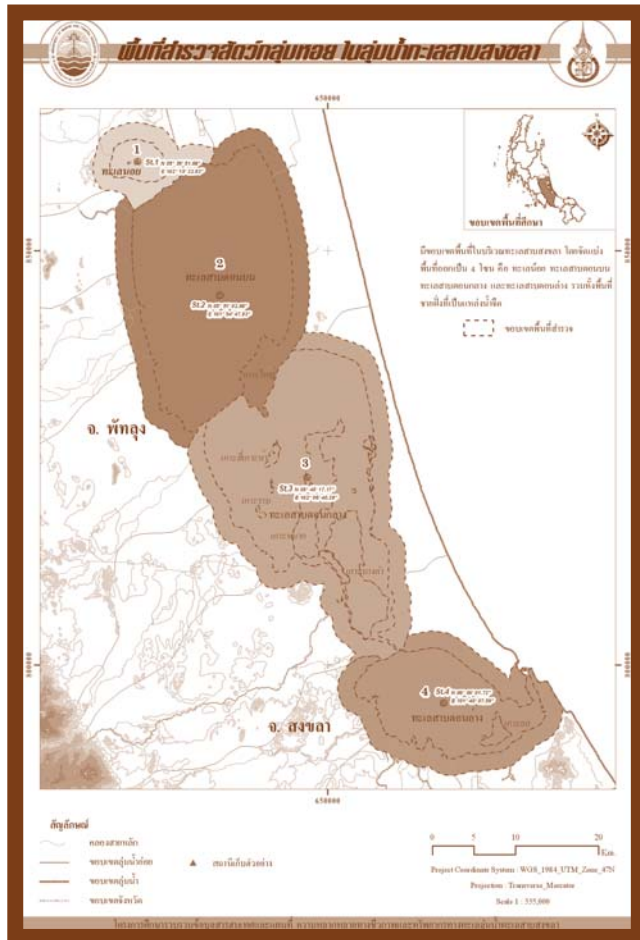
ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
21	Penaeidae	<i>Penaeus (Marsupenaeus) japonicus</i> Bate, 1888	Japanese king shrimp, Karuma prawn	กุ้งลายเสือ				2 ⁽¹⁾
22	Penaeidae	<i>Penaeus (Melicertus) latisulcatus</i> Kishinouye, 1896	Western king prawn, Blue tail yellow shrimp	กุ้งเหลืองหางฟ้า				2 ⁽¹⁾
23	Penaeidae	<i>Penaeus (Fenneropenaeus) merguensis</i> De Man, 1888	Banana prawn	กุ้งทางแดง กุ้งขาว กุ้งแช่น้ำวย		1	1	1
24	Penaeidae	<i>Penaeus (Penaeus) monodon</i> Fabricius, 1798	Giant tiger prawn	กุ้งกุลาดำ		1	1	1
25	Penaeidae	<i>Panaeus (Fenneropenaeus) silasi</i> Muthu and Motoh, 1979	Indian white prawn	กุ้งทางแดง กุ้งขาว กุ้งแช่น้ำวย			2 ⁽¹⁾	
26	Penaeidae	<i>Penaeus (Penaeus) semisulcatus</i> De Haan, 1844	Green tiger prawn	กุ้งกุลาลาย			1	1
27	Penaeidae	<i>Trachypenaeus malaianus</i> Balss, 1933	Brown rough shrimp	กุ้งเปลือกหนา กุ้งหวายแดง				1
28	Penaeidae	<i>Trachypenaeus pescadoreensis</i> Schmitt, 1931	Coarse shrimp	กุ้งเปลือกหนา				2 ⁽¹⁾
29	Penaeidae	<i>Trachypenaeus sedili</i> Hall, 1961	Malayan rough shrimp	กุ้งเปลือกหนา กุ้งหวาย				2 ⁽¹⁾
30	Solenoceridae	<i>Solenocera crassicornis</i> (H. Milne Edwards, 1837)	Coastal mud shrimp	กุ้งทวนคแน				1
31	Luciferidae	<i>Lucifer</i> sp.						2 ⁽¹⁾
32	Sergestidae	<i>Acetes</i> sp. (H. Milne Edwards, 1830)		เคย				1
Infraorder Caridea								
33	Palaemonidae	<i>Macrobrachium equidens</i> (Dana, 1852)	Dwarf prawn	กุ้งกะต้อม กุ้งนา	1	1	1	1
34	Palaemonidae	<i>Macrobrachium lanchesteri</i> (De Man, 1911)	Lanchesteros freshwater prawn	กุ้งฝอย	1	1	1	
35	Palaemonidae	<i>Macrobrachium rosenbergii</i> (De Man, 1879)	Giant freshwater prawn	กุ้งก้ามกราม กุ้งนาง กุ้งหัวทนต์ (ลูกกุ้งก้ามกราม)	1	1	1	1
36	Alpheidae	<i>Alpheus</i> sp.	Snapping shrimp	กุ้งตืดขั้น			1	1
37	Pandalidae	<i>Heterocarpus</i> sp.	Nylon shrimp					1
Infraorder Anomura								
38	Hippidae	<i>Emerita</i> sp.	Mole crab	จึกจั่นทะเล เก้งทะเล (ใต้)				1
39	Hippidae	<i>Hippa truncatifrons</i> (Miers, 1878)	Mole crab	จึกจั่นทะเล เก้งทะเล (ใต้)				1
Infraorder Brachyura								
40	Dorippidae	<i>Neodorippe callida</i> Fabricius, 1798	Leaf porter crab	ปูกางร่ม ปูใบไม้ ปูเป ปูชะมี				1
41	Calappidae	<i>Matuta victor</i> (Fabricius, 1781)	Moon crab	ปูทมนานจุด				1
42	Calappidae	<i>Matuta planipes</i> Fabricius, 1798	Flower moon crab	ปูทมนานลาย				1

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
43	Leucosiidae	<i>Philyra</i> sp.	Pebble crab	ปูกระดุม				1
44	Leucosiidae	<i>Leucosia longifrons</i> (De Haan, 1855)	Pebble crab	ปูกระดุม				2 ⁽²⁾
45	Portunidae	<i>Charybdis affinis</i> Dana, 1852	Swimming crab	ปูกระตอย				1
46	Portunidae	<i>Charybdis feriata</i> (Linnaeus, 1758)	Christian crab, Coral crab, Mask crab	ปูลาย ปูกางเขน ปูแดง				1
47	Portunidae	<i>Charybdis natator</i> (Herbst, 1794)	Ridged swimming crab	ปูตีนก้ามสัน				1
48	Portunidae	<i>Portunus pelagicus</i> (Linnaeus, 1758)	Blue swimming crab	ปูม้า			1	1
49	Portunidae	<i>Portunus gladiator</i> (Fabricius, 1798)	Swimming crab	ปูม้าแดง				1
50	Portunidae	<i>Portunus sanguinolentus</i> (Herbst, 1783)	Three spot swimming crab	ปูดาว ปูสามจุด				1
51	Portunidae	<i>Scylla serrata</i> (Forsskål, 1775)	Mud crab, Serrated mud crab, Indo-pacific swamp crab	ปูทะเล ปูดำ				1
52	Menippidae	<i>Myomenippe hardwickii</i> (Gray, 1831)	Thunder crab, Stone crab, Magrove stone crab	ปูไม้				1
53	Parathelphusidae	<i>Sayamia sexpunctata</i> (Lanchester, 1906)	Rice field crab	ปูนา	1	1	1	1
54	Ocypodidae	<i>Ocypode ceratophthalma</i> (Pallas, 1772)	Ghost crab	ปูลม ปูผี				1
55	Ocypodidae	<i>Uca perplexa</i> (Milne Edwards, H. 1852)	Fiddler crab	ปูก้ามดาบ ก้ามขาม ปูก้ามดาบ			2 ⁽³⁾	2 ⁽³⁾
56	Ocypodidae	<i>Uca vocans</i> (Linnaeus, 1758)	Fiddler crab	ปูก้ามดาบ ปูขี้แทน			2 ⁽³⁾	2 ⁽³⁾
57	Grapsidae	<i>Episesarma mederi</i> (H. Milne Edwards, 1854)	Meder's mangrove crab	ปูแสม ปูเค็ม			2 ⁽³⁾	2 ⁽³⁾
58	Grapsidae	<i>Episesarma chengtongense</i> (Serène & Soh, 1967)	Pinkfingered vinegar crab	ปูแสมก้ามชมพู				1
59	Grapsidae	<i>Metopograpsus latifrons</i> (White, 1847)	Wide-faced grapsoid crab	ปูแสมหน้ากว้าง ปูแสมก้ามม่วง				1
60	Grapsidae	<i>Parasesarma plicatum</i> (Latreille, 1806)	Orange-claw marsh crab	ปูแสมก้ามส้ม				1
61	Grapsidae	<i>Perisesarma eumolpe</i> (De Man, 1895)	Red-claw marsh crab	ปูแสมก้ามแดง				1
62	Grapsidae	<i>Varuna yui</i> Hwang & Takeda, 1984	Sundaic paddler crab	ปูแป้น ปูจอก				1

หมายเหตุ : 2⁽¹⁾ นุสดีวารานุกรมวัฒนธรรมไทย. 2542. สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่มที่ 7 ทะเลสาบสงขลา-สุระโมมิใช่: ตีพิมพ์. จัดพิมพ์เนื่องใน พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542. หน้า 3231-3241

2⁽²⁾ ธันตี โชติกจินดา. 2542. การสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำโดยใช้उनลาคบบริเวณปากทะเลสาบสงขลา. โครงการงานทางชีววิทยา หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต ปีการศึกษา 2542 ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 79 หน้า

2⁽³⁾ ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง. คู่มือกาจำแนกชนิดพืชและสัตว์น้ำที่สำคัญในทะเลสาบสงขลาและพื้นที่ใกล้เคียง. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 337 หน้า.

ภาคผนวก 5

ตารางบัญชีรายชื่อสัตว์กลุ่มทอยในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

บริเวณที่พบ zone 1 = ทะเลน้อย
zone 2 = ทะเลสาบตอนบน
zone 3 = ทะเลสาบตอนกลาง
zone 4 = ทะเลสาบตอนล่าง

คำจำกัดความของ “บริเวณที่พบ” (zone 1-4) ครอบคลุมถึงบริเวณโดยรอบพื้นที่ดังกล่าว รวมถึงลำธาร และลำคลองสาขาโดยรอบพื้นที่

หมายเลข 1 = จากการสำรวจจากสนาม
2 = จากการสำรวจเอกสาร
2^(x) = x ไบวงเล็บแสดงลำดับชื่อหนังสืออ้างอิงท้ายตาราง

รูปที่ ๗5 พื้นที่สำรวจสัตว์กลุ่มทอยในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ตารางบัญชีรายชื่อสัตว์กลุ่มหอยในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
Class Gastropoda								
1	Fissuriellidae	<i>Fissurella radiata</i> Lamarck, 1801	False limpet, keyhole limpet	หอยฟ้าซี หอยงอบ				2 ⁽¹⁷⁾
2	Trochidae	<i>Umbonium vestiarium</i> (Linnaeus, 1758)	Common button top	หอยทับทิม หอยจูนางเข้าห้อง				1, 2 ⁽¹⁷⁾
3	Turbinidae	<i>Turbo bruneus</i> (Roding, 1798)	Brown Pacific turban	หอยดาวหัวสีน้ำตาล				2 ⁽¹⁷⁾
4	Neritidae	<i>Clithon oualaniensis</i> (Lesson, 1831)		หอยถั่วเขียว				2 ⁽⁷⁾
5	Neritidae	<i>Clithon sowerbyana</i> (Recluz, 1842)	Sowerby clithon	หอยถั่วเขียว				1, 2 ⁽⁷⁾
6	Neritidae	<i>Neritina gagates</i>						2 ⁽¹²⁾
7	Neritidae	<i>Neritina (Dostia) cf. violacea</i> (Gmelin, 1790)	Violet nerite	หอยลายสีม่วง				1, 2 ⁽⁷⁾
8	Neritidae	<i>Neritina (Vittoida) variegata</i> Lesson, 1831		หอยลายคลื่น		2 ⁽¹⁶⁾		
9	Neritidae	<i>Neritilia rubida</i> (Pease, 1865)		หอยกะขนแดง		2 ⁽¹⁶⁾	2 ⁽¹⁶⁾	
10	Neritidae	<i>Neritina</i> sp.	Nerite	หอยกะขน				1
11	Neritidae	<i>Neritrodyas dubia</i> (Gmelin, 1791)	Dubious nerite	หอยลายปากเรียว	1			
12	Cyclophoridae	<i>Cyclophorus cf. malayanus</i> (Benson, 1852)	Malayan land snail	หอยทอมมาลายัน				1, 2 ⁽¹⁷⁾
13	Diplommatinidae	<i>Diplommatina hidagai</i> Panha, 1997		หอยกระสวยหัวสีดากะ				2 ⁽¹⁹⁾
14	Diplommatinidae	<i>Diplommatina naiyanetri</i> Panha, 1997		หอยกระสวยหัวนิลเมตร				2 ⁽¹⁹⁾
15	Viviparidae	<i>Filopaludina (Filipaludina) sumatrensis polygramma</i> (Martens, 1860)	Freshwater snail	หอยขม หอยขมลาย หอยจูน หอยทราย หอยลาย	1, 2 ⁽¹⁴⁾	2 ⁽¹⁴⁾	2 ^(8,14)	
16	Viviparidae	<i>Filopaludina (Filipaludina) sumatrensis speciosa</i> (Deshayes, 1876)	Freshwater snail	หอยขม หอยขมลาย หอยจูน หอยทราย หอยทวาย	2 ⁽¹⁴⁾	2 ⁽¹⁴⁾	2 ⁽¹⁴⁾	
17	Viviparidae	<i>Filopaludina (Siamopaludina) martensi cambodjensis</i> (Mabille & Le Mesle, 1866)	Pond snail, River snail	หอยขม หอยขี้ม หอยจู้บ หอบจู้บแดง หอยจูน หอยคูด	1	1	1	
18	Viviparidae	<i>Filopaludina (Siamopaludina) martensi martensi</i> (Frauenfeld, 1865)		หอยขม หอยขี้ม หอยจู้บ หอบจู้บแดง หอยจูน หอยคูด หอยบัว หอยทราย	1, 2 ^(8,14)	2 ^(8,9,14)	2 ^(8,14)	

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
19	Viviparidae	<i>Sinotaia quadrata histrica</i> (Gould, 1859)		หอยขม				2 ⁽¹²⁾
20	Viviparidae	<i>Trochotaia trochoides</i> (Martens, 1860)	Pond snail, River snail	หอยเกลียว หอยเวียน หอยทอม หอยขมยอดราบ	1	1	1	
21	Ampullaridae	<i>Pila ampullacea</i> (Linnaeus, 1758)		หอยโข่ง หอยโข่งนา หอยโข่ง หอยตาแดง หอยนา			2 ⁽⁹⁾	1, 2 ^(4,16)
22	Ampullaridae	<i>Pila angelica</i> (Annandale, 1920)						2 ⁽⁶⁾
23	Ampullaridae	<i>Pila pesmei</i> (Morlet, 1889)		หอยโข่งปากลิ้ม			2 ⁽⁹⁾	
24	Ampullaridae	<i>Pila polita</i> (Deshayes, 1830)	Pond snail	หอยโข่ง หอยบึง หอยนา	2 ⁽⁸⁾			
25	Ampullaridae	<i>Pomacea</i> cf. <i>canaliculata</i> (Lamarck, 1822)*	Apple snail	หอยเชอริ้	1, 2 ⁽⁸⁾	1	1	1
26	Littoridae	<i>Littoraria melanostoma</i> (Gray, 1839)	Black-mouth periwinkles	หอยน้ำริกปากดำ				1
27	Littoridae	<i>Littoraria pallescens</i> (Pholippe, 1846)	Periwinkles shell	หอยน้ำริกพิวหนาม หอยขี้ก				1
28	Littoridae	<i>Littoraria scabra</i> (Linnaeus, 1758)	Scabra periwinkles	หอยน้ำริกป่าเลน				2 ⁽⁸⁾
29	Littoridae	<i>Littoraria</i> cf. <i>strigata</i> (Philippe, 1846)	Periwinkles shell	หอยน้ำริกหลาย				1
30	Stenothyridae	<i>Stenothyra</i> sp.					1, 2 ⁽¹⁵⁾	2 ^(7,12)
31	Iravadiidae	<i>Iravadia</i> sp.						2 ⁽⁷⁾
32	Thiaridae	<i>Adamietta housei</i> (Lea, 1856)					2 ⁽¹⁶⁾	2 ⁽¹⁶⁾
33	Thiaridae	<i>Brotia (Brotia) citrina</i> (Brot, 1868)					2 ^(9,17)	
34	Thiaridae	<i>Brotia (Brotia) costula</i> (Rafinesque, 1833)		หอยจับแฉงน้ำจืด หอยมูน				2 ⁽¹⁷⁾
35	Thiaridae	<i>Brotia (Brotia) costula costula</i> (Rafinsque, 1833)		หอยมูน				2 ⁽²⁷⁾
36	Thiaridae	<i>Brotia (Brotia) costula peninsularis</i> Brandt, 1974		หอยจับแฉงน้ำจืด หอยมูน		2 ⁽¹⁶⁾	2 ⁽¹⁶⁾	
37	Thiaridae	<i>Brotia (Brotia) insolita</i> (Brot, 1868)					2 ^(9,16)	
38	Thiaridae	<i>Melanooides tuberculata</i> (O.F. Muller, 1774)		หอยเจดีย์ตุ่ม	2 ⁽⁸⁾	2 ⁽⁸⁾	1, 2 ^(9,16)	2 ⁽⁷⁾
39	Thiaridae	<i>Sermyla riquetai</i> (Grateloup, 1840)		หอยเจดีย์				1, 2 ^(7,12)
40	Thiaridae	<i>Tarebia granifera</i> (Lamarck, 1822)	Quilted melania	หอยเจดีย์ตุ่มเล็ก		1, 2 ⁽¹⁶⁾	1, 2 ⁽⁹⁾	1, 2 ⁽⁷⁾
41	Thiaridae	<i>Tarebia granifera obliquigranosa</i>		หอยเจดีย์				2 ⁽¹²⁾
42	Thiaridae	<i>Thiara scabra</i> (O.F. Muller, 1774)				2 ⁽¹⁶⁾	2 ⁽⁹⁾	

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
43	Turritellidae	<i>Haustator cingulifera</i> (Sowerby, 1825)	Little turritella	หอยเจดีย์			1	1
44	Turritellidae	<i>Turritella duplicata</i> (Linnaeus, 1758)	Turritella	หอยมวนพญู หอยเจดีย์				1
45	Turritellidae	<i>Turritella terebra</i> (Linnaeus, 1758)	Screw turritella	หอยมวนพญู หอยเจดีย์ทกสัน				1, 2 ⁽¹⁷⁾
46	Cerithiidae	<i>Clypeomorus</i> sp.						2 ⁽¹¹⁾
47	Potamididae	<i>Cerithidea (Cerithidea) obtusa</i> (Lamarck, 1822)	Obtuse horn shell	หอยจับแฉงยอดกู่				1, 2 ⁽⁸⁾
48	Potamididae	<i>Cerithidea (Cerithidea) quadrata</i> Sowerby, 1866	Squared-mouth mud whelk	หอยซึก หอยจับแฉงปากเหลี่ยม				1
49	Potamididae	<i>Cerithidea (Cerithideopsilla) cingulata</i> (Gmelin, 1790)	Mud whelk, Mud creeper	หอยซึก หอยจับแฉงลาย				1
50	Potamididae	<i>Cerithideopsilla angulata</i>						2 ^(7,12)
51	Potamididae	<i>Cerithideopsilla djadjariensis</i> (Martin, 1899)						2 ⁽⁷⁾
52	Potamididae	<i>Faunus ater</i> (Linnaeus, 1758)	Black faunus	หอยดำ หอยซึกา หอยเจดีย์ปากแหวง	1	1		2 ^(7,16)
53	Potamididae	<i>Telescopium telescopium</i> (Linnaeus, 1758)	Telescope creeper	หอยซึกา หอยซึก้อน หอยหลักควาย				2 ⁽⁸⁾
54	Potamididae	<i>Terebralia palustris</i> (Linnaeus, 1767)	Mud creeper	หอยซึก้อน หอยจับแฉงป่าเลน	1	1		
55	Scaelidae	<i>Epitonium</i> sp.	Wentle trap, Spiralstaircases	หอยเกลียวชั้น				2 ⁽⁷⁾
56	Cypraeidae	<i>Cypraea arabica</i> (Linnaeus, 1758)	Arabian cowrie	หอยเบี้ยอาหรับ หอยเบี้ยควาย				2 ⁽¹⁷⁾
57	Pleuroceridae	<i>Semisulcospira</i> sp.	Freshwater mud creeper					2 ⁽¹²⁾
58	Strombidae	<i>Labiostrombus epidromis</i> (Linnaeus, 1758)	Swan conch	หอยสังข์ปีกนางฟ้าเล็ก				2 ⁽¹⁷⁾
59	Strombidae	<i>Strombus canarium</i> (Linnaeus, 1758)	Dog conch, Yellow conch	หอยซึกตัน หอยสังข์แถบ หอยสังข์กระโดด				2 ⁽¹⁷⁾
60	Vanikoridae	<i>Vanikoro</i> sp.	Vanikoros	หอยเปลือกนาง				2 ⁽⁷⁾
61	Calyptraeidae	<i>Calyptraea extincorium</i> (Lamarck, 1822)	Cup-and-saucer, Slipper shell	หอยจานรอง				1
62	Naticidae	<i>Polinices didyma</i> (Roding, 1798)	Bladder moon snail	หอยพระจันทร์				2 ⁽²⁷⁾
63	Naticidae	<i>Sinum (Ecosinum) undulate</i> (Roding, 1798)	Sand shell, Moon shell, Zebra moon	หอยพระจันทร์ม้าลาย				2 ⁽¹⁷⁾
64	Muricidae	<i>Murex trapa</i> (Roding, 1798)	Rare-spined murex	หอยสังข์ทนามเล็ก หอยสังข์มัน				2 ⁽¹⁷⁾
65	Buccinidae	<i>Babylonia areolata</i> (Link, 1807)	Ivory snail, Areola babylon	หอยทวาน หอยตุ๊กแก หอยเทพรส หอยพรานหอยแค				2 ⁽⁸⁾

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
66	Nassariidae	<i>Nassarius jacksonianus</i> (Quoy & Gaimard, 1833)	Dog whelk, Basket shell					2 ⁽⁷⁾
67	Olividae	<i>Oliva mustellina</i> (Lamarck, 1811)	Olive shell, Ancillid shell	หอยกระดุม				2 ⁽¹⁷⁾
68	Olividae	<i>Oliva concavospira</i> Sowerby						2 ⁽¹⁷⁾
69	Volutidae	<i>Cymbiola nobilis</i> (Lightfoot, 1786)	Noble volute	หอยจุกพราหมณ์ หอยสังข์จุกพราหมณ์				1, 2 ⁽¹⁷⁾
70	Volutidae	<i>Melo melo</i> (Lightfoot, 1786)	Melon shell, Indian volute	หอยตาล หอยกะบาน หอยลำโพง จังโกลง หอยแตงโม หอยสังข์ หอยโข่งเหลือง				1, 2 ⁽⁷⁾
71	Marginellidae	<i>Marginella</i> sp.	หอยครองแครง หอยทวงกตแม่ม				2 ⁽¹⁵⁾	2 ⁽¹²⁾
72	Marginellidae	<i>Rivomarginella morrisoni</i> Brandt, 1968	หอยครองแครง			2 ⁽¹⁶⁾	2 ⁽¹⁶⁾	
73	Turridae	<i>Massyla</i> sp.					2 ⁽¹⁵⁾	
74	Bullidae	<i>Bulla ampulla</i> Linnaeus, 1758	Ampulla bulla	หอยโข่งนกกระทา หอยกระต่ายขาว				2 ⁽⁷⁾
75	Bullidae	<i>Bulla</i> sp.	True bubble shell	หอยโข่งนกกระทา				1
76	Retusidae	<i>Retusa</i> sp.1					2 ⁽¹⁵⁾	
77	Retusidae	<i>Retusa</i> sp.2					2 ⁽¹⁵⁾	
78	Retusidae	<i>Salcoretusa</i> sp.					2 ⁽¹⁵⁾	
79	Ellobiidae	<i>Ellobium</i> cf. <i>aurismidae</i> (Linnaeus, 1758)	Midas ear cassidula	หอยนูน				1
80	Melampidae	<i>Cassidula aurisfelis</i> Bruguiere, 1789	Cat's ear cassidula	หอยหูแมว				1
81	Melampidae	<i>Cassidula mustellina</i> (Deshayes, 1830)	Yellow-lipped cassidula	หอยหูปากเหลือง				1
82	Melampidae	<i>Cassidula nucleus</i> (Gmelin, 1791)	Nucleus cassidula	หอยหูปากม่วงหอยหูนิวเคลียส				1
83	Melampidae	<i>Melampus (Micromelampus) siamensis</i> Martens, 1865	Siamese melampus	หอยหูสยาม				1
84	Melampidae	<i>Pythia (Pythia) plicata</i> (Gray, 1825)	Plicated pythia	หอยหูสัน				1
85	Lymnaeidae	<i>Lymnaea (Radix) cf. luteola</i> (Lamarck, 1822)	Freshwater snail	หอยคัน		1	1	
86	Lymnaeidae	<i>Lymnaea (Radix) rubiginosa</i> (Michelin, 1831)	Freshwater snail	หอยคัน		1	1	
87	Planorbidae	<i>Indoplanorbis exustus</i> (Deshayes, 1834)	Freshwater ramhorn	หอยคัน		1	1, 2 ⁽⁹⁾	
88	Ancylidae	<i>Ferrissia (Pettancylus) javana</i> (Martens, 1897)				2 ⁽¹⁶⁾	2 ⁽¹⁶⁾	
89	Pupillidae	<i>Gyljotrachela burchi</i> Panha, 1997		หอยปากแตงจิ้งเข็รซ์			2 ⁽¹⁹⁾	
90	Pupillidae	<i>Gyljotrachela khaochongensis</i> Panha, 1997		หอยปากแตงจิ้งเข็รซ์			2 ⁽¹⁸⁾	

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
91	Pupillidae	<i>Hypselostoma pattalungensis</i> Panha & Burch, 2004		หอยปากแตรจิ้งพิกุล			2 ⁽²⁰⁾	
Class Bivalvia								
92	Nuculidae	<i>Nucula</i> sp.	Nut clam	หอยกั่ว				2 ⁽¹⁰⁾
93	Arcidae	<i>Anadara cf. ferruginea</i> (Reeve, 1844)						2 ⁽²²⁾
94	Arcidae	<i>Anadara granosa</i> Linnaeus, 1758	Cockle, Ark shell, Blood clam	หอยแครง				1, 2 ⁽⁸⁾
95	Arcidae	<i>Anadara indica</i> (Gmelin, 1790)						1, 2 ⁽²²⁾
96	Arcidae	<i>Anadara pilula</i> (Reeve, 1843)						2 ⁽²²⁾
97	Arcidae	<i>Anadara troscheli</i> (Dunker, 1882)						2 ⁽²²⁾
98	Arcidae	<i>Scapharca inaequivalvis</i> (Bruguere, 1789)	Cockle, Ark shell	หอยครง				1, 2 ^(8,22)
99	Arcidae	<i>Anadara (Tegillarca) nodifera</i> (Martens, 1860)						2 ⁽²²⁾
100	Arcidae	<i>Arca</i> sp.	Cockle, Ark shell, Blood clam					2 ⁽¹¹⁾
101	Arcidae	<i>Trisidos tirtusa</i> (Linnaeus, 1758)	Propellor ark					1, 2 ⁽²²⁾
102	Mytilidae	<i>Brachiodontes arcuatulus</i> (Hanley, 1844)	Horse mussel	หอยกะพงเล็ก หอยกะพงแกลบ		1	1, 2 ⁽¹⁶⁾	2 ^(8,15)
103	Mytilidae	<i>Limnoperna siamensis</i> (Morelet, 1875)	Siamese mussel	หอยกะพงสยาม		1, 2 ^(16,21)	1, 2 ^(16,21)	
104	Mytilidae	<i>Modiolus metacalfei</i> (Hanley, 1843)		หอยกะพง				2 ⁽¹⁷⁾
105	Mytilidae	<i>Modiolus</i> sp.						2 ⁽¹¹⁾
106	Mytilidae	<i>Musculista senhousia</i> (Benson, 1842)	Horse mussel Senhouse's mussel	หอยกะพงเล็ก				2 ⁽¹²⁾
107	Mytilidae	<i>Mytilus</i> sp.						2 ⁽¹²⁾
108	Mytilidae	<i>Perna viridis</i> (Linnaeus, 1758)	Green mussel	หอยแมลงภู				1, 2 ⁽⁸⁾
109	Pectinidae	<i>Amusium pleuronectes</i> (Linnaeus, 1758)	Asian moon scallop	หอยพัด หอยเชลล์				2 ⁽²⁷⁾
110	Spondylidae	<i>Spondylus barbatus</i> Reeve, 1856	Thorny oyster	หอยนางรมหนาม				2 ⁽¹⁷⁾
111	Placunidae	<i>Placuna placenta</i> (Linnaeus, 1758)	Windowpane shell	หอยกระจก หอยแฉลบ				1
112	Ostraeidae	<i>Crassostrea belcheri</i> (Sowerby, 1871)	Belcher's oyster, White-scar oyster	หอยตะไกรมกรามขาว				1, 2 ^(8,26)
113	Ostraeidae	<i>Crassostrea gigas</i> (Thunberg, 1793)	Giant pacific oyster	หอยตะไกรมยักษ์ หอยนางรม				2 ⁽⁸⁾

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
114	Ostraeidae	<i>Crassostrea iredalei</i> (Faustino, 1932) [= <i>Crassostrea lugubris</i> (Sowerby, 1871)]	Black-scar oyster, Slipper shaped oyster	หอยตะโกรมกรามดำ หอยสีลำ หอยนางรมใหญ่ หอยตีนแก				2 ^(3,26)
115	Ostraeidae	<i>Saccostrea commercialis</i> (Ireland & Roughley)	Oyster	หอยนางรมปากจับ หอยปากจับ หอยฮิรม หอยเจาะ				2 ⁽⁸⁾
116	Ostraeidae	<i>Saccostrea forskalii</i> (Gmelin, 1791)	Indian rock oyster, Bombay rock oyster					2 ⁽²⁶⁾
117	Amblemidae	<i>Ensidens ingallsianus ingallsianus</i> (Lea, 1852)	Freshwater mussel	หอยกาบแหลม หอยเขี้ยว หอยลูกปลา หอยเสี้ยน หอยหัวปลี หอยทราย หอยเขี้ยว		2 ⁽¹⁶⁾	2 ⁽¹⁶⁾	
118	Amblemidae	<i>Hyriopsis (Limnoscapha) myersiana</i> (Lea, 1856)	Freshwater mussel	หอยกาบ หอยกาบก็ หอยกาบส้ม		2 ⁽¹⁶⁾	2 ⁽¹⁶⁾	
119	Amblemidae	<i>Physunio inornatus</i> (Lea, 1856)	Freshwater mussel	หอยกาบ		2 ⁽¹⁴⁾	2 ⁽¹⁴⁾	
120	Amblemidae	<i>Pilsbryconcha exillis compressa</i> (Martens, 1860)	Freshwater mussel	หอยกาบ หอยกาบก็ หอยกิบก็ หอยเม็ดมะม่วง				2 ⁽⁹⁾
121	Amblemidae	<i>Pilsbryconcha exillis exillis</i> (Lea, 1839)	Freshwater mussel	หอยกาบ หอยกาบก็ หอยกิบก็ หอยก็ หอยเม็ดมะม่วง		2 ^(1,14)	2 ^(1,14)	
122	Amblemidae	<i>Pseudodon mouhoti</i> (Lea, 1863)	Freshwater mussel	หอยกาบ		2 ⁽¹⁴⁾	2 ⁽¹⁴⁾	
123	Amblemidae	<i>Pseudodon vondembuschianus chaperi</i> (Morgan, 1885)	Freshwater mussel	หอยกาบ		2 ⁽¹⁴⁾		
124	Amblemidae	<i>Uniandra contradens ascia</i> (Hanley, 1856)	Freshwater mussel	หอยกาบ หอยก็ หอยกาบอัน				2 ⁽²⁷⁾
125	Amblemidae	<i>Uniandra contradens crosseii</i> (Deshayes, 1876)	Freshwater mussel	หอยกาบ		2 ⁽¹⁴⁾	2 ⁽¹⁴⁾	
126	Amblemidae	<i>Uniandra contradens rusticoides</i> Brandt, 1974		หอยกาบ		2 ⁽¹⁴⁾	2 ^(9,14)	
127	Cardiidae	<i>Vepricardium asiaticum</i> (Bruguiere, 1789)	Asiatic cickle	หอยหัวใจเซีย				1
128	Cardiidae	<i>Vepricardium sinense</i> (Sowerby, 1841)	Chinese spiny cockle	หอยหัวใจจีน				1
129	Lunicidae	<i>Anodontia, edentula</i> (Linnaeus 1758)	Toothless lucina					2 ⁽¹¹⁾
130	Lunicidae	<i>Anodontia</i> sp.						2 ⁽¹¹⁾
131	Lunicidae	<i>Codakia paytenorum</i> (Iredale, 1937)						2 ⁽¹¹⁾
132	Lunicidae	<i>Eamesiella corrugata</i> (Deahayes, 1843)	Paper-shelled lantern					2 ⁽¹¹⁾
133	Lunicidae	<i>Lucinoma</i> sp.					2 ⁽¹⁵⁾	
134	Crassatellidae	<i>Bathytornus foveolatus</i>						2 ⁽¹²⁾

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
135	Crassatellidae	<i>Eucrassatella</i> sp.						2 ⁽¹²⁾
136	Solenidae	<i>Solen brevis</i> Gray,1832	Brief razor clam	หอยหลอด				2 ^(11,12)
137	Solenidae	<i>Solen</i> sp.		หอยหลอด				2 ⁽¹¹⁾
138	Tellinidae	<i>Tellina</i> sp.	Tellins	หอยสับู หอยกาบเหลี่ยม				1, 2 ⁽¹¹⁾
139	Tellinidae	<i>Macoma</i> sp.		หอยสับู หอยกาบเหลี่ยม			1, 2 ⁽¹⁵⁾	2 ⁽¹¹⁾
140	Samelidae	<i>Semele</i> sp.	Semele clam				2 ⁽¹⁵⁾	
141	Donacidae	<i>Donax cuneata</i> (Linnaeus, 1758)	Cuneate donax	หอยเสียม				2 ⁽⁸⁾
142	Donacidae	<i>Donax faba</i> (Gmelin, 1791)	Pacific bean donax	หอยเสียม หอยกราย				2 ^(8,17)
143	Donacidae	<i>Donax fossor</i> Sag.						2 ⁽¹⁷⁾
144	Donacidae	<i>Donax semigranosu</i> Dunker, 1877		หอยเสียม				2 ⁽⁸⁾
145	Psammobiidae	<i>Gari</i> sp.	Sanguine clam, Gari clam, Sunset clam	หอยหวาน			2 ⁽¹⁵⁾	
146	Dreissenidae	<i>Dreissena</i> sp.*	False mussel	หอยกะพงน้ำจืด*				1, 2 ⁽¹¹⁾
147	Dreissenidae	<i>Mytilopsis adamsi</i> Morrison, 1946*	False mussel black-stripedmussel	หอยกะพงเทศ*				2 ⁽²³⁾
148	Corbiculidae	<i>Corbicula arata</i> (Sowerby, 1877)	Marsh clam	หอยกราย				2 ⁽¹²⁾
149	Corbiculidae	<i>Corbicula baudoni</i> Morelet, 1886	Baudon's marsh clam	หอยขวานูดองก์ หอยกราย หอยขวาน		2 ⁽¹⁴⁾	2 ⁽¹⁴⁾	2 ^(12,14)
150	Corbiculidae	<i>Corbicula blandiana</i> Prime, 1864	Marsh clam	หอยกราย				2 ⁽¹²⁾
151	Corbiculidae	<i>Corbicula castanea</i> (Morelet, 1865)	Marsh clam	หอยขวานสีเทาสด หอยกราย		2 ⁽¹⁴⁾	2 ⁽¹⁴⁾	
152	Corbiculidae	<i>Corbicula cyreniformis</i> Prime, 1861	Marsh clam	หอยกราย หอยขวาน หอยเสียด		2 ⁽¹⁴⁾	2 ⁽¹⁴⁾	
153	Corbiculidae	<i>Corbicula</i> cf. <i>fluminea</i> (O.F. Muller, 1774)	Asian clam	หอยขวาน หอยก้นม้า หอยกราย		2 ⁽¹⁴⁾	2 ⁽¹⁴⁾	1
154	Corbiculidae	<i>Corbicula gustaviana</i> Martens, 1900	Marsh clam	หอยขวานกุสตาฟี หอยกราย หอยตาก หอยขวาน หอยเตา:		2 ⁽¹⁶⁾	2 ^(9,16)	
155	Corbiculidae	<i>Corbicula javanica</i> (Mousson, 1849)	Marsh clam	หอยขวานชวา หอยขวาน หอยกราย หอยตาก			2 ⁽⁹⁾	
156	Corbiculidae	<i>Corbicula moreletiana</i> Prime, 1867	Marsh clam	หอยควน หอยกราย หอยขวาน หอยเสี้ยนม้า		2 ^(1,14)	2 ^(1,14)	
157	Corbiculidae	<i>Corbicula noetlingi</i> Martens, 1899		หอยกราย หอยขวาน หอยเสียด				2 ⁽¹²⁾
158	Corbiculidae	<i>Corbicula siamensis</i> Prashad, 1929	Siamese marsh clam	หอยขวานสยาม		2 ⁽²¹⁾	2 ⁽²¹⁾	

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
159	Corvicolidae	<i>Corbicula</i> sp.	Marsh clam	หอยกบที่ หอยที หอยแครง หอยตาวัวน้ำจืด หอยตาก หอยตลับ หอยทราย หอยเกาะ หอยฟาม่วง หอยเส้นบัว หอยเฉียด หอยเบี้ย หอยกบบัว หอยขวาน		2 ^(1,14)	2 ^(1,14,17)	2 ⁽⁴⁾
160	Corvicolidae	<i>Geloina coxana</i>	Common mangrove clam	หอยกบ หอยตาก				2 ⁽⁸⁾
161	Veneridae	<i>Bonartemis</i> sp.						2 ⁽¹²⁾
162	Veneridae	<i>Callista (Costacallista) phazionella</i> (Dehayes)						2 ⁽¹⁷⁾
163	Veneridae	<i>Katelysia hiantina</i> (Lamarck, 1818)						2 ⁽¹⁷⁾
164	Meretrix	<i>Meretrix</i> (Roding, 1798)	Poker chip venus	หอยตลับ หอยตลับลาย หอยตลับเหลี่ยม หอยหวาน หอยขาว หอยไฟไหม้ หอยป: หอยป:				2 ⁽²⁷⁾
165	Veneridae	<i>Meretrix meretrix</i> (Linnaeus, 1758)	Oriental hard clam, Venus clam	หอยตลับ หอยตลับลาย หอยขาว หอยกระปุก หอยไฟไหม้				2 ⁽⁸⁾
166	Veneridae	<i>Meretrix planisulcata</i> (Sowerby, 1851)	Meretrix venus					2 ⁽²⁴⁾
167	Veneridae	<i>Periglypta</i> sp.						2 ⁽¹¹⁾
168	Veneridae	<i>Pitar chordatum</i> (Roemer, 1867)	Venus clam	หอยตลับขาว				2 ⁽¹⁷⁾
169	Veneridae	<i>Pitar</i> sp.						2 ⁽¹¹⁾
170	Pisidiidae	<i>Pisidium (Afropisidium) nevilleianum</i> Theobald, 1876				2 ⁽¹³⁾	2 ^(13,16)	
171	Pisidiidae	<i>Pisidium (Odhneripisidium) sumatranum</i> Martens, 1897				2 ^(13,16)	2 ^(13,16)	
172	Myidae	<i>Mya truncata</i> Linnaeus						2 ⁽¹²⁾
173	Corbulidae	<i>Corbula</i> sp.	Corbula clam, Basket clam				2 ⁽¹⁵⁾	2 ⁽¹¹⁾
174	Corbulidae	<i>Potamocorcula</i> sp.						2 ⁽¹²⁾
175	Pholadidae	<i>Hiatella</i> sp.						2 ⁽¹²⁾
176	Pholadidae	<i>Panopea</i> sp.						2 ⁽¹¹⁾
177	Pholadidae	<i>Martesia striata</i> (Linnaeus, 1758)	Piddock	หอยเจาะไม้				

ลำดับ	วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญภาษาอังกฤษ	ชื่อไทย	บริเวณที่พบ			
					Zone 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4
178	Pholadidae	<i>Nausitoria hedleyi</i> Schepman, 1919	Shipworm, Pile worm, Teredinid, Marine termite	แพรียงน้ำเค็ม				2 ⁽²⁵⁾
179	Laternulidae	<i>Laternula</i> sp.	Lantern clam	หอยโคม				2 ⁽¹²⁾
Class Scaphopoda								
180	Dentaliidae	<i>Dentalium</i> cf. <i>aprinum</i> Linnaeus, 1767	Boar's tusk shell	หอยงาช้างขอบจัก				1
181	Laevidentalidae	<i>Laevidentalium biradiatum</i> (Bru.)	Tusk shell	หอยงาช้าง หอยฟันเข่า				2 ⁽¹⁷⁾
182	Laevidentalidae	<i>Laevidentalium crocinum</i>	Tusk shell	หอยงาช้าง หอยฟันเข่า				2 ⁽¹⁷⁾
183	Laevidentalidae	<i>Laevidentalium</i> cf. <i>eburneum</i> (Linnaeus, 1767)	Smooth elephant tusk shell	หอยงาช้างปล้อง				1
184	Laevidentalidae	<i>Laevidentalium</i> sp.	Tusk shell	หอยงาช้างปล้องเล็ก				1
Class Cephalopoda								
185	Sepiidae	<i>Sepia (Acanthosepion) aculeata</i> Ferussac & d'Orbigny, 1835	Needle cuttlefish	ปลาหมึกกระดองทางแหลม				1
186	Sepiidae	<i>Sepiella inermis</i> Ferrussac & d'Orbigny, 1835	Spineless cuttlefish	ปลาหมึกกระดองทางโหม้ ปลาหมึกกระเป่า ปลาหมึกกระดองกันโหม้ ปลาหมึกตุตเต่า				1,2 ^(2,5,8)
187	Sepiolidae	<i>Euprymna morsei</i> (Verrill, 1881)	Mimika bobtailsquid, Japanese bobtail squid	ปลาหมึกหูช้างญี่ปุ่น				2 ⁽²⁾
188	Sepiolidae	<i>Euprymna</i> sp.	Bobtail squid	ปลาหมึกหูช้าง				1
189	Loliginidae	<i>Loliolus (Loliolus) affinis</i> Steenstrup, 1856	Steenstrup's bay squid	ปลาหมึกกระตอย ปลาหมึกกระตอมโย้				1
190	Loliginidae	<i>Photololigo (Photololigo) duvauceli</i> Orbigny, 1835	Indian squid	ปลาหมึกกล้วย ปลาหมึกหลอดปลาหมึกจ๊กโก้				1
191	Loliginidae	<i>Sepioteuthis lessoniana</i> Lesson, 1830	Bigfin squid, Bigfin reef squid	ปลาหมึกหอม ปลาหมึกตะเกกา				2 ⁽⁸⁾
192	Octopodidae	<i>Amphioctopus aegina</i> (Gray, 1849)	Marbled octopus, Sand bird octopus	ปลาหมึกสายดำ ปลาหมึกสายลายหินอ่อน ปลาหมึกวูววย ปลาหมึกยักษ์ ปลาหมึกสายใหญ่				1
193	Octopodidae	<i>Cistopus indicus</i> (Rapp, 1835)	Old woman octopus	ปลาหมึกสายขาว ปลาหมึกสายใหญ่ ปลาหมึกยักษ์				1

หมายเหตุ : * ชนิดพันธุ์ต่างกัน

- 2⁽¹⁾ จูทามาส จิวาลักษณ์, พีซีที พรหมประศรี และอรภา นาคจินดา. 2550. หอยกาน้ำจืดของไทย. กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 70 หน้า.
- 2⁽²⁾ จันทนา มานุกุลธรรม. 2545. ความหลากหลายและปริมาณสัตว์น้ำที่จับด้วยลอบยึนบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สาขาชีววิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 104 หน้า.
- 2⁽³⁾ ไพโรจน์ พรหมานนท์, สมชาติ สุขวงศ์ และนริศ อนุคุ้มชีพ. 2520. สำรวจฤดูกาลเกิดของลูกหอยนางรมบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอกและลำคลองตาโก. รายงานผลการปฏิบัติงานทางวิชาการ ประจำปี 2520, สถานีประมงจังหวัดสงขลา กรมประมง: หน้า 236-249.
- 2⁽⁴⁾ ไพโรจน์ สิริมนตากรณ์ และเสาวภา อังสุภาณิช. 2539. ประชาคมสัตว์น้ำ. รายงานการวิจัย เรื่อง ระบบนิเวศและการใช้ทรัพยากรชายฝั่ง: การศึกษาเขตต่อเนื่องชายฝั่งทะเลสาบสงขลาตอนนอกบริเวณคลองพะวงและคลองอู่ตะเภา, ภาควิชาวาริชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์: หน้า 52-66.
- 2⁽⁵⁾ ไพโรจน์ สิริมนตากรณ์ และลออ ชูศรีรัตน์. 2544. การเปลี่ยนแปลงขนาดและประสิทธิภาพการจับสัตว์น้ำเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงขนาดช่องโหว่ในทะเลสาบสงขลา. เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 11/2544, สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง. 21 หน้า.
- 2⁽⁶⁾ ระวีวรรณ แซ่เต๋. 2543. การศึกษาเบื้องต้นทางชีววิทยาการกินอาหารของหอยโข่งน้ำจืด *Pila angelica* (Annandale 1920) ในคลองจำไทร อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา. โครงการงานทางชีววิทยา วิทยาศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 26 หน้า.
- 2⁽⁷⁾ วชิระ เทลีกันัม และพิมพ์พรรณ สีละวัฒน์ากุล. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการแพร่กระจายหอยฝาเดียวบริเวณหาดแก้วลาถูน สงขลา. ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 27 หน้า.
- 2⁽⁸⁾ ศักดิ์อนันต์ ปลาทอง (บก.). 2550. คู่มือภาพจำแนกชนิดพืชและสัตว์น้ำที่สำคัญในทะเลสาบสงขลาและพื้นที่ใกล้เคียง. ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่าง, กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 338 หน้า.
- 2⁽⁹⁾ สุจิน ชุมประเสริฐ. 2541. ชนิดและการแพร่กระจายของหอยน้ำจืดในคลองพญู้อและลำคลองสาขาในจังหวัดพัทลุงและสงขลา. โครงการงานทางชีววิทยา วิทยาศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 44 หน้า.
- 2⁽¹⁰⁾ สุภัญญา นารานาทร. 2541. การสำรวจทรัพยากรสัตว์น้ำโดยใช้อวนลากชายฝั่งบริเวณปากทะเลสาบสงขลาในช่วงท้ายฤดูมรสุม. โครงการงานทางชีววิทยา วิทยาศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 47 หน้า.
- 2⁽¹¹⁾ เสาวภา อังสุภาณิช และ Ren Kuwabara. 2537. สัตว์หน้าดิน. รายงานการวิจัย เรื่อง ผลัตของระบบนิเวศในทะเลสาบสงขลาตอนนอก ประเทศไทยทางใต้. ภาควิชาวาริชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์: หน้า 109-122.
- 2⁽¹²⁾ เสาวภา อังสุภาณิช และ Ren Kuwabara. 2539. ประชาคมสัตว์หน้าดินขนาดใหญ่. รายงานการวิจัย เรื่อง ระบบนิเวศและการใช้ทรัพยากรชายฝั่ง: การศึกษาเขตต่อเนื่องชายฝั่งทะเลสาบสงขลาตอนนอกบริเวณคลองพะวงและคลองอู่ตะเภา, ภาควิชาวาริชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์: หน้า 30-51.
- 2⁽¹³⁾ อรภา นาคจินดา. 2551. เอกสารประกอบการประชุมระดมความคิดเห็นต่อร่างรายการชนิดพันธุ์สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังกลุ่มมอลลัสกา วันที่ 11 กันยายน 2551.

- 2⁽¹⁴⁾ อรภา นาคจินดา, มณฑิรา เปี่ยมทิพย์มณี, จุฑามาส จิวาลักษณ์, วิสาขา ปุณยภนิก และจินตนา ไตรเนโกคา. 2548. การใช้ประโยชน์จากหอยน้ำจืดในประเทศไทย. กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 155 หน้า.
- 2⁽¹⁵⁾ อำนาจ ศิริเพชร. 2543. การเก็บตัวอย่างที่เมาะสมต่อการประเมินความหลากหลายของสัตว์หน้าดินขนาดใหญ่ในตอนล่างของทะเลสาบสงขลาตอนใน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสัตวศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 104 หน้า.
- 2⁽¹⁶⁾ Brandt, Rolf A.M. 1974. The Non-marine Aquatic Mollusca of Thailand. Archiv fur Molluskenkunde Band 105. 423 p.
- 2⁽¹⁷⁾ NICA Museum, Collected Specimens of National Institute of Coastal Aquaculture.
- 2⁽¹⁸⁾ Panha, S. 1997. Three New Species of Microsnails from Southern Thailand (Pulmonata: Vertiginidae: Prosobranchia: Diplommatinidae). Malacological Review, 30: 53-59.
- 2⁽¹⁹⁾ Panha, S. and Bursch, J. B. 2005. An Introduction to the Microsnails of Thailand. Malacological Review, 37/38: 1-155.
- 2⁽²⁰⁾ Panha, S., Tongkerd, P., Sutcharit, C. and Burch, J. B. 2004. New Pupillid Species from Thailand (Pulmonata: Pupillidae) The Natural History Journal of Chulalongkorn University 4(2): 57-82
- 2⁽²¹⁾ Temchareon, P. 1965. On the Fauna of Fresh-water Clams of Thailand and Their Parasitologic Importance. Master of Basic Medical Sciences Thesis, Faculty of Graduate Studies, University of Medical Sciences. 57 p.
- 2⁽²²⁾ Vongpanich, V. 1996. The Arcidae of Thailand. Phuket Marine Biological Center Special Publication, 16: 177-192.
- 2⁽²³⁾ Wangkulangkul, K. and Lheknim, V. 2008. The Occurrence of An Invasive Alien Mussel *Mytilopsis adamsi* Morrison, 1946. (Bivalvia: Dreissenidae) in Estuarine and Lagoons of the Lower South of the Gulf of Thailand with Comments on Their Establishment. Aquatic Invasions, 33(3): 325-330.
- 2⁽²⁴⁾ Yoosukh, W. and Matsukuma, A. 2001. Taxonomic Study on *Meretrix* (Mollusca: Bivalvia) from Thailand. Phuket Marine Biological Center Special Publication, 25(2): 451-460.
- 2⁽²⁵⁾ Yoosukh, W. and Jitkaew, M. 1997. Marine Wood-Boring Bivalves (Pholadacea) in the Gulf of Thailand. Phuket Marine Biological Center Special Publication, 17(2): 401-405.
- 2⁽²⁶⁾ Yoosukh, W. and Duangdee, T. 1999. Living Oyster in Thailand. Phuket Marine Biological Center Special Publication, 19(2): 363-370.
- 2⁽²⁷⁾ Nateewathana, A. 1995. Taxonomic Account of Commercial and Edible Molluscs Excluding Cephalopods, of Thailand. Phuket Marine Biological Center Special Publication, 15: 93-116.